

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om genomförande av direktivet om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att det stiftas en ny lag om tillgänglighetskrav för produkter och att lagen om marknadskontrollen av vissa produkter, lagen om tillhandahållande av digitala tjänster, lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation, lagen om nödcentralsverksamhet och lagen om transportservice ändras.

I den nya lagen föreskrivs det om tillgänglighetskrav som ska uppfyllas när en ekonomisk aktör på marknaden släpper ut en produkt som hör till lagens tillämpningsområde.

Det föreslås att lagen om marknadskontrollen av vissa produkter ska tillämpas på marknadskontrollen av de produkter som hör till den nya lagens tillämpningsområde.

Till lagen om tillhandahållande av digitala tjänster fogas bestämmelser om vissa digitala tjänsters tillgänglighet. Med tillgänglighet avses också tillgänglighet i digitala tjänster, det vill säga på webbplatser, i mobila applikationer och i tillhörande funktioner.

Dessutom föreslås det att lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation ändras så att där i fortsättning föreskrivs om tillgängligheten för elektroniska kommunikationstjänster och för tjänster som ger åtkomst till audiovisuella medietjänster.

Till lagen om nödcentralsverksamhet fogas bestämmelser om att svara på det allmänna nödnumret och om nödnumrets tillgänglighet. Regleringen om nödtextmeddelanden och användarregister för nödtextmeddelanden upphävs.

I lagen om transportservice görs enligt förslaget ändringar som gäller tillhandahållande av information om tillgängliga transporttjänster.

Genom den föreslagna nya lagen samt de ändringar som föreslås i andra lagar sätts Europaparlamentets och rådets direktiv om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster i kraft nationellt.

Förslaget syftar till att främja likabehandling genom att förbättra vissa produkters och tjänsters tillgänglighet. Tillgänglighetskrav ska tillämpas på såväl offentliga som privata aktörer när dessa tillhandahåller konsumenterna produkter eller tjänster som hör till tillämpningsområdet för lagstiftningen om tillgänglighet.

Lagarna avses träda i kraft den 28 juni 2022. Lagen om nödcentralsverksamhet avses dock träda i kraft den 28 juni 2025.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	5
1 Bakgrund och beredning.....	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.2 Beredning.....	6
1.2.1 Beredningen av EU-rättsakten	6
1.2.2 Nationell beredning och Finlands ståndpunkt.....	7
1.2.3 Beredningen av propositionen.....	8
2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll	12
2.1 Tillgänglighetsdirektivet, ingress.....	12
2.2 Tillgänglighetsdirektivets innehåll	13
3 Nuläge och bedömning av nuläget.....	21
3.1 Allmänt.....	21
3.2 Jämlikhet.....	22
3.3 Byggd miljö.....	22
3.4 Tjänster inom elektronisk kommunikation och audiovisuella innehållstjänster	24
3.5 Det allmänna nödnumret 112.....	28
3.6 Transportservice.....	31
3.7 E-böcker.....	38
3.7.1 De allmänna bibliotekens e-böcker.....	39
3.7.2 Läroböcker som e-böcker.....	40
3.7.3 Biblioteket för synskadade.....	40
3.8 Digitala tjänsters tillgänglighet	41
3.9 Offentlig upphandling.....	43
3.10 Marknadskontroll av produkter.....	43
3.11 Finansiella tjänster och banktjänster	45
3.12 Den internationella utvecklingen med tanke på tillgängligheten	48
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	50
4.1 De viktigaste förslagen.....	50
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	54
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser för ekonomiska aktörer.....	54
4.2.1.1 Sammanlagda kostnader.....	57
4.2.1.2 Kostnader för olika aktörer	58
4.2.1.3 Underhållskostnader.....	68
4.2.1.4 Sammanfattning	69
4.2.2 Ekonomiska konsekvenser vad gäller nödkommunikation.....	70
4.2.3 Närmare granskning av transporttjänsterna för passagerare	71
4.2.3.1 Järnvägstransporter	72
4.2.3.2 Sjötransporter	73
4.2.3.3 Lufttransporter	73
4.2.3.4 Busstransporter.....	74
4.2.4 Närmare konsekvensbedömning för tjänster inom elektronisk kommunikation.....	74
4.2.4.1 Ekonomiska konsekvenser av tjänster inom elektronisk kommunikation	75
4.2.4.2 Marknadskonsekvenser av tjänster inom elektronisk kommunikation	76

4.2.5	Konsekvensbedömning för e-böcker.....	77
4.2.6	Samhälleliga konsekvenser	78
4.2.6.1	Konsekvenser för barnens ställning	78
4.2.6.2	Konsekvenser för jämlikheten.....	79
4.2.6.3	Konsekvenser för jämställdheten	87
4.2.6.4	Konsekvenser för tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna.....	87
4.2.7	Propositionens konsekvenser för myndigheterna.....	87
4.2.7.1	Konsekvenser för den som utövar tillsyn över produkter och tjänster.....	87
4.2.7.2	Konsekvenser för enheten för tillgänglighetstillsyn vid Regionförvaltningsverket i Södra Finland.....	88
4.2.7.3	Konsekvenser för Transport- och kommunikationsverket	88
4.2.7.4	Konsekvenser för myndigheterna (nödmeddelanden).....	90
4.2.7.5	Konsekvenser för statsfinanserna.....	91
4.2.8	Konsekvenser för tjänsteproducenter	91
4.2.8.1	Konsekvenser för tjänsteproducenter (nödmeddelanden)	91
4.2.8.2	Konsekvenser för tjänsteproducenter (e-böcker)	92
4.2.8.3	Konsekvenser för tillhandahållare av digitala tjänster	92
4.2.8.4	Konsekvenser för kommunerna	93
5	Alternativa handlingsvägar.....	94
5.1	Handlingsalternativen och deras konsekvenser.....	94
5.1.1	Produkter och tjänster	94
5.1.2	Den byggda miljön.....	96
5.1.3	Det allmänna nödnumret	99
5.1.4	Finansiella tjänster och banktjänster	100
5.2	Handlingsmodeller som planeras eller används i andra medlemsstater	101
5.2.1	Allmänt.....	101
5.2.2	Allmänt om nödmeddelanden	101
5.2.3	Tyskland.....	102
5.2.4	Danmark.....	102
5.2.5	Norge.....	103
5.2.6	Sverige	103
5.2.7	Estland.....	104
5.2.8	Lettland	105
5.2.9	Storbritannien.....	106
6	Remissvar	106
6.1	Det viktigaste innehållet i yttrandena.....	106
6.2	Beaktandet av remissyttrandena samt övrig fortsatt beredning.....	108
6.3	Utlåtande av rådet för bedömning av lagstiftningen	111
7	Specialmotivering	112
7.1	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter.....	112
7.2	Lagen om marknadskontrollen av vissa produkter	135
7.3	Lagen om tillhandahållande av digitala tjänster.....	135
7.4	Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.....	153
7.5	Lagen om nödcentralsverksamhet.....	163
7.6	Lagen om transportservice	165

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	167
8.1 Statsrådets förordning om krav på tillgänglighet för produkter	167
8.2 Statsrådets förordning om krav på tillgänglighet för digitala tjänster	171
8.3 Statsrådets förordning om krav på tillgänglighet för tjänster inom elektronisk kommunikation och audiovisuella medietjänster	173
9 Ikraftträdande	175
10 Verkställighet och uppföljning	175
11 Förhållande till andra propositioner	176
11.1 Samband med andra propositioner	176
11.2 Förhållande till budgetpropositionen	176
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	176
12.1 Jämlikhet	177
12.2 Näringsfrihet, rätt till arbete	178
12.3 Demokrati samt rättsstatsprincipen	179
12.4 Rättsskydd	179
12.5 Respekt för de grundläggande fri- och rättigheterna	181
12.6 Kommissionens genomförandeakter och bemyndigande att utfärda förordning ...	183
12.7 Utnyttjande av det nationella handlingsutrymmet	185
12.8 Bestämmelserna i tillgänglighetsdirektivet i förhållande till behörighetsfördelningen mellan riket och landskapet Åland	186
LAGFÖRSLAG	190
om tillgänglighetskrav för vissa produkter	190
om ändring av 1 och 4 § i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter	197
om ändring av lagen om tillhandahållande av digitala tjänster	197
om ändring av lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation	202
om ändring av lagen om nödcentralsverksamhet	206
om ändring av lagen om transportservice	207
PARALLELLTEXTER	210
om ändring av 1 och 4 § i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter	210
om ändring av lagen om tillhandahållande av digitala tjänster	211
om ändring av lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation	218
om ändring av lagen om nödcentralsverksamhet	225
om ändring av lagen om transportservice	227
BILAGA	230

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Finland har förbundit sig att uppfylla kraven i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (FördrS 26–27/2016, nedan *funktionshinderkonventionen*). Konventionen och dess fakultativa protokoll trädde i kraft i Finland den 10 juni 2016. Både Europeiska unionen och alla dess medlemsstater är parter i konventionen. Konventionen förpliktar konventionsparterna att vidta ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning får tillgång på samma villkor som andra till den fysiska miljön, till transporter, till information och kommunikation, innefattande informations- och kommunikationsteknik (IT) och -system, samt till andra anläggningar och tjänster som är tillgängliga för eller erbjuds allmänheten både i städerna och på landsbygden.

Verkställandet av funktionshinderkonventionen främjas för sin del av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882 om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster (nedan *tillgänglighetsdirektivet*), i synnerhet i fråga om tillgänglighetsartikeln i konventionen (artikel 9). Tillgänglighet hos produkter och tjänster som är avsedda för alla stöder oberoendet för personer med funktionsnedsättning och minskar behovet av särskilda tjänster som är avsedda bara för dem, såsom behovet av personlig assistans och transporttjänster som tryggas i form av subjektiva rättigheter. Tillgänglighetsdirektivet ställer krav på tillgänglighet för vissa produkter och tjänster. De här produkterna har konstaterats vara särskilt betydelsefulla för personer med funktionsnedsättning. Produkterna och tjänsterna har en stark koppling till informations- och kommunikationsteknik. Tillgänglighetsdirektivet trädde i kraft den 17 april 2019. I tillgänglighetsdirektivet görs funktionella tillgänglighetskrav obligatoriska och de bör utformas som allmänna mål. Dessa krav bör vara tillräckligt exakta och detaljerade, men lämna spelrum för innovativitet.

I Finland har det i regeringsprogrammet för statsminister [Sanna Marins regering fastställts](#)

som mål att Finland är känt som ett föregångarland där de möjligheter som digitaliseringen och den tekniska utvecklingen medför, utvecklas och tillvaratas över förvaltnings- och sektorsgränserna. Målet är att teknik- och digitaliseringsberedskapen hos den offentliga sektorn ska höjas och samarbetet mellan den offentliga sektorn och den privata sektorn ska utvecklas. Regeringens mål är att Finland är känt som ett föregångarland när det gäller teknisk utveckling, innovationsrelaterad upphandling och försökskultur. I regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering är ett mål att stärka likabehandlingen, jämlikheten och ett jämlikt tillgodoseende av rättigheter. Som en metod nämns att tillgången till elektroniska tjänster förbättras. I enlighet med statsminister Marins regeringsprogram beaktas i ett socialt hållbart välfärdssamhälle också möjligheterna till delaktighet för dem som har en funktionsnedsättning och deras möjligheter att leva ett självständigt liv, att utbilda sig och att få arbete.

I Finland innefattar lagstiftningen inte de krav som tillgänglighetsdirektivet ställer på produkter och tjänster. I regeringspropositionen föreslås en ny lag om tillgänglighetskrav för vissa produkter. På marknadskontrollen av de produkter som hör till den nya lagens tillämpningsområde tillämpas lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (1137/2016, nedan *marknadskontrollagen*). På grund av detta ska lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter läggas till i den bestämmelse som gäller tillämpningsområdet för marknadskontrollagen. Tillgänglighetskraven för tjänster kommer att fogas till lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019, nedan *lagen om digitala tjänster*) till den del som tjänsterna kan anses vara digitala

tjänster. I lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014, informationssamhällsbalken fram till den 1 juni 2018) ska det föreskrivas om tillgängligheten i fråga om tjänster som ger åtkomst till audiovisuella medietjänster och tjänster inom elektronisk kommunikation. Dessutom kommer lagen om transportservice (320/2017) att ändras genom att det till den fogas ett krav om tillgänglighetsinformation. Lagarna kommer att gälla både den offentliga och den privata sektorn, när aktörerna tillhandahåller produkter eller tjänster för konsumenter. I lagen om nödcentralsverksamhet (692/2010) utförs behövliga ändringar gällande besvarandet av nödmeddelanden.

En stärkt och harmoniserad reglering om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster kan stödja marknadens funktion och säkerställa rörligheten för och tillgången på tillgängliga produkter och tjänster inom hela EU. På samma gång främjas innovationer som gäller tillgängliga produkter och den sysselsättning och ekonomiska tillväxt som anknyter till produktionen av dem, samtidigt som arbetsförmågan hos personer med funktionsbegränsning stöds. Direktivet är i linje med EU:s handikappstrategi 2010–2020 och EU:s strategi om rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021–2030. Genom att tillgängligheten främjas stärks tillgodoseendet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna för personer med funktionsnedsättning.

Syftet med lagarna är att främja vars och ens möjligheter att jämlikt använda produkterna och tjänsterna genom att förbättra tillgängligheten. Genom lagarna förverkligas de nationella bestämmelser som tillgänglighetsdirektivet förutsätter.

1.2 Beredning

1.2.1 Beredningen av EU-rättsakten

Kommissionen antog den 2 december 2015 ett förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar vad gäller tillgänglighetskrav för produkter och tjänster (COM(2015) 615 final).

Tillgänglighet bör uppnås genom systematiskt undanröjande och förebyggande av hinder, främst genom universell utformning eller design för alla. Syftet är att säkerställa att personer med funktionsnedsättning har tillgång till tjänster och produkter på lika villkor som andra. Enligt funktionshinderkonventionen innebär det synsättet ”sådan utformning av produkter, miljöer, program och tjänster att de ska kunna användas av alla i största möjliga utsträckning utan behov av anpassning eller specialutformning”. Tillgänglighet och design för alla bör tolkas i enlighet med den allmänna kommentar nr 2 (2014) om artikel 9: tillgänglighet som kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning har utarbetat.

Under beredningsfasen bedömde kommissionen flera olika alternativ. Direktivförslagets rättsliga grund är artikel 114.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), eftersom förslaget anses gälla en välfungerande inre marknad och fri rörlighet för tjänster. Subsidiaritetsprincipen är tillämplig eftersom förslaget inte avser ett område där unionen är ensam behörig. Enligt artikel 4.2 a och g i EUF-fördraget ska unionen och medlemsstaterna ha delad befogenhet på områdena inre marknaden respektive transport. Kommissionen anser att det behövs åtgärder på unionsnivå eftersom medlemsstaterna inte kan hantera problemet ensamma. Enligt kommissionen uppfyller direktivförslaget subsidiaritetsprincipens krav, eftersom det inriktas på de produkter och tjänster där det tydligt har visat sig finnas stora problem på den inre marknaden på grund av att olika nationella krav skapar handelshinder. Kommissionen anser också att EU:s åtgärder kommer att ge ett mervärde till de nationella tillgänglighetslagarna genom bestämmelser som säkerställer fri rörlighet för tillgängliga produkter och tjänster på den inre marknaden och genom att främja effektivare användning av resurserna.

Kommissionen anser att innehållet och formen på den föreslagna rättsakten inte överskrider vad som är nödvändigt för att uppnå målet att säkerställa den inre marknads funktion. De i direktivförslaget angivna skyldigheterna vad gäller tillgänglighet påverkar endast produkter som släpps ut på marknaden efter att direktivet har börjat tillämpas och tjänster som tillhandahålls från detta datum.

Ett direktivförslag befanns framför allt vara i linje med den strategi som antagits i tidigare meddelanden från kommissionen och tidigare instrument. Det skulle säkerställa obehindrad rörlighet för tillgängliga produkter och tjänster utan att gå utöver vad som är nödvändigt.

Enligt kommissionens bedömning skulle förslaget inverka positivt på många rättigheter i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Det skulle direkt eller indirekt underlätta utövandet av följande rättigheter: rätten till människans värdighet (artikel 1), rätten till personlig integritet (artikel 3), rätten till utbildning (artikel 14), rätten att välja ett yrke och rätten att arbeta (artikel 15), äldres rättigheter (artikel 25), rätten till integrering av personer med funktionshinder (artikel 26) och rörelse- och uppehållsfrihet (artikel 45).

När det gäller ekonomiska aktörer skulle direktivförslaget enligt kommissionen ha blandad effekt på rättigheter som näringsfrihet (artikel 16) och rätt till egendom (artikel 17). Kommissionen bedömer att direktivförslaget ökar den inre marknads potential eftersom handelshinder undanröjs, och därför skulle förslaget vara fördelaktigt för dem som utövar dessa två rättigheter. I vissa fall kan förslaget också medföra en viss begränsning av förverkligandet av näringsfriheten och rätten till egendom i samband med att nya regler antas i vissa medlemsstater. Begränsningar till följd av sådana nya regler skulle dock vara motiverade och proportionerliga. De skulle också leda till ökad potential för handel inom unionen, något som de ekonomiska aktörerna själva kunde dra nytta av. De nya reglerna skulle också motiveras av att det skulle främja andra grundläggande rättigheter, däribland de som nämns ovan.

1.2.2 Nationell beredning och Finlands ståndpunkt

Beredningen av en U-skrivelse (U 10/2016 rd) som utarbetades om direktivförslaget samordnades av social- och hälsovårdsministeriet och under beredningen hördes utrikesministeriet, kommunikationsministeriet, justitieministeriet, arbets- och näringsministeriet, finansministeriet och miljöministeriet.

Skrivelsen behandlades nationellt i sektionen för den inre marknaden och sektionen för sociala frågor och i ett skriftligt förfarande vid kommunikationssektionen. Som en del av beredningen för rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) den 16 juni 2016 behandlades en faktapromemoria om ärendet (STM 2016-00190) i sektionen för sociala frågor den 6 juni 2016 och i skriftligt förfarande av EU-ministerutskottet 13–15.6.2016.

För den nationella behandlingen av direktivförslaget inrättades ett inofficiellt beredningsnätverk bestående av de viktigaste ministerierna. Den riksomfattande delegationen för rättigheter för personer med funktionsnedsättning (VANE) deltog också i den nationella beredningen av ärendet.

Skrivelsen U 10/2016 rd behandlades i riksdagen och stora utskottet godkände den 27 april 2016 riksdagens ställningstagande StoURSk 29/2016 rd. Utskottet omfattade statsrådets ståndpunkt i enlighet med specialutskottens ställningstaganden.

Preciseringar av ståndpunkten i U-skrivelsen, som behövdes när förhandlingsprocessen framskred, lades fram i kompletterande U-skrivelser UKU 25/2016 rd, UKU 37/2017 rd samt UKU 18/2018 rd.

Som en del av beredningen för rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) behandlades faktapromemorior om ärendet flera gånger i sektionen för sociala frågor och i EU-ministerutskottet samt i riksdagens stora utskott.

Finland deltog aktivt i förhandlingarna om beredningen av tillgänglighetsdirektivet och under Finlands ledning färdigställdes bland annat ett ”Non-Paper”-dokument, i vilket viktiga farhågor kring direktivförslaget framfördes. Det framfördes oro till exempel över svårigheter med konsekvensbedömningen, tillgänglighetsdirektivets förhållande till den övriga EU-lagstiftningen, mikroföretagens ställning och tillgänglighetskravens allmänna karaktär. I utarbetandet av ”Non-Paper”-dokumentet deltog förutom Finland också Belgien, Ungern, Tjeckien, Polen, Förenade kungariket (UK), Kroatien, Tyskland, Lettland, Danmark, Litauen, Grekland, Nederländerna och Sverige (sammanlagt 14 länder).

Under beredningen stödde Finland målen i direktivförslaget. Genom att tillgängligheten främjas stärks tillgodoseendet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna för personer med funktionsnedsättning.

Under beredningen av tillgänglighetsdirektivet ansåg statsrådet det vara viktigt att direktivet inte leder till en orimlig ökning av företagets skyldigheter. I regeringsprogrammet för statsminister Juha Sipiläs regering förband man sig att minska företagets regleringsbörda. Enligt regeringsprogrammet bedömer regeringen all EU-reglering med tanke på dess konsekvenser för den ekonomiska tillväxten, konkurrenskraften och sysselsättningen, och förväntar sig motsvarande praxis också av EU:s institutioner. Att göra författningarna smidigare var ett av regeringens viktigaste mål. Också EU:s program för bättre lagstiftning förutsätter att regleringen förenklas och att de kostnader som lagstiftningen medför för företagen minskas. Förfarandet enligt direktivförslaget för att harmonisera tillgänglighetsbestämmelserna gäller utvalda nya produkter och tjänster. I direktivet regleras inga tekniska detaljer, utan i stället innehåller direktivet bestämmelser på ett allmänt plan om nya produkters och specificerade tjänsters funktionalitet. Enligt statsrådet främjar funktionella tillgänglighetskrav som fastställs på en allmän nivå inte nödvändigtvis den inre marknadens funktion på önskat sätt, om målen börjar fullföljas genom divergerande nationella lösningar.

1.2.3 Beredningen av propositionen

Statsrådet fastställde i sitt beslut av den 26 november 2020 att samordnandet av det nationella genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster hör till social- och hälsovårdsministeriet (SHM) och bestämde att kommunikationsministeriet (KM), finansministeriet (FM), arbets- och näringsministeriet (ANM), inrikesministeriet (IM), justitieministeriet (JM) och miljöministeriet (MM) ska delta i beredningen av direktivets genomförande.

För den nationella beredningen av tillgänglighetsdirektivet tillsattes en arbetsgrupp den 15 juni 2021.

Arbetsgruppen fick i uppgift att

1. samordna den lagberedning som görs vid olika ministerier för att genomföra tillgänglighetsdirektivet för produkter och tjänster nationellt

2. samordna ministeriernas beredning, som nämns i punkt 1, för att bereda en enhetlig regeringsproposition så att direktivet genomförs i Finland senast den 28 juni 2022
3. planera och samordna den information och utbildning som genomförandet av direktivet förutsätter.

Arbetsgruppen sammanträdde två gånger i juni 2021 och varje vecka sedan augusti 2021. Arbetsgruppen begärde att representanter för arbetslivets och funktionshindersektorns organisationer skulle delta i mötena från och med augusti. Dessutom begärdes att det till arbetsgruppen skulle utses en medlem från undervisnings- och kulturministeriet (UKM).

Beredningen har varit öppen och material som hänför sig till beredningen, såsom beslut om tillsättande, protokoll och deltagarlistor från möten, är offentligt tillgängliga i statsrådets projektfönster. Dessutom har en del av de utredningar som ministerierna beställt för konsekvensbedömningarna publicerats i projektfönstret.

Ändringarna i lagen om nödcentralsverksamhet har beretts som tjänsteuppdrag vid inrikesministeriet i samarbete med Nödcentralsverket. För beredningen av lagstiftningen inrättade inrikesministeriet ett projekt för tiden 17.8.2021–28.6.2022.

Ministerium	Huvudansvar	Lagstiftning om ärendet
SHM	Samordningen av det nationella genomförandet	FN:s funktionshinderkonvention
KM	Persontrafiken, audiovisuella tjänster, elektroniska kommunikationstjänster	Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation, lagen om transportservice, lagstiftningen om passagerares rättigheter
FM	Bestämmelserna i lagen om digitala tjänster, finanssektorn	Lagen om digitala tjänster
JM	De grundläggande fri- och rättigheterna	Finlands grundlag (731/1999) Diskrimineringslagen (1325/2014)
IM	Nödcentralsverksamheten, svar på nödmeddelanden	Lagen om nödcentralsverksamhet
MM	Byggd miljö, bilaga III till tillgänglighetsdirektivet	Markanvändnings- och bygglagen (132/1999) samt statsrådets förordning om byggnaders tillgänglighet (241/2017)

ANM	Offentliga upphandlingar, marknadskontrollagen	Lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016), försörjningslagen (1398/2016), EU-marknadskontrollförordningen
UKM	E-böcker	Upphovsrättslagen (404/1961)

I augusti 2021 ordnades ett diskussionsmöte på webben särskilt för organisationer inom näringslivet och funktionshindersektorn. Inbjudan till mötet sändes via Handikappforum och Finland näringsliv. Syftet var att få synpunkter till stöd för arbetsgruppen för beredningen av det nationella genomförandet av tillgänglighetsdirektivet. Vid mötet lyssnade man till 14 anföranden och dessutom tog man emot 17 skriftliga utlåtanden.

Det begärdes att det i de skriftliga utlåtandena skulle tas ställning åtminstone till följande frågor:

Vilka förväntningar och önskemål har ni när det gäller det nationella genomförandet av tillgänglighetsdirektivet?

Vad är viktigt för er organisation i fråga om det nationella genomförandet av tillgänglighetsdirektivet?

Vilka rättsmedel behövs för de som använder produkterna och tjänsterna?

Vilka kostnader eller multiplikatoreffekter är det bra att beakta i lagberedningen?

Vid diskussionsmötet hölls anföranden av Finlands Dövas Förbund rf, Finanssiala ry, Kehitysvammaliitto ry (två anföranden), Synskadades förbund rf, Invalidförbundet rf, Finlands näringsliv rf, Föreningen Finlands Dövblinda rf, Medieförbundet rf, Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf (SAMS), biblioteket för synskadade Celia, Finlands Förlagsförening rf, Finlands CP-förbund rf och Finska Hörsselförbundet rf.

Skriftliga utlåtanden lämnades av Autism Finland rf, Celia, Finlands näringsliv rf, Finanssiala ry, Finlands Svenska Skolungdomsförbund rf (FSS), Invalidförbundet rf, Kehitysvammaliitto ry (två utlåtanden), Finska Hörsselförbundet rf, Finlands Dövas Förbund rf, Tröskeln rf, Medieförbundet rf, en grupp neurologiska organisationer som hör till Handikappforums påverkarnätverk, Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf (SAMS), Finlands Förlagsförening rf och Föreningen Finlands Dövblinda rf.

I utlåtandena påpekades att det är viktigt att beredningen är omfattande och heltäckande då tillgänglighetsdirektivet ska genomföras. Det är synnerligen viktigt att den sakkunskap som personer med funktionsnedsättning besitter kommer fram och att personer med funktionsnedsättning får delta i beredningen. Även näringslivet betonade vikten av brett samarbete vid genomförandet av direktivet.

I utlåtandena och anförandena framkom problem med nödtextmeddelandena och återupprings-tjänsten, i synnerhet för döva personer. Dessutom påpekades hur viktiga kognitiv tillgänglighet, begriplighet och lättläst språk är för alla och i synnerhet för personer med funktionsnedsättning. Den byggda miljöns tillgänglighet, inbegripet tillgängligheten i fråga om digitala tjänster, är synnerligen viktig och påverkar genomgående hela livsspektret, såsom boende, arbete, studier, fritid, hobbyer och resande (kollektivtrafiken).

I utlåtandena och anförandena framfördes å ena sidan att direktivet borde genomföras i större utsträckning än vad miniminivån kräver och å andra sidan framförde näringslivet att tillgänglighetsdirektivet borde genomföras i enlighet med miniminivån i direktivet, det vill säga att inga ytterligare nationella bestämmelser ska utfärdas. Ytterligare bestämmelser skulle försämra de finländska företagens konkurrenskraft inom EU.

I flera anföranden och utlåtanden framfördes också problem med terminologin. Begreppet este-ettömyys (tillgänglighet på svenska) är uttryckligen en egenskap för den byggda miljön, medan saavutettavuus (även det tillgänglighet på svenska) däremot har avsett digitala tjänsters tillgänglighet. Användningen av begreppen innebär en utmaning särskilt nu när nya bestämmelser ska införas vid sidan av den befintliga lagstiftningen.

I anförandena och utlåtandena efterlystes tydlighet i lagstiftningen så att de ekonomiska aktörerna och de som använder produkterna och tjänsterna vet vilket och hurdant innehåll som omfattas av kraven.

I regel understöddes tanken om att kraven för tjänsterna skulle bli en del av den gällande lagen om digitala tjänster. Åsikten var att övervakningen av tillgänglighetskraven skulle skötas av samma nationella myndighet för att tillsynen skulle vara enhetlig och inte komma från flera olika håll för aktörerna. Av utlåtandena framgick att den nationella övervakningen av direktivet bör vara enhetlig på EU-nivå och att tillräckliga ekonomiska och personella resurser bör reserveras för genomförandet. Information om vart utvecklingsförslag eller klagomål ska lämnas bör vara lätt att hitta för användaren.

I utlåtandena framkom också att andra möjligheter att sköta ärenden än på webben måste få finnas kvar, såsom personliga besök, e-post och telefonsamtal.

Det påpekades att tillgänglighetsdirektivet inte får orsaka extra kostnader för små organisationer. Organisationerna måste ha en möjlighet att få stöd för tillgänglighetsarbetet.

Som stöd för genomförandet av tillgänglighetsdirektivet behövs i vilket fall som helst anvisningar, utbildning och guider. Vid planeringen av genomförandet bör det finnas möjlighet till fortlöpande bedömning och önskvärt är att information samlas in på olika sätt, också av personer med funktionsnedsättning.

Det ansågs viktigt att direktivet genomförs på ett sätt som inte innebär en oproportionerligt stor börda för de ekonomiska aktörerna, i synnerhet för små ekonomiska aktörer. Å andra sidan ansåg man att vad som avses med oproportionerligt stor börda borde definieras exakt.

Särskilt näringslivet ansåg att de övergångstider som möjliggörs i direktivet bör beaktas fullt ut.

Propositionsutkastet var ute på remiss 17.12.2021–1.2.2022. Medan utkastet var på remiss ordnade arbetsgruppen ett webinarium den 13 januari 2022 och då presenterades innehållet i propositionsutkastet och deltagarnas frågor besvarades. Inbjudan till webinariumet hade offentliggjorts på utlåtande.fi och på social- och hälsovårdsministeriets webbplats. Webinariumet var

öppet för alla. I det deltog över 200 personer. Det var möjligt att hålla ett anförande om man meddelade om det på förhand. Det hölls 7 anföranden som reserverats på förhand. Dessutom framfördes cirka 40 frågor i synnerhet kring tillämpningsområdet och kraven i förslaget. Arbetsgruppen besvarade frågorna under evenemanget och dessutom samlades svaren på frågorna i ett avsnitt om vanliga frågor på social- och [hälsovårdsministeriets webbplats](#).

Innehållet i lagförslaget har behandlats i ministerarbetsgruppen för social- och hälsovård den 28 september 2021 och den 24 mars 2022.

Under lagberedningen har man varit i kontakt med Ålands landskapsregering, som separat bereder implementeringen av tillgänglighetsbestämmelserna i landskapets lagstiftning.

2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll

2.1 Tillgänglighetsdirektivet, ingress

Tillgänglighetsdirektivet trädde i kraft den 17 april 2019. Syftet med direktivet är att bidra till en väl fungerande inre marknad genom att tillnärma medlemsstaternas lagar och andra författningar vad gäller tillgänglighetskrav för vissa produkter och tjänster. Detta sker särskilt genom att undanröja och förebygga hinder för den fria rörligheten för vissa tillgängliga produkter och tjänster som uppstår på grund av olika tillgänglighetskrav i medlemsstaterna. Detta skulle öka tillgången på tillgängliga produkter och tjänster på den inre marknaden och göra relevant information mer tillgänglig. En miljö där produkter och tjänster är mer tillgängliga möjliggör ett mer inkluderande samhälle och underlättar självständigt boende för personer med funktionsnedsättning.

I direktivet finns det förpliktande bestämmelser för medlemsstaterna med vilka det säkerställs att produkterna och tjänsterna i direktivet uppfyller direktivets tillgänglighetskrav. I direktivet finns det också bestämmelser om övervakning av och rapportering om överensstämmelse med tillgänglighetskraven.

Till tillgänglighetsdirektivets organisatoriska tillämpningsområde hör representanter för både den offentliga och den privata sektorn, som för konsumenter tillhandahåller eller producerar produkter eller tjänster som hör till direktivets tillämpningsområde.

I tillgänglighetsdirektivet görs funktionella tillgänglighetskrav obligatoriska och de bör utformas som allmänna mål. Dessa krav bör vara tillräckligt exakta för att skapa rättsligt bindande skyldigheter och tillräckligt detaljerade för att det ska gå att bedöma överensstämmelsen i syfte att säkerställa att den inre marknaden fungerar väl för de produkter och tjänster som omfattas av detta direktiv, samt lämna viss flexibilitet för att möjliggöra innovation (skäl 23).

Tillgänglighet bör uppnås genom systematiskt undanröjande och förebyggande av hinder, främst genom universell utformning eller design för alla, vilket bidrar till att säkerställa tillgång för personer med funktionsnedsättning på lika villkor som andra. Enligt funktionshinderkonventionen innebär det synsättet ”sådan utformning av produkter, miljöer, program och tjänster att de ska kunna användas av alla i största möjliga utsträckning utan behov av anpassning eller specialutformning”. I linje med konventionen ska begreppet ”design för alla inte utesluta hjälpmedel för enskilda grupper av personer med funktionsnedsättning där så behövs”. Dessutom bör tillgänglighet inte utesluta skälig anpassning när så krävs i unionsrätten eller i nationell rätt. Tillgänglighet och design för alla bör tolkas i enlighet med den allmänna kommentar nr 2 (2014) om artikel 9: tillgänglighet som kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning har utarbetat (skäl 50).

I tillgänglighetsdirektivet anges tillgänglighetskraven i bilaga I. Bilagan innehåller sju avsnitt. För produkternas del finns kraven i avsnitt I och II. För tjänsterna i avsnitt III. Dessutom har det för specifika tjänster angetts kompletterande tillgänglighetskrav i avsnitt IV. De här kompletterande tillgänglighetskraven gäller elektroniska kommunikationstjänster, inbegripet nödkommunikation, persontrafiktjänster, banktjänster, e-böcker och e-handelstjänster. I avsnitt V i bilaga I finns närmare uppgifter om nödkommunikation. Avsnitt VI gäller offentlig upphandling. Kriterierna för funktionsprestanda i avsnitt VII får användas som ett alternativ till ett eller flera särskilda tekniska krav, om de resulterar i likvärdig eller ökad tillgänglighet för den förutsebara användningen av produkter och tjänster bland personer med funktionsnedsättning.

I bilaga II ges konkreta exempel på hur de här kraven kan uppfyllas.

2.2 Tillgänglighetsdirektivets innehåll

Kapitel I Allmänna bestämmelser

I kapitel I i tillgänglighetsdirektivet finns allmänna bestämmelser. I artikel 1 föreskrivs om direktivets syfte och i artikel 2 om tillämpningsområdet. Direktivet gäller för följande produkter:

a) Datormaskinvarusystem med generella användningsområden som är avsedda för konsumenter och operativsystem till dessa maskinvarusystem.

b) Följande självbetjäningsterminaler:

i) Betalningsterminaler.

ii) Följande självbetjäningsterminaler som är avsedda för tillhandahållande av tjänster som omfattas av detta direktiv:

- bankomater
- biljettförsäljningsautomater
- incheckningsautomater
- interaktiva självbetjäningsterminaler som tillhandahåller information, förutom terminaler som har monterats som integrerade delar av fordon, luftfartyg, fartyg eller rullande materiel.

c) Terminalutrustning för konsumentbruk med interaktiv datorkapacitet som används för elektroniska kommunikationstjänster.

d) Terminalutrustning för konsumentbruk med interaktiv datorkapacitet, som används för åtkomst till audiovisuella medietjänster.

e) Läsplattor.

Följande tjänster:

a) Elektroniska kommunikationstjänster med undantag av överföringstjänster som används för tillhandahållande av maskin till maskin-tjänster.

- b) Tjänster som ger åtkomst till audiovisuella medietjänster.
- c) Följande inslag i luft-, buss-, järnvägs- och vattentransporttjänster för passagerare, med undantag för stads-, förorts- och regionaltransporter vilka endast omfattas av led v:
 - i) Webbplatser.
 - ii) Tjänster för mobila enheter, däribland mobila applikationer.
 - iii) Elektroniska biljetter och elektroniska biljettförsäljningstjänster.
 - iv) Förmedling av information om transporttjänster, inklusive reseinformation i realtid; när det gäller informationsskärmar ska detta begränsas till interaktiva skärmar som är belägna inom unionens territorium.
 - v) Interaktiva självbetjäningsterminaler belägna inom unionens territorium, utom sådana som har monterats som integrerade delar av fordon, luftfartyg, fartyg eller rullande materiel som används vid tillhandahållandet av någon del av sådana persontrafiktjänster.
- d) Banktjänster för konsumenter.
- e) E-böcker och ändamålsenlig programvara.
- f) E-handelstjänster.

Av dessa termer är det skäl att lyfta fram den finska termen *lentokone* (flygplan) som nämns både bland produkterna och bland tjänsterna. I den engelska direktivtexten förekommer den i formen ”vehicles, aircrafts, ships and rolling stock” och på svenska ”fordon, luftfartyg, fartyg eller rullande materiel”. I den finska direktivtexten hänvisas för närvarande felaktigt till flygplan, även om den korrekta finska översättningen borde vara ”ilma-alus” (luftfartyg). Luftfartyg är ett överordnat begrepp som innefattar både flygplan och helikoptrar, varför översättningsfelet har betydelse i sak. Det är tydligt att avsikten har varit att undantaget också ska gälla helikoptrar. Det begärs att direktivtexten rättas och föreslås att det korrekta begreppet används direkt i den nationella lagen.

Tillgänglighetsdirektivet gäller dessutom mottagande av nödkommunikation till det gemensamma europeiska larmnumret 112.

I artikel 3 anges direktivets definitioner. När det gäller definitionerna är det skäl att lyfta fram banktjänsterna. I definitionen i artikel 3.28 anges närmare vad som i direktivet avses med banktjänster för konsumenter. Enligt punkten avses med banktjänster för konsumenter tillhandahållande för konsumenter av de banktjänster och finansiella tjänster som avses i led a–e. Led a i definitionen gäller kreditavtal som omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG eller Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/17/EU, led b gäller tjänsterna i avsnitt A punkterna 1, 2, 4 och 5 och avsnitt B punkterna 1, 2, 4 och 5 i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU, nedan *MiFIDII-direktivet*, led c gäller betaltjänster enligt definitionen i artikel 4.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2366, nedan *PSD2-direktivet*, led d gäller tjänster som är knutna till betalkontot enligt definitionen i artikel 2.6 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/92/EU och led e gäller elektroniska pengar enligt definitionen i artikel 2.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/110/EG.

Med kreditavtal i led a avses konsumentkreditavtal och bostadskreditavtal. Led b gäller vissa investeringstjänster och deras sidotjänster. De investeringstjänster som tillgänglighetsdirektivet gäller är närmare bestämt 1) mottagande och vidarebefordran av order beträffande ett eller flera finansiella instrument, 2) utförande av order på kunders uppdrag, 4) portföljförvaltning, 5) investeringsrådgivning, och de sidotjänster som det gäller är 1) förvaring och administration av finansiella instrument för kunders räkning, bland annat värdepappersförvaring och liknande tjänster, såsom handhavande av kontanta medel/finansiella säkerheter, med undantag för tillhandahållande och förande av värdepapperskonton på högsta nivå, 2) lämnande av kredit eller lån till en investerare för att göra det möjligt för denne att genomföra en transaktion i ett eller flera finansiella instrument, när det företag som ger krediten eller lånet deltar i transaktionen, 4) valutatjänster om dessa har samband med investeringstjänster och 5) investerings- och finansanalys samt andra former av allmänna rekommendationer rörande handel med finansiella instrument.

Betaltjänster som avses i led c är: 1) Tjänster som möjliggör kontantinsättningar på ett betal-konto samt alla åtgärder som krävs för förvaltningen av ett betalkonto. 2) Tjänster som möjliggör kontantuttag från ett betalkonto samt alla åtgärder som krävs för förvaltningen av ett betalkonto. 3) Genomförande av betalningstransaktioner, däribland överföring av medel på ett betalkonto hos användarens betaltjänstleverantör eller någon annan betaltjänstleverantör: a) Genomförande av autogireringar, inklusive engångsautogireringar. b) Genomförande av betalningstransaktioner med kontokort eller liknande utrustning. c) Genomförande av betalningar, inklusive stående betalningsorder. 4) Genomförande av betalningstransaktioner, när medlen täcks av en betaltjänstanvändares kreditutrymme: a) Genomförande av autogireringar, inklusive engångsautogireringar. b) Genomförande av betalningstransaktioner med kontokort eller liknande utrustning. c) Genomförande av betalningar, inklusive stående betalningsorder. Till betaltjänsterna hör utöver dessa 5) utgivande av betalningsinstrument eller förvärv av betalningstransaktioner, 6) penningöverföring, 7) betalningsinstitieringstjänster och 8) kontoinformationstjänster.

Med tjänster som är knutna till betalkontot avses i definitionen i led d alla tjänster med anknytning till öppnandet, användandet och avslutandet av ett betalkonto, däribland betaltjänster och betalningstransaktioner som omfattas av artikel 3 g i direktiv 2007/64/EG samt kontokrediter och överskridande. Med elektroniska pengar i led e avses varje elektroniskt eller magnetiskt lagrat penningvärde i form av en fordran på utgivaren som ges ut mot erhållande av medel i syfte att genomföra betalningstransaktioner i enlighet med artikel 4.5 i direktiv 2007/64/EG och som godtas av en annan fysisk eller juridisk person än utgivaren av elektroniska pengar.

I avsnitt IV punkt e i bilaga I anges dessutom två särskilda tillgänglighetskrav som gäller banktjänster utöver de allmänna tillgänglighetskraven. Tillgänglighetskraven är: 1) Tillhandahålla identifieringsmetoder, elektroniska signaturer, säkerhetsfunktioner och betaltjänster som är uppfattningsbara, hanterbara, begripliga och robusta. 2) Säkerställa att informationen är begriplig utan att ligga på en komplexitetsnivå som överstiger nivå B2 (övre medelnivå) enligt Europarådets gemensamma europeiska referensram för språk.

Kapitel II Tillgänglighetskrav och fri rörlighet

I artikel 4 föreskrivs det om tillgänglighetskrav och fri rörlighet. Enligt skäl 48 bör medlemsstaterna vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att den fria rörligheten inom unionen för de produkter och tjänster som omfattas av detta direktiv och som uppfyller de tillämpliga tillgänglighetskraven inte hindras av skäl som har att göra med tillgänglighetskraven.

I bilaga I föreskrivs det om innehållet i tillgänglighetskraven rörande de produkter och tjänster som hör till direktivets tillämpningsområde.

Alla produkter ska uppfylla de tillgänglighetskrav som fastställs i bilaga I avsnitt I.

Alla produkter, med undantag för självbetjäningsterminaler, ska uppfylla de krav som fastställs i bilaga I avsnitt II.

Alla tjänster, med undantag för stads-, förorts- och regionaltransporter, ska uppfylla de tillgänglighetskrav som fastställs i bilaga I avsnitt III. Dessutom ska specifika tjänster uppfylla de kompletterande tillgänglighetskrav som fastställs i bilaga I avsnitt IV. Enligt artikel 4.5 ska mikro-företag som tillhandahåller tjänster undantas från skyldigheten att uppfylla tillgänglighetskraven och eventuella skyldigheter som rör uppfyllandet av de kraven. Enligt artikel 4.6 ska medlemsstaterna tillhandahålla riktlinjer och verktyg till mikro-företag för att underlätta tillämpningen av de nationella bestämmelser genom vilka detta direktiv införlivas. Medlemsstaterna ska utveckla dessa verktyg i samråd med berörda parter.

Medlemsstaterna får, mot bakgrund av nationella förhållanden, besluta att den bebyggda miljö som används av kunder till tjänster som omfattas av detta direktiv ska uppfylla tillgänglighetskraven i bilaga III, för att de i högsta möjliga grad ska kunna användas av personer med funktionsnedsättning.

Enligt artikel 4.8 ska medlemsstaterna säkerställa att mottagandet av nödkommunikation till det gemensamma europeiska larmnumret 112, genom den lämpligaste alarmeringscentralen, ska uppfylla de särskilda tillgänglighetskraven i avsnitt V i bilaga I på det sätt som bäst passar den nationella organisationen av larmsystem. Enligt avsnitt V ska i syfte att i största möjliga utsträckning möjliggöra tjänstens förutsebara användning bland personer med funktionsnedsättning mottagandet av nödkommunikation till det gemensamma europeiska larmnumret 112 genom den lämpligaste alarmeringscentralen inkludera funktioner, metoder, riktlinjer, förfaranden och ändringar som tillgodoser behoven hos personer med funktionsnedsättning enligt följande: Nödkommunikation till det gemensamma europeiska larmnumret 112 ska besvaras korrekt på det sätt som bäst passar den nationella organisationen av larmsystem, genom den lämpligaste alarmeringscentralen och med samma kommunikationsmedel som den mottagits genom, nämligen med användning av synkroniserad talkommunikation och text (inbegripet realtidstext) eller, om video tillhandahålls, talkommunikation, text (inbegripet realtidstext) och video som synkroniseras i en totalkonversation. I den engelska direktivtexten konstateras "Emergency number '112' shall be appropriately answered, in the manner best suited to the national organisation of emergency systems, by the most appropriate PSAP using the same communication means as received, namely by using synchronised voice and text (including real time text), or, where video is provided, voice, text (including real time text) and video synchronised as total conversation."

Dessutom föreskrivs det i avsnitt IV punkt a i bilaga I om kompletterande tillgänglighetskrav för elektroniska kommunikationstjänster. De här kraven ska uppfyllas också när man svarar på nödmeddelanden till larmnumret. För att säkerställa att tjänsterna tillhandahålls på ett sätt som i största möjliga utsträckning möjliggör förutsebar användning bland personer med funktionsnedsättning ska, enligt bilagan, följande åtgärder vidtas för att inkludera funktioner, metoder, riktlinjer och förfaranden, liksom ändringar av utförandet av de berörda tjänsterna, som tillgodoser behoven hos personer med funktionsnedsättning och säkerställer interoperabilitet med tekniska hjälpmedel:

i) Realtidstext utöver talkommunikation ska tillhandahållas (providing real time text **in addition** to voice communication).

ii) Totalkommunikation där video tillhandahålls utöver talkommunikation ska tillhandahållas (providing total conversation **where** video is provided in addition to voice communication).

iii) Säkerställa att nödkommunikation som använder talkommunikation och text (inbegripet realtidstext) synkroniseras och video, i förekommande fall, också synkroniseras i en totalkonversation och överförs till den lämpligaste alarmeringscentralen av leverantörerna av elektroniska kommunikationstjänster (ensuring that emergency communications using voice, text (including real time text) is synchronised and where video is provided is also synchronised as total conversation and is transmitted by the electronic communications service providers to the most appropriate PSAP).

I artikel 5 anges gällande unionslagstiftning på området för persontransporter. I den finns motsvarande krav på tillhandahållande av tillgänglig information och tillhandahållande av information om tillgänglighet som i tillgänglighetsdirektivet. Om tillgänglighetsdirektivet föreskriver ytterligare krav, utöver dem som föreskrivs i dessa förordningar och dessa akter, ska de ytterligare kraven vara tillämpliga fullt ut.

I artikel 6 föreskrivs om fri rörlighet. Medlemsstaterna får inte, av skäl som har att göra med tillgänglighetskraven, förhindra att produkter eller tjänster som överensstämmer med tillgänglighetsdirektivet tillhandahålls på marknaden inom deras territorium.

Kapitel III och IV Skyldigheter för ekonomiska aktörer som hanterar produkter och skyldigheter för tjänsteleverantörer

I artiklarna 7–12 föreskrivs det om tillverkarnas, bemyndigade företrädares, importörernas, distributörernas och tjänsteleverantörernas skyldigheter. När tillverkarna släpper ut sina produkter på marknaden ska de enligt artikel 7 se till att dessa har konstruerats och tillverkats i enlighet med tillgänglighetskraven. Tillverkarna ska utarbeta den tekniska dokumentationen i enlighet med bilaga IV (Förfarande för bedömning av överensstämmelse – produkter) och utföra den bedömning av överensstämmelse som anges i den bilagan. Tillverkarna ska upprätta en EU-försäkran om överensstämmelse och anbringa CE-märkningen på produkten. Med stöd av artikel 7 får endast produkter som överensstämmer med kraven släppas ut på marknaden. Innan importörerna släpper ut en produkt på marknaden ska de säkerställa att tillverkaren har uppfyllt tillgänglighetskraven i artikel 7. Tillverkaren får företrädas av en bemyndigad företrädare i enlighet med artikel 8 i tillgänglighetsdirektivet.

Importörernas skyldigheter anges i artikel 9. Importörerna får endast släppa ut produkter på marknaden som överensstämmer med kraven.

Enligt artikel 10 ska distributörerna, innan de tillhandahåller en produkt på marknaden, kontrollera att produkten är försedd med CE-märkning och åtföljs av erforderliga dokument och av bruksanvisningar och säkerhetsföreskrifter på ett språk som lätt kan förstås av konsumenterna och andra slutanvändare.

Enligt artikel 12 ska de ekonomiska aktörerna på begäran lämna information till marknadskontrollmyndigheterna om andra ekonomiska aktörer som har levererat en produkt till dem och som de har levererat en produkt till. De ska kunna lämna informationen under fem år efter det att de har fått produkten levererad eller efter det att de har levererat produkten.

Enligt artikel 13 ska tjänsteleverantörerna säkerställa att de utformar och tillhandahåller tjänster i enlighet med artikel 4 (Tillgänglighetskrav). Tjänsteleverantörerna ska ta fram all nödvändig information i enlighet med bilaga V till tillgänglighetsdirektivet (Information om tjänster som uppfyller tillgänglighetskraven) och ska förklara hur tjänsterna uppfyller tillgänglighetskraven.

Kapitel V Grundläggande ändringar av produkter eller tjänster och oproportionerligt stor börda för ekonomiska aktörer

Tillgänglighetskraven får inte heller medföra oproportionerligt stor börda för de berörda ekonomiska aktörerna. Artikel 14 avgränsar direktivets tillämpningsområde. Enligt artikeln tillämpas tillgänglighetskraven i den mån som de inte kräver någon sådan förändring av produkten eller tjänsten, vilken innebär en grundläggande ändring av dess grundläggande karaktär. Bedömningen av huruvida tillgänglighetskraven leder till en grundläggande ändring eller innebär en oproportionerligt stor börda utförs av aktören. Bedömningen ska utföras i enlighet med bilaga VI till tillgänglighetsdirektivet. Bedömningen ska dokumenteras. Undantag ska anmälas till den berörda tillsynsmyndigheten i medlemsstaten.

Kapitel VI Harmoniserade standarder och tekniska specifikationer för produkter och tjänster

I artikel 15 föreskrivs det om presumtion om överensstämmelse. Enligt artikeln uppfylls tillgänglighetskraven i direktivet om produkten eller tjänsten uppfyller sådana harmoniserade standarder till vilka hänvisningar har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning. I artikel 15.3 får kommissionen befogenhet att under vissa villkor anta genomförandeakter för att fastställa gemensamma tekniska specifikationer som uppfyller tillgänglighetskraven om ingen hänvisning till harmoniserade standarder har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning i enlighet med förordning (EU) nr 1025/2012.

Kapitel VII Produkters överensstämmelse och CE-märkning

I artikel 16 föreskrivs det om EU-försäkran om överensstämmelse för produkter. I artikel 17 om principer för CE-märkning av produkter och i artikel 18 om regler och villkor för anbringande av CE-märkning.

Kapitel VIII Marknadskontroll av produkter och unionsförfarande i fråga om skyddsåtgärder

I artikel 19 finns bestämmelser om marknadskontroll av produkter. Marknadskontrollmyndigheterna ska särskilt kontrollera att de tillämpliga tillgänglighetskraven uppfylls, att den bedömning som avses i artikel 14 är tillräcklig och resultaten av den och att användningen av de kriterier som anges bilaga VI är korrekt.

I artikel 20 finns bestämmelser om förfaranden på nationell nivå för att hantera produkter som inte uppfyller de tillämpliga tillgänglighetskraven. I artikel 20 åläggs medlemsstaternas marknadskontrollmyndigheter en utvärderingsskyldighet i sådana situationer där de har tillräckliga skäl att anta att en produkt som omfattas av direktivet utgör en risk ur ett tillgänglighetsperspektiv eller där de har vidtagit åtgärder i enlighet med artikel 20. Om marknadskontrollmyndigheterna vid sin utvärdering konstaterar att produkten inte uppfyller de krav som fastställs i direktivet ska de utan dröjsmål ålägga den ekonomiska aktören att inom en rimlig tidsperiod vidta korrigerande åtgärder eller dra tillbaka produkten från marknaden. Marknadskontrollmyndigheterna ska informera kommissionen och de andra medlemsstaterna om utvärderingsresultaten

och om de ålagda åtgärderna, om den bristande överensstämelsen inte bara gäller det nationella territoriet. Dessutom ska det säkerställas att de korrigerande åtgärderna vidtas i fråga om alla berörda produkter som har släppts ut på unionsmarknaden.

I artikel 21 fastställs unionsförfarandet i fråga om skyddsåtgärder. I artikeln föreskrivs det om unionsförfarandet i fråga om skyddsåtgärder i situationer där invändningar har rests mot en åtgärd som en medlemsstat vidtagit eller där kommissionen anser att en nationell åtgärd strider mot unionslagstiftningen. Kommissionen ska inleda samråd med medlemsstaterna och de berörda ekonomiska aktörerna, utvärdera den nationella åtgärden och på grundval av detta besluta om den nationella åtgärden är berättigad eller inte. Om den nationella åtgärden anses berättigad ska alla medlemsstater vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att den produkt som inte uppfyller kraven dras tillbaka från deras marknad.

I artikel 22 föreskrivs det om formell bristande överensstämmelse. En medlemsstat ska, om den konstaterar något av det som anges i artikel 22, ålägga den berörda ekonomiska aktören att åtgärda den bristande överensstämelsen.

Enligt artikel 23 ska medlemsstaterna inrätta och genomföra lämpliga förfaranden för att kontrollera att tjänsterna överensstämmer med kraven i direktivet och bedömningen av de undantag som föreskrivs i artikel 14, för att följa upp klagomål eller rapporter om tjänster som avviker från tillgänglighetskraven samt för att kontrollera att den ekonomiska aktören har vidtagit nödvändiga korrigerande åtgärder.

Kapitel IX Tjänsters överensstämmelse

I artikel 23 föreskrivs det om tjänsters överensstämmelse.

Medlemsstaterna ska inrätta och genomföra lämpliga förfaranden för att kontrollera att tjänsterna överensstämmer med kraven i direktivet och granska om den bedömning som föreskrivs i artikel 14 är tillräcklig, resultaten och korrekt tillämpning av kriterierna i bilaga VI. Artikel 19.2 ska följas i tillämpliga delar. Dessutom ska klagomål eller rapporter om tjänster som inte uppfyller tillgänglighetskraven i tillgänglighetsdirektivet följas upp. Det ska också kontrolleras att den ekonomiska aktören har vidtagit nödvändiga korrigerande åtgärder.

Medlemsstaterna ska utse de myndigheter som ska ansvara för genomförandet av förfaranden med avseende på kontroll av tjänsters överensstämmelse. Medlemsstaterna ska säkerställa att allmänheten är informerad om förekomsten av de nationella myndigheterna, om deras ansvarsområden, arbete och beslut och om vilka de är. Dessa myndigheter ska på begäran tillhandahålla den informationen i lättillgängliga format.

Kapitel X Tillgänglighetskrav i andra unionsakter

För de produkter och tjänster som avses i artikel 2 i detta direktiv ska tillgänglighetskraven i bilaga I till detta enligt artikel 24 utgöra obligatoriska tillgänglighetskrav i den mening som avses i artikel 42.1 i direktiv 2014/24/EU och artikel 60.1 i direktiv 2014/25/EU. Alla produkter eller tjänster vars egenskaper, delar och funktioner uppfyller de tillgänglighetskrav som fastställs i bilaga I till detta direktiv i enlighet med avsnitt VI i den bilagan ska anses fullgöra de relevanta skyldigheter, vad gäller tillgängligheten, för dessa egenskaper, delar och funktioner som anges i andra unionsakter än detta direktiv, om inte annat föreskrivs i dessa andra akter.

Överensstämmelse med harmoniserade standarder och tekniska specifikationer eller delar av dem, som har antagits i enlighet med artikel 15, ska, enligt artikel 25, innebära att överensstämmelse med artikel 24 förutsätts i den utsträckning dessa standarder och tekniska specifikationer eller delar av dem uppfyller tillgänglighetskraven i detta direktiv.

Kapitel XI Delegerade akter, genomförandebefogenheter och slutbestämmelser

I artikel 26 anges de villkor som ska vara uppfyllda när kommissionen använder sin befogenhet att anta delegerade akter. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 26 för att komplettera bilaga I genom att ytterligare specificera de tillgänglighetskrav som genom själva sin beskaffenhet inte kan ge den avsedda effekten såvida de inte närmare specificeras i bindande unionsrättsakter, till exempel krav som rör interoperabilitet.

Kommissionen har från och med den 27 juni 2019 getts befogenhet att för en period på fem år anta delegerade akter som avses i artiklarna 12.3 (skyldighet att lämna information om produkterna under fem år) och 14.7 (bedömning av grundläggande ändring och oproportionerligt stor börda i enlighet med bilaga VI). Kommissionen ska utarbeta en rapport om delegeringen av befogenhet senast nio månader före utgången av perioden på fem år. Delegeringen av befogenhet ska genom tyst medgivande förlängas med perioder av samma längd, såvida inte Europaparlamentet eller rådet motsätter sig en sådan förlängning senast tre månader före utgången av perioden i fråga.

När kommissionen antar en delegerad akt ska den samtidigt delge Europaparlamentet och rådet denna. En delegerad akt ska endast träda i kraft om varken Europaparlamentet eller rådet har gjort invändningar mot den delegerade akten inom en period på två månader från den dag då akten delgavs, eller om både Europaparlamentet och rådet, före utgången av den perioden, har underrättat kommissionen om att de inte kommer att invända. Denna period kan förlängas med två månader på Europaparlamentets eller rådets initiativ.

Enligt artikel 27 ska kommissionen biträdas av en kommitté.

I artikel 28 föreskrivs det om en arbetsgrupp som ska inrättas för att främja att direktivet efterlevs. Gruppen består av företrädare för marknadskontrollmyndigheter, myndigheter för kontroll av tjänsters överensstämmelse och berörda parter, inklusive företrädare för organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning.

I artikel 29 föreskrivs det om efterlevnadsåtgärder. Medlemsstaterna ska säkerställa att det finns lämpliga och effektiva rättsmedel och sanktioner för överträdelse av bestämmelserna. I artikel 30 föreskrivs det om sanktionerna, som ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.

I artikel 31 föreskrivs det att de bestämmelser i lagar och andra författningar som ska utfärdas med stöd av direktivet ska antas senast den 28 juni 2022. Bestämmelserna ska tillämpas från och med den 28 juni 2025. Medlemsstaterna får besluta att tillämpa bestämmelserna om de skyldigheter som fastställs i artikel 4.8 (besvarande av nödkommunikation) senast från och med den 28 juni 2027.

Det föreskrivs om övergångsbestämmelser i artikel 32. Det finns flera övergångsbestämmelser i direktivet, varför tillgänglighetskraven i direktivet träder i kraft stegvis.

För det första ska medlemsstaterna föreskriva en övergångsperiod som upphör den 28 juni 2030, under vilken tjänsteleverantörer får fortsätta att tillhandahålla sina tjänster med hjälp av produkter som lagligen användes av dem för att tillhandahålla liknande tjänster före detta datum. Noteras bör att tjänsteavtal som ingås före den 28 juni 2025 får fortsätta att gälla utan ändring till slutet av giltighetstiden men inte längre än fem år från och med det datumet.

Medlemsstaterna får föreskriva att självbetjäningsterminaler som lagligen användes av tjänsteleverantörer för tillhandahållande av tjänster före den 28 juni 2025 får fortsätta att användas vid tillhandahållande av liknande tjänster fram till slutet av deras ekonomiskt bärkraftiga nyttjandeperiod men inte längre än 20 år efter det att de togs i bruk.

I artikel 33 föreskrivs det om kommissionens uppgift att utvärdera direktivet. Senast den 28 juni 2030 och därefter vart femte år, ska kommissionen överlämna en rapport till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén om tillämpningen av direktivet. Av rapporten ska det framgå om direktivets mål har uppnåtts och huruvida det skulle vara lämpligt att inkludera nya produkter och tjänster eller att undanta vissa produkter eller tjänster från direktivets tillämpningsområde, och den ska om möjligt fastställa områden där bördan kan minskas med sikte på en eventuell översyn av direktivet.

3 Nuläge och bedömning av nuläget

3.1 Allmänt

För närvarande är tillgänglighetslagstiftningen splittrad mellan lagstiftningen för olika förvaltningsområden. Lagstiftning om byggd miljö och transportservice hör särskilt samman med tillgänglighet. Tillgängligheten hör som term samman med fysisk miljö och fysiska produkter. Det föreskrivs också om tillgänglighet i lagen om digitala tjänster. Med tillgänglighet avses i lagen om digitala tjänster tillgänglighet i fråga om digitala tjänster, och genom den lagen genomfördes Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2102 om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer (nedan *webbtillgänglighetsdirektivet*).

Tillgängligheten är en genomgående princip i funktionshinderkonventionen. Bland annat Finland, alla EU-länder och EU är konventionsparter i funktionshinderkonventionen. Tillgängligheten var också en av prioriteringarna i EU:s handikappstrategi 2010–2020 som fastställde åtgärder för att genomföra konventionen på EU-nivå. Tillgängligheten är också ett prioriterat område i EU:s strategi om rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021–2030. Tillgänglighet förebygger eller tar bort hinder för användningen av konventionella produkter och tjänster. Det gör det möjligt för personer med funktionsnedsättning och personer med funktionsbegränsning att uppfatta, hantera och begripa dessa produkter och tjänster på lika villkor som andra.

Efterfrågan på tillgängliga produkter och tjänster är stor. Antalet personer med funktionsbegränsning och/eller funktionsnedsättning kommer att öka avsevärt allt eftersom befolkningen i EU blir äldre. På grund av den åldrande befolkningen beräknas år 2020 ungefär 120 miljoner människor i Europeiska unionen ha någon form av funktionsnedsättning. Om den inre marknadens funktion förbättras för specifika tillgängliga produkter och tjänster, gynnar det både dessa konsumenters och industrins behov. En miljö där produkter och tjänster är mer tillgängliga ger möjlighet till bättre inkludering och deltagande i samhället. Den stöder självständigt boende

och självständiga val. Den bidrar också till tillämpningen av principen om likabehandling när det gäller tillgången till varor och tjänster för personer med funktionsnedsättning¹.

3.2 Jämlikhet

Tillgängligheten är en del av tillgodoseendet av jämlikheten. Jämlikhet är en grundläggande rättighet om vilken det föreskrivs i 6 § i Finlands grundlag (731/1999). Enligt bestämmelsen är alla lika inför lagen. Ingen får utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person.

Enligt 1 § i diskrimineringslagen (1325/2014) är lagens syfte att främja likabehandling och förebygga diskriminering samt att effektivisera rättssäkerheten för den som utsatts för diskriminering så att diskriminering som sker på olika grunder och inom olika livsområden omfattas av så lika rättsmedel och påföljder som möjligt. Enligt 5 § 1 mom. i den lagen ska myndigheterna bedöma hur likabehandling uppnås i deras verksamhet och vidta åtgärder som behövs för att främja likabehandling. De främjande åtgärderna ska vara effektiva, ändamålsenliga och proportionerliga med beaktande av myndighetens verksamhetsmiljö, resurser och övriga omständigheter.

I 15 § i diskrimineringslagen åläggs myndigheter, utbildningsanordnare, arbetsgivare och de som tillhandahåller varor eller tjänster en skyldighet att göra sådana ändamålsenliga och rimliga anpassningar som behövs i det enskilda fallet för att göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att på lika villkor som andra utträta ärenden hos myndigheter och få utbildning och arbete samt varor och tjänster som tillhandahålls allmänheten och att klara av sina arbetsuppgifter och avancera i arbetet. Rimliga anpassningar utgörs av åtgärder som vidtas för personer i konkreta situationer. I diskrimineringslagen anges vägran att göra rimliga anpassningar som en form av diskriminering. Man måste skilja mellan rimliga anpassningar och de krav på tillgänglighet som anges någon annanstans i lagstiftningen.

Syftet med diskrimineringslagen är att främja likabehandling bland annat i myndigheternas verksamhet. I lagen föreskrivs det särskilt om myndigheternas skyldighet att främja likabehandling. Diskrimineringslagen är en allmän lag som gäller främjande av likabehandling på allmän nivå och ingripande i diskriminering i enskilda fall.

3.3 Byggd miljö

I 5 § 1 mom. i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) sätts som mål för områdesplaneringen att främja möjligheterna att skapa en livsmiljö och omgivning som tillgodoser behoven hos olika befolkningsgrupper, såsom barn, äldre och handikappade. I den mån byggnadens användning det förutsätter, ska den enligt 117 § 3 mom. i den lagen lämpa sig även för sådana personers bruk vars rörelse- eller funktionsförmåga är begränsad. Den som påbörjar ett byggprojekt ska enligt 117 e § se till att byggnaden och dess gårds- och vistelseområden på det sätt som användningsändamålet, antalet användare och antalet våningsplan förutsätter projekteras och uppförs så att tillgänglighet och användbarhet beaktas särskilt med tanke på barn, äldre och personer med funktionsnedsättning.

¹ [Förslag 2015/0278\(COD\), 2.12.2015](#)

Kravet på tillgänglighet i markanvändnings- och bygglagen har preciserats genom statsrådets förordning om byggnaders tillgänglighet (241/2017). Också bestämmelserna i förordningen förpliktar den som inleder ett byggprojekt. I tillgänglighetsdirektivet ställs inga nya krav eller krav som avviker från de befintliga på den som påbörjar ett byggprojekt, eftersom det är tjänsteleverantören som ansvarar för att kraven i bilaga III till direktivet beaktas. Syftet med minimikraven på byggnaders tillgänglighet är att främja likabehandlingen av människor: att alla människor har likvärdiga möjligheter att delta i samhällsfunktionerna, använda tjänster, arbeta, välja sin bostadsort och bo hemma.

Statsrådets förordning om byggnaders tillgänglighet tillämpas på tillståndspliktigt uppförande av byggnader och på tillståndspliktiga reparationer och ändringar. Skyldigheterna i förordningen gäller byggnaden samt tomten eller byggnadsplatsen. För närvarande sker kontrollen av tillgängligheten i den byggda miljön således när bygglov beviljas. Det finns inga särskilda bestämmelser i markanvändnings- och bygglagen och inte heller någon preciserande förordning om tillgängligheten i fråga om allmänna områden, såsom gatu- eller torgområden.

Att kontrollera hur tillgängligheten uppnåtts enbart genom byggnadslagstiftningen täcker dock inte på ett tillräckligt sätt situationer som gäller placeringen av sådana tjänster som hör till tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde, emedan statsrådets förordning om byggnaders tillgänglighet endast tillämpas på nybyggande och renoveringar som kräver bygglov. Tjänster som hör till tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde kan placeras i den byggda miljön utan att ändringen kräver bygglov. De rimliga anpassningarna enligt diskrimineringslagen tillämpas inte heller på sådan bastillgänglighet som gäller hela människogrupper.

Lagen om reparationsunderstöd för bostadsbyggnader och bostäder (1087/2016) innehåller bestämmelser om understöd som beviljas av statens medel för installation av hiss i efterhand och undanröjande av hinder för tillgänglighet i bostadsbyggnader samt för reparation av bostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning. Enligt 2 § får reparation av bostäder för äldre eller för personer med funktionsnedsättning i syfte att främja deras möjligheter att bo hemma understödjas.

Det finns inga andra understöd för tillgänglighetsreparationer som beviljas av statens medel än understöd för bostadsbyggnader.

Enligt 9 § i lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/1987) ska kommunen ersätta en gravt handikappad för skäligen kostnader för ändringsarbeten i bostaden samt för anskaffning av redskap och anordningar i bostaden, om dessa åtgärder med hänsyn till handikappet eller sjukdomen är nödvändiga för att den handikappade ska klara de funktioner som hör till normal livsföring. Enligt 12 § i förordningen om service och stöd på grund av handikapp (759/1987) beviljas ersättning för sådana ändringsarbeten i en bostad som är nödvändiga på grund av handikappet eller sjukdomen, såsom breddning av dörrar, byggande av ramper, installation av badrum, WC och vattenledning, ändring av fasta inventarier och utbyte av byggnads- och inredningsmaterial samt andra motsvarande byggnadsarbeten i den handikappades varaktiga bostad. Som ändringsarbete i bostad betraktas också planering av ändringsarbetena samt avlägsnande av hinder i bostadens närmaste omgivning.

Det pågår en reform av markanvändnings- och bygglagen och en regeringsproposition med förslag till plan- och bygglag var på remiss hösten 2021, [länk till projektfönstret](#).

3.4 Tjänster inom elektronisk kommunikation och audiovisuella innehållstjänster

I lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (informationssamhällsbalken fram till den 1 juni 2018) och de förordningar som hör till den föreskrivs det om kommunikationens tillgänglighet.

Enligt 86 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation är teleföretag som utsetts till leverantörer av samhällsomfattande tjänster skyldiga att tillhandahålla ett sådant abonnemang att alla, även personer med funktionsnedsättning, kan använda nödtjänster, ringa och ta emot inrikes- och utrikessamtal samt använda andra sedvanliga telefonitjänster. Närmare bestämmelser om de särskilda behoven när det gäller personer med funktionsnedsättning utfärdas genom förordning av statsrådet. Innan förordningen utfärdas ska Transport- och kommunikationsverket vid behov utarbeta en rapport om saken. Transport- och kommunikationsverket får meddela närmare föreskrifter om hur anslutningar tekniskt ska genomföras eller vilka tekniska egenskaper de ska ha för att även personer med funktionsnedsättning ska kunna använda abonnemangen.

I 15 kap. i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation finns bestämmelser om avtal om kommunikationstjänster. Enligt 106 b § i den lagen ska teleföretaget innan ett avtal om kommunikationstjänster ingås ge konsumenten den information som avses i 2 kap. 8 a § eller 6 kap. 9 § i konsumentskyddslagen (38/1978). Informationen ska ges på ett klart och begripligt sätt och i varaktig form. Om det inte är möjligt att lämna information i varaktig form, ska teleföretaget lämna informationen i ett dokument som tillgängliggörs för konsumenten och som är lätt att ladda ned. Teleföretaget ska informera konsumenten om dokumentet. Teleföretaget ska då uppmärksamma konsumenten på vikten av att ladda ned dokumentet för bevarande av informationen, framtida användning och oförändrad återgivning. För att genomföra bilaga VIII i kodexdirektivet får närmare bestämmelser om den information som ska ges innan avtal om kommunikationstjänster ingås utfärdas genom förordning av statsrådet. Den information som avses i 1 och 2 mom. ska på begäran ges i en form som lämpar sig för personer med funktionsnedsättning. Enligt 107 § 3 mom. ska teleföretaget offentliggöra 1) sina standardavtalsvillkor, 2) prislorna över kommunikationstjänsterna, 3) i fråga om nummerbaserade interpersonella kommunikationstjänster som teleföretaget tillhandahåller, information om tillgången till nödtjänster samt om tillgången till lokaliseringssuppgifter om abonnemangsinnehavare och begränsningarna av tillgången till dessa uppgifter, 4) i fråga om nummeroberoende interpersonella kommunikationstjänster som teleföretaget tillhandahåller, information om möjligheten att använda nödtjänster, 5) detaljerad information om produkter och tjänster som är riktade till personer med funktionsnedsättning. De uppgifter som avses i 3 mom. ska offentliggöras så att användarna enkelt och kostnadsfritt har tillgång till dem. Uppgifterna ska också offentliggöras i en form som lämpar sig för personer med funktionsnedsättning.

I 130 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation finns dessutom bestämmelser om skyldigheten att offentliggöra kvalitetsinformation. Enligt den ska leverantörer av internet-accesstjänster och allmänt tillgängliga interpersonella kommunikationstjänster offentliggöra aktuella uppgifter om kvaliteten på och egenskaperna hos de tjänster som företaget tillhandahåller samt om tjänsternas lämplighet för användare med funktionsnedsättning.

Utöver detta är teleföretag som är verksamma i ett telefontät skyldiga att för sin del se till att användarna per telefon, textmeddelande och på andra sätt som anges i lagen om nödcentralsverksamhet avgiftsfritt får kontakt med det allmänna nödnumret 112 (278 §). Bestämmelsen som ursprungligen fanns i informationssamhällsbalken bidrar till det nationella genomförandet av funktionshinderkonventionen vad gäller kommunikationens tillgänglighet. Paragrafänd-

ringen (1207/2020) har förtydligats och uppdaterats så att den motsvarar artikel 109.1 i kodex-direktivet. Enligt specialmotiveringen till paragrafen är syftet med 1 mom. att se till att det i framtiden finns möjlighet till även andra sätt att sända ett nödmeddelande på än genom traditionella samtal eller textmeddelanden, och teleföretagen ska bygga upp sina kommunikationsnät och kommunikationstjänster så att de inte begränsar användarnas möjligheter att avgiftsfritt få kontakt med det allmänna nödnumret. Enligt motiveringen sker utvärderingen av införandet av de nya kommunikationstjänsterna inom nödcentralsverksamheten i praktiken i form av en ändring av lagen om nödcentralsverksamhet, vilket innebär att man i en bredbasig beredning av ärendet bland annat kan beakta förhållandet mellan de investeringar som krävs och den ersättningsmekanism som det föreskrivs om i 299 §.

I 211 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation finns bestämmelser om syn- och hörselskadades tillgång till programutbud. I paragrafen föreskrivs det om de förutsättningar under vilka televisionsprogram på finska eller svenska ska förses med textning och andra program ska förses med referat eller med en tjänst där texten i ett textat program omvandlas till ljud. Ljud- och textningstjänsten ska införas i de allmännyttiga televisionsprogramutbud som avses i lagen om Rundradion Ab (1380/1993) och i de programutbud som tillhandhålls i beställ-tv. Ljud- och textningstjänsten ska också införas i sådana televisionsprogramutbud som sänds med stöd av en riksomfattande programkoncession och som betjänar flera olika grupper bland allmänheten och i televisionsprogramutbud inom televisionsverksamhet som tjänar allmänintresset samt i programutbudet i beställ-tv för dessa. Kommunikationsministeriet har genom sitt beslut (9/03/2018) av den 1 juni 2018 fastställt de program som ska ha ljud- och textningstjänst.

Enligt lagen om Rundradion Ab ska Rundradion sörja för programutbud även för specialgrupper. Bolagets uppgift är enligt lagen att tillhandahålla ett televisions- och radioprogramutbud med full service och tillhörande special- och tilläggstjänster för alla på lika villkor. Den programverksamhet som bedrivs i allmännyttigt syfte ska bland annat stödja demokratin och enskildas möjlighet att påverka, genom att tillhandahålla ett mångsidigt utbud av fakta, åsikter och diskussioner samt en möjlighet till växelverkan, behandla den finskspråkiga och svenskspråkiga befolkningen på lika grunder i programverksamheten samt tillhandahålla tjänster på samiska, romani och teckenspråk och i tillämpliga delar även för andra språkgrupper i landet, stödja tolerans och kulturell mångfald samt sörja för programutbud även för minoriteter och specialgrupper (7 §).

År 2010 trädde AVMS-direktivet om audiovisuella medietjänster i kraft (Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/13/EU av den 10 mars 2010 om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (direktiv om audiovisuella medietjänster) (Text av betydelse för EES) EUT L 95, 15.4.2010, s. 1—24) och det reglerar tv-sändningar och beställ-tv. Direktivet ändrades genom direktiv (EU) 2018/1808. Det viktigaste målet med reformen är bland annat att förbättra konsumenternas och de minderårigas skydd och garantera likvärdiga verksamhetsförutsättningar för nya och etablerade aktörer. I och med det ändrade direktivet utvidgades tillgänglighetsbestämmelserna. Medlemsstaterna ska enligt artikel 7 säkerställa att tjänster som tillhandahålls av leverantörer av medietjänster (med andra ord leverantörer av audiovisuella innehållstjänster) under deras jurisdiktion fortlöpande och successivt görs mer tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Leverantörer av medietjänster (leverantörer av audiovisuella innehållstjänster) ska regelbundet rapportera till de nationella tillsynsmyndigheterna eller tillsynsorganen om genomförandet av sådana åtgärder. Leverantörer av medietjänster ska dessutom utarbeta handlingsplaner för tillgänglighet. I Finland har AVMS-direktivet genomförts genom lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.

Bestämmelser i tillgänglighetsdirektivet som kräver ny lagstiftning

Tillgänglighetsdirektivet tillämpas på elektroniska kommunikationstjänster med undantag av överföringstjänster som används för tillhandahållande av maskin till maskin-tjänster. Definitionen av kommunikationstjänst i 3 § 37 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation innefattar de elektroniska kommunikationstjänster som hör till tillämpningsområdet för tillgänglighetsdirektivet. Den är dock vidare än definitionen av elektroniska kommunikationstjänster i tillgänglighetsdirektivet och innefattar också dataöverföringstjänster som används för kommunikation mellan maskiner. Definitionen behandlas närmare i nästa avsnitt (Bestämmelser i tillgänglighetsdirektivet som inte kräver ändringar i lagstiftningen).

Direktivet tillämpas också på tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster. Enligt 3 § 2 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation avses med audiovisuell innehållstjänst en tjänst eller en del som kan särskiljas från tjänsten och vars huvudsakliga syfte är att tillhandahålla allmänheten televisionssändningar eller beställ-tv i kommersiellt syfte och för vilka leverantören av audiovisuella innehållstjänster är redaktionellt ansvarig. Tillgänglighetsdirektivet förutsätter att det till lagen fogas en ny definition av tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster. Det bör noteras att tillgänglighetsdirektivet med tanke på audiovisuella innehållstjänster endast tillämpas på tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster, såsom mobilapplikationer som förmedlar audiovisuellt medieinnehåll. Däremot hör den audiovisuella innehållstjänsten i sig inte till direktivets tillämpningsområde. Bestämmelser om audiovisuella innehållstjänster och om tillgängligheten i fråga om audiovisuella innehållstjänster finns i VIII avd. i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. Genom bestämmelserna har bestämmelserna i direktivet om audiovisuella medietjänster satts i kraft.

De allmänna tillgänglighetskrav rörande tjänster som omfattas av tillgänglighetsdirektivet i enlighet med artikel 2.2 gäller elektroniska kommunikationstjänster och tjänster som ger åtkomst till audiovisuellt innehåll (bilaga I avsnitt III i direktivet). Dessutom tillämpas särskilda krav i direktivet på elektroniska kommunikationstjänster och tjänster som ger åtkomst till audiovisuellt innehåll. Elektroniska kommunikationstjänster ska uppfylla de kompletterande kraven i avsnitt IV punkt a i bilaga I till direktivet och tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster ska uppfylla kraven i avsnitt IV punkt b i bilaga I till direktivet.

De kompletterande krav som i direktivet ställs på kommunikationstjänsterna och på de tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster förbättrar ställningen för personer med funktionsnedsättning och personer med funktionsbegränsning. I dag kan till exempel personer med hörselbegränsningar inte alltid interagera med andra i ett vanligt samtal via telefon. Detta problem har man försökt lösa genom en texttelefon-tjänst. Textsamtal och textsamtalens förmedlingstjänst erbjuder döva, hörselskadade, hörselsynskadade och personer med talsvårigheter en möjlighet att uträtta ärenden med andra medborgare på ett jämbördigt sätt. Användarna måste dock registrera sig för tjänsten och den är öppen under begränsad tid. Under veckoslut går det till exempel inte att få kontakt med en rörmokare eller en vän via tjänsten. Förhoppningen är att den realtidstext och den totalkonversation för videosamtal som förutsätts i direktivet ska resultera i en förbättrad situation.

På samma sätt försöker man med hjälp av tillgänglighetskraven för de tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster förbättra tjänsteanvändarnas ställning genom att hela servicekedjan för det audiovisuella innehållet blir tillgänglig. För närvarande gäller tillgänglighetsbestämmelserna endast tillgänglighet för själva det audiovisuella innehållet och inte alls den tjänst som ger åtkomst till innehållet.

Enligt artikel 13 ska tjänsteleverantörerna säkerställa att de utformar och tillhandahåller tjänster i enlighet med tillgänglighetskraven i direktivet. Tjänsteleverantörerna ska dessutom ta fram information om tjänsten i enlighet med bilaga V. I artikeln finns också bestämmelser om korrigerande åtgärder om en tjänst strider mot kraven i direktivet samt bestämmelser om skyldigheten att tillhandahålla information.

I artikel 14 finns bestämmelser om undantag från tillgänglighetskraven i situationer då kraven i direktivet skulle innebära en grundläggande ändring av tjänsten eller leda till en oproportionerligt stor börda för tjänsteleverantören och om förfaranden vid sådana bedömningar.

Artikel 15 innehåller bestämmelser om presumtion om överensstämmelse. Med stöd av bestämmelsen ska produkter och tjänster som uppfyller harmoniserade standarder eller delar av dem, till vilka hänvisningar har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning, eller överensstämmer med de tekniska specifikationer eller delar av dem som fastställts i kommissionens genomförandeakter, förutsättas överensstämma med tillgänglighetskraven i direktivet.

Enligt artikel 23 ska medlemsstaterna genomföra lämpliga förfaranden för att kontrollera att tjänsterna överensstämmer med kraven i direktivet, i synnerhet när det handlar om den bedömning som avses i artikel 14. Dessutom ska förfaranden säkerställas för att kontrollera att tjänsteleverantörerna vidtar korrigerande åtgärder. Bestämmelsen förutsätter också att klagomål eller rapporter om tjänster som inte uppfyller tillgänglighetskraven i direktivet följs upp.

Artikel 29 förutsätter att det finns nationella förfaranden varigenom offentliga organ eller privata sammanslutningar, organisationer eller andra rättsliga enheter, som har ett legitimt intresse av att säkerställa att direktivet följs, enligt nationell rätt kan delta vid domstolarna eller de behöriga förvaltningsmyndigheterna, antingen till stöd för eller på klagandens vägnar och med hans eller hennes tillstånd, i rättsliga eller administrativa förfaranden för att säkerställa att skyldigheterna i direktivet efterlevs.

De här artiklarna kräver att bestämmelser fogas till lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.

Bestämmelser i tillgänglighetsdirektivet som inte kräver ändringar i lagstiftningen

Definitioner

Tillgänglighetsdirektivet tillämpas på elektroniska kommunikationstjänster med undantag av överföringstjänster som används för tillhandahållande av maskin till maskin-tjänster. Med elektronisk kommunikationstjänst avses enligt artikel 3.8 i tillgänglighetsdirektivet en elektronisk kommunikationstjänst enligt definitionen i artikel 2.4 i kodexdirektivet.

Enligt 3 § 37 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation avses med "kommunikationstjänst" en tjänst som helt eller huvudsakligen utgörs av överföring av meddelanden i kommunikationsnät samt överförings- och sändningstjänster i masskommunikationsnät och interpersonella kommunikationstjänster. Definitionen motsvarar till sitt innehåll definitionen av elektronisk kommunikationstjänst i kodexdirektivet. I motiveringen till bestämmelsen (RP 98/2020 rd) konstateras om detta att enligt definitionen i det nya kodexdirektivet avses med elektronisk kommunikationstjänst en internetanslutningstjänst, en nummerbaserad eller nummeroberoende interpersonell kommunikationstjänst och en tjänst som helt eller huvudsakligen utgörs av överföring av signaler, såsom överföringstjänster som används för tillhandahållande

av maskin till maskin-tjänster och för utsändningstjänster. Enligt motiveringen har lagens omfattande definition av kommunikationstjänst i praktiken redan i den gällande lagen i huvudsak innehållit de ovannämnda typerna av tjänster, men särskilt i fråga om kommunikationen mellan maskiner har situationen delvis varit mångtydig. Med kommunikation mellan maskiner avses till exempel styrning och fjärravläsning av elmätare eller fuktmätare i fastigheter. De dataöverföringstjänster som tillhandahålls ovannämnda tjänster ska också räknas som kommunikationstjänster. Dataöverföringsförbindelsen till exempelvis mobilnätet kan ordnas med ett SIM-kort. Andra exempel på terminalutrustning som utnyttjar maskin till maskin-anslutningar är larm, försäljningsautomater och fordonsterminaler.

Interpersonella kommunikationstjänster enligt kodexdirektivet och lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation är tjänster som vanligen tillhandahålls mot ersättning och som möjliggör direkt interpersonellt och interaktivt informationsutbyte via elektroniska kommunikationsnät mellan två eller flera, dock ett begränsat antal, människor. I dem ingår inga tjänster som möjliggör en sådan interaktion med endast knappa tillhörande faciliteter. Sådana tjänster är direkt kopplade till en annan tjänst, såsom onlinespel. Interpersonella kommunikationstjänster har indelats i nummerbaserade och nummeroberoende interpersonella kommunikationstjänster. Nummerbaserade interpersonella kommunikationstjänster använder eller möjliggör kommunikation med ett eller flera nummer i nummerplaner. Sådana kommunikationstjänster är till exempel vanliga telefonsamtal, SMS-textmeddelanden och MMS-bildmeddelanden.

Nummeroberoende interpersonella kommunikationstjänster definieras i 3 § 11 b punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. Med detta avses enligt punkten en interpersonell kommunikationstjänst som inte använder ett eller flera nummer i nationella eller internationella nummerplaner. Sådana kommunikationstjänster är till exempel e-post och andra interpersonella tjänster för snabb kommunikation via internet, såsom WhatsApp, Facebook Messenger och Skype. Däremot betraktas webbsidor, sociala nätverk, bloggar och informationsutbyte mellan maskiner inte som elektroniska kommunikationstjänster enligt definitionen i direktivet.

Eftersom definitionen av kommunikationstjänst i den gällande lagen innefattar direktivets definition av elektronisk kommunikationstjänst, förutsätter direktivet till denna del inga nya bestämmelser.

3.5 Det allmänna nödnumret 112

Finland tog i bruk det allmänna nödnumret 112 år 1993. Lagen om nödcentralverksamhet trädde i kraft vid ingången av 2011. I Finland svarar Nödcentralverket för produktionen av nödcentralstjänster och det svarar på nödmeddelandena till nummer 112 i hela landet med undantag av Åland. Nödcentralverkets verksamhet är nätverksbaserad och i Finland finns sex nödcentraler. Landskapet Åland har en egen alarmcentral som är underställd landskapsförvaltningen.

Enligt 3 § i lagen om nödcentralverksamhet svarar inrikesministeriet för styrningen och övervakningen av Nödcentralverket. Inrikesministeriet samt social- och hälsovårdsministeriet svarar gemensamt för den funktionella styrningen av Nödcentralverket.

Enligt 4 § 1 mom. 1 punkten har Nödcentralverket till uppgift att producera nödcentralstjänster. Enligt 4 § 2 mom. avses med nödcentralstjänster mottagande och bedömning av nödmeddelanden och andra motsvarande meddelanden som förutsätter omedelbara åtgärder av räddningsväsendets, polisens eller social- och hälsovårdens myndigheter (*nödmeddelanden*) samt förmedling av meddelanden och uppdrag i enlighet med myndighetsanvisningar till berörda myn-

dighet eller till den som enligt avtal sköter myndighetens uppgifter. Enligt 12 § 1 mom. 1 punkten har jourpersonalen vid Nödcentralverket till uppgift att ta emot nödmeddelanden. I lagen om nödcentralverksamhet finns inga närmare bestämmelser om sätten för att skicka nödmeddelanden eller sätten att svara på nödmeddelanden eller på det allmänna nödnumret 112.

Ett nödmeddelande kan enligt 13 b § skickas som ett nödtextmeddelande endast av den som har registrerat sig för tjänsten. En person som är under 18 år kan registreras av vårdnadshavaren eller av någon annan intressebevakare. En minderårigs egen registreringsansökan ska åtföljas av vårdnadshavarens samtycke. Registreringen är i kraft högst två år i sänder från den tidpunkt då sökanden fick ett meddelande om att registreringen har godkänts. Om en person som inte har registrerats skickar ett nödmeddelande som ett nödtextmeddelande, ska Nödcentralverket skicka personen ett svarsmeddelande. Svarsmeddelandet ska innehålla en uppmaning att ringa ett nödsamtal samt anvisningar för registrering. Enligt paragrafen får närmare bestämmelser om förfarandet för registrering och förfarandet för mottagning av registrering utfärdas genom förordning av inrikesministeriet. Det har inte föreskrivits närmare om saken genom förordning. Enligt 25 a § ska Nödcentralverket föra ett register över användarna av nödtextmeddelande för att dessa användare ska kunna identifieras.

I praktiken utgörs nödmeddelanden av telefonsamtal till nödnumret 112, textmeddelanden till 112, eCall-meddelanden eller andra meddelanden som Nödcentralverket tagit emot om en nödsituation, såsom larm från brandlarmanläggningar. Nödsamtal (112) kan besvaras av vilken av de sex nödcentralerna som helst. Det är för närvarande Åbo nödcentral som svarar på nödtextmeddelanden.

År 2018 tog Nödcentralverket emot 2 736 000 nödmeddelanden, varav 2 705 000 var egentliga nödsamtal och resten larm från larmanordningar. Av de mottagna nödmeddelandena förmedlades 1 392 000 till andra myndigheter. Antalet meddelanden som gjorts av misstag och falska meddelanden uppgick till cirka 607 000. Av nödcentralens uppdrag hörde 55 procent till hälsovården, 35 procent till polisen, 6 procent till räddningstjänsten och sammanlagt 4 procent till socialvården och de övriga sektorerna. Uppdrag på eget initiativ av myndigheter, främst polisen, uppgick till cirka 445 000 år 2018.

Till nummer 112 kommer årligen omkring 300 uppdrag till sjöräddningsverksamheten.

För att skicka ett nödmeddelande som textmeddelande krävs förhandsregistrering i tjänsten. Nödcentralverket bedömer utifrån nödmeddelandet hur brådskande uppdraget är och förmedlar det till räddningstjänsten, polisen, social- eller hälsovården i enlighet med de anvisningar som dessa gett. Årligen skickas cirka 4000 nödmeddelanden som nödtextmeddelanden och omkring 3900 användare har registrerat sig i tjänsten. Antalet nödtextmeddelanden har stigit.

Vid Nödcentralverket är utgångspunkten den att samtal på finska, svenska och engelska behandlas utan tolkning. Jourhavande vid nödcentraler kan använda tolkningstjänster som hjälp vid behandlingen av nödmeddelanden. År 2020 användes tolkningstjänster 212 gånger och 15 olika språk användes. Under januari-juni 2021 använde jourhavande vid nödcentraler tolkningshjälp för arabiska, dari, spanska, italienska, lettiska, persiska, portugisiska, franska, romani, tyska, somali, sorani, thai, tigrinja, turkiska, ukrainska, ryska, vietnamesiska och estniska.

Enligt artikel 2.3 i tillgänglighetsdirektivet tillämpas direktivet på mottagande av nödkommunikation till det gemensamma europeiska larmnumret 112. Enligt artikel 4.8 ska medlemsstaterna säkerställa att mottagandet av nödkommunikation till det gemensamma europeiska larmnumret 112, genom den lämpligaste alarmeringscentralen, ska uppfylla de särskilda tillgänglighetskraven i avsnitt V i bilaga I på det sätt som bäst passar den nationella organisationen av

larmsystem. Tillgänglighetsdirektivet förutsätter att medlemsstaterna säkerställer att mottagandet av nödkommunikation till det gemensamma europeiska larmnumret 112, genom den lämpligaste alarmeringscentralen, ska uppfylla de särskilda tillgänglighetskraven på det sätt som bäst passar den nationella organisationen av larmsystem. Detta kräver att det allmänna nödnumret 112 inkluderar funktioner, metoder, riktlinjer, förfaranden och ändringar som tillgodoser behoven hos personer med funktionsnedsättning. I lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation föreskrivs det att kontakt med det allmänna nödnumret 112 kan tas per telefon, textmeddelande eller på andra sätt som anges i lagen om nödcentralsverksamhet. I lagen om nödcentralsverksamhet finns dock inga särskilda bestämmelser om på vilket sätt man kan ta kontakt med det allmänna nödnumret annat än att man kan använda nödtextmeddelande och måste registrera sig på förhand. I lagen om nödcentralsverksamhet finns inte heller några bestämmelser om hur nödmeddelanden till det allmänna nödnumret ska mottas. Enligt artikel 2.3 i tillgänglighetsdirektivet tillämpas direktivet på mottagande av nödkommunikation till det gemensamma europeiska larmnumret 112. Enligt artikel 4.8 ska medlemsstaterna säkerställa att mottagandet av nödkommunikation till det gemensamma europeiska larmnumret 112, genom den lämpligaste alarmeringscentralen, ska uppfylla de särskilda tillgänglighetskraven i avsnitt V i bilaga I på det sätt som bäst passar den nationella organisationen av larmsystem.

När det gäller nödtextmeddelanden är användningen av textmeddelanden till 112 inte helt tillgänglig på grund av att man måste registrera sig på förhand. Att använda nödtextmeddelanden i nödsituationer har inte varit möjligt för dem som inte har nätbankskoder eller andra möjligheter till stark autentisering. Särskilt äldre personer har inte nödvändigtvis några nätbankskoder och inte heller de digitala färdigheter eller den utrustning som behövs för att använda dem. Det har upplevts som problematiskt att man måste registrera sig som användare av tjänsten vartannat år och meddelandet om att registreringen förnyats skickas endast på finska, inte på svenska. Detta försvårar ytterligare svenskspråkiga hörselskadades möjligheter att registrera sig.

För att slutanvändare med funktionsnedsättning ska kunna använda nödtjänsten på samma villkor som alla andra slutanvändare när de reser i en annan medlemsstat, måste förhandsregistreringen slopas vid användningen av nödtextmeddelanden i den mån det är möjligt. För att skyldigheten att registrera sig på förhand för användningen av nödtextmeddelanden ska kunna slopas krävs en ändring av lagen om nödcentralsverksamhet och en tillräckligt lång övergångstid.

Att skicka nödmeddelanden på finskt teckenspråk via videolänk testas under tiden 15.6.2021–15.6.2022 och tjänsten kan användas på vardagar kl. 08–16. Teckenspråkstolkningen utförs via en extern tjänsteproducent, Folkpensionsanstalten (FPA). Servicen är öppen för alla och den förutsätter ingen förhandsregistrering. Tjänsten för teckenspråk används via applikationen 112 Suomi och den ska användaren ladda ned i sin telefon. Verksamhetsmodellen fungerar så att användaren med hjälp av applikationen kontaktar FPA:s teckenspråkstolktjänst och tolken kontaktar nödcentralen. Kontakten mellan den som använder tjänsten och tolkcentret sker genom video och ljud och det finns också en möjlighet till textning. Kontakten mellan tolkcentret och nödcentralen sker via ett muntligt samtal. 112 Suomi-applikationen förmedlar också en exakt positionsbestämning av enheten.

Under försöket är målet att samla in erfarenheter om tjänsten och i framtiden utvidga den så att den är öppen 24/7, och också att eventuellt utvidga den så att den eventuellt fungerar med andra myndighetstjänster. I början av försöket med tolkningstjänster har det hänt att användarna tagit kontakt för att testa att tjänsten fungerar. Fram till den 16 augusti 2021 hade teckenspråkstolktjänsten kontaktats 72 gånger. Av dessa har meddelandet i fyra fall förmedlats vidare till en nödcentral som ett verkligt nödmeddelande.

Enligt tillgänglighetsdirektivet ska nödkommunikation till det gemensamma larmnumret 112 av Nödcentralen besvaras korrekt på det sätt som bäst passar den nationella organisationen av larm-system med samma kommunikationsmedel som den mottagits genom. Direktivet förutsätter att alternativt talkommunikation och textkommunikation ska fungera som kontaktsätt, båda i realtid. Direktivet förutsätter också att om video tillhandahålls som ett alternativ, ska meddelandet besvaras med en totalkonversation där tal, text och bild synkroniseras, inbegripet realtidstext.

I Finland kan man kontakta det allmänna nödnumret per telefon, textmeddelande och under försökstiden 2021–2022 också via videoförmedling genom att använda finskt teckenspråk. Textmeddelanden är dock inte realtidstext och användningen av den tjänsten kräver förhandsregistrering. Vid användningen av tolktjänsten för teckenspråk finns det för video också en tal- och textningsmöjlighet, men textningen syns inte i realtid för kunden. Under försöket är teckenspråkstolktjänsten i bruk endast under tjänstetid, medan nödsituationer ofta inträffar utanför tjänstetid. I försöket deltar endast finskspråkiga teckenspråkstolkare. För närvarande finns det väldigt få svenskspråkiga teckenspråkstolkare i Finland.

Vid behandlingen av ett nödmeddelande är interaktionen mellan den som lämnar nödmeddelandet och den som tar emot det viktig för riskbedömningen. Med tanke på helhetshanteringen håller den omfattande och snabba utvecklingen av tekniska lösningar på att bli en utmaning. Av de tekniska lösningarna kan här nämnas Apple Watch falldetektering, röstaktiverade verktyg av typen Amazon Echo med hjälp av vilka man kan tillkalla hjälp eller Googles Personal Safety App. I Finland erbjuds befolkningen också i allt större utsträckning olika kommersiella lösningar (smarta klockor och högtalare och andra sensorer) som kan producera ett meddelande till Nödcentralensverkets gränssnitt.

3.6 Transportservice

I 150 § i lagen om transportservice föreskrivs det om information som gäller tillgänglighet inom transportservicen och enligt 5 punkten ska en tillståndshavare som tillhandahåller persontrafik och den som tillhandahåller förmedlingstjänster eller kombinationstjänster se till att passageraren har tillgång till information i elektronisk form om service och assistans som står till förfogande för passagerare med funktionshinder, fordonens tillgänglighet och vilken utrustning som underlättar för passagerarna att ta sig in i och ut ur fordonet samt kommunikationen med föraren. I denna paragraf finns också flera andra skyldigheter för dem som tillhandahåller tjänster. Den innehåller dock inga skyldigheter till exempel för dem som ansvarar för stationer. Enligt det sista momentet i 150 § får Transport- och kommunikationsverket meddela närmare föreskrifter om hur informationen ska tillhandahållas för att det ska kunna säkerställas att informationens omfattning och jämförbarhet är tillräcklig. Inga sådana föreskrifter har meddelats. Lagen gäller framför allt informationsinnehållet. Om sättet att lämna information föreskrivs endast att informationen ska vara i elektronisk form.

I 154 § i lagen om transportservice regleras publicering av väsentlig information om mobilitets-tjänster i ett öppet gränssnitt. Väsentliga uppgifter omfattar åtminstone information om rutter, hållplatser, tidtabeller, priser och tillgång till tjänsterna samt fordonens tillgänglighet. Den här paragrafen har att göra med interoperabilitet mellan information och informationssystem och målet med den är särskilt att skapa förutsättningar för tillhandahållande av sådana transport-tjänster där befintlig information samkörs och bearbetas. Gränssnitten där uppgifterna produceras är inte planerade för slutanvändare, men utifrån deras informationsinnehåll produceras tjänster för slutanvändare, det vill säga för konsumenter. Statsrådets förordning om väsentlig information om mobilitetstjänster (643/2017) har utfärdats med stöd av 154 §. Enligt förordningen omfattar väsentlig information om persontransporttjänster bland annat tillgänglighetsinformat-

ion, det vill säga ett fordon's tillgänglighet och sådana fordon'sförändringar som inverkar på tillgängligheten. I fråga om stationer, terminaler och hamnar ska som väsentlig information anmälas om tillgängliga utrymmen och om den assistans som tillhandahålls i enlighet med förordningarna om passagerares rättigheter.

I en utredning (Kommunikationsministeriets publikationer 2021:18) har det i fråga om nuläget för tillgänglighetsinformationen konstaterats utmanande att informationen om mobilitetstjänsternas och infrastrukturens tillgänglighet är utspridd. Enligt utredningen blir en avgörande fråga då bland annat vem som ansvarar för framtagandet av sådan tillgänglighetsinformation som skildrar helheten och för kostnaderna för detta mellan länkarna i resekedjorna och i miljöer där det finns många aktörer, till exempel på järnvägsstationer och i deras omgivning, där ansvaren och ägarförhållandena är spridda mellan flera olika aktörer. Man behöver också fundera på hur tillgänglighetsinformation på ett heltäckande sätt kan produceras om andra saker än kollektivtrafikparken. Det borde samlas in information om tillgängligheten med avseende på resenärerernas hela förmodade resekedja, till exempel hur tillgängliga terminalerna och hållplatserna är i praktiken. Sådan heltäckande information finns enligt utredningen för närvarande endast att tillgå om järnvägsstationerna och järnväghållplatserna och inte heller den informationen är lämplig att användas inom reseinformationstjänster. Förutom tillgänglighetsinformation om transporttjänster, stationer, hållplatser och annan tillgänglighetsinformation om knutpunkter för transporterna borde det i tillgänglighetsinformationen också ingå behövlig information om miljö i det närliggande området. Det blir en utmaning att bestämma hur långt man ska sträcka sig i beskrivningen av en tillgänglig rutt. Räcker det till exempel med att det från huvudingången till ett köpcentrum är hinderfri passage och guidning till de busshållplatser som finns vid köpcentrumet eller att det till järnvägsplattformerna på platsen finns en guddad hinderfri passage, eller behövs det också tillgänglighetsinformation inifrån köpcentrumet eller om förbindelsen från stationen till närmaste busshållplats? Att beskriva sådan information så att den för det första på ett tillförlitligt sätt möjliggör hinderfria resekedjor och för det andra att beskrivningen är tillräckligt enkel är enligt utredningen ingen lätt uppgift. För att hitta lösningar på de problem som kom fram i utredningen krävs många olika åtgärder som kommunikationsministeriet måste granska separat och de behandlas inte i samband med det aktuella genomförandet av tillgänglighetsdirektivet.

Inom förvaltningsområdet grundar sig tillgänglighetskraven till stor del på EU-lagstiftningen (materiel, upphandlingen av transporttjänster, inträdet i branschen på buss- och järnvägsmarknaden och verksamhetsutövningen) eller på omfattande internationella överenskommelser (i synnerhet flyg- och sjötrafiken).

Det föreskrivs om tillgänglighetsinformation bland annat i Kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/1926 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/40/EU vad gäller tillhandahållande av EU-omfattande multimodala reseinformationstjänster som utfärdats med stöd av det så kallade ITS-direktivet² gällande intelligent trafik. Kommissionen omarbetar för närvarande båda de här rättsakterna. Förslaget till det omarbetade ITS-direktivet förväntas komma i december 2021 och förslaget som gäller förordning (EU) 2017/1926 under 2022. Reformerna berör information som produceras och tillhandahålls om transporttjänster, inbegripet tillgänglighetsinformation, i synnerhet för andra tjänsteleverantörer. Reformernas inverkan på den nuvarande nationella lagstiftningen och på tjänsteleverantörernas skyldighet att producera tillgänglighetsinformation kan således inte bedömas i det här läget. Om tillgänglig-

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/40/EU om ett ramverk för införande av intelligenta transportsystem på vägtransportområdet och för gränssnitt mot andra transportslag.

hetskrav för nya bussparker föreskrivs det till exempel i Föreskrifter nr 107 från Förenta nationernas ekonomiska kommission för Europa (FN/ECE) – Enhetliga bestämmelser för typgodkännande av fordon i kategori M2 eller M3 vad gäller deras allmänna konstruktion [2015/922], som är tvingande enligt förordning (EU) 2019/2144 om typgodkännande av motorfordon.

I 186 § i lagen om transportservice anges behöriga myndigheter i fråga om EU:s förordningar om passagerares rättigheter³. Transport- och kommunikationsverket utövar allmän tillsyn över tillämpningen av de förordningarna i fråga om resenärer med funktionshinder eller nedsatt rörlighet. Transport- och kommunikationsverket är också behörigt att ge rekommendationer till avgöranden med anledning av besvär i fråga om passagerare som har funktionshinder eller nedsatt rörlighet.

Det föreskrivs om rättigheter för personer med funktionshinder eller med nedsatt rörlighet i järnvägstrafiken i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1371/2007 om rättigheter och skyldigheter för tågresenärer, som är i kraft till den 6 juni 2023 varefter den ersätts med den nya förordningen (EU) 2021/782. I förordningen föreskrivs det om skyldigheter för järnvägsföretag, infrastrukturförvaltare, stationsförvaltare, researrangörer och biljettutfärdare.

Det föreskrivs om rättigheter för personer med funktionshinder eller med nedsatt rörlighet vid resor till sjöss och på inre vattenvägar i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1177/2010 om passagerares rättigheter vid resor till sjöss och på inre vattenvägar. I förordningen föreskrivs det om skyldigheter för transportörer, hamnar, terminaloperatörer, biljettutfärdare, resebyråer och researrangörer.

Det föreskrivs om rättigheter för personer med funktionshinder eller med nedsatt rörlighet vid busstransport i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 181/2011 om passagerares rättigheter vid busstransport och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004. I förordningen föreskrivs det om skyldigheter för transportörer, biljettutfärdare, researrangörer, resebyråer och terminaloperatörer.

Inom järnvägstrafiken tillämpas från och med den 7 juni 2023 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/782 om rättigheter och skyldigheter för tågresenärer. Den nya förordningen innehåller närmare krav på tillgängligheten än den gällande förordningen och andra förordningar om passagerares rättigheter som gäller andra transportsätt. Exempelvis i förordningen om passagerares rättigheter vid busstransport finns bestämmelser också om informationens tillgänglighet, men dessa krav anges på en allmän nivå och därmed otydligt. Enligt artikel 25.1 i den förordningen ska information om passagerarnas rättigheter på begäran av en person med funktionshinder eller nedsatt rörlighet när så är möjligt lämnas i en form som är tillgänglig för honom eller henne.

Enligt den nya förordningen om tågresenärers rättigheter ska järnvägsföretag på lämpligt sätt, inbegripet i format som är lättillgängliga i enlighet med bestämmelserna i direktiv (EU) 2019/882 och i förordningarna (EU) nr 454/2011 och (EU) nr 1300/2014, offentliggöra beslut

³ [Europaparlamentets och rådets förordning \(EU\) nr 181/2011 om passagerares rättigheter vid busstransport och om ändring av förordning \(EG\) nr 2006/2004](#), [Europaparlamentets och rådets förordning \(EG\) nr 1107/2006 om rättigheter i samband med flygresor för personer med funktionshinder och personer med nedsatt rörlighet](#), [Europaparlamentets och rådets förordning \(EG\) nr 1371/2007 om rättigheter och skyldigheter för tågresenärer](#), [Europaparlamentets och rådets förordning \(EU\) nr 1177/2010 om passagerares rättigheter vid resor till sjöss och på inre vattenvägar](#) och [om ändring av förordning \(EG\) nr 2006/2004](#).

om att dra in trafik tjänster antingen permanent eller tillfälligt (artikel 8). Järnvägsföretagen är också skyldiga att lämna tågresenärerna information om resorna, vilket innebär att all information före och under resan som nämns separat i bilaga II ska vara tillgänglig i enlighet med bestämmelserna i direktiv (EU) 2019/882 och förordningarna (EU) nr 454/2011 och (EU) nr 1300/2014 (artikel 9). Järnvägsföretaget, stationsförvaltaren, biljettutfärdaren eller researrangören ska på begäran informera personer med funktionsnedsättning och personer med nedsatt rörlighet, inbegripet i lättillgängliga format i enlighet med bestämmelserna i förordningarna (EU) nr 454/2011 och (EU) nr 1300/2014 och i direktiv (EU) 2019/882, om stationens, de tillhörande anläggningarnas och om tågtrafik tjänsternas tillgänglighet och om förutsättningarna för att kunna ta sig in i och ut ur vagnarna i enlighet med artikel 21 samt informera personer med funktionsnedsättning och personer med nedsatt rörlighet om vilka hjälpmedel som finns ombord på tågen (artikel 22).

Om stationen är obemannad ska järnvägsföretaget och stationsförvaltaren säkerställa att lättillgänglig information, inbegripet i lättillgängliga format i enlighet med bestämmelserna i kommissionens förordningar (EU) nr 454/2011 och (EU) nr 1300/2014 samt i direktiv (EU) 2019/882, finns lätt tillgänglig, beträffande närbelägna, bemannade stationer och omedelbart tillgänglig assistans till personer med funktionsnedsättning och personer med nedsatt rörlighet.

Enligt den nya förordningen ska järnvägsföretag, stationsförvaltare, biljettutfärdare och researrangörer, när de säljer biljetter, informera resenärerna om de rättigheter och skyldigheter som de har enligt förordningen, inbegripet i lättillgängliga format i enlighet med bestämmelserna i direktiv (EU) 2019/882 och i förordning (EU) nr 1300/2014. Järnvägsföretag och stationsförvaltare ska informera resenärerna, inbegripet i lättillgängliga format i enlighet med bestämmelserna i direktiv (EU) 2019/882 och i förordning (EU) nr 1300/2014, på stationen, på tåget och på sin webbplats om de rättigheter och skyldigheter som de har enligt denna förordning och om kontaktpuppgifterna för det tillsynsorgan som medlemsstaterna utsett (artikel 30). Dessutom förutsätter den nya förordningen att om beredskapsplaner har upprättats i enlighet med artikel 13a.3 i direktiv 2012/34/EU ska järnvägsföretaget samarbeta med stationsförvaltaren och infrastrukturförvaltaren så att de kan förbereda sig för eventuella allvarliga avbrott och stora förseningar som leder till att ett betydande antal resenärer blir strandsatta på stationen. Sådana beredskapsplaner ska innehålla tillgänglighetskrav för varnings- och informationssystem (artikel 20).

I den nya EU-förordningen om tågresenärers rättigheter hänvisas när det gäller tillgänglighetsinformation och informationens tillgänglighet alltså förutom till tillgänglighetsdirektivet också till två gällande förordningar av kommissionen.

Kommissionens gällande förordning (EU) nr 1300/2014 tillämpas endast på ny infrastruktur och nytt rullande materiel som tagits i bruk efter det tillämpningsdatum som anges i artikel 12, men den tillämpas dock på infrastruktur som ska moderniseras och i enlighet med artikel 20 i direktiv 2008/57/EG byggas om, såsom stationer och parkeringsplatser. Denna förordning gäller i huvudsak hur nya och moderniserade stationer och tåg ska anpassas tekniskt för rullstolsanvändare och andra som har svårt att röra sig. I den finns också några krav på högtalare och infomonitorer på nya och moderniserade stationer och tåg (samt några allmänna krav till exempel på typsnitt och färgkontraster som också gäller den tryckta information som finns på stationerna). Förordningen innehåller också en allmän princip om att ifall informationen som delas ut ska vara synlig, ska den också vara hörbar (men det finns inget krav på att samma utrustning ska vara tillgänglig för minst två sinnen). Närmare krav finns i bilagan till förordningen.

Enligt kapitel 2 (Tillämpningsområde baserat på delsystem samt definitioner) punkt 2.1.4 i bilagan till kommissionens förordning (EU) nr 1300/2014 är förordningen tillämplig på system för visuell och akustisk passagerarinformation på stationer och i rullande materiel. I kapitel 4

(Beskrivning av delsystemen) anges krav på talad information och krav på visuell information, inbegripet dynamisk information, separat när det gäller infrastruktur (4.2.1.10 visuell information och 4.2.1.11 talad information) och materiel (4.2.2.7.3 visuell information och 4.2.2.7.4 akustisk information). Kraven på stationernas displayer anges närmare i kapitel 5 (Förteckning över och egenskaper hos komponenter) i punkt 5.3.1.1 och kraven på interna och externa displayer på tåg i punkt 5.3.2.7. När det gäller meddelande av information ska tågen vara försedda med ett högtalarkommunikationssystem och STIPA-nivån för tal har angetts, men på stationerna behöver det inte finnas högtalare, utan personal eller en automatiserad informationstjänst via telefon kan sköta informationen.

Kommissionens förordning (EU) nr 454/2011 tillämpas på tekniska specifikationer för telematikapplikationer. Definitionerna finns i bilaga I till förordningen. Enligt kapitel 2 (punkt 2.1) tillämpas förordningen på telematiksystem för resenärsservice, inbegripet system som ger information till resenärer före och under resan.

Enligt punkt 4.2.4.1 i bilagan till den förordningen ska järnvägsföretagen offentliggöra information om sina klagomålssystem, rättigheterna och skyldigheterna för tågresenärer enligt förordningen om järnvägars ansvar, betalningssystemen, allmänna befordringsvillkor för transport av passagerare på järnväg (GCC-CIV/PRR) och järnvägsföretagets transport- och försäljningsvillkor åtminstone på sin webbplats. De här webbsidorna ska vara tillgängliga (också för syn- och hörselskadade) i enlighet med de aktuella tillgänglighetsrekommendationerna. I punkt 4.2.6 bestäms vilken information som ska offentliggöras om tillgängliga tjänster och tågtyper (som är lämpliga för resenärer med rullstol) med vilka resenärer med rullstol kan resa liksom om systemet för bokning av hjälp.

I praktiken tillämpas förordningen alltså på järnvägsoperatörer och med tanke på tillgängligheten gäller den främst tillgänglighetsinformation, det vill säga informationsinnehållet för rullstolsanvändare, inte själva informationsformen. Enligt den ska järnvägsföretagens webbsidor i regel också byggas upp så att de är lämpliga för syn- och hörselskadade och de ska således följa de rekommendationer som finns om detta.

Båda förordningarna av kommissionen bygger på lagstiftningen om järnvägstrafikens tekniska interoperabilitet.

Närmare information om passagerares rättigheter vid flygresor, resor till sjöss och busstransport fås bland annat på [Transport- och kommunikationsverkets webbplats](#).

I EU-lagstiftningen ingår allmänna krav på tillgängligheten i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1315/2013 om unionens riktlinjer för utbyggnad av det transeuropeiska transportnätet och om upphävande av beslut nr 661/2010/EU.

Förutom genom lagstiftning har tillgängligheten främjats bland annat vid Kommunikationsministeriet genom olika åtgärdsprogram. Kommunikationsministeriets senaste åtgärdsprogram gäller digitala tjänster. Åtgärdsprogrammet Digitala transport- och kommunikationstjänster görs tillgängliga pågick under tiden 2017–2021. I programmet fanns åtgärder för kommunikationsministeriets förvaltningsområde, det vill säga för nuvarande Transport- och kommunikationsverket, Trafikledsverket och Meteorologiska institutet, för att integrera de digitala tjänsterna inom transport och kommunikation, förbättra definitionerna och tillgången till tillgänglighetsinformation, öka medvetenheten hos tjänsteprocenterna och underlätta vardagen för dem som ännu inte kan använda e-tjänster samt för att utveckla forskningen om tillgängliga, digitala tjänster. I programmet betonades också vikten av att förtydliga lagstiftningen och uppdatera anvisningarna. Målet för programmet var att de digitala tjänsternas tillgänglighet ska vara så bra som

möjligt och tillgängliga på ett lätt sätt för så många som möjligt och att på detta sätt öka likabehandlingen av medborgarna. I lagstiftningen syntes åtgärdsprogrammet till exempel i den ändring av lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation som är under beredning. Myndigheterna har under tiden för åtgärdsprogrammet satsat på att öka kunskapen om tillgänglighet och på forsknings- och utvecklingsverksamheten kring digitala tjänster.

Sedan 2019 har dessutom en riksomfattande trafiksystemplan (Trafik 12) beretts parlamentariskt och i samarbete med intressentgrupperna. Syftet med tolvårsplanen är att öka långsiktigheten vid utvecklandet av trafiksystemet i hela Finland. I planen behandlas tillgängligheten med beaktande av såväl miljö och mobilitetsmateriel som den digitala tillgängligheten. Med stöd av planen inrättades till exempel en arbetsgrupp för verkställandet av tillgänglighetsåtgärder, vars syfte är att verkställa tillgänglighetsåtgärderna i den riksomfattande trafiksystemplanen 2021–2032.

I dag föreskrivs det om tillgängligheten i fråga om information om transportnätet och transporttjänsterna i lagen om digitala tjänster med avseende på offentliga tjänster.

Enligt VR-Group Ab är bolagets webbsidor och mobilapplikationer i stora drag redan tillgängliga i praktiken. VR har enligt egen utsägo i regel gjort de elektroniska biljetterna och biljetttjänsterna tillgängliga i samband med att webbsidorna uppdaterades. Interaktiva informationsskärmar används inte inom järnvägstrafiken. Interaktiva informationsskärmar kan till exempel vara pekskärmar på användarnivå där användarna bland annat kan gå igenom tidtabellerna.

VR har många biljettautomater och de omfattas alla av den föreslagna lagen. Tillgängligheten för de här automaterna har inte bedömts.

Förmedlingen av reseinformation, inbegripet reseinformation i realtid, sker via VR:s mobilapplikation.

I fråga om resor till sjöss och på inre vattenvägar finns det ingen klarlagd information om tillgängligheten vad gäller webbplatserna för de stora rederierna och inte heller för aktörerna på de inre vattenvägarna och i skytteltrafiken i kustområdena.

Endast de stora rederierna använder mobilapplikationer. Ändringar i dem liksom i eventuella elektroniska biljettsystem införs i praktiken i samband med att webbplatserna och webbutikerna uppdateras.

Vissa mindre aktörer inom förbindelsetrafiken i skärgården och på de inre vattenvägarna har egna webbutiker och levererar elektroniska biljetter till konsumenterna. Det finns sannolikt brister i deras tillgänglighet. Elektroniska biljetter levereras i regel till mobilapplikationer eller per e-post som pdf-dokument. När det gäller de här aktörerna görs ändringar i de elektroniska biljettsystemen i samband med att det görs ändringar i webbsidorna eller mobilapplikationerna.

I hamnarna finns landgångar där man visar upp boardingkortet med QR-kod i pappersform eller digitalt. Landgångarna är en del av det elektroniska biljettsystemet. En del av dem ägs av rederierna och en del av hamnbolagen beroende på hamnen och terminalen. Det har inte gått att bedöma de här landgångarnas tillgänglighet, men sannolikt har tillgängligheten än så länge inte uppmärksamats tillräckligt.

I hamnarna finns för närvarande endast några få interaktiva informationsskärmar och det finns ingen information om tillgängligheten när det gäller dem.

Inom sjötrafiken finns det något tiotal interaktiva självbetjäningsterminaler, där man kan köpa eller skriva ut biljetter eller checka in på fartyget, i olika hamnar och terminaler. De ägs av rederierna som svarar för underhållet av dem. Det finns ingen information om de här självbetjäningsterminalernas tillgänglighet.

Också inom sjötrafiken sker förmedlingen av information om transporttjänster och reseinformation i realtid i regel via mobilapplikationer. Det går också att informera om förseningar och inställda avgångar med ett textmeddelande.

Av de finländska lufttrafikföretagen och de bolag som idkar flygtrafik inom Finland har åtminstone Finnair Abp en mobilapplikation med kombinerad webbutik, elektroniska biljetter, flyginformation och incheckning. Om flygplatserna producerar Finavia Abp tjänster för mobila enheter via en mobil webbläsare.

Finnair levererar sina elektroniska biljetter åtminstone till mobilapplikationen och som pdf-dokument till e-posten. Dessutom levererar bolaget åtminstone kontrollbiljetter/boardingkort via textmeddelande innehållande en delvis slumpmässig URL till en webbsida. Inom flygtrafiken finns också gater där man visar upp boardingkortet med QR-kod i pappersform eller digitalt.

Inom flygtrafiken spelar interaktiva informationsskärmar inte heller någon betydande roll och de finns endast på några få flygplatser i Finland, främst på Helsingfors-Vanda flygplats. Det finns inga närmare uppgifter om de här skärmarnas tillgänglighet.

På flygplatserna finns incheckningsautomater som vanligen införskaffats och underhålls av flygbolagen. Med hjälp av incheckningsautomaterna kan passagerarna checka in, skriva ut boardingkort och i en del även bagageetiketter. Det finns ingen närmare information om självbetjäningsterminalernas tillgänglighet.

Förmedlingen av reseinformation, inbegripet reseinformation i realtid, sker inom flygtrafiken främst via mobilapplikationer. Det går också att informera om förseningar och inställda avgångar med ett textmeddelande.

När det gäller webbutiker har fjärrtrafiktjänsterna inom busstrafiken i Finland i praktiken varit koncentrerade till några få webbutiker, av vilka de största tillhör Oy Matkahuolto Ab och Onnibus.com Ab. Enskilda tjänsteproducenter har i regel inga egna webbutiker, mobilapplikationer eller elektroniska biljettsystem, utan de använder till exempel Matkahuoltos webbutik.

De enskilda bussbolagen i fjärrtrafik har ofta mycket enkla webbplatser, eftersom tidtabeller och biljettjänster upprätthålls av få bolag själva. På bolagens webbsidor hänvisas man till exempel till Matkahuoltos och/eller Onnibus webbutiker eller tidtabellstjänster.

Mobilapplikationer och mobilbaserade tjänster finns bara hos några få tjänsteproducenter. Matkahuolto och Onnibus har egna mobilapplikationer där tidtabellstjänster, elektroniska biljettjänster och en webbutik är kombinerade.

Interaktiva informationsskärmar används inte inom fjärrtrafiken för bussar.

Interaktiva självbetjäningsterminaler, det vill säga biljettautomater inom busstrafiken, finns inte längre inom fjärrtrafiken. Inom lokaltrafiken (stads-, förorts- och regionaltransporter) används biljettautomater fortsättningsvis mycket och persontransporttjänsterna inom lokaltrafiken hör till lagens tillämpningsområde i fråga om de interaktiva självbetjäningsterminalerna.

Förmedlingen av reseinformation, inbegripet reseinformation i realtid, sker främst via mobilapplikationer. Det går också att informera om förseningar och inställda avgångar med ett textmeddelande.

När det gäller busstjänsterna inom fjärrtrafiken finns ingen information om tillgängligheten för de tjänster som avses i lagen.

3.7 E-böcker

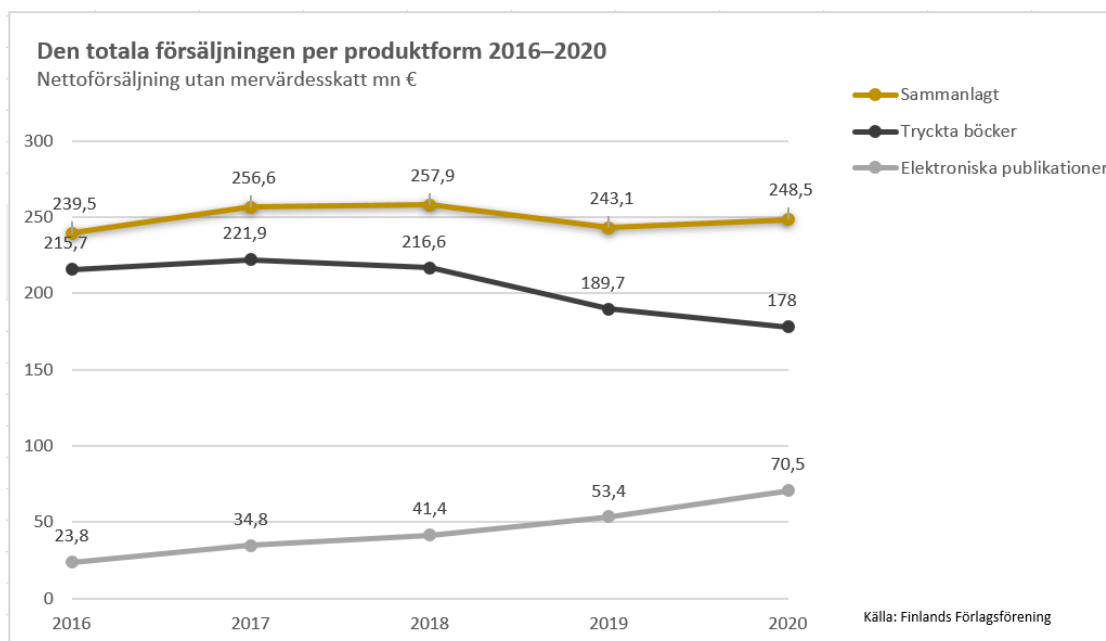
I tillgänglighetsdirektivet klassificeras e-böcker som en tjänst, varvid det handlar om tillgänglig användning och att möjliggöra detta i fråga om de e-böcker som finns i tjänsten. Tillgänglighetskraven gäller e-böcker som efter att kraven i direktivet trätt i kraft tillhandahålls konsumenterna i sådana tjänster som avses i direktivet.

För de skyldigheter som gäller e-böckerna svarar den som ger ut boken, oftast förläggaren.

Enligt upphovsrättslagen (404/1961) har upphovsmannen rätt att framställa exemplar av verket och att göra det tillgängligt för allmänheten. Förlagsverksamhet innebär produktion och utgivning av kreativt innehåll, inbegripet e-böcker, både som enskilda produkter och som streamnings- och nedladdningstjänst (tjänst som ger läsrätt). Förläggaren får upphovsrätt till de verksexemplar som denne förlägger genom det förlagsavtal som ingås med upphovsmannen. E-böcker tillhandahålls av såväl kommersiella som icke-kommersiella aktörer.

De tekniska skyddsmetoder som eventuellt används vid publiceringen får inte hindra användningen av hjälpmedel som möjliggör tillgänglighet. Ett bra exempel är tillhandahållande av möjlighet till maskinläsning. I Finland används vanligen vattenstämpelteknologi i de e-böcker som ges ut, vilket inte hindrar maskinläsning. I de här situationerna sker vanligen inte någon verksamhet som är upphovsrättsmässigt relevant, såsom framställning av exemplar. I fråga om de e-böcker som används vid läroanstalter krävs ett lösenord för åtkomsten. Inte heller detta hindrar användningen av hjälpmedel för tillgänglighet. Det är viktigt att inga andra befintliga tekniska skyddsmetoder eller sådana som tas i bruk senare hindrar användningen av tillgänglighetshjälpmedlen.

De kommersiella elektroniska produktformerna ger böckerna nya distributionskanaler och läsare. Marknaden för e-böcker utvecklas i snabb takt och det förekommer frågor och utvecklas praxis kring ersättningarna och upphovsrätten. Försäljningen av elektroniska produktformer hann under det första kvartalet 2020 ifatt försäljningen av tryckta publikationer och coronakrisen har ytterligare snabbat upp ökningen av e-bokstjänster (+28 %).

tilastointi.kustantajat.fi/vuositilasto/2020 (på finska)

Tillgänglighetskraven omfattar inte verk som endast getts ut som ljudböcker. I Finland förekommer inte tjänster som enbart tillhandahåller ljudböcker, utan de innehåller ljudböcker utöver e-böcker. Tillgänglighetsdirektivet gäller hela produktions- och konsumtionskedjan för e-böcker. Kraven gäller också metadata som är maskinläsbar information till exempel om e-böckernas publikationsformat. När skyldigheterna kring de e-böcker och läsplattor som innefattas i tillgänglighetsdirektivet verkställs, måste man säkerställa att alla aktörer inom samma produktionskedja, såsom förläggare av e-böcker, förmedlare, bokhandlare, bibliotek, ONIX-keskus, Kirjavälitys samt tillverkarna av utrustning och programvara, känner till förutsättningarna för tillgänglighet.

För närvarande tillgodoser formatet epub3 bäst kraven i direktivet, men kan inte ensamt säkerställa att förutsättningarna uppfylls. Det finns också e-böcker som publicerats i pdf-format. Att säkerställa Epub-böckers tillgänglighet med hjälp av layoutprogram kräver avancerat kunnande, varför det på den kommersiella marknaden i praktiken inte finns några böcker som uppfyller kraven i tillgänglighetsdirektivet, utan endast de produkter som framställts av biblioteket för synskadade, Celia, kan betraktas som tillgängliga.

Med backlist-verk avses publikationer som getts ut tidigare inom e-bokstjänsterna, men som fortfarande finns på marknaden och som används endast några tiotals gånger per år. De har dock både ett ekonomiskt och ett särskilt kulturellt värde. För att man för de här verken på bästa möjliga sätt ska kunna uppnå målen i tillgänglighetsdirektivet och samtidigt beakta de kostnader som införandet av tillgängligheten medför, föreslås det att saken bedöms från fall till fall inom ramarna för de undantag som tillåts i tillgänglighetsdirektivet.

3.7.1 De allmänna bibliotekens e-böcker

Tack vare samarbetet mellan förläggarna och biblioteken kan medborgarna numera välja bland ett brett utbud av e-böcker för utlåning på de finländska biblioteken. Således kommer de e-

böcker som uppfyller kraven i tillgänglighetsdirektivet också att finnas för utlåning på biblioteken. År 2020 fanns i de allmänna bibliotekens samlingar sammanlagt 158 548 e-böcker. År 2020 anskaffades 142 315 e-böcker. I praktiken avses med samling här rätten att läsa e-böcker. Antalet utlåningar av e-böcker vid de allmänna biblioteken har nästan fördubblats på fem år, från 405 592 utlåningar (2016) till 1 580 236 utlåningar (2020). Bland e-böckerna ingår också ljudböcker. Det finns ingen heltäckande information om tillgängligheten när det gäller e-böcker på biblioteken och i vilken grad tillgängligheten realiserar varierar mellan olika förlag. Helsingfors stadsbibliotek har med finansiering från undervisnings- och kulturministeriet startat ett utvecklingsprojekt med målet att skapa ett gemensamt e-bibliotek för kommunerna i Finland.

3.7.2 Läroböcker som e-böcker

Användningen av sådana e-böcker som uppfyller definitionen i tillgänglighetsdirektivet på de olika utbildningsstadierna varierar. Därför har det bland annat varit svårt att samla in information om användningen av e-böcker vid läroanstalter där användningen av dem inte följs upp genom särskild informationsinsamling och den aktuella informationen bygger på uppskattningar av sakkunniga och statistikuppgifter från Finlands Förlagsförening. Gemensamt för alla utbildningsstadier är sättet som e-böckerna används på, vilket i första hand sker via datorer och mobila enheter och sällan via sådan särskild utrustning som är avsedd för läsning av e-böcker (Kindle m.fl.).

Inom småbarnspedagogiken används e-böcker i mindre utsträckning, även om det förekommer regional variation och en del anordnare av småbarnspedagogik drar nytta av e-böcker i den pedagogiska verksamheten. Inom förskoleundervisningen, den grundläggande utbildningen, utbildningen på andra stadiet samt högskoleutbildningen används e-böcker i hög grad i undervisningen och utbildningen. I praktiken anskaffas till skolorna inom till exempel den grundläggande utbildningen och gymnasierna största delen av det läromaterial som förlagen riktat till utbildningsmarknaden i en fysisk version, och därutöver får eller skaffar läroanstalten elektroniska läse- och övningsböcker som hör till läroböckerna. På alla utbildningsstadier används också i stor utsträckning elektroniska läroböcker utan något motsvarande fysiskt exemplar.

Högskolebiblioteken har dessutom en etablerad praxis att låna ut kursböcker som e-boksversioner till de studerande och denna möjlighet används också på andra utbildningsstadier, till exempel inom den fria bildningens öppna universitetsstudier. I utbildningar inom den fria bildningen används e-böcker inom läroanstaltens icke-examensinriktade utbildningsutbud med fri inriktning och inom de studiehelheter inom grundläggande utbildning, gymnasie- eller yrkesutbildning som tillhandahålls av folkhögskolorna.

3.7.3 Biblioteket för synskadade

I lagen om biblioteket för synskadade (638/1996) föreskrivs det att biblioteket för synskadade (Celia) har rätt att ge synskadade och andra klientgrupper, som på grund av skada eller sjukdom inte kan använda vanligt biblioteksmaterial, möjlighet till information, studier och rekreation samt möjlighet att syssla med litteratur och konst. Lagen om biblioteket för synskadade revideras för närvarande (OKM046:00/2020). Mandatperioden för den arbetsgrupp som bereder förslaget till regeringsproposition avslutades den 30 november 2021. I förslaget ska man precisera sakkunniguppgiften för biblioteket för synskadade.

I bibliotekets samling fanns år 2020 sammanlagt 55 181 skönlitterära böcker och faktaböcker i olika former och 12 452 läroböcker i olika former. År 2020 uppgick bibliotekets bokproduktion till sammanlagt 1 395 titlar, varav 1 152 var skön- och facklitteratur och 207 läroböcker. Av dessa var 964 talböcker, 150 punktskriftsböcker, 290 DaisyTrio/EPUB-böcker, 55 Daisy e-

böcker, 24 Luetus-böcker och 20 övriga produkter. Som direktanskaffning, det vill säga som samproduktion med de kommersiella förlagen, producerades 339 talböcker av kommersiella förlag.

Biblioteket för synskadade är sakkunniginrättning inom sitt område. Till bibliotekets sakkunnigverksamhet hör bland annat att främja publicering och bibliotekstjänster som är tillgängliga, såsom rekommendationer om publicering som är tillgänglig och utbildningar och konsultationer i tillgänglighet. De senaste åren har bibliotekets roll att främja publicering som är tillgänglig stärkts särskilt genom utbildningar och kommunikation.

Ju tillgängligare e-böckerna är på marknaden, desto bredare grupp av konsumenter kan tillgodogöra sig dem. Samtidigt minskar behovet att producera separata verksexemplar i tillgänglig form med stöd av de inskränkingsbestämmelser som finns i upphovsrättslagen.

3.8 Digitala tjänsters tillgänglighet

Syftet med lagen om digitala tjänster är att främja förverkligandet av jämlikhet i samhället särskilt genom att öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning och personer med funktionsbegränsning att klara sig självständigt i olika funktioner i samhället. Genom lagen genomfördes Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2102 om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer (webbtillgänglighetsdirektivet). I lagen föreskrivs det om de metoder som främjar de digitala tjänsternas tillgänglighet. I lagen finns bestämmelser om de allmänna grunderna för tillgänglighetskraven, tillgänglighetsutlåtanden, tillsynsmyndigheten och dess uppgifter samt tillgodoseende av rättigheterna för användare av webbplatser och mobilapplikationer.

Lagen om digitala tjänster tillämpas på myndigheter, de som sköter offentliga förvaltningsuppgifter och offentlighetsrättsliga inrättningar. I lagen föreskrivs det om deras skyldighet att tillhandahålla digitala tjänster för förvaltningens kunder och om skyldigheter i anslutning till detta. Dessutom ska tillgänglighetskraven tillämpas på företags, stiftelsers, föreningars och andra sammanslutningars digitala tjänster i fråga om vilka en myndighet som avses i lagen deltar i finansieringen av utvecklingen eller användningen med minst hälften av utvecklingskostnaderna eller de årliga underhållskostnaderna. Lagen om digitala tjänster tillämpas också på en del aktörer inom den privata sektorn till den del som syftet med de digitala tjänster som de tillhandahåller är att sköta en offentlig förvaltningsuppgift. Lagen om digitala tjänster gäller vissa digitala tjänster som tillhandahålls av offentliga företag inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster till den del som de är avsedda för allmänheten. Med avseende på webbtillgänglighetsdirektivet har tillämpningsområdet för lagen om digitala tjänster utvidgats nationellt till den finansiella sektorns tjänster.

Tillgänglighetsbestämmelserna i lagen om digitala tjänster ska tillämpas på de identifieringstjänster som tillhandahålls av sådana leverantörer av identifieringstjänster som finns införda i det register som avses i 12 § i lagen om stark autentisering och betrodda elektroniska tjänster (617/2009) samt på sådana delar av digitala tjänster som används via en i 3 § 1 mom. 8 punkten i lagen om förvaltningens gemensamma stödtjänster för e-tjänster (571/2016) avsedd samlad förvaltningstjänst för internetbetalning och med vilka betalningsuppdrag kan skötas. Enligt förarbetena till lagen om digitala tjänster anknyter identifieringstjänsterna till skötseln av myndigheternas offentliga förvaltningsuppgifter och utövningen av offentlig makt. Av denna orsak ska myndigheterna säkerställa att de digitala tjänster som de tillhandahåller är tillgängliga (RP 60/2018 rd, s. 24). Eftersom myndigheterna inte vid offentlig upphandling kan inverka på enskilda identifieringstjänster eller själva utveckla sina identifieringstjänster genom att påverka

deras innehåll, ska tillgängligheten i fråga om myndigheternas digitala tjänster genom bestämmelser i lagen tillförsäkras också med tanke på identifieringstjänsternas innehåll. Tillgänglighetskraven i lagen om digitala tjänster löser dock inte de utmaningar som förhindrar användningen av identifieringsverktyg, utan de ska tillsvidare lösas i enlighet med diskrimineringslagen genom rimliga anpassningar (RP 60/2018 rd, s. 55).

Den tillgänglighetsreglering som avser digitala tjänster har ett nära samband med den tillgänglighetsreglering som avser den byggda miljön och anordningar, och de bildar en helhet med vilken möjligheterna för olika människor att använda olika tjänster främjas.

Regionförvaltningsverket i Södra Finland är tillsynsmyndighet i fråga om tillgänglighetskraven och det föreskrivs om dess uppgifter i 12 § i lagen om digitala tjänster. Det är möjligt att göra en klagan om försummelse av tillgänglighetskraven eller en begäran om utredning av tillgängligheten till regionförvaltningsverket. Enligt en tillsynsrapport av regionförvaltningsverket i Södra Finland från 2021 registrerades sammanlagt 34 anmälningar år 2020. Av dem behandlades sju (7) som tillgänglighetsklagan och 27 som övriga ärenden (anvisningar, överföring till andra myndigheter). År 2021 registrerades 72 anmälningar fram till den 30 november 2021 och av dem behandlades 18 som tillgänglighetsklagan och 54 som övriga ärenden. Genom att jämföra de båda åren kan man konstatera att antalet anmälningar om tillgänglighetsklagan och övriga anmälningar har ökat. Regionförvaltningsverket i Södra Finland ger allmänna anvisningar och allmän rådgivning om iakttagandet av tillgänglighetskraven. Det svarar för en webbplats om tillgänglighet (www.tillganglighetskrav.fi), där det ger råd i frågor kring tillgänglighetskraven. Via webbplatsen är det också möjligt att anföra en tillgänglighetsklagan eller begära en utredning av tillgängligheten i fråga om en tjänst.

Vid årsskiftet 2020–2021 genomförde finansministeriet en enkät om genomförandet av lagen om digitala tjänster och den var riktad till organisationer som hör till lagens tillämpningsområde. Enligt resultaten av enkäten har ordnandet och tillgängligheten i fråga om digitala tjänster klart förbättrats under året. Närmare 80 % av dem som svarade på enkäten meddelade att förpliktelserna i lagen om digitala tjänster har beaktats inom alla eller största delen av tjänsterna. Organisationerna hade allmänt vidtagit många åtgärder för att främja tillgängligheten till exempel med hjälp av kontraster, textning och responskanaler och med hjälp av ändringar av webbsidor utifrån tillgänglighetsauditeringar samt personalutbildningar. Som utmaningar vid ordnandet av digitala tjänster sågs brist på personella och/eller ekonomiska resurser, tekniska utmaningar i synnerhet i anslutning till Suomi.fi-integrationen och oklarheter kring innehållet i förpliktelserna i lagen om digitala tjänster. Som en särskild utmaning utpekades videotextning och tjänsternas olika språkversioner. Enligt enkäten har det än så länge kommit lite respons om tillgängligheten. Endast 29 % meddelade att det kommit respons om tillgängligheten på webbplatsen och omkring 80 % hade gjort ändringar utifrån responsen. I enkäten utreddes också om det finns stödbehov gällande lagen om digitala tjänster. De som svarade saknade skraddarsydd information om enskilda teman och checklistor för att säkerställa att förpliktelserna uppfylls. Å andra sidan konstaterades också att det finns tillräckligt med material och rådgivning, men att kunskaper i den egna organisationen är bristfälligt. Majoriteten (77 %) hade utfört en bedömning av webbplatsens tillgänglighet.

För att genomföra regeringsprogrammet har finansministeriet inlett programmet för främjande av digitalisering 2020–2023, som stöder och uppmuntrar myndigheter att göra sina tjänster tillgängliga för allmänheten och företagen i digital form senast 2023. Avsikten är att programmet ska vara en samarbets- och dialogkanal mellan frivilligorganisationer, forskare och olika myndigheter. Delegationen Digi i vardagen ordnade ett rundabordssamtal som ett webbevenemang den 29 oktober 2020 och i det deltog nästan 80 personer från över 60 olika organisationer. Ett samtalstema vid evenemanget var digital delaktighet, och då lyftes olika aspekter fram på de

digitala tjänsternas tillgänglighet. Vid evenemanget fastställdes att när de digitala tjänsternas tillgänglighet granskas, måste man bedöma hur de passar för användarnas behov och situationen. Ur teknisk synvinkel bör man bedöma till exempel tjänsternas tillgänglighet med hjälpmedel (hörapparater, distanstolkning, skärmläsare) och den utrustning som användarna vanligtvis använder. Bedömningen ska också ske ur informationssäkerhetsperspektiv och det ska säkerställas att förbättrad tillgång och utveckling av lättanvända tjänster inte samtidigt äventyrar informationssäkerheten. Under evenemanget framkom också att det språk som används inom tjänsterna och de digitala tjänsterna ofta är svårt, vilket försämrar tillgängligheten.

Coronaviruspandemin som började på våren 2020 har ökat andelen distansarbete och distansundervisning och därmed omformat människornas beteende i samhället. Människornas behov att använda digitala tjänster och digital utrustning har ökat under pandemin. Således är det mycket viktigt att genomföra tillgänglighetsdirektivet och utöka skyldigheterna i fråga om tillgängligheten till aktörer inom den privata sektorn för att främja verksamhetsmöjligheterna för personer med funktionsnedsättning i det digitaliserade samhället under och efter pandemin. När bestämmelser om tillgänglighet bereds, bör man granska det digitaliserade samhället i sin helhet och beakta målen för tillgänglighetsbestämmelserna på lång sikt genom att uppmärksamma hur de digitala tjänsterna kommer att utvecklas i framtiden.

I och med tillgänglighetsdirektivet kommer tillämpningsområdet för lagen om digitala tjänster att utvidgas till att i högre grad gälla digitala tjänster som tillhandahålls av den privata sektorn. Det primära målet med genomförandet av tillgänglighetsdirektivet ska dock inte vara ett svar på upptäckta problem med lagen om digitala tjänster, eftersom direktivet i första hand för med sig kompletterande krav på vissa digitala tjänster utöver de nuvarande tillgänglighetskraven. Webbtillgänglighetsdirektivet ska dock utvärderas på nytt sommaren 2022 och då är det möjligt att lösa problem med den praktiska tillämpningen.

3.9 Offentlig upphandling

I lagstiftningen om offentlig upphandling har det ställts krav om tillgänglighet på ett allmänt plan vid utarbetandet av beskrivningar av föremålet för upphandlingen.

När föremålet för upphandlingen ska användas av fysiska personer ska, utom i sakligt motiverade fall, föremålet för upphandlingen beskrivas med hänsyn till tillgängligheten för användare med funktionsnedsättning och till formgivning med tanke på samtliga användares behov enligt 71 § 1 mom. i lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016). De krav på tillgänglighet som har gjorts obligatoriska annanstans i lagstiftningen eller genom en rättsakt av Europeiska unionen ska tillämpas när föremålet för upphandlingen definieras. Samma bestämmelse finns i 75 § 1 mom. i lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (1398/2016, nedan försörjningslagen).

I och med lagen om digitala tjänster, som antogs med stöd av webbtillgänglighetsdirektivet, blev tillgänglighetskraven obligatoriska vid offentliga upphandlingar (lagen om digitala tjänster 7 § 4 mom.). Motsvarande bestämmelse bör också finnas i den nya lag om tillgänglighetskrav för produkter som ska antas med stöd av tillgänglighetsdirektivet.

3.10 Marknadskontroll av produkter

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011, nedan *marknadskontrollförordningen*, är en horisontell rättsakt med brett tillämpningsområde som gäller marknadskontrollen av olika produktgrupper. I

förordningen föreskrivs det bland annat om allmänna harmoniserade ramar för marknadskontrollen och den yttre gränskontrollen i medlemsstaterna samt om minimikrav på marknadskontrollmyndighetens befogenheter. Marknadskontrollförordningen är direkt tillämplig lagstiftning i medlemsstaterna, men som stöd för förordningen behövs också nationella, kompletterande bestämmelser.

Genomförandet sker stegvis. Förordningen började i huvudsak tillämpas den 16 juli 2021, men den tillämpades till vissa delar redan den 1 januari 2021. Det har föreslagits att marknadskontrollagen ändras genom regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om marknadskontrollen av vissa produkter och till lagar som har samband med den (RP 139/2021 rd). I den propositionen föreslås att i lagen tas in kompletterande bestämmelser som behövs för genomförande av marknadskontrollförordningen och till stöd för tillämpningen av förordningen. Avsikten är att de föreslagna bestämmelserna ska träda i kraft hösten 2021. Utöver genomförandet av marknadskontrollförordningen är syftet att förenhetliga marknadskontrollbestämmelserna på nationell nivå. Att tillämpningsområdet för den horisontella lagen utvidgas till att omfatta nya lagar och produktsektorer kan understödjas med tanke på genomförandet av marknadskontrollförordningen och för att förenhetliga de nationella marknadskontrollbestämmelserna. Samtidigt föreslås det att myndigheternas tillsynsförfaranden förenhetligas för de produktsektorer som hör till lagens tillämpningsområde i syfte att säkerställa att genomförandet av EU:s produktlagstiftning övervakas effektivt.

I Finland är bestämmelserna om marknadskontroll i huvudsak decentraliserade: det föreskrivs särskilt om marknadskontrollen inom olika förvaltningsområden och produktsektorer. Ett undantag från decentraliseringen av bestämmelserna är marknadskontrollagen, i vilken det föreskrivs om marknadskontrollen för de produktsektorer som hör till dess tillämpningsområde.

Marknadskontrollagen trädde i kraft den 1 januari 2017. Lagen är en horisontell allmän lag för vissa sektorer. Marknadskontrollagen baseras på Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93, nedan NLF-förordningen, och på specialbestämmelser om flera produktsektorer. Genom marknadskontrollagen genomförs bestämmelser om marknadskontroll enligt EU:s produktbestämmelser, kontroll av produkter som kommer in på den inre marknaden samt unionsbestämmelser om skyddsförfarande.

Lagens tillämpningsområde har sedan den trädde i kraft utvidgats till att omfatta andra produktgrupper och lagstiftning inom andra förvaltningsområden. Marknadskontrollagen ska inte tillämpas självständigt utan de sektorslagar som nämns i paragrafen om dess tillämpningsområde, utan tillämpningen av lagen får sitt innehåll från sektorslagstiftningen. Förhållandet mellan marknadskontrollagen och tillsynsbestämmelserna i de sektorslagar som hör till dess tillämpningsområde varierar mellan olika sektorer, eftersom sektorslagarnas tillämpningsområde är olika omfattande. Till den del det i sektorslagarna finns avvikande bestämmelser om, särskilda tilläggskrav på eller befogenheter för marknadskontrollen ska de tillämpas. I 3 § föreskrivs det om den högsta styrningen av tillsynen, som enligt lagen handhas av arbets- och näringsministeriet.

I lagen finns allmänna bestämmelser om myndigheternas befogenheter och om marknadskontrollmyndighetens tillsynsmetoder och administrativa tvångsmedel vid olika fall av bristande överensstämmelse med kraven hos produkter på marknaden. I lagen finns bestämmelser för att säkerställa gemenskapsförfarandets effektivitet mellan marknadskontrollmyndigheterna och Tullen vid den yttre gränskontrollen (4 § 2 mom., 5 §, 8–11 §). Dessutom finns det bestämmelser i lagen för styrning och för att betona att marknadskontrollen är riskbaserad och kontrollen planmässig (6 och 7 §). På så sätt säkerställs en ändamålsenlig användning av myndigheternas

resurser och att kontrollen är öppen och synlig. I 8 § föreskrivs det om myndighetens rätt att få information av ekonomiska aktörer.

Marknadskontrollmyndigheten har rätt att få uppgifter av ett anmält organ som avses i lagen (12 §). I 13 § föreskrivs det om marknadskontrollmyndighetens rätt att lämna ut sekretessbelagda uppgifter. I 9–10 § föreskrivs det om tillsynsmyndigheternas rätt att företa inspektioner, vidta undersökningar och ta prover samt att ta ut kostnader av ekonomiska aktörer. I 14 § föreskrivs det om marknadskontrollmyndighetens rätt att anlita utomstående experter. Dessutom föreskrivs det i 15 § om polisens skyldighet att ge marknadskontrollmyndigheten handräckning. Med stöd av 16–25 § i marknadskontrolllagen har tillsynsmyndigheten omfattande metoder för att ingripa om en produkt inte överensstämmer med kraven eller medför en risk.

Marknadskontrollmyndigheten får förena ett förbud eller föreläggande som den meddelat med stöd av lagen med vite eller med hot om att den försummade åtgärden utförs på den försumliges bekostnad (28 §). Tillsynsmyndighetens åtgärder riktas till den ekonomiska aktör som ansvarar för produkten. Om en produkt inte överensstämmer med kraven eller medför en risk tillåter lagen att marknadskontrollmyndigheten meddelar ett åtgärdsföreläggande (17 §) eller ett bestående eller tillfälligt förbud som gäller produkten (18 och 21 §). Dessutom får marknadskontrollmyndigheten meddela bestämmelser som kompletterar förbudet och föreläggandena (20 §) samt förelägga en ekonomisk aktör att från marknaden och av slutanvändare återta en produkt enligt 19 §. Marknadskontrollmyndigheten får dessutom under vissa förutsättningar ålägga en ekonomisk aktör att informera om saken på det sätt som myndigheten bestämmer eller under vissa förutsättningar på den ekonomiska aktörens bekostnad informera till exempel om ett föreläggande eller ett förbud som marknadskontrollmyndigheten meddelat (22 §). Förutsättningarna för strängare tillsynsmetoder är strikta i marknadskontrolllagen. Marknadskontrollmyndigheten får förbjuda export och besluta att marknadskontrollåtgärder ska utföras på den ekonomiska aktörens bekostnad samt att en produkt ska förstöras under vissa förutsättningar (23–25 §). I allvarliga risksituationer får marknadskontrollmyndigheten trots att en produkt överensstämmer med kraven och uppfyller de krav som anges i de lagar som nämns i 1 § 1 mom. med stöd av 16 § meddela förelägganden eller förbud enligt 17–22 §, om det visar sig att produkten trots det utgör en allvarlig risk för människors hälsa, säkerhet och egendom eller för miljön eller för andra allmänna intressen som avses i de lagar som nämns i 1 § 1 mom.

I 27 § i marknadskontrolllagen föreskrivs det om beaktande av Europeiska unionens skyddsklausulförfaranden och förfarandet för skyddsåtgärder inom marknadskontrollen. I 28 § föreskrivs det om vite och hot om tvångsutförande. I 29 § föreskrivs det om sökande av ändring i marknadskontrollmyndighetens beslut och om att beslut av marknadskontrollmyndigheten kan verkställas även om besvär anförs.

På kontrollen av produkternas tillgänglighet tillämpas i tillämpliga delar bestämmelserna i marknadskontrolllagen. På kontrollen av produkter enligt tillgänglighetsdirektivet tillämpas också marknadskontrollförordningen direkt, men endast till den del som det föreskrivs om detta separat i artikel 19.1 och 19.3 i tillgänglighetsdirektivet. Således tillämpas inte alla bestämmelser i marknadskontrollförordningen med stöd av tillgänglighetsdirektivet. I tillgänglighetsdirektivet hänvisas fortfarande till NLF-förordningen som ändrats genom marknadskontrollförordningen.

3.11 Finansiella tjänster och banktjänster

Det föreskrivs om digitalt tillhandahållna finansiella tjänsters tillgänglighet i lagen om digitala tjänster. Enligt 3 § i lagen om digitala tjänster ska kreditinstitut som avses i 1 kap. 7 § i kredit-

institutslagen (610/2014), betalningsinstitut som avses i 5 § 2 punkten i lagen om betalningsinstitut (297/2010), värdepappersföretag som avses i 1 kap. 13 § 1 mom. 1 punkten i lagen om investeringstjänster (747/2012), försäkringsbolag som avses i 1 kap. 1 § 1 mom. i försäkringsbolagslagen (521/2008) och försäkringsföreningar som avses i 1 kap. 1 § 1 mom. i lagen om försäkringsföreningar (1250/1987), till den del syftet med tjänsterna är att tillhandahålla tjänster för allmänheten, tillhandahålla sin digitala service tillgängligt för sina kunder. Det har tidigare inte föreskrivits mer detaljerat om tillgängligheten när det gäller finansiella tjänster eller finansieringstjänster.

Tillämpningsområdet för finanssektorn i lagen om digitala tjänster är delvis mer omfattande och delvis mer avgränsad än tillämpningsområdet i tillgänglighetsdirektivet. I tillämpningsområdet för lagen om digitala tjänster anges dessutom skyldigheterna enligt institutioner, medan de i tillämpningsområdet för tillgänglighetsdirektivet anges enligt tjänster. Tillämpningsområdet för lagen om digitala tjänster omfattar endast tjänster som tillhandahålls digitalt, medan denna avgränsning inte förekommer tydligt på artikelnivå i tillgänglighetsdirektivet, utan tillgänglighetsdirektivet torde kanske också i vidare bemärkelse gälla till exempel tjänster som tillhandahålls ansikte mot ansikte. Det är dock delvis oklart om de specifika kraven i tillgänglighetsdirektivet är tillämpliga på andra tjänster än sådana som tillhandahålls digitalt. Lagen om digitala tjänster kan anses omfatta tjänster som tillhandahålls digitalt till alla kunder, medan tillämpningsområdet i tillgänglighetsdirektivet innehåller en avgränsning till banktjänster för konsumenterna. Inom finansmarknadslagstiftningen används begreppet konsument inte så ofta, förutom i konsumentskyddslagen och i bestämmelserna om grundläggande banktjänster (15 kap. 6–6 b § i kreditinstitutslagen), utan i finansmarknadslagstiftningen används indelningen professionella och icke-professionella kunder. Icke-professionella kunder jämföras i hög grad och oftast med kunder i konsumentställning i konsumentskyddslagen. Det bör dock noteras att också andra än privatpersoner, till exempel sammanslutningar, kan klassificeras som icke-professionella kunder och att även privatpersoner kan klassificeras som professionella kunder. Vilket förfarande som tillämpas i kundrelationen bestäms utifrån hur kunden klassificeras och inte enbart enligt den tillhandahållna tjänsten.

Dessutom kräver tillgänglighetsdirektivet att information om banktjänster som tillhandahålls konsumenterna ska vara tillgänglig i en språkligt sett begriplig form och detta preciseras genom kravet att tjänsten ska ligga på en komplexitetsnivå som inte överstiger nivå B2 och de identifieringstjänster som hör till tjänsterna ska också tillhandahållas på ett tillgängligt sätt. I den nationella lagstiftningen finns inga bestämmelser om språkkrav för finansiella tjänster och till denna del behöver man bedöma hur omfattande skyldigheten att tillhandahålla information om finansierings- och banktjänster på språknivå B2 ska bedömas. Med tanke på identifieringstjänsterna finns det en nationell bestämmelse i 3 § 4 punkten i lagen om digitala tjänster enligt vilken också identifieringsmetoderna för de tjänster som tillhandahålls digitalt ska vara tillgängliga.

Tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde föreslås i den nationella lagstiftningen gälla 1) konsumentkrediter i 7 kap. och bostadskrediter i 7 a kap. i konsumentskyddslagen, 2) vissa investeringstjänster i punktförteckningen i 1 kap. 15 § i lagen om investeringstjänster och de är förmedling och utförande av order som avser finansiella instrument, kapitalförvaltning och investeringsrådgivning (1, 2, 4 och 5 punkten) och vissa sidotjänster i punktförteckningen i 2 kap. 3 § 1 mom. och de är förvaring och administration av finansiella instrument för kunders räkning, beviljande av kredit och annan finansiering i samband med investeringstjänster, tillhandahållande av valutatjänster i samband med investeringstjänster samt produktion och tillhandahållande av investerings- och finansanalyser och andra motsvarande former (7, 1, 3 och 4 punkten), 3) betaltjänster i enlighet med 1 § 1 mom. i betaltjänstlagen 4) tjänster som hänför sig till betal-konton och som det också föreskrivs om i betaltjänstlagen samt 5) elektroniska pengar i 1 kap. 5 § 6 a punkten i lagen om betalningsinstitut.

Konsumentkrediter i enlighet med 7 och 7 a kap. i konsumentskyddslagen kan tillhandahållas till exempel av ett kreditinstitut enligt 1 kap. 7 § i kreditinstitutslagen, ett betalningsinstitut eller en registrerad kreditgivare eller kreditförmedlare. De sistnämnda föreskrivs det om i lagen om registrering av vissa kreditgivare och kreditförmedlare (853/2016). Dessutom kan konsumentkrediter i vissa fall tillhandahållas av vissa andra aktörer. Tillgänglighetsdirektivet omfattar också andra som tillhandahåller konsumentkrediter än kreditinstitut.

Betaltjänster som avses i 1 kap. 1 § i betaltjänstlagen är 1) tjänster för kontantsättning på eller kontantuttag från betalkonton och åtgärder för förvaltning och tillhandahållande av betalkonton, 2) genomförande av betalningstransaktioner genom girering, genom överföring av medel till tjänsteleverantörens betalkonto, genom direktdebitering eller med betalkort eller något annat betalningsinstrument, 3) utfärdande av betalningsinstrument, 4) acceptering och behandling av betalningstransaktioner som grundar sig på ett avtal med betalningsmottagaren och som leder till överföring av medel till betalningsmottagaren, 5) penningförmedling, 6) betalningsinittieringstjänster, 7) kontoinformationstjänster. I jämförelse med tillämpningsområdet för lagen om digitala tjänster, i vilken det föreskrivs om tillgänglighetskraven för varje institution, är tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde bredare, eftersom det gäller även andra tjänster än sådana som tillhandahålls digitalt, men också för att de tjänsteorienterade definitionerna inte har avgränsats till vissa tjänsteleverantörer. Betaltjänster kan förutom av kreditinstitut och betalningsinstitut tillhandahållas utan auktorisation på vissa villkor. I 2 kap. 7 § i lagen om betalningsinstitut fastställs sådana villkor för sådana aktörer som allmänt brukar kallas registrerade betaltjänstleverantörer. Motsvarande undantag från tillståndsplikten gäller också utgivare av elektroniska pengar (2 kap. 7 a §) och tillhandahållande av kontoinformationstjänster (2 kap. 7 b §). Tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde omfattar också dessa aktörer när de tillhandahåller betaltjänster, medan skyldigheterna i lagen om digitala tjänster inte gäller sådana icke-auktoriserade tjänsteleverantörer. I artikel 33 i PSD2-direktivet anges exakt vilka bestämmelser som får tillämpas på leverantörer av kontoinformationstjänster. Till denna del finns det ett behov att bedöma skyldigheterna i tillgänglighetsdirektivet i förhållande till de krav som ställs i PSD2-direktivet.

I 15 kap. 6 § i kreditinstitutslagen föreskrivs det om grundläggande banktjänster och i 6 a - 6 d § i samma kapitel om betalkonton med grundläggande funktioner. I 15 kap. 6 a § 1 mom. föreskrivs det om egenskaper och tjänster i fråga om betalkonton med grundläggande funktioner.

När det gäller investeringstjänsterna bör det noteras att tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde endast omfattar en begränsad del av investeringstjänsterna och deras sidotjänster. Som exempel kan nämnas att det i 1 kap. 15 § i lagen om investeringstjänster finns en förteckning över investeringstjänster bestående av nio punkter, men tillgänglighetsdirektivet är tillämpligt på endast fyra av dem. En del av de investeringstjänster eller sidotjänster som nämns i lagen gäller tydligt investeringstjänster eller sidotjänster för företag, såsom ordnande av organiserad handel (1 kap. 15 § 9 punkten) och tillhandahållande av tjänster som gäller derivatinstrument (2 kap. 3 § 6 punkten). Dock omfattar tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde inte exempelvis placering av finansiella instrument (1 kap. 15 § 7 punkten), som i praktiken möjliggör ordnande av nyemissioner, inbegripet deltagande i dem. I Finland deltar många hushåll, som ses som konsumenter, i nyemissioner. Det råder oklarheter om språkravet om nivå B2 i tillgänglighetsdirektivet, särskilt i fråga om investeringstjänsterna och sidotjänsterna. Utöver lagen om investeringstjänster finns det produktspecifika bestämmelser om flera finansiella instrument där det till exempel ingår faktablad till kunderna. På EU-nivå har det föreskrivits närmare om formkraven i dem separat (bl.a. i Priips-förordningen (EU) nr 1286/2014 och i direktiv 2009/65/EG om värdepappersfonder). Det finns också ett behov att under beredningen granska hur språk-

kravet om nivå B2 i fråga om tillhandahållande av information förhåller sig till den övriga finansmarknadslagstiftningen och på vilket sätt och hur omfattande tillhandahållandet av information om tjänsten och dess innehåll ska tolkas.

Eftersom det enligt tillgänglighetsdirektivet ska införas bestämmelser om att de banktjänster för konsumenterna som anges i direktivet ska tillhandahållas på ett tillgängligt sätt, ska skyldigheten i direktivet betraktas som primär i förhållande till de nationella tillgänglighetsskyldigheter i lagen om digitala tjänster som det föreskrivs om för finanssektorn, med undantag av försäkringsbolag eller försäkringsföreningar, när tillämpningsområdena för skyldigheterna överlappar varandra. Därför finns det ett behov av att införa bestämmelser på nationell nivå om kommande skyldigheter för finanssektorn och att förtydliga och harmonisera de skyldigheter i tillgänglighetsdirektivet som gäller banktjänster för konsumenterna med tillgänglighetskraven i lagen om digitala tjänster.

Dessutom omfattar tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde bankomater och betalningsterminaler som är avsedda för att möjliggöra betalningar genom ett betalningsinstrument (betalningstjänst enligt 1 kap. 1 § 2 punkten i betaltjänstlagen). Det har tidigare inte funnits nationella bestämmelser om bankomaters och betalningsterminalers tillgänglighet. Det finns ingen detaljerad nationell lagstiftning om bankomater och betalningsterminaler.

3.12 Den internationella utvecklingen med tanke på tillgängligheten

Skyldigheter som gäller jämlikheten och främjandet av den ingår i flera internationella konventioner som Finland har förbundit sig till. Allmänna skyldigheter som anknyter till jämlikhet finns i artikel 26 i FN-konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter och i artikel 14 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. I konventionerna förbjuder man diskriminering på basis av ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationalitet eller samhällsgrupp, egendom, härkomst eller annan ställning.

Finland ratificerade funktionshinderkonventionen och dess fakultativa protokoll 2016. Finland är som stat konventionspart och till denna del skyldig att genomföra och fullgöra skyldigheterna för konventionsparterna. I artikel 4 i konventionen finns allmänna skyldigheter och enligt den åtar sig konventionsstaterna att säkerställa och främja fullt förverkligande av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla personer med funktionsnedsättning utan diskriminering av något slag på grund av funktionsnedsättning. Enligt artikel 5.2 ska konventionsstaterna förbjuda all diskriminering på grund av funktionsnedsättning och garantera personer med funktionsnedsättning lika och effektivt rättsligt skydd mot diskriminering på alla grunder.

I artikel 9 föreskrivs det om tillgänglighet, vilken enligt konventionen är en förutsättning för personer med funktionsnedsättning att leva oberoende och att fullt ut delta på alla livets områden. Tillgängligheten är ett tema som genomsyrar konventionen och konventionsparterna är skyldiga att handla på ett sätt som aktivt främjar den. Artikeln förpliktar konventionsstaterna att vidta ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning får tillgång på samma villkor som andra till den fysiska miljön, till transporter, till information och kommunikation. Detta förutsätter åtgärder, såsom identifiering och undanröjande av hinder och barriärer bland annat inom information och kommunikation, inklusive elektroniska tjänster och räddningstjänster. Artikeln förutsätter att konventionsstaterna säkerställer att enskilda enheter som erbjuder anläggningar och service dit allmänheten äger tillträde beaktar alla aspekter av tillgänglighet.

Kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning har gett en allmän kommentar som gäller artikel 9 (nr 2) (CRPD/C/GC/2). I den allmänna kommentaren understryks att tillgängligheten är en av de viktigaste bärande principerna i funktionshinderkonventionen och en avgörande förutsättning för att personer med funktionsnedsättning faktiskt och jämlikt ska kunna åtnjuta medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Tillgängligheten bör inte bara ses i en kontext av jämlikhet och icke-diskriminering, utan även som ett sätt att investera i samhället och som en integrerad del av agendan för hållbar utveckling. I den allmänna kommentaren påpekas att om varor, produkter och tjänster är öppna för eller erbjuds allmänheten, måste de vara tillgängliga för alla, oavsett om de ägs eller erbjuds av en offentlig myndighet eller ett privat företag. Personer med funktionsnedsättning bör på samma villkor som andra ha tillträde och tillgång till alla varor, produkter och tjänster som är öppna för eller erbjuds allmänheten. Tillgänglighet bör tillhandahållas alla personer med funktionsnedsättning, oavsett funktionsnedsättning.

I artikel 2 i funktionshinderkonventionen definieras design för alla som sådan utformning av produkter, miljöer, program och tjänster att de ska kunna användas av alla i största möjliga utsträckning utan behov av anpassning. I enlighet med artikel 4 har konventionsstaterna åtagit sig att genomföra eller främja forskning och utveckling av universellt utformade produkter, tjänster, utrustning och anläggningar som skulle fordra minsta möjliga anpassning och lägsta kostnad för att tillmötesgå de särskilda behoven hos en person med funktionsnedsättning. Konventionsstaterna har dessutom förbundit sig att främja tillgängligheten till och användningen av dem samt att främja design för alla vid utveckling av standarder och riktlinjer.

I enlighet med artikel 109.5 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/1972 om inrättande av en europeisk kodex för elektronisk kommunikation (kodexdirektivet) ska medlemsstaterna säkerställa att tillträde för slutanvändare med funktionsnedsättning till alarmeringstjänster är tillgängligt via nödkommunikation och är likvärdigt med det tillträde som åtnjuts av andra slutanvändare, i enlighet med unionsrätten om harmonisering av tillgänglighetskraven för produkter och tjänster. Kommissionen och de nationella regleringsmyndigheterna eller andra behöriga myndigheter ska vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att slutanvändare med funktionsnedsättning som reser i en annan medlemsstat har tillträde till alarmeringstjänster på likvärdiga villkor som andra slutanvändare, om detta är möjligt, utan förhandsregistrering. Dessa åtgärder ska syfta till att säkerställa interoperabilitet mellan medlemsstater och i största möjliga utsträckning bygga på europeiska standarder eller specifikationer som fastställts i enlighet med artikel 39. Sådana åtgärder ska inte hindra medlemsstaterna från att anta ytterligare krav i syfte att nå de mål som fastställs i artikeln.

Övriga åtgärder på EU-nivå

EU:s handikappstrategi 2010–2020 utarbetades för att i praktiken genomföra funktionshinderkonventionen. Syftet med handikappstrategin var att säkerställa att personer med funktionsnedsättning kan bli fullt delaktiga i samhället. Strategin grundar sig på fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och funktionshinderkonventionen. Det har gjorts en omfattande utvärdering av den förra strategin. Enligt utvärderingen främjade strategin tillgodoseendet av rättigheterna för personer med funktionsnedsättning, men det finns fortfarande utmaningar.

I mars 2021 godkände Europeiska kommissionen en ny strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021–2030. Syftet med strategin är att säkerställa att personer med funkt-

ionsnedsättning kan bli fullt delaktiga i samhället. Centrala principer för strategin är likabehandling och icke-diskriminering. Det är viktigt att notera att såväl EU som alla dess medlemsländer har ratificerat funktionshinderkonventionen. Att stärka genomförandet av konventionen är därför ett gemensamt mål.

Strategin är ambitiös och vittomfattande. Den innehåller 7 flaggskeppsinitiativ, 57 initiativ från kommissionen och 23 åtgärdsinitiativ riktade till medlemsländerna. Kommissionen betonar att genomförandet av strategin förutsätter samordnat samarbete både på nationell nivå och på EU-nivå. Detta innebär att regionala och lokala myndigheter måste förbinda sig att främja föreslagna åtgärder.

Strategin innehåller parlamentets viktigaste rekommendationer, som kräver

1. integrering av rättigheter för alla personer med funktionsnedsättning i alla politikområden
2. åtgärder för återhämtning och mildring av konsekvenserna för att undvika att personer med funktionsnedsättning drabbas oproportionerligt av hälsokriser som covid-19
3. lika tillgång för personer med funktionsnedsättning till hälsovård, sysselsättning, kollektivtrafik, bostäder
4. genomförande och vidareutveckling av pilotprojektet med EU-intyg om funktionsnedsättning, som möjliggör ömsesidigt erkännande av funktionsnedsättningar i vissa EU-länder
5. delaktighet för personer med funktionsnedsättningar, deras familjer och organisationer i planeringen och implementeringen av strategin.

Tillgängligheten är ett av åtta prioriterade områden i strategin. Tillgängligheten ses i strategin som en faktor som möjliggör rättigheter, självständighet, jämlikhet och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning. I EU har flera rättsakter om tillgänglighet satts i kraft. I fortsättningen är det av central betydelse att utvärdera och stärka verkställigheten av befintliga rättsakter och bedöma behovet av ytterligare reglering. Kommissionen stöder medlemsländerna i arbetet för tillgänglighet. Kommissionen föreslår i ett av flaggskeppsinitiativen att det ska inrättas ett resurscentrum kallat AccessibleEU. Resurscentrumets uppgift är att fungera som en samarbetsram för aktörer på EU-nivå och nationell nivå från alla tillgänglighetsområden.

Kommissionen ska senast den 28 juni 2030 och därefter vart femte år överlämna en rapport till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén om tillämpningen av tillgänglighetsdirektivet. Rapporten ska bland annat, mot bakgrund av sociala, ekonomiska och tekniska framsteg, behandla utvecklingen av produkters och tjänsters tillgänglighet, möjlig teknologisk inlåsning eller möjliga hinder för innovation samt effekterna av direktivet för ekonomiska aktörer och för personer med funktionsnedsättning.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I regeringens proposition föreslås att det stiftas en ny lag om tillgänglighetskrav för vissa produkter. Regleringen gäller såväl den offentliga som den privata sektorn när produkter släpps ut

på marknaden och tillhandahålls konsumenter. Den nya lagen tillämpas på vissa utvalda produktslag i överensstämmelse med tillgänglighetsdirektivet. Tillämpningsområdet för den föreslagna lagen har det omfång som tillgänglighetsdirektivet kräver. Lagens 1 § innehåller en målsättningsbestämmelse enligt vilken syftet med lagen är att främja tillgängligheten för produkter genom att för vissa produkter ange nödvändiga tillgänglighetskrav. Därigenom förbättras möjligheten att jämlikt använda produkterna för envar och i synnerhet för personer med funktionsnedsättning. Definitionerna baserar sig i huvudsak på tillgänglighetsdirektivet. Tillämpningsområdet överensstämmer med tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde. Detta omfattar utvalda produkter som är viktiga för personer med funktionsnedsättning och för vilka medlemsstaterna har utfärdat eller skulle kunna utfärda inbördes avvikande nationella tillgänglighetskrav som skadar den inre marknads funktion. I 6 § i den föreslagna lagen föreskrivs det om tillgänglighetskrav för produkter i enlighet med artikel 4 i tillgänglighetsdirektivet. Tillgänglighetskraven anges i bilagorna I och II till tillgänglighetsdirektivet. Dessa krav ska genomföras nationellt genom förordning av statsrådet. En ekonomisk aktör ska kunna motivera om tillgänglighetskraven för en produkt inte kan uppfyllas i något avseende. I lagen ingår en bestämmelse med kriterierna för bedömning huruvida en oproportionerligt stor börda föreligger och för hur den ska anmälas och dokumenteras. I 9 och 10 § i den föreslagna lagen ingår bestämmelser om EU-försäkran om överensstämmelse och CE-märkning. Båda grundar sig på befintlig reglering på EU-nivå kompletterad med bestämmelser från tillgänglighetsdirektivet till exempel i fråga om bedömning av oproportionerligt stor börda eller fästande av CE-märkning. I 11–15 § i den föreslagna lagen föreskrivs det om ekonomiska aktörers skyldigheter. I 16 § i den föreslagna lagen föreskrivs det om tillsyn. Produktkontroll är marknadskontroll, och på den tillämpas nationellt marknadskontrollagen. Därför bör den nya lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter läggas till i tillämpningsområdet för marknadskontrollagen.

Dessutom föreslås ändringar i gällande lagar för att nationellt sätta i kraft tillgänglighetsdirektivets bestämmelser om tjänster. Ändringar föreslås i lagen om digitala tjänster som enligt förslaget kompletteras med ett nytt kapitel (3 a) om digitala tjänster, vilka i fortsättningen ska uppfylla såväl kraven på digital tillgänglighet som de nya kraven i tillgänglighetsdirektivet. Lagen om digitala tjänster trädde i kraft den 1 april 2019, och den satte i kraft de skyldigheter som anges i webbtillgänglighetsdirektivet. Redan i samband med att lagen stiftades förberedde man sig på att lagen i framtiden skulle innehålla åtminstone en del av den reglering enligt tillgänglighetsdirektivet som nu är under beredning. I den tillgänglighetsdirektivet talas det endast om tillgänglighet, men i fråga om digitala tjänster bör det i nationell lagstiftning på finska talas om ”saavutettavuus” för att lagstiftningen ska förbli konsekvent. Enligt skäl 46 i ingressen till tillgänglighetsdirektivet ska tillgänglighetskraven i tillgänglighetsdirektivet vara anpassade efter kraven i direktiv (EU) 2016/2102, fränsett skillnader i exempelvis övervakning, rapportering och tillsyn över genomförandet. I en verksamhet som hör till tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde och bedrivs med hjälp av webbplatser och mobilapplikationer som upprätthålls av organ inom den offentliga sektorn, såsom i persontransporttjänster eller e-handelstjänster, ska dessutom tillämpliga krav i tillgänglighetsdirektivet iakttagas för att säkerställa att försäljningen av produkter och tjänster på webben är tillgänglig för personer med funktionsnedsättning oavsett om säljaren är en offentlig eller privat ekonomisk aktör. I direktivet har det i enlighet med vad som beskrivits ovan konstaterats att en del av de webbplatser och mobilapplikationer som hör till webbtillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde också hör till tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde. Till följd av tillgänglighetsdirektivet utvidgas kraven på digital tillgänglighet till att omfatta en del e-handels- och persontransporttjänster samt aktörer som producerar e-bokstjänster. Banktjänsterna omfattas redan som sådana av tillgänglighetskrav. För att tillgänglighetskraven ska förbli harmoniserade också i fortsättningen bör man på alla digitala tjänster tillämpa regleringen om digital tillgänglighet till de delar tjänsterna hör till webbtillgänglighetsdirektivets eller tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde. Bestämmelserna i

tillgänglighetsdirektivet utgör således reglering som kompletterar nuvarande tillgänglighetsreglering för digitala tjänster, och tilläggskraven i fråga tillämpas endast på de digitala tjänster som ingår i tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde.

Lagen om digitala tjänster kompletteras enligt förslaget med ett nytt 3 a kapitel, och de tjänster som omfattas av kapitlet ska i fortsättningen uppfylla tillgänglighetskraven enligt 7 § i lagen om digitala tjänster och de tillgänglighetskrav som anges i avsnitt III och särskilt i avsnitt IV i bilaga I till tillgänglighetsdirektivet. I praktiken motsvarar tillgänglighetskraven i 7 § i lagen om digitala tjänster kraven i avsnitt III punkt c i bilaga I till tillgänglighetsdirektivet. Kraven för produkter tillämpas inte i någon högre grad på digitala tjänster. Däremot anses att kraven i avsnitt III punkt c i bilaga I motsvarar regleringen om respons om tillgängligheten i lagen om digitala tjänster. De uppgifter enligt bilaga V till tillgänglighetsdirektivet som krävs kan tjänsteleverantören ange i tillgänglighetsutlåtanden. Det är inte ändamålsenligt att föreskriva ett nytt sätt att lämna uppgifterna, utan en och samma kanal ska användas för de digitala tjänsterna, i detta fall tillgänglighetsutlåtandet. Den valfria delen i utlåtandet kan användas för att lämna uppgifter som rör de kompletterande krav som följer av tillgänglighetsdirektivet. Exempelvis i fråga om att åberopa oproportionerligt stor börda är kraven i 3 a kap. delvis mera detaljerade än kraven i 8 § i lagen om digitala tjänster. Även anmälningskyldigheten vid åberopande av undantag gäller bara i fråga om tjänster enligt 3 a kap.

När det gäller verkställigheten av kraven på finansiella tjänster och banktjänster för konsumenter föreslås det att tillämpningsområdet för lagen om digitala tjänster vid behov kompletteras i fråga om banktjänster som tillhandahålls digitalt. I propositionen föreslås att gällande tillgänglighetskrav ska förbli i kraft för finansiella aktörer, men dessutom ska det i 3 a kap. i lagen föreskrivas om kraven enligt tillgänglighetsdirektivet på tjänster som hör till direktivets tillämpningsområde. Därför ska tillämpningsområdet för 10 a § 2 punkten i det nya 3 a kap. omfatta de finansiella tjänster och banktjänster för konsumenter som hör till tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde. I praktiken ska de tillhandahållare av finansiella tjänster som nämns i 3 § 1 mom. 6 punkten i lagen uppfylla de kompletterande krav som anges i tillgänglighetsdirektivet i fråga om de tjänster som hör till direktivets tillämpningsområde.

Dessutom bör det beaktas att skrivningen om tillhandahållande av finansiella tjänster i 3 a kap. 10 § 2 punkten är oberoende av tjänsteleverantören. Skyldigheten gäller således också andra aktörer som tillhandahåller dessa tjänster än de som nämns i 3 § 1 mom. 6 punkten i lagen. Sådana är till exempel registrerade tillhandahållare av betalningstjänster, tillhandahållare av kontoinformationstjänster och givare och förmedlare av konsumentkrediter.

Bakom förslaget ligger tanken att i fråga om digitala tjänster anpassa kraven i tillgänglighetsdirektivet efter den nationella lagstiftningen utan att försvaga nuvarande reglering, på ett sätt som fungerar för tjänsteleverantörerna och så att onödiga administrativa bördor kan undvikas.

Dessutom föreslås ändringar i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. I lagen i fråga föreskrivs det enligt förslaget om tillgängligheten för elektroniska kommunikationstjänster och för tjänster som ger åtkomst till audiovisuella medietjänster. I tjänsterna ovan är det inte alltid nödvändigtvis fråga om digitala tjänster, det vill säga webbplatser, mobilapplikationer eller funktioner som är knutna till sådana, varför det inte räcker att lagstifta om saken i lagen om digitala tjänster.

I lagen om transportservice görs enligt förslaget ändringar som gäller tillhandahållande av information om tillgängliga transporttjänster, trafikmiljöns tillgänglighet och hjälp som tillhandahålls personer med funktionsnedsättning samt smarta biljettförsäljningssystem och realtidsinformation för passagerare. Genom ändringen sätts de kompletterande kraven i avsnitt I punkt c

i bilaga I till tillgänglighetsdirektivet i kraft. Informationen i fråga ska i huvudsak lämnas med hjälp av digitala tjänster.

I fråga om de produkter och tjänster som nämns ovan ska tillgänglighetskraven börja tillämpas på produkter och tjänster som släpps ut på marknaden eller tillhandahålls konsumenterna efter den 28 juni 2025.

Alla ekonomiska aktörer som hör till tillämpningsområdet ska kunna bedöma proportionaliteten när tillgänglighetskraven iakttas. Av orsaker som sammanhänger med proportionaliteten ska tillgänglighetskraven tillämpas i den mån de inte medför en oproportionerligt stor börda för den ekonomiska aktören eller kräver en sådan ändring av produkter och tjänster som skulle innebära en grundläggande ändring av dem. Bedömningen av om oproportionerligt stor börda föreligger och dokumenteringen av denna utgör i sig en börda, och därför ska kraven och skyldigheterna inte tillämpas på mikroföretag, även om de tillhandahåller tjänster som hör till tillämpningsområdet. Med tjänster avses webbutiker, finansiella tjänster och banktjänster, e-böcker, persontransporttjänster, elektroniska kommunikationstjänster och tjänster som ger åtkomst till audiovisuella medier. Mikroföretag ska uppfylla krav på produkter, men för mikroföretag ska det också i fråga om produkter finnas lättnader i fråga om dokumenteringen av bedömningen och skyldigheten att lämna den övervakande myndigheten uppgifter.

Antalet mikroföretag är stort. Inom persontransporter, bank- och försäkringstjänster och elektroniska kommunikationstjänster verkar 18 000 företag, och sett till personalstyrkan är 17 000 av dem mikroföretag (källa: Statistikcentralen, Struktur- och bokslutsstatistik över företag 2020). Till Finlands Förlagsförening hör 100 bok- och läromedelsförläggare av vilka 12 inte bedöms vara mikroföretag. Det måste likväl beaktas att de största aktörerna svarar för en stor del av tjänsterna. Finlands Förlagsförenings 12 största medlemmar svarade till exempel sammanlagt för 2202 titlar, det vill säga 78 % av samtliga e-böcker som Finlands Förlagsförenings medlemmar gav ut. Dessutom bör mikroföretag uppmuntras att beakta tillgänglighetskraven, eftersom det är ekonomiskt lönsamt att beakta tillgänglighetskraven redan när tjänsterna planeras i stället för genom korrigeringar i efterhand. Den övervakande myndigheten har en särskild uppgift att ge mikroföretag råd och anvisningar om hur kraven kan uppfyllas.

I propositionen föreslås ändringar i lagen om nödcentralsverksamhet. Enligt propositionen måste Nödcentralsverket svara på de nödmeddelanden som inkommer till det allmänna nödnumret 112 i form av realtidstal eller realtidstext. Dessutom ska Nödcentralsverket kunna svara på nödmeddelanden som har lämnats på något annat sätt som möjliggör interaktion mellan den som sänder meddelandet och Nödcentralsverket. Nödcentralsverket ska svara på det allmänna nödnumret 112 sakligt och med användning av samma kommunikationssätt som nödnumret kontaktats med. Om videobild tillhandahålls som kontaktsätt, ska meddelandet besvaras genom tal, text och video som synkroniseras i en totalconversation. Närmare bestämmelser om att svara på det allmänna nödnumret ska få utfärdas genom förordning av statsrådet. För tillsynen över att kontakt till nödnumret 112 besvaras på ett tillgängligt sätt svarar inrikesministeriet. Enligt propositionen ska regleringen om nödtextmeddelanden och användarregister för nödtextmeddelanden upphävas. Den föreslagna ändringen av lagen om nödcentralsverksamhet avses träda i kraft den 28 juni 2025. Sätten att svara på det allmänna nödnumret ska bringas i överensstämmelse med lagen före utgången av år 2025.

Kommissionen har i enlighet med artikel 15 i tillgänglighetsdirektivet begärt att en eller flera europeiska standardiseringsorganisationer utarbetar harmoniserade standarder för tillgänglighetskraven för produkter i bilaga I. En likadan begäran har också gjorts rörande tillgänglighetskraven för tjänster. Kommissionen mål är att standarderna är i kraft när tillgänglighetskraven

börjar tillämpas den 28 juni 2025. De harmoniserade standarderna anger konkreta sätt att uppfylla kraven för produkter och tjänster i bilaga I till tillgänglighetsdirektivet. Genom att iaktta harmoniserade standarder kan en aktör påvisa överensstämmelse med kraven (överensstämmelsepresumtion). Kommissionens begäran gäller tre nya standarder (nedan 1–3) och tre gällande standarder (nedan 4–6). De standarder som ingår i begäran är följande (på engelska):

1. Harmonised standard(s) setting up requirements on the accessibility of non ICT information related to products
2. Harmonized standard for the accessibility of support services related to products and services (help desks, call centres, technical support, relay services and training services)
3. Harmonized standard for the accessibility of emergency communications and for the answering of emergency communications by the PSAPs (including to the single European Emergency number 112)
4. EN 301 549 Accessibility requirements for ICT products and services
5. EN 17161:2019 Design for All - Accessibility following a Design for All approach in products, goods and services - Extending the range of users
6. EN 17210 Accessibility and usability of the built environment - Functional requirements

Internationellt har USA skapat en omfattande lagstiftningsram för tillgänglighet som innehåller flera detaljerade standarder och regler som är bindande. Flera berörda parter (särskilt inom informations- och kommunikationsteknik) har talat om ett behov att harmonisera de regler som tillämpas. Det standardiseringsarbete som utförs i anknäytning till kommissionens begäran gör det lättare att nå detta mål. Genom en harmoniserad reglering på EU-nivå kan man främja den inre marknaden och handel över gränserna.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser för ekonomiska aktörer

De ekonomiska konsekvenserna av förslaget berör de organisationer som omfattas av lagens tillämpningsområde och tillhandahåller produkter och tjänster samt de myndigheter som svarar för de tillsynsuppgifter som ingår i förslaget.

De ekonomiska konsekvenserna av förslaget för de ekonomiska aktörerna fördelar sig i huvudsak mellan kostnader av engångsnatur och fortlöpande kostnader för underhåll och utbildning.

Social- och hälsovårdsministeriet beställde av Owl Group Oy en bedömning av de totalekonomiska konsekvenserna av tillgänglighetsdirektivet för de ekonomiska aktörerna. Rapporten har publicerats i sin helhet bland dokumenten i statsrådets Projektfönster, [rapport om bedömning av kostnadseffekterna \(på finska\)](#). Insamlingen av uppgifter om de kostnader som orsakas av ekonomiska aktörer utfördes huvudsakligen genom intervjuer. För bedömningen gjordes 24 intervjuer med experter, aktörer och intresseorganisationer. En del av intervjuerna genomfördes som gruppintervjuer och en del lämnade sina svar på intervjufrågorna per e-post. En del av de intervjuade valdes ut i samråd med beställaren och en del hittades med hjälp av snöbollsmetoden. Dessutom inhämtades information i offentligt tillgängliga databaser, på internet och hos Traficom. De som genomförde bedömningen hade dessutom tillgång till en motsvarande utredning om konsekvenserna av direktivet publicerad i Sverige. Denna tillämpades i en finsk kontext i

fråga om angreppssättet och en del kostnadsberäkningar. I utredningen strävade man efter att på ett så uttömmande sätt som möjligt föra fram de olika konsekvenser som experterna, aktörerna och intresseorganisationerna i intervjuerna ansåg att direktivet hade. När bedömningen gjordes fanns det inga exakta uppgifter om hur direktivet ska genomföras nationellt.

Av intervjuerna framgår att tillgänglighetsdirektivet enligt en del ekonomiska aktörer medför bättre tjänster för alla, ökar aktörernas konkurrenskraft och möjliggör innovationer. I bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna av förslaget har man inte kunnat beakta den eventuella marknadspotential som öppnar sig när produkterna och tjänsterna blir tillgängligare. Målet är att harmonisera EU:s inre marknad och därigenom göra det möjligt för produkter och tjänster att röra sig friare mellan medlemsländerna. För närvarande finns inte nödvändigtvis alla teknologier som krävs för att tillgänglighetskraven ska kunna uppfyllas. Detta kan eventuellt öppna marknaden för nya slags tjänster och leda till innovationer. De ekonomiska aktörerna delade också uppfattningen att tillgänglighet ofta förbättrar alla kunders kundupplevelse och kan ge nya kunder. Särskilt när det gäller de tjänster som tillhandahålls på internet finns det i regel ett incitament för att producera tjänsterna webbtilgängligt, eftersom alt-texter för bilder gör sidan lättare att hitta vid webbsökningar och exempelvis Google placerar tillgängliga webbutiker högre än andra på listan med sökresultat. De ekonomiska aktörerna delade dessutom uppfattningen att tillgänglighet är något som hör till modern standard och bör vara en del av och genomsyra det normala utvecklingsarbetet.

De ekonomiska konsekvenserna av tillgänglighetsdirektivet bedöms innebära kostnader på ca 146 miljoner euro. Av denna summa ska största delen (ca 70 miljoner euro) bäras av webbutiker, medan en annan betydande del (ca 40 miljoner euro) hänförs till fortlöpande underhåll och utbildning. I bedömningen ingår inte mottagande av nödmeddelanden och inte heller den byggda miljön. När det gäller finanssektorns tjänster har det gjorts en separat bedömning, eftersom sektorn redan omfattas av webbtillgänglighetskraven i lagen om digitala tjänster. Således uppfylls kraven i tillgänglighetsdirektivet redan för finanssektorns del.

Dessutom ska det beaktas att det i fråga om konsekvenserna för e-handeln finns en viss överlappning med övriga tillämpningsområden, eftersom en av de mest betydande kostnaderna även i andra tillämpningsområden kan uppkomma när webbutiker uppdateras och förnyas. I e-handeln fördelar sig kostnaderna jämnare mellan aktörerna, medan en betydande del av kostnaderna i övriga branscher (t.ex. persontransporter eller elektronisk kommunikation) kan koncentreras till några stora aktörer.

I praktiken fördelar sig kostnadseffekterna över flera år. För enskilda aktörer beror kostnadseffekterna i hög grad på under vilken tid kostnaderna ska betalas. Investeringskostnader med kort betalningstid kan sålunda utgöra en betydande utgiftspost för företaget. Övriga aktörer igen kan beakta tillgänglighetsfrågorna som en del av sitt normala utvecklingsarbete. Detta ökar naturligtvis kostnaderna också för dessa aktörer, men kostnaderna fördelar sig över en längre tidsperiod. Kostnaderna uppstår då särskilt på grund av extra arbete och kompetensutveckling. I en idealisk situation konstrueras alla system i regel så att de stöder tillgänglighet.

De kostnader som orsakas av enskilda aktörer kan också variera betydligt. När de är som minst kan de utgöras av kostnaderna för en kvalitetsrevision som visar att produkten eller tjänsten är tillgänglig. De största kostnaderna orsakas av att man tvingas omarbeta flera olika webbsidor och webbutiker, applikationer eller andra system eller byta utrustning. Den viktigaste av de faktorer som orsakar kostnader för enskilda aktörer är hur många element (processer, tjänster, webbsidor, tillämpningsprogram, anordningar) aktören har som behöver ändras, uppdateras eller omarbetas. Dessutom påverkas de kostnader som orsakas av enskilda aktörer av den tidsperiod under vilken kostnaderna uppstår. Kostnaderna kan till exempel orsakas av engångsinvesteringar som

görs under en kort period eller uppkomma i form av extra arbete och utbildning under en lång tidsperiod.

De kostnader som orsakas av enskilda aktörer kan också variera betydligt. När de är som minst kan de utgöras av kostnaderna för en kvalitetsrevision som visar att produkten eller tjänsten är tillgänglig. De största kostnaderna orsakas av att man tvingas omarbete flera olika webbsidor och webbutiker, applikationer eller andra system eller byta utrustning. Den viktigaste av de faktorer som orsakar kostnader för enskilda aktörer är hur många element (processer, tjänster, webbsidor, tillämpningsprogram, anordningar) aktören har som behöver ändras, uppdateras eller omarbetas. Dessutom påverkas de kostnader som orsakas av enskilda aktörer av den tidsperiod under vilken kostnaderna uppstår. Kostnaderna kan till exempel orsakas av engångsinvesteringar som görs under en kort period eller uppkomma i form av extra arbete och utbildning under en lång tidsperiod.

Oskäligen situationer kan uppkomma för små aktörer om de ändringar som tillgänglighetsdirektivet kräver medför stora kostnader till exempel i förhållande till omsättningen. Även större aktörer kan drabbas av oskäligen konsekvenser om det inte är möjligt att av grundad anledning avvika från kraven i direktivet. I intervjuerna framhölls det som oskäligt om innehåll i en tjänst som produceras före 2025 måste vara tillgängligt. Som den största risken såg de intervjuade att de kan bli tvungna att dra tillbaka några tjänster eller delar av dem från marknaden på grund av orimligt höga kostnader.

I konsekvensbedömningen har man för varje tillämpningsområde utfört exempelberäkningar och granskat kostnader för underhåll och utbildning som är gemensamma för alla tillämpningsområden. Utifrån dessa har en uppskattning av de sammanlagda kostnaderna lagts fram. Exempelberäkningarna har i huvudsak utförts med hjälp av metodologin i standardkostnadsmodellen. Här har kostnaderna bedömts med hänsyn till informationskyldigheterna ("vad som måste göras") och genom att multiplicera med antalet aktörer eller händelser (populationen). Dessutom har metoden anpassats genom användning av exempelvis allmänna kostnadscoefficienter för lönekostnader (till exempel koefficienten 1,75). Exempelberäkningarna grundar sig på bedömningarna samt på experternas syn på hur direktivet eventuellt kan komma att tillämpas. I dessa situationer kan bedömningarna av en "normaleffektiv" situation grunda sig på antaganden i fråga om vilka olika aktörer är tveksamma huruvida de kommer att uppfyllas. Populationens storlek i exempelberäkningarna har bedömts med användning av tillgängliga öppna källor eller så grundar de sig på bedömningar av de experter som konsulterats. Bedömningarna av storleken på ändringsarbetena har utförts på grundval av intervjuer med tillgänglighetsexperter och aktörer. Dessutom har den svenska utredningen utnyttjats.

I utredningen utfördes exempelberäkningar för följande utvecklingsobjekt:

Tillämpningsområde	Beräknade kostnader
E-handel	Processer (webbsidor, e-handel och elektroniska tjänster) Applikationer Ändring av bilder (alt-texter)
E-böcker	Årliga ändringar (5 år)
Persontransporter	Processer (webbsidor, e-handel och elektroniska tjänster) Applikationer Självtjänstansordningar

Tillämpningsområde	Beräknade kostnader
Audiovisuella medier	Processer (webbsidor, e-handel och elektroniska tjänster) Applikationer
Elektronisk kommunikation	Processer (webbsidor, e-handel och elektroniska tjänster) Applikationer
Fortlöpande underhåll och utbildning	Underhåll och utbildning

Tabell 1

4.2.1.1 Sammanlagda kostnader

Bedömningen av de sammanlagda kostnader som tillgänglighetsdirektivet medför är förenad med betydande osäkerhet. För det första är direktivet till sin natur sådant att aktörerna för att uppfylla dess krav kan genomföra åtgärder på olika nivåer. För det andra finns det inte kännedom om eventuella preciserade krav i den nationella lagstiftningen, och aktörerna vet inte exakt vad som förväntas av dem och vad som inte förväntas. För det tredje ingår det i det nationella genomförandet av webbtillgänglighetsdirektivet i Finland krav för bank- och finanssektorn som delvis överlappar krav i tillgänglighetsdirektivet.

På grundval av de uppgifter som samlats in för denna bedömning beräknas de sammanlagda kostnaderna bli ca 146 miljoner euro. Frånsett identifieringsverktygen har bank- och finanssektorn lämnats utanför bedömningen av de sammanlagda kostnaderna.

Ungefär hälften de beräknade sammanlagda kostnaderna ska e-handeln stå för. Som ovan nämnts förekommer överlappningar med andra tillämpningsområden i de kostnader som beräknas gälla e-handeln, eftersom en av de centrala processer som ska uppdateras också inom andra tillämpningsområden utgörs av aktörens webbutik. Av kostnaderna för fortlöpande underhåll och utbildning bedöms ca 80 % gälla e-handeln. Även om de kostnader som tillgänglighetsdirektivet beräknas medföra för e-handeln är stora, väntas de fördela sig relativt jämnt mellan aktörerna. Inom övriga tillämpningsområden finns några stora aktörer och ett stort antal små. Inom dessa tillämpningsområden kan skillnaderna mellan aktörerna i fråga om storleken på kostnaderna ibland vara betydande. Största delen av kostnaderna inom dessa branscher uppstår för de få aktörer som använder flera olika processer (webbplatser, webbutiker, applikationer eller elektroniska tjänster). I tabellen nedan anges beräknade kostnadseffekter för olika tillämpningsområden.

De kostnader som sammanhänger med den byggda miljön har lämnats utanför denna bedömning. Experterna och aktörerna framhöll dock att de tillgänglighetskrav som gäller den byggda miljön kan bli betydligt dyrare att uppfylla än övriga tillgänglighetskrav. I fråga om dessa önskade aktörerna att skälighet ska iakttas.

Bransch	Beräknade kostnader	Kostnader minst	Kostnader högst	Kostnader
E-handel	Webbsidor och webbutik	25 000 000 €	100 000 000 €	57 000 000 €
	Applikationer	1 500 000 €	6 000 000 €	3 000 000 €

Bransch	Beräknade kostnader	Kostnader minst	Kostnader högst	Kostnader
	Ändring av bilder	5 000 000 €	10 000 000 €	8 000 000 €
E-böcker	Årliga ändringar av böcker (5 år)	500 000 €	1 000 000 €	800 000 €
Persontransporter	Webbsidor och webbutik	2 500 000 €	15 000 000 €	8 000 000 €
	Applikationer	250 000 €	1 500 000 €	800 000 €
	Självbetjäningsanordningar	250 000 €	3 000 000 €	800 000 €
Audiovisuella medier	Webbsidor och webbutik	350 000 €	1 700 000 €	800 000 €
	Applikationer	100 000 €	600 000 €	200 000 €
Elektronisk kommunikation	Webbsidor och webbutik	800 000 €	4 000 000 €	1 300 000 €
	Applikationer	200 000 €	1 000 000 €	300 000 €
Bank- och betalningsbranschen	Identifieringsverktyg	20 000 000 €	30 000 000 €	25 000 000 €
Kontinuerligt underhåll och utbildning	Underhåll och utbildning	10 000 000 €	80 000 000 €	40 000 000 €
Sammanlagt		66 450 000 €	253 800 000 €	146 000 000 €

Tabell 2. Beräknade kostnader sammanlagt.

4.2.1.2 Kostnader för olika aktörer

E-handeln

På behovet av ändringar i webbutikerna och därmed på de kostnader som ändringarna medför inverkar i betydande grad i vilken mån webbutiken redan är tillgänglig. I intervjuerna understryker experterna att tillgänglighet kan innebära en stor marknadsfördel för webbutikerna och att det därför ligger i deras intresse att göra sina tjänster tillgängliga. En tillgängligare webbutik får till exempel i Googles sökresultat bättre synlighet bland annat tack vare alt-texter.

I intervjuerna framhölls att de webbutiker som är framgångsrika och som kunderna återvänder till är de som är lätta att använda. Tillgänglighet ses i grunden som bättre användbarhet. Hur

stora ändringar som behövs varierar enligt experterna i hög grad mellan webbbutikerna, och ändringsarbetenas omfattning beror knappt alls på företagets storlek eller försäljningsvolym. Webbbutikerna konstaterar själva att tillgänglighet är en förutsättning för att de ska klara sig i konkurrensen, och till exempel Google beaktar webbplatsernas tillgänglighet när sökresultat presenteras. Webbbutikerna framhåller också att tillgängligheten bör vara integrerad i det dagliga arbetet. Särskilt de stora webbbutikerna måste under alla omständigheter fortlöpande utveckla sina tjänster, och kraven i tillgänglighetsdirektivet kan beaktas i det utvecklingsarbete som ändå utförs.

Det totala antalet webbbutiker i Finland är inte möjligt att ange exakt, eftersom webbbutiker inte registreras separat och till exempel statistikcentralens branschstatistik omfattar bara de aktörer vars huvudsakliga bransch är e-handel. Biografernas huvudsakliga bransch är till exempel inte e-handel, men företagen kan ha en butik för försäljning av biljetter. Enligt expertbedömningar finns det i Finland i dag ca 30 000–35 000 aktiva webbbutiker. Enligt bedömningarna är över 90 % av dem små webbbutiker för vilka direktivet troligen inte medför oskäligen olägenheter och som därför inte hör till direktivets tillämpningsområde. Tillgänglighetsdirektivet tillämpningsområde har avgränsats så att mikroföretagen inte ingår. Följaktligen antas antalet webbbutiker i Finland som hör till direktivets tillämpningsområde vara under 3 000. Experter uppskattar att det i Finland finns 200–300 stora webbbutiker. I exempelberäkningen nedan har man antalet e-handelsaktörer i Finland som omfattas av kraven i tillgänglighetsdirektivet uppskattats till 2 250. Av dessa bedöms 2 000 vara medelstora och 250 stora webbbutiker. I exempelberäkningarna har också webbbutikernas mobilapplikationer beaktats.

	Antal	Andel	Kostnader minst	Kostnader högst	Antagna kostnader	Minimikostnader sammanlagt	Maximikostnader sammanlagt	Antagna kostnader sammanlagt
Webbutiker	2250							
Kvalitetsrevision	1463	65 %	5 000 €	20 000 €	10 000 €	7 315 000 €	29 260 000 €	14 630 000 €
Kvalitetsrevision + korrigeringar	675	30 %	15 000 €	50 000 €	30 000 €	10 125 000 €	33 750 000 €	20 250 000 €
Kvalitetsrevision + stora ändringar	113	5 %	80 000 €	300 000 €	200 000 €	9 040 000 €	33 900 000 €	22 600 000 €
Applikationer	125							
Kvalitetsrevision	82	65 %	5 000 €	20 000 €	10 000 €	410 000 €	1 640 000 €	820 000 €
Kvalitetsrevision + korrigeringar	38	30 %	15 000 €	50 000 €	30 000 €	570 000 €	1 900 000 €	1 140 000 €
Kvalitetsrevision + stora ändringar	7	5 %	80 000 €	300 000 €	200 000 €	560 000 €	2 100 000 €	1 400 000 €
Sammanlagt						28 020 000 €	102 550 000 €	60 840 000 €

Tabell 3. Exempel på webbbutikernas kostnader enligt storleken på de ändringar som behövs. Kostnaderna är av engångsnatur, men de kan fördela sig över flera år.

E-böcker

I exempelberäkningarna i denna bedömning används Finlands Förlagsförenings årsvisa statistik över de e-böcker som publiceras. Som verk som lätt kan bearbetas och göras tillgängliga har man i statistiken bland e-böckerna räknat verk som klassificeras som allmän litteratur och som är antingen skönlitterära böcker eller barn- och ungdomsböcker. Fackböckerna har i bedömningen klassificerats som verk som det tar betydligt längre tid att ombryta så att de blir tillgängliga.

I exempelberäkningen har timpriset för ombrytning (34 €/h) beräknats enligt den högsta löneklassen (AT 3) bland de löner i förlagsbranschen som Journalistförbundet har publicerat. Exempelberäkningen har gjorts med hjälp av statistik från Kustantajat.fi för åren 2016–2020. Trenden för de nya e-böcker som publiceras har under de senaste fem åren varit uppåtgående, och det kan antas att antalet publicerade e-böcker fortsätter att växa också framöver. Det bör noteras att den tid som det i verkligheten tar att ombryta ett verk så att det blir tillgängligt varierar från verk till verk. Sålunda kan till exempel en fackbok också vara lätt att göra tillgänglig medan ett verk som hänförs till klassen allmän litteratur kan vara svårt att göra tillgängligt.

	Antal	Tid som krävs minst	Tid som krävs högst	Genomsnittlig tidsåtgång	Genomsnittlig kostnad per timme (€/h)	Kostnader sammanlagt (min)	Kostnader sammanlagt (max)	Genomsnittliga kostnad sammanlagt
Nya e-böcker klassificerade som allmän litteratur som publicerades 2020	1 796							
Böcker som är lätta att omarbete så att de blir tillgängliga	1 162	15 min	30 min	20 min	34	9 877 €	19 754 €	13 169 €
Böcker som är svåra att omarbete så att de blir tillgängliga	634	4 h	8 h	6 h	34	86 224 €	172 448 €	129 336 €
Sammanlagt								142 505 €

Tabell 4. Exempel på beräkning av kostnaderna för en ombytningsprocess där de nya e-böcker klassificerade som allmän litteratur som gavs ut 2020 görs tillgängliga.

Beräkningstabellen är ett exempel som illustrerar vilka kostnaderna skulle ha blivit om tillgänglighetskraven enligt direktivet hade börjat tillämpas redan 2020. I exemplet har kostnaderna till skillnad från exemplen från andra branscher beräknats för ett år. Kraven i tillgänglighetsdirektivet ska vara genomförda i nationell lagstiftning i juni 2022, och tillgänglighetskraven börjar tillämpas efter den 28 juni 2025 på tjänster som tillhandahålls konsumenterna och produkter som släpps ut på marknaden. Det finns skäl att anta att antalet nya e-böcker som publiceras kommer att växa betydligt, vilket medför att också de kostnader som de medför kommer att öka ytterligare. Kostnaderna under fem år kan exempelvis i fråga om exemplet ovan uppgå till ca 800 000–1 000 000 euro.

Tillgänglighetsdirektivet medför kostnader också genom att det skapar behov av kompetensutveckling och utbildning. Tillgänglighetskompetensen anses inte för närvarande vara riktigt tillräcklig, men på grund av direktivet kan man anta att denna kompetens kommer att växa. Utveckling av kompetensen medför extra kostnader för förlagen till exempel i form av utbildningskostnader och rekryteringar. Experterna anser att man i den högskoleutbildning som rör förlagsbranschen i dag inte i tillräcklig grad behandlar frågor som gäller tillgängligheten trots att dessa i framtiden bör ingå i baskunskan inom förlagsverksamheten. I regel borde förläggarna redan när de beställer verk kunna kräva att de är tillgängliga.

För e-böcker används för närvarande allmänt formatet ePub. Med tanke på tillgängligheten är det bästa alternativet att alla aktörer övergår till det nya ePub3-formatet. Ju färre olika format som används i framtiden, desto mindre blir kostnaderna totalt, eftersom förläggarna inte behöver lära sig och behärska hur verk görs tillgängliga i flera olika e-boksformat.

Som helhet bedömt behövs för att göra e-böcker tillgängliga endast tämligen små ändringar och utvecklingsprojekt i olika delar av servicekedjan. Utmaningen är snarare att det för att effektivt uppfylla direktivets mål krävs att hela produktionskedjan utvecklas. Om inte samtliga parter vidtar de tekniska åtgärder krävs på tillgänglighet förutsätter, kan den ”svagaste länken” inverka på slutresultatet. Produktionskedjan för e-böcker ska som helhet uppfylla tillämpliga tillgänglighetskrav, och i denna kedja genomgår boken många faser innan den når kunden. Detta förutsätter utbildning om tillgänglighetskraven som i fråga om de mera välbekanta gällande kraven på digital tillgänglighet medför nya utmaningar beroende på om det är fråga om e-böcker eller webbmaterial som publiceras av den offentliga sektorn.

Utbildningsbehovet kan också få ekonomiska konsekvenser för såväl företag som allmänna bibliotek och läroanstalter.

Som faktorer som inverkar på kostnaderna har man nämnt oklarheter i definitionen på tillgänglighet och de problem detta medför. Detta accentueras särskilt i fråga om e-bokspaket som biblioteken skaffar utanför EU (bland annat från Förenta staterna). I dessa verk realiserar tillgängligheten inte nödvändigtvis enligt kraven i EU:s tillgänglighetsdirektiv, men materialet i fråga går kanske inte att få via de europeiska aktörer för vilka krav på tillgänglighet enligt direktivet gäller. För att undvika sådana situationer måste man satsa på att informera särskilt i de EU-länder där tillgången på material i fortsättningen tryggas med iakttagande av tillgänglighetsdirektivet.

De oklara kraven medför en risk för att urvalet av e-böcker blir smalare och konsumentpriserna stiger om man i produktionsprocessen börjar välja ännu noggrannare vilka e-böcker som produceras.

Kostnaderna kan bli oskäligen särskilt för mera krävande typer av verk, såsom barnböcker och läromedel. I en sådan situation kan aktören åberopa undantag i stället för att lämna produkten helt opublicerad på grund av för arbetskrävande ändringar och höga kostnader. Tillgänglighetsdirektivet gäller också webbbutiker som säljer e-böcker. I dessa fästs i dag inte tillräckligt avseende vid metadata som har bedömts vara av låg kvalitet. Detta framgår av att de som är kunder hos en webbutik inte nödvändigtvis vet om uppgifterna om e-böcker stämmer till exempel vad gäller tillgängligheten. Närmare information om e-böcker ges nedan i avsnitt 4.2.5.

Persontransporter

Inom persontransporterna uppkommer de centrala kostnaderna av arbetena med att ändra och omarbeta webbbutiker, webbsidor, applikationer och program. De största aktörerna kan ha tillgång till flera olika webbplatser, applikationer, webbbutiker och självbetjäningssanordningar. Storleken på kostnaderna för enskilda aktörer beror på i vilken mån de måste uppdatera, ändra eller omkonstruera plattformar och funktioner för sina tjänster. Dessutom är självbetjäningsterminaler som de resande kan använda för att köpa biljetter eller checka in en väsentlig del av persontransporterna. En del av de företag som tillhandahåller persontransporttjänster, såsom flygbolagen, köper självbetjäningsterminalfunktionen som en tjänst. Tjänster produceras av såväl inhemska som utländska företag. En del av aktörerna inom persontransporter sköter självbetjäningsterminalerna själva. Om självbetjäningsterminalerna inte genom programuppdateringar kan ändras så att de blir tillgängliga och om den övergångstid som direktivet tillåter inte utnyttjas, stiger de kostnader som terminalerna medför betydligt.

För närvarande finns det inte exakta uppgifter om hur många självbetjäningsterminaler det finns i Finland och i vilken utsträckning det finns behov att ändra dem. På grundval av intervjuerna kan man uppskatta att det i Finland finns 250 självbetjäningsterminaler som behöver bytas ut. Kostnaderna för detta blir 2,5–3 miljoner euro.

För persontransporternas del beaktades i exempelberäkningen 193 flyg-, buss-, båt och tågbolag som tillhandahåller persontransporttjänster. Antalet grundar sig på uppskattningar av antalet aktörer som tillhandahåller persontransporttjänster (tåg-, buss-, flyg- och sjötransporter) och som berörs av direktivet. Största delen av de företag som beaktas i exempelberäkningen är bussbolag. Projektkostnaderna uppskattades i exempelberäkningen bli 10 000 euro för kvalitetsrevisionen, 30 000 euro för kvalitetsrevision och ändringsarbeten och 500 000 euro för omkonstruktionsprojekt. För omkonstruktion beräknades till exempel ett högre pris än för webbbutiker, eftersom det i persontransporterna tydligt går att identifiera några större aktörer som eventuellt har tillgång till flera olika element som omfattas av tillgänglighetsdirektivet. För ett enskilt företag kan kostnaderna för att utveckla applikationer och webbsidor uppgå till över en miljon euro.

	Antal	Andel	Kostnader minst	Kostnader högst	Antagna kostnader	Minimikostnader sammanlagt	Maximikostnader sammanlagt	Antagna kostnader sammanlagt
Aktörer	193							

	Antal	Andel	Kostnader minst	Kostnader högst	Antagna kostnader	Minimikostnader sammanlagt	Maximikostnader sammanlagt	Antagna kostnader sammanlagt
Processer (webbplats, webbutik och elektroniska tjänster)	193							
Kvalitetsrevision	126	65 %	5 000 €	20 000 €	10 000 €	630 000 €	2 520 000 €	1 260 000 €
Kvalitetsrevision + korrigeringar	58	30 %	15 000 €	50 000 €	30 000 €	870 000 €	2 900 000 €	1 740 000 €
Kvalitetsrevision + stora ändringar	10	5 %	80 000 €	1 000 000 €	500 000 €	800 000 €	10 000 000 €	5 000 000 €
Applikationer	20							
Kvalitetsrevision	13	65 %	5 000 €	20 000 €	10 000 €	65 000 €	260 000 €	130 000 €
Kvalitetsrevision + korrigeringar	6	30 %	15 000 €	50 000 €	30 000 €	90 000 €	300 000 €	180 000 €
Kvalitetsrevision + stora ändringar	1	0.05	80000 €	1 000 000 €	500 000 €	80 000 €	1 000 000 €	500 000 €
Självbetjäningsanordningar	250		1000 €	12000 €	3 000 €	250 000 €	3 000 000 €	750 000 €
Sammanlagt						2 785 000 €	19 980 000 €	9 560 000 €

Tabell 5. Persontransporter. Kostnaderna är av engångsnatur, men de kan fördela sig över flera år.

Audiovisuella medietjänster

Med tillgång till audiovisuella medietjänster avses att tillgången till det audiovisuella innehållet är hinderfri och digitalt tillgänglig och det finns mekanismer tack vare vilka personer med funktionsnedsättning kan använda assisterande teknik

I beräkningen nedan ges kostnadsexempel som grundar sig på antalet aktörer som producerar audiovisuella medietjänster. Bland aktörerna beaktades alla innehavare av programkoncessioner för televisionsverksamhet samt Rundradion. I beräkningarna utgick man från en situation där alla aktörer har kostnader för kvalitetsrevisioner, 30 % dessutom för små ändringsarbeten och korrigeringar och 5 % för betydande ändringsarbeten eller omarbetning av processer.

	Antal	Andel	Kostnader minst	Kostnader högst	Kostnader högst	Minimikostnader sammanlagt	Maximikostnader sammanlagt	Antagna kostnader sammanlagt
Aktörer	24							
Webbsidor och tjänster	24							
Kvalitetsrevision	16	65 %	€ 5 000	€ 20 000	€ 10 000	€ 80 000	€ 320 000	€ 160 000
Kvalitetsrevision + korrigeringar	8	30 %	€ 15 000	€ 50 000	€ 30 000	€ 120 000	€ 400 000	€ 240 000
Kvalitetsrevision + stora ändringar	2	5 %	€ 80 000	€ 500 000	€ 200 000	€ 160 000	€ 1 000 000	€ 400 000
Applikationer	3							
Kvalitetsrevision	2	65 %	€ 5 000	€ 20 000	€ 10 000	€ 10 000	€ 40 000	€ 20 000
Kvalitetsrevision + korrigeringar	1	30 %	€ 15 000	€ 50 000	€ 30 000	€ 15 000	€ 50 000	€ 30 000
Kvalitetsrevision + stora ändringar	1	5 %	€ 80 000	€ 500 000	€ 200 000	€ 80 000	€ 500 000	€ 200 000
Sammanlagt						€ 465 000	€ 2 310 000	€ 1 050 000

Tabell 6. Exempel på beräkningen av kostnaderna för audiovisuella medietjänster. Kostnaderna är av engångsnatur, men de kan fördela sig över flera år.

Tjänster inom elektronisk kommunikation

De intervjuade experterna på elektronisk kommunikation samt aktörerna menar att det i fråga om den elektroniska kommunikationen ännu återstår utvecklingsarbete innan tillgänglighetskraven kan uppfyllas. Exempelvis webbutikerna, de digitala tjänsterna, digitalmottagarna, kundmaterialen, tjänsternas gränssnitt och den utrustning som används i tjänsterna uppfyller inte helt kraven i direktivet. Det är möjligt att de system som används behöver bytas, uppdateras eller korrigeras. De större aktörerna utför utvecklingsarbetet som en del av det övriga utvecklandet. Genom utbildning strävar de efter att integrera tillgänglighetstänket i allt utvecklingsarbete och utsträcka kompetensen till att omfatta så stora delar av företagets verksamhet som möjligt.

I fråga om elektroniska kommunikationstjänster bedömde de intervjuade aktörerna att de kostnader som tillgänglighetsdirektivet medför till stor del uppkommer genom tilläggskostnaderna

för utbildning och fortlöpande utvecklingsarbete. Aktörerna bedömer att beaktandet av tillgängligheten kommer att innebära att kostnaderna för utvecklingsarbetet blir 5–10 % högre. De intervjuade aktörerna framhåller att de större aktörerna kan orsakas större kostnader på grund av de multiplikativa effekterna av systemuppdateringar, medan kostnaderna för de mindre aktörerna kan bli mindre.

I exempelberäkningen nedan har kostnaderna för tjänsteleverantörer inom elektronisk kommunikation belysts. Antalet aktörer har beräknats på grundval av de företag i aktörsregistret för telebranschen för vilka uppgifterna om antalet anställda kunde hämtas i företags- och organisationsdatasystemet och som hade 10 eller fler anställda. Sedan den 1 januari 2021 har de aktörer som anmält sig till registret angett om de tillhandahåller tjänster inom elektronisk kommunikation. År 2021 uppgav cirka två tredjedelar av företagen att de tillhandahöll tjänster inom elektronisk kommunikation, och motsvarande proportionstal tillämpades i den bedömning som gällde alla aktörer i registret.

	Antal	Andel	Kostnader minst	Kostnader högst	Antagna kostnader	Minimikostnader sammanlagt	Maximikostnader sammanlagt	Antagna kostnader sammanlagt
Aktörer	45							
Processer (webbplats, webbutik och elektroniska tjänster)	45							
Kvalitetsrevision	30	65 %	5 000 €	20 000 €	10 000 €	150 000 €	600 000 €	300 000 €
Kvalitetsrevision + korrigeringar	14	30 %	15 000 €	50 000 €	30 000 €	210 000 €	700 000 €	420 000 €
Kvalitetsrevision + stora ändringar	3	5 %	80 000 €	500 000 €	200 000 €	240 000 €	1 500 000 €	600 000 €
Applikationer	5							
Kvalitetsrevision	4	65 %	5 000 €	20 000 €	10 000 €	20 000 €	80 000 €	40 000 €
Kvalitetsrevision + korrigeringar	2	30 %	15 000 €	50 000 €	30 000 €	30 000 €	100 000 €	60 000 €
Kvalitetsrevision + stora ändringar	1	5 %	80 000 €	500 000 €	200 000 €	80 000 €	500 000 €	200 000 €
Sammanlagt						730 000 €	3 480 000 €	1 620 000 €

Tabell 7. Exempel på beräkning av kostnaderna för elektronisk kommunikation. Kostnaderna är av engångsnatur, men de kan fördela sig över flera år.

Bank- och betalningstjänster

Inom sektorn bank- och betalningstjänster kan en aktör ha tiotals webbplatser, tillämpningsprogram och funktioner som kan omfattas av kraven i tillgänglighetsdirektivet. Finansbranschen togs med i tillämpningsområdet för lagen om digitala tjänster som stiftades på grund av webbtillgänglighetsdirektivet, och de intervjuade berättar att det på fältet redan har gjort betydande arbetsinsatser för att förbättra tillgängligheten. När kraven i tillgänglighetsdirektivet låg i linje med webbdirektivet uppgav de intervjuade aktörerna att ändringarna till exempel i fråga om e-tjänster redan har beaktats i processerna. Experterna konstaterar att största delen av arbetet då redan är utfört.

En central fråga när det gäller bank- och betalningstjänster gäller i vilken mån det utvecklingsarbete som utförts i samband med webbtillgänglighetsdirektivet är tillräckligt också för att uppfylla de krav enligt tillgänglighetsdirektivet som gäller bank- och betalningstjänster. Den allmänna uppfattningen i branschen är att aktörerna redan uppfyller kraven i webbdirektivet väl. Sålunda är det möjligt att beakta kraven i tillgänglighetsdirektivet i det utvecklingsarbete som redan utförs, och direktivet medför extra kostnader endast genom anskaffande av tillgänglighetskompetens. Som en stor risk sågs att de utvecklingsprojekt och ändringar som genomförts för att kraven i webbtillgänglighetsdirektivet ska uppfyllas inte räcker för att uppfylla kraven i tillgänglighetsdirektivet med påföljden att aktörerna blir tvungna att göra om utvecklings- och reformarbetet med hänsyn till detta direktiv. De intervjuade större bankerna uppger att de ändringar som föranletts av webbdirektivet medfört kostnader på flera miljoner euro.

En av de kostnader för bank- och betalningsbranschen som bedöms höra till de största gäller olika avtal samt dokument som skickas till kunderna. Hur ett dokument görs tillgängligt varierar. De största aktörerna inom bank- och betalningstjänster och i finansbranschen kan ha hundratal tusentals dokument som ska göras tillgängliga. För hela branschens del kan de dokument som ska omarbetas uppgå till tusentals eller tiotals tusen. Kostnaderna för exempelvis 15 000 dokument och avtal blir uppskattningsvis 15 miljoner euro. Dessutom kan de som arbetar med bank- och betalningstjänster bli tvungna att byta dokumentsystem för att uppfylla tillgänglighetskraven. I så fall kan kostnaderna för att ändra ett dokument bli tiotals gånger högre. Kostnaderna för att omarbeta 1 000 dokument kan till exempel uppgå till 10 miljoner euro. Kravet att de uppgifter som tillhandahålls ska vara lätta att förstå kan i synnerhet gälla avtal och andra dokument. De intervjuade påpekade att den information som ska tillhandahållas inom den finanssektorn redan regleras strikt.

För närvarande gäller webbtillgänglighetsdirektivet inte identifieringsverktyg. Däremot gäller tillgänglighetsdirektivet också identifieringsverktyg. När man tvingas ändra kodtabeller och utvecklar nya identifieringsverktyg som uppfyller kraven i tillgänglighetsdirektivet blir utvecklingskostnaderna uppskattningsvis 20–30 miljoner euro.

Dessutom hör exempelvis kontantautomater och betalautomater till direktivets tillämpningsområde. Vad gäller kontantautomater är det för närvarande oklart för aktörerna hurdana förändringar kraven i direktivet för med sig, varför det är svårt att uppskatta kostnaderna. I Finland finns det för närvarande ca 1 700 kontantautomater. De största kostnadseffekterna sammanhänger med i vilken mån direktivet inverkar på automaternas livscykel och huruvida de till följd av tillgänglighetsdirektivet kan användas i 5 eller 20 år. Om en automat inte kan användas till slutet av dess planerade livscykel, har investeringen blivit dyrare än planerat. Uppskatningarna av kostnaderna för att utveckla talstöd på flera olika språk uppgår till hundratal tusen euro. Om

kostnaderna blir stora kan det för att hålla kostnaderna i styr bli nödvändigt att minska antalet kontantautomater. De intervjuade bankerna har berättat att exempelvis betalautomater i någon redan har gjorts tillgängliga.

I exempelberäkningen nedan används de kostnader för bank- och betalningsbranschen som identifierats tydligast i intervjuerna (exkl. de kostnader som sammanhänger med den byggda miljön). Totalkostnaderna i fråga om bank- och betalningstjänster är svåra att uppskatta, eftersom det ännu inte är känt vad kommande nationell lagstiftning kräver. Nedan har det för exemplens skull antagits att de ändringar som gjorts enligt webbtillgänglighetsdirektivet eller det utvecklingsarbete som gjorts i samband med detta inte alls kan utnyttjas. De antal aktörer och minsta och största enhetskostnader som presenteras nedan grundar sig på de grova uppskattningar som framförts i intervjuerna. De mindre aktörernas kostnader för utveckling av processerna bedömdes bli mindre, eftersom mindre aktörernas processer antas innehålla färre funktioner.

	Antal	Kostnader minst	Kostnader högst	Sannolika kostnad	Kostnader sammanlagt minst	Kostnader sammanlagt högst	Sannolika kostnader sammanlagt
Aktörer sammanlagt	100						
Stora aktörer	10						
Avtal och dokument	500	1 000 €	10 000 €	2 500 €	5 000 000 €	50 000 000 €	12 500 000 €
Processer (webbsidor, tillämpningsprogram och applikationer)	30	100 000 €	1 000 000 €	200 000 €	30 000 000 €	300 000 000 €	60 000 000 €
Stora aktörer sammanlagt					35 000 000 €	350 000 000 €	72 500 000 €
Mindre aktörer	90						
Avtal och dokument	50	1 000 €	10 000 €	2 500 €	4 500 000 €	45 000 000 €	11 250 000 €
Processer (webbsidor, tillämpningsprogram och applikationer)	3	50 000 €	200 000 €	100 000 €	13 500 000 €	54 000 000 €	27 000 000 €
Små aktörer sammanlagt					18 000 000 €	99 000 000 €	38 250 000 €
Utvecklande av identifieringsverktyg					20 000 000 €	30 000 000 €	25 000 000 €
Sammanlagt					73 000 000 €	479 000 000 €	135 750 000 €

Tabell 8. Exempel på beräkning av de kostnader som orsakas bankerna. Kostnaderna är av engångsnatur, men de kan fördela sig över flera år.

4.2.1.3 Underhållskostnader

Underhållskostnaderna varierar från företag till företag. Behovet av underhåll beror i väsentlig grad på aktörens storlek och antalet digitala tjänster som tillhandahålls samt huruvida de ändringar som görs för att förbättra tillgängligheten genomförs som projekt eller som en del av annat utvecklingsarbete. Enligt de intervjuade aktörerna kan uppfyllandet av kraven i tillgänglighetsdirektivet i fråga om produkter och tjänster medföra en betydande kostnad för aktörerna. Kostnaderna för underhåll uppstår exempelvis genom kvalitetsrevision avseende webbsidor och tillämpningsprogramms tillgänglighet, extra arbete, uppföljning av lagen och dess tillämpning samt utbildning av personalen för att öka och upprätthålla dess tillgänglighetskompetens.

Underhållskostnaderna är svåra att bedöma ur helhetssynpunkt, eftersom företagen kan genomföra tillgänglighetsändringarna som projekt eller beakta frågorna som en del av det kontinuerliga utvecklingsarbetet. Likaså kan företagen utföra underhållet själva eller helt eller delvis köpa det som tjänster på marknaden. Nedan presenteras några olika sätt att få ett grepp om de underhållskostnader som tillgänglighetsdirektivet orsakar företagen ur ett enskilt företags synvinkel. En del av aktörerna uppgav att projekten eller de kortsiktiga investeringarna knappt alls orsakar dem några kostnader, utan de kostnader som tillgänglighetsdirektivet medför uppstår på grund av extra arbete inom det kontinuerliga utvecklingsarbetet. Flera aktörer berättade sålunda att arbetet med att utveckla webbsidor och applikationer skulle utföras under alla omständigheter och att tillgänglighetsfrågorna beaktas i utvecklingsarbetet. Beaktandet av tillgänglighetsfrågorna medför extra kostnader i utvecklingsarbetet. Aktörerna bedömer att kraven i tillgänglighetsdirektivet medför extra kostnader på ca 5–10 procent per år för företagets utvecklingsarbete.

I termer av internt arbete innebär den kontinuerliga efterlevnaden av kraven i tillgänglighetsdirektivet för de större företagen extra arbete på ca 1–2 årsverken och för de mindre företagen uppskattningsvis 1–2 månadsverken. För de större företagen kan underhållskostnaderna bli uppskattningsvis ca 50 000–100 000 euro per år och för de mindre ca 15 000–30 000 euro per år. Utgifterna uppstår när personal med tillgänglighetskompetens avlönas eller tjänster köps externt. När det gäller tillgängligheten och underhållet av den uppkommer för företagen ett behov av kvalitetsrevisioner för tillgänglighet utifrån vilka tjänsterna vidareutvecklas så att de blir tillgängliga. De årliga kostnaderna för kvalitetsrevisioner varierar mellan ca 5 000 och ca 20 000 euro beroende på företagets storlek och antalet digitala tjänster som det tillhandahåller via olika kanaler. Kvalitetsrevision kan utföras genom maskinellt eller mänskligt arbete. Kostnaderna för kvalitetsrevisioner kan antas vara framtunga och ha sin tyngdpunkt nära år 2025.

En del av aktörerna köper tillgänglighetsutvecklandet av andra aktörer som en fortlöpande tjänst. Enligt en expert är priset för en sådan tjänst uppskattningsvis 7 000 euro per månad. Underhåll som köps månadsvis som en utvecklingstjänst för tillgänglighet kostar följaktligen ca 84 000 euro per år. När det gäller utbildning är det svårt att uppskatta kostnaderna exakt. På grundval av intervjuerna kan utbildningskostnaderna antas variera mellan 5 000 och 50 000 euro enligt företagets storlek och natur. Underhållskostnaderna minskar i någon mån i framtiden, eftersom tillgänglighetskompetensen på goda grunder kan antas växa. Den blir därför en del av det normala utvecklingsarbetet och orsakar följaktligen inga extra kostnader. Likaså minskar behovet av att ordna utbildning i företagen när tillgänglighetskompetensen ökar.

Kostnaderna beror också på i vilken mån tillgängligheten beaktas vid livscykelplaneringen av produkter och tjänster: när tillgängligheten har beaktats i dataarkitekturen och i de olika faserna av arbetet integrerad i ”designsystemet” uppstår inga separata kostnader. Likaså kan kostnader uppkomma på grund av tillgänglighetsdirektivet, om anskaffad utrustning (till exempel bankomater, biljettautomater eller andra självbetjäningsterminaler) inte kan användas under hela den planerade livscykeln utan måste bytas ut tidigare än planerat.

4.2.1.4 Sammanfattning

Uppfylldandet av tillgänglighetskraven tros medföra framtunga kostnader som huvudsakligen är av engångsnatur. En del aktörer måste genomföra kortsiktiga investeringar i kvalitetsrevisioner, ändrings- och korrigeringsarbeten samt uppdateringar. Dessutom är kostnaderna för investeringarna i lärande enligt intervjuerna framtunga, och tillgänglighetsarbetet kommer till en början att vara långsammare. På de kostnader som tillgänglighetsdirektivet orsakar enskilda aktörer inverkar i betydande grad under vilken tid kostnaderna ska betalas. En del aktörer gör eller blir tvungna att göra ändringar i sina nuvarande webbplatser eller tillämpningar för att uppfylla kraven i tillgänglighetsdirektivet vilket innebär kortsiktiga investeringar. En del av dessa aktörers tillämpningsprogram och webbsidor har genomförts med hjälp av gammal teknik, och för dessa kan det uppstå ett behov att bygga upp webbplatsen eller tillämpningsprogrammet nästan från noll. Investeringskostnader med kort betalningstid kan sålunda utgöra en betydande utgiftspost för företaget. Övriga aktörer igen kan beakta tillgänglighetsfrågorna som en del av sitt normala utvecklingsarbete. Detta ökar naturligtvis kostnaderna också för dessa aktörer, men kostnaderna fördelar sig över en längre tidsperiod. Kostnaderna uppstår då särskilt på grund av extra arbete och kompetensutveckling. I en idealisk situation konstrueras alla system i regel så att de stöder tillgänglighet.

För sådana aktörer igen som inte har behov av att byta ut eller i betydande grad uppdatera element fördelar sig kostnaderna över en längre tidsperiod som allmänna lärlkostnader. Under vilken tid kostnaderna ska betalas beror på vilka principer aktörerna följer när de uppdaterar sina element. Särskilt bland de större aktörerna var fortlöpande utvecklingsarbete normalt. I sådana fall uppkommer kostnaderna under en lång period i form av ökat arbete och ökade lär- och utbildningskostnader. Dock ligger tyngdpunkten för dessa i någon mån på den inledande fasen, eftersom det på goda grunder kan antas att lärlkostnaderna minskar med tiden. I exempelberäkningarna betraktas en situation där 65 % av de företag som hör till tillämpningsområdet måste göra små eller medelstora ändringar och 5 % stora ändringar eller byta ut element. Dessa medför kostnader av engångsnatur.

Nu bedömdes de totala kostnaderna och lärlkostnaderna för alla tillämpningsområden tillsammans. De fortlöpande kostnadernas andel på årsnivå är vad gäller kraven i direktivet totalt i samma storleksklass som underhållskostnaderna på 40 miljoner euro. Underhålls- och lärlkostnadernas verkliga andel på årsnivå är bara en del av denna helhet. Det var mycket svårt att bedöma tidsspännet för olika aktörer. Enligt en försiktig uppskattning blir de årliga kostnaderna ca 5–10 miljoner euro för de branscher som omfattas av denna utredning. I intervjuerna framlades inga bedömningar av i vilken mån de ändringar som föranleds av tillgänglighetsdirektivet överförs på konsumentpriserna. Detta bedöms emellertid inte ske i någon högre grad. I praktiken integreras största delen av utvecklingsarbetet i befintliga utvecklingsprocesser, varför de kostnader som det medför för företagen närmast hänförs sig till den normala verksamheten. Motsvarande bedömning finns också i avsnitt 4.2.4.1.

Storleken på kostnaderna beror på hur många olika element aktören har som ska uppdateras, korrigeras eller bytas ut och hurdana funktioner elementen innehåller. Aktören kan till exempel ha en webbutik, flera olika webbapplikationer, en mobilapplikation och ett betydande antal avtalsdokument som ska göras tillgängliga. Dessutom kan det på aktörens webbsidor finnas talrika bilder som ska göras tillgängliga. Även en liten aktör kan ha många element som behöver ändras eller bytas ut, medan det för en stor aktör kan räcka med tillgänglighetsrevisioner.

I intervjuerna konstaterades det tydligt att aktörerna, när de planerar sina funktioner, skulle ha nytta av att få vägledning och kommunikation om tillgänglighetsdirektivet av en offentlig aktör.

God kommunikation kan också minska totalkostnaderna. Den kommande nationella lagstiftningen och dess krav inverkar i hög grad på beloppet av totalkostnaderna. På totalkostnaderna inverkar dessutom hur många aktörer som slutligen hör till tillämpningsområdet. Likaså beror totalkostnaderna på hur stora åtgärder företagen och andra aktörer vidtar.

De intervjuade experterna understryker att direktivet självt är allmänt hållt. De önskar att det i den nationella lagstiftningen anges klara och lättolkade minimikriterier. Kriterierna i Web Content Accessibility Guidelines har ansetts bra och tydliga vad gäller webbtillgänglighetsdirektivet. Det finns en risk för att en vid tolkning där direktivet omfattar flera sektorer kan leda till konflikter med de regelverk som redan reglerar olika branscher.

De intervjuade hoppades att webbdirektivet och tillgänglighetsdirektivet fungerar friktionsfritt tillsammans, och som enstaka observation nämndes en önskan att samma nationella myndighet sköter tillsynen över båda. Det är också möjligt att båda direktiven och den nationella lagstiftning som sammanhänger med dem samt tolkningen av dessa utvecklas med tiden. En av de risker som identifierades i intervjuerna var den nationella lagstiftningen och de eventuella konflikter som tillsynen över den orsakar. De aktörer som också har verksamhet annanstans än i det område där EU-lagstiftningen gäller kan i tillgänglighetsfrågor orsakas kostnader på grundval av flera länders lagstiftning. I en del länder kan lagstiftningen vara striktare än i Finland. Det är också känt att andra staters lagstiftning redan har styrt en del av de inhemska aktörerna, och att dessa redan tror sig uppfylla kraven i tillgänglighetsdirektivet.

4.2.2 Ekonomiska konsekvenser vad gäller nödkommunikation

För närvarande kan ett nödmeddelande lämnas muntligt, med ett nödtextmeddelande och – med hjälp av en tjänst i försöksstadiet som är producerad av FPA – på finländskt teckenspråk via tolk. Vart och ett av dessa sätt att ta kontakt är separata från varandra, och det är inte möjligt att synkronisera de olika kommunikationssätten. Genomförandet av tillgänglighetsdirektivet kräver därför att det för det allmänna nödnumret utvecklas nya funktionella sätt att ta kontakt och svara.

Förmedling av tal och text i realtid vid behandlingen av nödmeddelanden är tekniskt enklast att genomföra med hjälp av applikationen 112Suomi. Detta blir möjligt att genomföra under år 2024, och kostnaderna uppgår till uppskattningsvis 0,25 miljoner euro. Underhållet efter genomförandet väntas för applikationen 112Suomi kosta 5 000 euro per månad, det vill säga 60 000 euro per år. Dessutom måste det göras ändringar i nödcentralsdatasystemet för att nödcentralsjourhavanden ska kunna ta emot och besvara realtidstext. Kostnaderna för ändring av nödcentralsdatasystemet bedöms bli 500 000 euro, och underhållet av applikationen 112Suomi efter att den tagits i bruk beräknas kosta 60 000 euro/år. Applikationen 112Suomi måste laddas ner innan den kan användas.

Om förmedlingen av tal och text i realtid vid behandlingen av nödmeddelanden inte kan genomföras via 112 Suomi, måste möjligheten till en ny teknisk lösning kartläggas. Enligt en grov uppskattning blir totalpriset för utveckling av funktionen 112 chat eller RTT (real time text) 1,5 miljoner euro. Uppskattningen grundar sig på att genomförandet kräver en helt annan mobilapp. För närvarande finns det ingen information om att tillverkare av mobila terminalenheter skulle vara i färd med att förse mobiltelefoner med en sådan funktionalitet. Om en sådan egenskap som ett resultat av normal utvecklingsverksamhet blir en del av mobiltelefonerna, behöver den inte konstrueras enkom, och då uppstår inte heller kostnader i fråga om den mobila enheten. Ändringarna i nödcentralsdatasystemet måste dock genomföras under alla omständigheter.

Oberoende av den tekniska lösningsmodellen ska positionen för den som lämnar ett nödmeddelande förmedlas med en precision som uppfyller standarden AML (Advanced Mobile Location). I synnerhet i områden som inte hör till en tätort är positioneringsfunktionen en kritisk faktor för att snabbt få fram hjälpen.

Sammanfattning av kostnaderna i tabellform:

Delområde som ska utvecklas	Andringskostnad	Underhållskostnad/år
112Suomi	250 000 €	60 000 €
ERICA	500 000 €	60 000 €
En helt ny applikation	1 500 000 €	150 000 €

4.2.3 Närmare granskning av transporttjänsterna för passagerare

Kommunikationsministeriet lät göra en separat utredning om konsekvenserna av artikel 2.2 i tillgänglighetsdirektivet på luft-, buss-, järnvägs- och vattentransporttjänster för passagerare och på delar av dessa tjänster. I konsekvensbedömningen har inte effekterna av de särskilda kraven på tillgänglighetsinformation för persontransporter utretts. Konsekvensbedömningen begränsar sig till en kvalitativ analys, och den innehåller inga uppskattningar av konsekvenserna i form av penningbelopp. Utredningen utfördes av Ramboll Oy. Bland dokumenten i Projektfönstret finns hela [rapporten om bedömningen av konsekvenserna för persontransporttjänsterna](#).

Syftet med konsekvensbedömningen var att klargöra vilka persontransporttjänster och delar av sådana tjänster och vilka tjänsteproducenter den aktuella punkten i direktivet gäller eller inte gäller. Dessutom skulle de ekonomiska konsekvenserna av den aktuella punkten i direktivet för tjänsteproducenterna, konsekvenserna för den servicenivå som användarna av tjänsterna upplevde och de totala konsekvenserna för de marknadsstyrda transporterna och tillhandahållarna av förmedlingstjänster bedömas. Konsekvensbedömningen täcker inte de särskilda kraven på transporttjänster i avsnitt IV i bilaga I till direktivet.

Enligt utredningen gäller de kvantitativt största behoven av ändringar webbplatserna för de företag som tillhandahöll persontransporttjänster. Direktivet ålägger aktörerna att genomföra motsvarande omarbetningar på webbplatserna som de som genomfördes på de offentligt ägda företagens webbsidor i samband med lagen om digitala tjänster. Behovet av omarbetningen av webbplatserna beror i stor utsträckning på webbplatsens storlek och karaktär. En del aktörer kan också utnyttja färdiga webbplatsplattformar, vilket innebär att de inte äger webbsidornas kod. I och med tillgänglighetsdirektivet kan man skapa ett tryck på dem som konstruerar färdiga plattformar för att göra dessa tillgängliga, vilket medför att också små aktörer lättare kan säkerställa att deras webbplatser är tillgängliga. I tillgängliga webbtjänster bör man beakta såväl innehållsproduktionen som programmeringen. Som en utmaning kan man för närvarande enligt utredningen anse att en del aktörer inte har tillräcklig kunskap och tillräckligt kunnande för att konstruera tillgängliga webbtjänster.

Även de tjänster som baserar sig på mobila enheter och mobilapplikationerna bör i praktiken omarbetas så att de uppfyller kraven i lagen om digitala tjänster. Få företag som tillhandahåller transporttjänster för passagerare – med undantag för de största aktörerna – har en mobilapplikation. Att omarbeta mobilapplikationer så att de blir tillgängliga kan i många fall vara svårare än till exempel att omarbeta webbplatser och webbutiker som fungerar ovanpå webbplatser. Orsaken är att det finns många olika slags mobila enheter och mobilapplikationerna ännu i dag är programmerade med två olika programmeringsspråk.

Det blir allt vanligare att elektroniska biljetter levereras via mobilapplikationer och att biljetttjänsterna bygger på mobilapplikationer. Ett vanligt sätt att leverera resebiljetter som köps i en webbutik är att använda en mobilapplikation. De kan också tillhandahållas på webbplats med delvis slumpmässigt genererad URL, så att en länk till denna levereras till exempel per e-post eller med ett textmeddelande. De flesta tjänsteleverantörerna erbjuder konsumenten en möjlighet att beställa sin resebiljett också som en PDF-fil som levereras per e-post. Som elektroniska resebiljetter räknas också elektroniska resekort som kan laddas på webbplatser, genom mobilapplikationer eller på verksamhetsställen för företag som tillhandahåller persontransporttjänster eller deras ombud.

Interaktiva självbetjäningsterminaler innebär i fråga om persontransporter i praktiken biljettautomater och incheckningsautomater. Med dessa automater kan man köpa biljetter, skriva ut biljetter eller landstigningskort som redan köpts, checka in för flyg- eller båtresor eller skriva ut bagagekuponger. På grund av tillgänglighetsdirektivet ska de aktuella självbetjäningsterminalerna, även de som används för stads- och förortstrafiken samt för regionala persontransporttjänster, i fortsättningen vara tillgängliga. Om dessa automater inte ersätts med nya får de likväl användas till slutet av deras brukstid, dock i högst 20 år. De största ägarna av självbetjäningsterminaler är Helsingforsregionens trafik (HRT), VR, Tampereen seudun joukkoliikenne (Nysse) i Tammerfors och Åbo regiontrafik (Föli).

Enligt utredningen är direktivet oklart när det gäller i vilken mån förmedlingstjänster, såsom integrerade mobilitetstjänster (Mobility as a Service, MaaS), och de tjänster som researrangörerna och resebyråerna tillhandahåller omfattas av direktivet. Enligt tolkningen i utredningen omfattas tjänsterna och tjänsteleverantörerna i fråga av direktivet också till andra delar än e-handeln, om de företag som tillhandahåller egentliga mobilitetstjänster betalar för underhåll och utveckling av tjänsten. Ett exempel på sådana tjänster är Matkahuoltos sidor och webbutik. I övrigt hör förmedlingstjänsterna, resebyråerna, researrangörerna och MaaS-tjänsterna enligt tolkningen i utredningen inte till tillämpningsområdet för artikel 2.2 c utan till tillämpningsområdet för artikel 2.2 f i direktivet.

4.2.3.1 Järnvägstransporter

Vad gäller järnvägstransporter tillämpas tillgänglighetsdirektivet på järnvägsföretag som har tillstånd enligt direktiv 2012/34/EU samt på stationsförvaltare till vilka exempelvis VR och flera kommuner hör. Aktörerna i den offentliga sektorn omfattas också av lagen om digitala tjänster, varför tillgänglighetsdirektivet inte medför nya krav på dem vad gäller e-handel och interaktiva automater. Tillgänglighetsdirektivet gäller inte persontransporter i museitrafik som bedrivs i järnvägsnätet. VR har redan huvudsakligen gjort de elektroniska biljetterna och biljetttjänsterna tillgängliga i samband med att webbsidorna omarbetats.

VR har ett stort antal biljettautomater som alla omfattas av direktivet. I direktivet bestäms det likväl att automater som redan är i bruk får användas till slutet av deras brukstid, dock i högst 20 år. Om man inte i detta skede aktivt börjar byta ut biljettautomaterna, orsakar direktivet sålunda inga stora kostnader på kort sikt.

4.2.3.2 Sjötransporter

I sjötrafiken tillämpas tillgänglighetsdirektivet på kommersiell trafik på sjö- och inlandsvatten som bedrivs enligt tidtabell. I trafiken på inlandsvatten finns det ett marknadsstyrt, tidtabellsbundet utbud närmast i Vuoksen, Kymmene älv och Kumo älvs insjösystem. I trafiken på inlandsvatten tillhandahålls likväl många tjänster också av mikroföretag. Dessa omfattas inte av bestämmelserna om tjänster i tillgänglighetsdirektivet. Med mikroföretag avses i direktivet företag med färre än 10 anställda som har en årsomsättning som inte överstiger 2 miljoner euro eller en årlig balansomslutning som inte överstiger 2 miljoner euro. För sjötrafikens del gäller direktivet också hamnar för passagerartrafik, varav en del på grund av att de är offentligt ägda redan omfattas av lagen om digitala tjänster.

De ekonomiska konsekvenserna av direktivet gäller de största finska rederierna eller finska dotterbolagen till utländska rederier som inte har omfattats av lagen om digitala tjänster. I passagerartrafiken på inlandsvatten, förbindelsetrafiken vid kusterna och den privata trafiken med landsvägsfärjor är aktörerna, deras farkost och/eller manskap (på några undantag när) så små att de liksom exkursioner och sightseeingturer står utanför direktivets tillämpningsområde. Därför gäller de största ekonomiska konsekvenserna de fyra stora rederierna Finlines Oyj, Eckerö Line Ab Oy, Viking Line Abp och Tallink Silja Oy som i och med direktivet bör omarbeta sina webbplatser, mobilapplikationer och elektroniska biljetter och biljettförsäljningstjänster så att de blir tillgängliga. I hamnarna blir konsekvenserna av direktivet små även om de kan ha landgångsportar, interaktiva informationsskärmar och självbetjäningsterminaler som hör till direktivets tillämpningsområde.

4.2.3.3 Lufttransporter

Till lufttransporttjänsterna för passagerare hör de kommersiella lufttransporttjänster vars avgångs-, genomgångs- eller ankomstplats ligger inom EU:s område. Ur ett finskt perspektiv gäller direktivet således alla transporttjänster för passagerare inom, från och till Finland, inbegripet genomgångstrafik. Det finns två finska flygbolag som tillhandahåller reguljärflyg, Finnair och Nordic Regional Airlines. Det senare är delägt av Finnair och opererar under dess brand. Det nationella genomförandet av direktivet gäller likväl inte endast dem, utan samtliga flygbolag som opererar flyg i eller till Finland. Dessutom kommer direktivet att ha konsekvenser också för de företag som opererar flygplatser.

Direktivets inverkan på finska flygtjänster, finska tjänsteproducenter och marknaden är enligt utredningen liten. Eftersom Finavia redan omfattas av lagen om digitala tjänster och Finnair på eget initiativ har börjat omarbeta sina webbplatser för att göra dem tillgängliga, är de kostnader som direktivet orsakar finska aktörer och som gäller webbplatsers servicedel relativt små i detta fall. Eftersom Finnair är det enda finska flygbolaget som säljer flygbiljetter på webben, berör direktivet när det gäller elektroniska resebiljetter bland de finska aktörerna endast Finnair.

På flygstationerna finns ett stort antal incheckningsautomater som är anskaffade och underhålls av flygbolag. Med hjälp av incheckningsautomaterna kan resenären checka in, skriva ut landstigningskort och med en del också skriva ut bagagekuponger. Tack vare den långa övergångstid för självbetjäningautomater som direktivet möjliggör medför tillgänglighetskraven för dessa inga kostnader på kort sikt. Antal interaktiva informationsskärmar är inte stort inom flygtrafiken, varför det inte medför någon stor utgiftspost att göra dessa tillgängliga.

4.2.3.4 Busstransporter

För busstransporternas del tillämpas direktivet på reguljär busstrafik. De stads- och förortstransporter och de regionaltransporter som avses i tillgänglighetsdirektivet innebär i praktiken transporter som upphandlas av behöriga myndigheter, och dessa omfattas redan av lagen om digitala tjänster. I fråga om de persontransporter som ordnas av samhället gäller således redan nu ett krav på att digitala tjänster, dvs. webbsidor och mobilapplikationer, ska vara tillgängliga. Städerna samarbetar kring ordnandet av sin kollektivtrafik. Ett exempel utgörs av IT-upphandlings- och servicebolaget TVV lippu- ja maksujärjestelmä Oy (nedan LMJ Oy) som ägs av 21 stadsregioner och samkommunen Helsingforsregionens trafik (HRT). Dess system, kallat Waltti, används för närvarande i följande städer: Tavastehus, Joensuu, Jyväskylä, Kajana, Kouvola, Kotka, Kuopio, Lahti, Villmanstrand, Sankt Michel, Uleåborg, Rovaniemi, Salo och Vasa. Bland annat dessa städer har haft en reseplanerings- och biljettapplikation som uppfyller tillgänglighetskraven från våren 2021. Helsingforsregionens trafiks mobilapplikation uppfyller delvis tillgänglighetskraven.

Lagen om digitala tjänster ålägger offentliga aktörer att utforma sina webbtjänster så att de uppfyller kriterierna på nivåerna A och AA enligt de internationella riktlinjerna WCAG 2.1. Information om den lokala kollektivtrafikens webbsidor och mobilapplikationer fås genom städernas och LMJ Oy:s (Waltti-reseplanerarna) tillgänglighetsutlåtanden. I ett flertal stadsregioner ger tillgänglighetsutlåtandena vid handen att webbsidorna för kollektivtrafiken ännu behöver utvecklas, men städerna har förbundit sig till kontinuerliga förbättringar. Av webbsidorna uppfylls WCAG 2.1 på nivå AA till exempel av Waltti-sidorna och av Fölis sidor.

Tillgänglighetsdirektivet medför nya krav för dessa transporter i den utsträckning det är fråga om e-handel och interaktiva automater.

De ekonomiska konsekvenserna av tillgänglighetsdirektivet för fjärrtransporttjänster med buss och för tjänsteproducenterna blir små utom för omarbetning av enstaka bussföretags webbplatser. I Finland är e-handel för fjärrtrafiken i praktiken koncentrerade till ett fåtal webbutiker, av vilka Matkahuolto och Onnibus webbutiker hör till de största. De enstaka bussbolag som verkar i fjärrtrafiken har ofta tämligen enkla webbsidor, eftersom få företag på sina webbplatser har tidtabells- och biljetttjänster som de själva upprätthåller. Att göra webbsidorna tillgängliga medför därför inte betydande kostnader för enstaka bussbolag, men som helhet innebär ändringen av alla företags webbsidor stora kostnadseffekter för branschen.

I närtrafiken (stads-, förorts- och regionaltrafiken) används biljettautomater fortfarande i stor utsträckning. På grund den långa övergångstid för självbetjäningsterminaler som direktivet medger är slutsatsen i utredningen att åtgärderna för att göra dem tillgängliga på kort sikt inte kommer att medföra särskilda kostnader.

4.2.4 Närmare konsekvensbedömning för tjänster inom elektronisk kommunikation

Kommunikationsministeriet beställde en separat utredning om tillgänglighetsdirektivets konsekvenser för tjänster inom elektronisk kommunikation. Utredningen utfördes av Dittmar&Indrenius Attorneys Ltd.

I konsekvensbedömningen fästes särskilt avseende vid möjligheterna till olika tolkningar av direktivets tillämpningsområde och vid de konsekvenser som nationella implementeringar av olika omfattning kan innebära. Syftet med direktivet är att uppnå digital tillgänglighet när efterfrågan på de produkter och tjänster som hör till direktivets tillämpningsområde ökar i och med att andelen personer med funktionsnedsättning och funktionshinder i befolkningen ökar.

4.2.4.1 Ekonomiska konsekvenser av tjänster inom elektronisk kommunikation

Det nationella genomförandet av direktivet kan innebära utmaningar särskilt för de ekonomiska aktörer som hör till direktivets tillämpningsområde när de blir tvungna att anpassa sina produkter och tjänster efter tillgänglighetskraven. Ju bättre tillgänglighetsfrågorna har beaktats i detta skede, desto större är sannolikheten för att kostnadsökningen blir måttlig. Enligt Europeiska kommissionens bedömning blir ökningarna i produktionskostnaderna i EES-området mycket små eller också blir det inga ökning alls. Det antas att möjliga nyttan för alla ekonomiska aktörer blir större än de eventuella kostnader som tillgängligheten medför.⁴

I konsekvensbedömningen av direktivet är det motiverat och viktigt att bedöma också de möjliga kostnadseffekterna av regleringen, eftersom direktivet ställer nya eller strängare krav på tillverkare, importörer och distributörer av produkter samt på tjänsteleverantörer. Emellertid är det i detta skede tämligen svårt att bedöma kostnaderna, eftersom det ännu saknas nationell lagstiftning. De intervjuade företagen och organisationerna kan till exempel inte för närvarande göra en realistisk bedömning av de kostnader som tillgänglighetsdirektivet sannolikt medför. Det kan likväl konstateras att kostnaderna allmänt taget kommer att stiga till följd av direktivet åtminstone för de aktörer som inte tidigare har beaktat tillgänglighetsaspekterna i sina produkter eller tjänster. Intresseorganisationerna har dock fört fram synpunkten att kostnadsökningen till sitt belopp åtminstone delvis kan påverkas av aktören om den hör till direktivets tillämpningsområde. De aktörer som i ett tidigt skede börjar vidta åtgärder för att uppfylla kraven får inte nödvändigtvis några betydande extra kostnader, medan de nya kraven för senfärdigare aktörer kan bli mycket dyra. Kostnadseffekterna beror också på företagets bransch.

De intervjuade organisationerna har framfört sinsemellan avvikande åsikter om huruvida kostnader som orsakas av åtgärder för att uppfylla tillgänglighetskraven kan överföras på kunderna. En del anser det klart att konsumentpriserna kommer att stiga. Enligt andra däremot kommer en enhetlig marknad och ökande utbud och efterfrågan att medföra lägre priser för slutanvändarna av produkter och tjänster. I förarbetena till den svenska tillgänglighetslagstiftningen har det till exempel konstaterats att en universell design kan sänka kostnaderna.⁵ Det finns talrika möjliga scenarier för fördelningen av kostnadsökningen till exempel i aktörernas upphandlingskedja och mellan slutanvändarna. Även om priserna på tillgängliga produkter och tjänster kan sjunka, är det också möjligt att detta innebär att den allmänna prisnivån stiger för de kunder som tidigare inte har använt tillgängliga produkter eller tjänster. I branscher med konkurrens kan producenten bli tvungen att bära en del av kostnaderna. Med andra ord kan de extra kostnaderna sänka lönsamheten i verksamheten, och serviceutbudet kan därför minska (verksamhet upphör eller koncentreras). I en del fall överförs hela kostnadsökningen på konsumenterna.

Vad gäller kostnaderna kan man konstatera att också den allmänna tekniska utvecklingen i samhället inverkar på utvecklingen av tillgängliga produkter och tjänster.⁶ Om utvecklandet av tillgänglighetskraven fås att gå hand i hand med den allmänna utvecklingen av produkter och tjänster, sjunker de kostnader som enbart beror på dessa krav. Ett konkret exempel på detta utgörs av systemändringar, som kan bli mycket dyra.

I det nationella genomförandet av direktivet är det viktigt att i kraven hitta en balans mellan entydighet och flexibilitet. I den nationella lagstiftningen om tillgänglighet bör man särskilt sörja för att de produkter och tjänster som hör till tillämpningsområdet för bestämmelserna

⁴ Europeiska kommissionen. European Accessibility Act – Improving the accessibility of products and services in the single market. Adress: <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=14869&langId=en>, nedladdat 29.9.2021.

⁵ SOU 2021:44, s. 438–439.

⁶ SOU 2021:44, s. 432.

anges entydigt. Förutom att tillämpningsområdet ska anges entydigt bör de tillgänglighetskrav som gäller produkter och tjänster vara klara och tydliga. Strävan efter tydlighet och entydighet får likväl inte leda till att bestämmelserna blir onödigt rigida eller för kasuistiska – den nationella lagstiftningen bör inte skapa hinder för innovationer. Ur denna synvinkel bör bestämmelserna förbli användbara och aktuella även framöver när produkterna och tjänsterna utvecklas.

Vad gäller kostnadseffekterna är det också viktigt att beakta att en för stor ekonomisk belastning som uppfyllandet av tillgänglighetskraven orsakar en aktör enligt skäl 66 i ingressen till direktivet kan utgöra en grund för att tillämpa artikel 14 i direktivet om undantag på grund av oproportionerligt stor börda.

4.2.4.2 Marknadskonsekvenser av tjänster inom elektronisk kommunikation

Åsikterna om konsekvenserna av tillgänglighetskraven på marknaden för produkter och tjänster samt konkurrensen har också gått isär. Enligt en del aktörer kommer konsekvenserna för marknaden att bli små, medan andra åter anser att de nya tillgänglighetskraven kommer att göra splittrade marknader enhetligare och via marknader som fungerar effektivare också öka konkurrensen. Enhetliga marknader och aktiv konkurrens gör det lättare för aktörerna att utöva näringsverksamhet samtidigt i hela EU-området, vilket också är ett av direktivets syften.

En bredare nationell implementering av direktivet än miniminivån bland annat i fråga om de begrepp som definieras i direktivet kan inverka negativt på Finlands konkurrenskraft i förhållande till övriga medlemsstater i EU. Intresseorganisationerna däremot framfört motsatt åsikt, enligt vilken Finland har goda förutsättningar att överskrida den lägsta kravnivån i direktivet. Enligt organisationerna bör man i själva verket sträva efter en sådan implementering som överskrider miniminivån för att direktivets betydelse och syfte inte ska urvattnas. En utmaning är likväl att garantera verksamhetsbetingelserna för små och medelstora företag samt säkerställa förutsättningarna för rättvis konkurrens med de mikroföretag som inte hör till direktivets tillämpningsområde.

Det finns för närvarande få aktörer som tillhandahåller tillgängliga produkter och tjänster. En eventuell risk med direktivet är att de ekonomiska aktörerna upplever att det är för svårt att uppfylla tillgänglighetskraven. En hypotetisk hotbild utgörs av den situation där endast en liten del av aktörerna på marknaden kan tillhandahålla produkter och tjänster som uppfyller tillgänglighetskraven och någon omfattande konkurrens därför aldrig uppstår. Om en situation lik den som beskrivits ovan uppkommer, är det möjligt att endast de stora aktörer vars resurser räcker för att uppfylla kraven i direktivet kommer att klara sig på marknaden. Därför kan de alternativ som erbjuds på marknaden till och med minska med påföljden att till exempel direktivets syfte att öka konkurrensen och ge konsumenterna tillgång till ett bredare utbud av produkter och tjänster inte uppnås. Likaså finns det en risk för att aktörer drar bort produkter och tjänster från marknaderna i stället för att göra dem tillgängliga.

Dock kan utbudet av tillgängliga produkter och tjänster bli bättre när direktivet genomförs. När efterfrågan och utbudet på tillgängliga produkter och tjänster växer kan företagen en möjlighet att öka sin kundkrets. I bästa fall och i enlighet med syftet i skäl 1 i ingressen till direktivet fungerar den inre marknaden fritt i fråga om tillgängliga produkter och tjänster. Europeiska

kommissionen har bedömt att framför allt de små och medelstora företagen kommer att dra nytta av de harmoniserade krav som anges i direktivet.⁷

Vid beredningen av nationell lagstiftning finns det orsak att beakta befintliga bestämmelser och sträva efter att undvika överlapp. Till exempel lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation innehåller redan tillgänglighetsbestämmelser som gäller elektroniska programguider och innehållet i audiovisuella medietjänster. Avseende ska särskilt fästas vid de audiovisuella medietjänsterna samt de tjänster som ger tillgång till dem. Det handlar om att skapa en fungerande servicekedja som uppfyller tillgänglighetskraven och där varje del stöder de övriga delarnas funktion. Ett konkret exempel på detta är tillgänglig användning av terminalutrustning och hjälpmedel. Kraven i tillgänglighetsdirektivet och de eventuella konsekvenserna av dess tillämpning har i intervjuerna tolkats mycket olika. Samtliga intervjuade har likväl önskat klarhet och genomskinlighet i det nationella genomförandet. Lagstiftningen bör dessutom vara tillräckligt flexibel med tanke på den framtida tekniska utvecklingen för att man ska få till stånd en fungerande lagstiftning som respekterar syftet med direktivet. Detta är också ägnat att tillgodose funktionsnedsatta och funktionsbegränsade personers rättigheter på ett nytt sätt och förbättra deras möjligheter till ett jämlikt och självständigt liv.

4.2.5 Konsekvensbedömning för e-böcker

Undervisnings- och kulturministeriet beställde en fortsatt utredning om e-böcker av Owl Group Oy. Enligt konsekvensbedömningen tros direktivet för den stora grupp av användare av e-böcker som inte behöver tillgänglighet medföra bättre användbarhet. Med detta avses utveckling och förbättring av läsprogrammets användbarhet och tydlighet. Dessutom ansågs att de medborgare som är i en sårbar ställning bättre och snabbare kan få tjänster när det finns behov av att använda tillgängligt material. Tillgänglighetsdirektivet är också till nytta för äldre tack vare att det främjar lättanvändhet och digital tillgänglighet.

Biblioteket för synskadade, Celia, har en betydande roll för tillgänglighetskompetensen. Om det visar sig orimligt att uppfylla tillgänglighetskraven i fråga om en del publikationer, till exempel sådana typer av verk som innehåller matematiska formler, kan Celia likväl med stöd av och i enlighet med en begränsningsbestämmelse i upphovsrättslagen tillverka ett tillgängligt exemplar för en person med läshinder.

Vid verkställigheten av kraven i tillgänglighetsdirektivet bör man enligt de intervjuade beakta det samhällliga perspektivet varvid exempelvis e-boksversioner av gamla historiska verk är svåra att bearbeta och framställa i tillgänglig form när papperssidorna har skannats och translitererats till ett digitalt filformat med alla ursprungliga textfel. Till dessa delar ska det beaktas att kraven i direktivet bör tillämpas bara i den utsträckning iakttagandet av dem inte kräver betydande ändringar i produkten eller tjänsten eller orsakar oproportionerligt stor börda för de aktuella ekonomiska aktörerna.

I intervjuerna bedömdes att när tekniken utvecklas kan den kommersiella ljudboksmarknaden också utvecklas så att allt fler nya böcker också produceras som ljudböcker. Dessutom kan en eventuell maskinläsning utvecklas så att den också förbättrar utbudet av e-böcker (som tilläggsprodukt till ljudböckerna).

⁷ Europeiska kommissionen. European Accessibility Act – Improving the accessibility of products and services in the single market. Adress: <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=14869&langId=en>

För att tillgången till e-böcker ska bli så jämlik som möjligt ska särskild vikt fästas vid metadata, dvs. maskinläsbar information om det format e-böckerna tillhandahålls i. Enligt intervjuerna varierar bibliotekens praxis när det gäller användningen av tekniska och beskrivande metadata i e-bokstjänsterna. Enligt vad man nu vet är metainformationen inte så exakt som den borde vara. På grund av de partiella bristerna i metainformationen förutsätter en komplettering av metainformationen med de åtgärder som krävs i tillgänglighetsdirektivet att processerna vid produktion av material standardiseras och att fastställda specifikationer iakttas av alla.

4.2.6 Samhälleliga konsekvenser

4.2.6.1 Konsekvenser för barnens ställning

Förslaget medför konsekvenser för barn med funktionsnedsättning. Förslagen är positiva och ökar barnens möjligheter till jämlikt deltagande och inflytande. Konsekvenserna handlar mest om att produkter och tjänster har tillgänglighetsenskaper och innehåller information om hur de fungerar. Genom förslaget främjas barnens möjligheter att använda produkter eller tjänster i både den offentliga och den privata sektorn.

Förslaget främjar barnens möjligheter att ända från barndomen tillsammans med andra delta jämlikt i samhället. Förslaget främjar också barnens rätt till information, kommunikation och mobilitet. Förslaget stöder barnens deltagande i utbildning och i senare livsskedet i arbetslivet genom att göra det möjligt för dem att redan i barndomen lära sig att använda produkter och tjänster självständigt.

De förändringar som gäller svar på det allmänna nödnumret främjar tillgodoseendet av barnens rättigheter. När den förregistrering som krävs för nödtextmeddelanden avskaffas, blir det möjligt för minderåriga barn att lämna nödmeddelanden med textmeddelanden. Föräldrar registrerar av en eller annan orsak inte nödvändigtvis alltid sitt barn som användare av nödtextmeddelanden, och enligt gällande reglering kan bara personer som fyllt 18 år självständigt registrera sig i tjänsten. Barnen har inte heller alltid bankkoder och kan därför inte identifiera sig i tjänsten. Förslaget ökar barnens jämlikhet med de vuxna slutanvändarna när det gäller användningen av nödcentralstjänster.

Vid egenmäktigt omhändertagande av barn under 16 år, bortförande av barn och situationer där någon utomstående eller okänd person för bort ett barn eller berövar barnet friheten kan möjligheten att sända nödmeddelanden utan förregistrering till och med rädda barnets liv.

I de fall av våld i familjen och våld i nära relationer som kom till myndigheternas kännedom 2019 var 24,6 procent av offren minderåriga. Av alla minderåriga offer var 21 procent under 5 år, 40 procent 5–9 år, 26 procent 10–14 år och 13 procent 15–17 år. Det statistikförda våldet i familjen som barn utsätts för av sina föräldrar har ökat. År 2019 kom det fram 2 600 fall av våld som föräldrar utsatt sina barn för, vilket var 24,3 procent av alla fall av våld i hemmet och våld i nära relationer som kommit till kännedom. Jämfört med år 2018 var ökningen 200 fall. Antalet fall av våld mellan syskon som rapporterades var ca 600. I knappt 30 procent av fallen var offret minderårigt. Av samtliga minderåriga offer var 52,2 procent pojkar. Pojkarnas andel har sedan år 2009 ökat med några procentenheter. Av de offer som är under 10 år utgör pojkarna lite under 60 procent. Flickornas andel av offren ökar med åldern. Av offren i åldern 10–14 år var lite över 50 procent flickor och av offren i åldern 15–17 år utgjorde flickorna lite över 60 procent. Avskaffandet av registreringsskyldigheten för nödtextmeddelanden medför att barnets rätt till särskilt skydd tillgodoses bättre i synnerhet i vid våld i hemmet och våld i nära relationer, och effekterna inverkar i synnerhet på tryggheten och möjligheten att få hjälp bland pojkar som är under 10 och flickor som är över 10 år gamla.

4.2.6.2 Konsekvenser för jämlikheten

Internationellt är grunden för tillgänglighet funktionshinderkonventionen som tillförsäkrar alla människor jämlik tillgång till produkter och tjänster så att de också motsvarar behoven hos personer med funktionsnedsättning.

Nationellt är utgångspunkten de grundläggande fri- och rättigheter gällande jämlikheten (6 §), rörelsefriheten (9 §), yttrandefriheten (12 §) och de språkliga rättigheterna (17 §) som grundlagen tryggar. Jämlikt tillhandahållande av tjänster tryggas särskilt i diskrimineringslagen, som också tillämpas på enskilda aktörer. Ett viktigt mål och en viktig princip för den finska funktionsrättspolitikerna är att införliva funktionsrättsfrågorna. Rättigheterna för personer med funktionsnedsättning bör beaktas i all beredning och allt beslutsfattande på alla förvaltningsområden och förvaltningsnivåer. Även planering som beaktar alla människor samt tillgänglighet ska vara mål och principer som genomsyrar all myndighetsverksamhet.

Enligt skäl 1 i ingressen till tillgänglighetsdirektivet är direktivets syfte att öka tillgången på tillgängliga produkter och tjänster på EU:s inre marknaden och göra relevant information mer tillgänglig. För närvarande har en person med funktionsnedsättning inte nödvändigtvis möjlighet att välja produkt eller tjänst, eftersom största delen av alla produkter och tjänster inte tillhandahålls i tillgängligt utförande. Dessutom är de tillgängliga produkter och tjänster som för närvarande tillhandahålls konsumenterna i enlighet med skäl 7 i ingressen till direktivet dyra, eftersom konkurrensen bland leverantörerna är begränsad. Den splittring som beror på skillnader i de nationella lagstiftningarna minskar den nytta som man skulle kunna uppnå genom att på nationell och internationell nivå utbyta erfarenheter om anpassning efter den samhälleliga och tekniska utvecklingen.

I funktionshinderkonventionen sägs att ”personer med funktionsnedsättning innefattar personer med varaktiga fysiska, psykiska, intellektuella eller sensoriska funktionsnedsättningar, vilka i samspel med olika hinder kan motverka deras fulla och verkliga deltagande i samhället på lika villkor som andra”. Tillgänglighetsdirektivet främjar ett fullt och effektivt deltagande på lika villkor genom att förbättra tillgången till konventionella produkter och tjänster som genom sin ursprungliga utformning eller senare anpassning tillgodoser de särskilda behoven hos personer med funktionsnedsättning.

Begreppet ”person med funktionsbegränsning” avser i tillgänglighetsdirektivet personer som har någon varaktig eller tillfällig fysisk, psykisk, intellektuell eller sensorisk funktionsnedsättning, åldersrelaterad funktionsnedsättning eller annan nedsättning på grund av kroppens funktion som i samspel med olika hinder leder till begränsad tillgång till produkter och tjänster för dessa personer och skapar en situation som kräver att dessa produkter och tjänster anpassas efter personernas särskilda behov. Begreppet person med funktionsbegränsning är inte förenat med någon åldersgräns, varför begreppet i direktivet också innefattar de äldre personer som har någon funktionsbegränsning.

Antalet personer med funktionsnedsättning eller funktionsbegränsning statistikförs inte i Finland. I en publikation utgiven av kommunikationsministeriet ges en riktgivande uppskattning av antalet personer med funktionsnedsättning⁸. Definitionen på person med funktionsnedsättning i funktionshinderkonventionen är omfångsrikt. Funktionsnedsättning definieras inte genom en diagnos utan i relation till omgivningen och de hinder som kan motverka ett fullt och

⁸ [Digitala transport- och kommunikationstjänster görs tillgängliga, Åtgärdsprogram 2017–202, tabell 1 på sidorna 14–16.](#)

effektivt deltagande i samhället. En fingervisning om antalet personer med funktionsnedsättning ger till exempel antalet personer som använder tjänster för personer med funktionsnedsättning eller antalet personer som får stöd av FPA på grund av funktionsnedsättning. Enligt en kommunenkät som Institutet för hälsa och välfärd utförde år 2019 fanns det i de kommuner som besvarade enkäten sammanlagt ca 125 600 personer som använde tjänster för personer med funktionsnedsättning. I slutet av 2020 fick sammanlagt 261 900 personer, dvs. 4,7 % av befolkningen, FPA:s stöd till personer med funktionsnedsättning. FPA:s tolkningstjänster för personer med funktionsnedsättning mottogs år 2020 av 5 875 personer. Antalet personer som har olika slags funktionsbegränsningar är likväldigt betydligt större.

Antalet personer över 65 år i Finland är enligt statistikcentralen (31.12.2020) lite över 1,2 miljoner, varav 700 000 kvinnor. Enligt befolkningsprognoserna växer andelen personer över 65 år i Finland till 25,6 % (1,47 miljoner) fram till år 2030. Dessutom konstateras det i EU:s strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning att nästan hälften av alla personer över 65 år uppger sig ha något slags funktionsnedsättning. När befolkningen åldras och livslängden växer ökar antalet personer som drar nytta av tillgänglighet.

Enligt forskning utförd vid Institutet för hälsa och välfärd⁹ korrelerar hög ålder, låg utbildningsnivå, ett minne som upplevs som hjälpligt eller svagt, en upplevelse av otillräcklig energi för det vardagliga livet och ett behov av hjälp i vardagen med att äldre inte nödvändigtvis själva sköter ärenden elektroniskt. De äldre är likväldigt en heterogen grupp, och när en individ avstår från att använda elektroniska tjänster kan det finnas flera olika separata eller överlappande orsaker. Tjänsternas tillgänglighet, stärkandet av de äldres digitala kompetens och det digitala stöd som tillhandahålls har central betydelse för användningen av e-tjänster bland de äldre.

Tillgänglighet gör det också lättare för äldre personer att utträta ärenden. Detta är fallet till exempel när man säkerställer att programvara reagerar förutseende när en viss funktion utförs eller till exempel ger tillräckligt med tid för att skriva lösenord. Det bör likväldigt noteras att vikten av assisterade tjänster är särskilt stor bland de äldre. Det är möjligt att det inte tillhandahålls tillräcklig hjälp eller att personen inte vill be om hjälp av förtroenderelaterade skäl eller på grund av inloggningsförfaranden eller informationens personliga karaktär. Med tillgängliga tjänster kan man således främja och underlätta användningen av e-tjänster. Men det behövs också andra stödåtgärder

Funktionshinderkonventionen

Syftet med funktionshinderkonventionen är att främja, skydda och säkerställa det fulla och lika åtnjutandet av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla personer med funktionsnedsättning. Till dess centrala principer hör förbud mot diskriminering samt tillgänglighet.

Tillgänglighet är ett omfattande begrepp i konventionen. Tillgänglighet är en förutsättning för genomförande av jämlikhet, självständigt liv och fullt deltagande på alla livets områden för personer med funktionsnedsättning. Funktionshinderkonventionen ålägger konventionsparterna att vidta ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning får tillgång på lika villkor som andra till den fysiska miljön, till transporter, till information och kommunikation, innefattande informations- och kommunikationsteknik (IT) och -system samt

⁹ [Sosiaaliselle syrjäytymiselle altistavien tekijöiden yhteys ikääntyneiden sähköiseen asiointiin: Tuloksia COVID-19-epidemian ensimmäisten aaltojen ajoilta \(julkari.fi\)](#)

till andra anläggningar och tjänster som är tillgängliga för eller erbjuds allmänheten både i städerna och på landsbygden.

Grundprincipen i funktionshinderpolitiken är rätten för personer med funktionsnedsättning till likabehandling och icke-diskriminering, delaktighet i samhället och beslutsfattandet, självbestämmanderätt, ett självständigt liv samt tjänster och stöd som anpassas individuellt.

Tillgänglighetsdirektivet bidrar till att genomföra funktionshinderkonventionen, i synnerhet artikeln om tillgänglighet (artikel 9). När produkter och tjänster som är avsedda för alla är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning blir det lättare för dem att klara sig själva. Detta minskar behovet av särskilda tjänster avsedda enbart för personer med funktionsnedsättning, såsom personlig assistans och transporttjänster som tryggas som subjektiva rättigheter.

FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning har lämnat en allmän kommentar (nr 2, CRPD/C/GC/2) om artikel 9. I kommentaren understryker kommittén att tillgänglighet är en av de viktigaste principerna i konventionen och en avgörande förutsättning för att personer med funktionsnedsättning jämlikt ska kunna åtnjuta medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Tillgänglighet bör inte bara ses i en kontext av jämlikhet och icke-diskriminering, utan även som ett sätt att investera i samhället och som en integrerad del av agendan för hållbar utveckling.

I kommentaren påpekas att om en vara, produkt eller tjänst är öppen för eller erbjuds allmänheten, så ska den vara tillgänglig för alla oavsett om ägaren eller tillhandahåller är en myndighet eller ett privat företag. Alla personer med funktionsnedsättning bör ha jämlik tillgång till alla varor, produkter och tjänster som är öppna för eller erbjuds allmänheten. Tillgänglighet bör tillhandahållas oavsett vilken funktionsnedsättning personen har.

Artikel 9 paragraf 2 innehåller bestämmelser om åtgärder som avtalsparterna ska vidta för att utveckla och sätta i kraft nationella minimistandarder som gäller tillgängligheten för anläggningar och tjänster som är öppna för eller erbjuds allmänheten. Konventionsstaterna ska också vidta åtgärder för att säkerställa att privata aktörer som erbjuder anläggningar och tjänster som är öppna för allmänheten beaktar alla aspekter av tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Konventionsstaterna bör också föreskriva effektiva övervakningsmekanismer för att säkerställa tillgänglighet. Miniminormer måste utvecklas i nära samråd med personer med funktionsnedsättning och de organisationer som företräder dem, i enlighet med artikel 4, paragraf 3 i konventionen.

I den allmänna kommentaren noteras att normerna enligt artikel 32 i konventionen också kan utvecklas i samarbete med andra konventionsstater och internationella organisationer och andra organ genom internationellt samarbete. För att säkerställa fri rörlighet för personer med funktionsnedsättning ska normerna överensstämja med andra konventionsstaters normer.

Enligt den allmänna kommentaren kan konventionsstaterna undanröja de hinder som rör varor, lokaler, produkter och tjänster gradvis, men kontinuerligt och systematiskt. Konventionsstaterna bör utföra en omfattande omprövning av lagarna om tillgänglighet för att identifiera, bedöma och påvisa luckor i lagstiftning och implementering.

Konsekvenser som rör rättigheterna för personer med funktionsnedsättning

Förslaget har betydande konsekvenser för den faktiska jämlikheten mellan medborgarna i fråga om möjligheten att använda produkter och tjänster. Förslagen främjar allas möjligheter att använda produkter och tjänster tillgängligt. Tillgängliga produkter och tjänster främjar möjligheterna att använda dem på bred bas inte bara för personer med funktionsnedsättning utan även för personer med olika funktionsfunktionsbegränsningar och till exempel många äldre. Det bedöms att förslaget i betydande grad ökar möjligheterna för personer med funktionsnedsättning eller funktionsbegränsning att självständigt kunna använda produkter och tjänster och utöva sin självbestämmanderätt. Enligt funktionshinderkonventionen ska avtalsparterna genomföra åtgärder som säkerställer att också privata aktörer som tillhandahåller lokaler och tjänster beaktar tillgängligheten. Genom propositionen främjas verkställigheten av denna skyldighet, eftersom kraven också tillämpas på privata aktörer. Konsekvenserna för jämlikheten mellan personer och befolkningsgrupper är positiva.

I funktionshinderkonventionen uppmanas parterna att genomföra eller främja forskning och utveckling av och främja tillgång till och användning av ny teknik, som innefattar informations- och kommunikationsteknik, mobilitetshjälpmedel och andra anordningar och hjälpmedel samt hjälpmedel som är lämpliga för personer med funktionsnedsättning. Medlemsstaterna ska utfärda kompletterande nationella bestämmelser om tillgänglighet för produkter och tjänster. Det nationella genomförandet av tillgänglighetsdirektivet hjälper Europeiska unionen medlemsstater att uppfylla sina åtaganden enligt funktionshinderkonventionen.

Enligt artikel 24 i funktionshinderkonventionen ska konventionsstaterna erkänna rätten till utbildning för personer med funktionsnedsättning på lika villkor som andra. För att förverkliga denna rätt utan diskriminering och på lika villkor, ska konventionsstaterna säkerställa ett sammanhållet utbildningssystem på alla nivåer och livslångt lärande. Konventionsstaterna ska säkerställa att personer med funktionsnedsättning inte utestängs från det allmänna utbildningssystemet på grund av funktionsnedsättning och att de inte utestängs från inkluderande, högklassig och kostnadsfri obligatorisk grundutbildning eller utbildning som följer efter grundutbildning på sina hemorter på grund av funktionsnedsättning. Enligt artikel 27 i funktionshinderkonventionen har personer med funktionsnedsättning rätt till arbete på lika villkor som andra. De har rätt att kunna förtjäna sitt uppehälle genom fritt valt arbete. Arbetsmiljön ska vara öppen, främja integration och vara tillgänglig för personer med funktionsnedsättning. Rätten till arbete ska tillgodoses också för personer som förvärvar funktionsnedsättning under anställning. Propositionen främjar utbildningsmöjligheterna och rätten till arbete och sysselsättning för personer med funktionsnedsättning bland annat genom att göra datorerna och deras operativsystem samt persontransporttjänsterna tillgängligare. I datorer måste felmeddelanden till exempel visas på skärmen med text eller bild för att också döva personer ska kunna bli varse felet. Webbsidor ska planeras så att de fungerar tillsammans med hjälpmedel, såsom skärmläsare. Användning måste vara möjlig utan mus, och bilder måste förse med en alternativ beskrivning. Detta förbättrar i synnerhet synskadade användares möjligheter att använda tjänsterna. Personer med svag syn och personer med dyslexi kan ha svårt att läsa text som är för kompakt eller som har för kort radavstånd. Läsningen underlättas av kravet att mellanrummen mellan bilder, stycken, ord och skrivtecken kan förstoras.

Artikel 19 i funktionshinderkonventionen behandlar rätten att leva självständigt och att delta i samhället. Enligt artikeln ska tjänster avsedda för allmänheten vara tillgängliga på lika villkor för personer med funktionsnedsättning. Genom tillgänglighet för produkter och tjänster som hör till propositionens tillämpningsområde främjas möjligheten att leva självständigt och som en del av samhället för personer med funktionsnedsättning eller funktionsbegränsning på många olika sätt.

Artikel 20 i funktionshinderkonventionen handlar om personlig rörlighet. Konventionen ålägger konventionsparterna att vidta effektiva åtgärder för att säkerställa personlig rörlighet med största möjliga oberoende för personer med funktionsnedsättning bland annat genom att underlätta personlig rörlighet för personer med funktionsnedsättning på det sätt och vid den tid de själva väljer och till överkomlig kostnad. Propositionen underlättar rörlighet för personer med funktionsnedsättning genom att öka tillgängligheten för persontransportrelaterade tjänster, såsom webbplatser, mobilapplikationer och elektroniska resebiljetter. Genom att till exempel på webbplatser konsekvent använda samma ord och presentera informationen tydligt och med en logisk struktur ger man personer med utvecklingsstörning att självständigt ta del av tjänster. Tillgängliga interaktiva självbetjäningsterminaler kan förbättra möjligheterna att använda obemannade järnvägsstationer. Detta kan få särskilt stor betydelse för persontransporttjänsterna på landsbygden, där det inte nödvändigtvis finns bemannade stationer. I och med att lagen om digitala tjänster har trätt i kraft ökar ständigt antalet expertföretag som utför kvalitetsrevisioner för digital tillgänglighet och tillhandahåller andra tjänster i anslutning till detta. De aktörer som tillhandahåller persontransporttjänster kan därför anlita en samarbetspartner som kan utarbeta klara riktlinjer för hur tillgängligheten ska kunna uppnås. Ökningen i utbudet av tjänsterna i fråga kan leda till en mera omfattande användning av tjänsterna också när det gäller persontransporttjänster på landsbygden och över huvud taget i områden där dessa transporttjänster är rätt få.

Artikel 21 i funktionshinderkonventionen ålägger konventionsparterna att utan dröjsmål och extra kostnader förse personer med funktionsnedsättning med information som är avsedd för allmänheten i tillgängligt format och med tillgänglig teknologi. Genom tillgängliga e-böcker tryggas allas rätt till information och yttrandefrihet. Tillgodoseendet av dessa rättigheter är en väsentlig del av ett demokratiskt samhälle. Propositionen främjar tillgången till information för personer med funktionsnedsättning bland annat genom att ställa krav på tillgänglighet för e-böcker. Det ska gå att läsa e-böcker och lyssna på texten samtidigt, vilket förbättrar möjligheten för personer med dyslexi att använda dem. Samtidigt bör man säkerställa att exempelvis blinda kan ta del av e-böckers register och gå vidare till följande kapitel med hjälp av en skärmläsare.

Enligt artikel 30 i funktionshinderkonventionen har personer med funktionsnedsättning rätt att delta i kulturlivet, rekreation, fritidsverksamhet och idrott och att utveckla sin kreativa, konstnärliga och intellektuella förmåga. Propositionen främjar rätten för personer med funktionsnedsättning att delta i kulturliv, rekreation, fritidsverksamhet och idrott bland annat genom att öka tillgängligheten för passagerartjänster. För att tillgodose dessa rättigheter är det väsentligt att säkerställa att lokaler och tjänster är tillgängliga och att alla kan delta på lika villkor.

Genom den föreslagna lagen främjas möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att sända nödmeddelanden och få hjälp i nödsituationer på lika villkor som andra. Artikel 11 i funktionshinderkonventionen gäller risksituationer och humanitära nödlägen. Artikeln ålägger den offentliga makten att vidta alla åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa skydd och säkerhet för personer med funktionsnedsättning i risksituationer. Genom propositionen tryggas också rätten till liv och hälsa för personer med funktionsnedsättning. Enligt artikel 10 i funktionshinderkonventionen ska konventionsparterna bekräfta att varje människa har en inneboende rätt till livet och ska vidta alla åtgärder som behövs för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning får åtnjuta denna rätt på lika villkor som andra. Enligt artikel 25 i funktionshinderkonventionen har personer med funktionsnedsättning rätt att åtnjuta bästa möjliga hälsa utan diskriminering på grund av funktionsnedsättning. För personer med funktionsnedsättning bör det ordnas samma utbud, kvalitet och standard som för andra avseende tjänster som är gratis eller subventionerade. Det förslag som gäller lagen om nödcentraler uppfyller denna skyldighet,

eftersom den utgår från principen och målet att främja befolkningens säkerhet, ordna produktionen av nödcentraltjänster, förbättra nödcentraltjänsternas digitala tillgänglighet och möjliggöra bättre hjälp.

I propositionen genomförs tillgänglighetskrav i den utsträckning som de ingår i tillgänglighetsdirektivet. Ett av syftena med tillgänglighetsdirektivet är att harmonisera den inre marknaden och underlätta fri rörlighet genom att för ett urval produkter och tjänster ställa vissa tillgänglighetskrav. För kraven i tillgänglighetsdirektivet ska en harmoniserad standard antas. I enlighet med den allmänna kommentar som lämnats av kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska normerna, för att säkerställa fri rörlighet för personer med funktionsnedsättning, överensstamma med andra konventionsstaters normer. När standardiseringsarbetet inleds på EU-nivå bör normerna utarbetas i nära samråd med personer med funktionsnedsättning och de organisationer som företräder dem, i enlighet med artikel 4, paragraf 3 i konventionen.

Vid sidan av genomförandet av tillgänglighetsdirektivet bör Finland i enlighet med den allmänna kommentaren fortsätta att undanröja hinder som rör varor, lokaler, produkter och tjänster kontinuerligt och systematiskt genom nationella åtgärder och samarbete på EU-nivå.

Diskrimineringslagen

I 2 kap. i diskrimineringslagen föreskrivs det om myndigheternas, utbildningsanordnarnas och arbetsgivarnas skyldighet att främja likabehandling. Dessa aktörer bedöma i vilken mån likabehandling har genomförts och vidta nödvändiga åtgärder för att främja likabehandling. I detta sammanhang ska de också bedöma hur väl tillgängligheten, även den digitala tillgängligheten, och principen om design för alla genomförts i deras verksamhet samt vilka främjande åtgärder som behövs. Enligt vad som konstaterats i förarbetena för diskrimineringslagen (RP 19/2014 rd), i överensstämmelse med funktionshinderkonventionen, avses med skäligen anpassningar nödvändiga och ändamålsenliga ändringar och anpassningar, som inte innebär en oproportionerlig eller omotiverad börda när så behövs i ett enskilt fall för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning på lika villkor som andra kan åtnjuta eller utöva alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. Skäligen anpassningar ska begreppsligt åtskiljas från tillgänglighetsåtgärder av allmän och permanent natur, om vilka det föreskrivs annanstans i lagstiftning.

I funktionshinderkonventionen betonas principen om design för alla. Design för alla innebär att produkter, miljöer, program och tjänster planeras så att alla människor kan använda dem i så stor utsträckning som möjligt utan anpassningar eller specialarrangemang. I funktionshinderkonventionen betonas också vikten av skäligen anpassningar för att göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att åtnjuta sina rättigheter.

Leverantören av produkter eller tjänster ska göra sådana ändamålsenliga och rimliga anpassningar som behövs i det enskilda fallet för att göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att på lika villkor som andra nyttja en produkt eller tjänst som tillhandahålls allmänheten. Vägran att göra rimliga anpassningar kan innebära diskriminering enligt diskrimineringslagen. Om det är fråga om ett enskilt fall ska frågan granskas enligt bestämmelserna om rimlig anpassning i diskrimineringslagen. Diskriminerings- och jämställdhetsnämnden har till exempel ansett att tjänsteleverantören bör vidta tillräckliga åtgärder för att utreda behovet av och genomföra rimliga anpassningar till användaren, när tjänsteleverantören fått vetskap om att tjänsten inte kunnat användas (751/2019 och 752/2019 om att sköta ärenden i nätbank). I ärendet måste hänsyn tas till reglerna om tjänsters tillgänglighet i funktionshinderkonventionen och till skyldigheten att inleda kommunikation med användaren av tjänsten om behovet av rimlig anpassning.

I propositionen väljs i enlighet med direktivet vissa produkter och tjänster som ska höra till tillämpningsområdet för den föreslagna lagstiftningen. På dessa tillämpas vissa tillgänglighetskrav, varför regleringen ännu inte i alla situationer ger var och en möjlighet att använda produkter och tjänster tillgängligt. Genom det aktuella förslaget stärks vars och ens möjlighet att använda produkter och tjänster på lika villkor, men till exempel rimliga anpassningar enligt diskrimineringslagen är fortfarande en viktig del av genomförandet av likabehandlingen.

Tjänster inom elektronisk kommunikation

När utbudet på tillgängliga produkter och tjänster inom elektronisk kommunikation växer, kan prisnivån sjunka på det sätt som anges i avsnittet om de ekonomiska konsekvenserna av tjänster inom elektronisk kommunikation. Detta kan likväl innebära att den allmänna prisnivån på produkter och tjänster stiger för de kunder som inte tidigare har använt tillgängliga produkter eller tjänster. En lägre prisnivå för tillgängliga produkter och tjänster innebär likväl att de blir mera överkomliga för de personer som behöver dem. Detta stöder utvecklingen mot större jämlikhet i samhället. Även enligt skäl 2 i ingressen till direktivet blir samhället på ett jämlikt sätt mera inkluderande, och det blir lättare för personer med funktionsnedsättning eller funktionsbegränsning att leva självständigt när produkter och tjänster görs mera tillgängliga. På grund av att tillgängliga produkter och tjänster blir dyrare än motsvarande icke tillgängliga minskar likväl särskilt de mindre bemedlade medborgarnas möjligheter att skaffa de aktuella produkterna och tjänsterna när icke tillgängliga, förmånligare alternativ inte längre finns på marknaden.

Transporttjänster

Tillgängliga transporttjänster och tillgänglig information om dem har en betydande inverkan på jämlikheten. Mobilitetstjänsterna inverkar såväl på personernas möjligheter att arbeta som på deras sociala liv. De nya tillgänglighetskraven bidrar sålunda till ökad jämlikhet. Även om kraven i fråga om stads- och förortstransporterna samt regionaltransporterna är mera begränsade och gäller i synnerhet interaktiva självbetjäningsterminaler, bör det beaktas att sådana transporter i Finland ofta ordnas i offentlig regi och redan omfattas av tillgänglighetskraven i lagen om digitala tjänster.

Nödmeddelanden

Antalet personer som registrerat sig som användare av nödtextmeddelanden är ca 3 900. Nödtextmeddelanden används bland annat av döva, personer med svag hörsel och personer med talstörning. Avskaffandet av förregistreringen bidrar till en jämlikare ställning för personer med funktionsnedsättning jämfört med andra slutanvändare av det allmänna nödnumret. Trots att förregistreringen ursprungligen skulle säkerställa att personer med funktionsnedsättning får nödcentraltjänster, utgör anpassningen i fråga likväl för en del av dem ett hinder. Sloandet av förregistreringen står i samklang med kraven på tillgänglighet i funktionshinderkonventionen. Förslaget uppfyller kravet på universella kontaktsätt för nödmeddelanden som betjänar alla, varvid alla människor också kan använda nödcentraltjänsterna i så stor utsträckning som möjligt utan anpassningsåtgärder eller specialplanering.

Möjligheten för personer med funktionsnedsättning att kontakta det allmänna nödnumret med nödtextmeddelanden utan förregistrering främjar möjligheterna för personer med hörselskada, hörselnedsättning eller talsvårigheter att fungera som jämlika samhällsmedlemmar och jämlikt få hjälp i nödsituationer jämfört med hörande och talande slutanvändare. Avskaffandet av förregistrering för nödtextmeddelanden inverkar således direkt på liv och hälsa samt egendoms-skyddet för personer med funktionsnedsättning.

Förslaget stärker rättigheterna och möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att använda nödmeddelanden till det allmänna nödnumret 112 jämlikt med andra slutanvändare. Möjligheterna att genom tal och realtidstext och i framtiden enligt möjlighet på andra sätt lämna nödmeddelanden och få svar på dem säkerställer att personer med funktionsnedsättning som använder olika sätt att kommunicera får kontakt med nödcentralen på åtminstone ett sätt som inte förutsätter syn, hörsel eller talförmåga. Syftet med funktioner, praxis, verksamhetsmodeller, förfaranden och anpassningar är att beakta behoven hos personer med funktionsnedsättning. Samtidigt främjar en universell tjänst som passar alla också åldrande personers och barns jämlikhet.

Övriga nationella åtgärder

Vid lagberedningen beslutades att tillämpningsområdet i propositionen ska hasamma omfattning som tillgänglighetsdirektivets, eftersom det är fråga om ett direktiv som harmoniserar den inre marknaden. Tillgänglighet bör främjas också genom övrig lagstiftning. Det är viktigt att arbetet för tillgänglighet fortsätter också på nationell nivå, och de krav som nu införs ses som minimikrav som ekonomiska aktörer och tjänsteleverantörer ska uppfylla.

Det andra nationella handlingsprogrammet för funktionshinderkonventionen har publicerats och gäller åren 2020–2023. I handlingsprogrammet fastställs centrala mål och åtgärder för att främja det nationella genomförandet av konventionen under innevarande regeringsperiod. Ministerierna har förbundit sig till dessa mål och åtgärder. I avsnitt 4.4 i handlingsprogrammet finns en mera omfattande presentation av den centrala lagstiftningen, pågående projekt, utmaningar när det gäller tillgodoseendet av rättigheterna och slutligen mål och åtgärder som främjar tillgodoseendet av dem. Perspektivet är tillgänglighet

Vad gäller den byggda miljön har bedömningen i bilaga III till tillgänglighetsdirektivet ägnats ett eget avsnitt. Utifrån den separata konsekvensbedömningen överväger man om det är ändamålsenligt att utveckla tillgängligheten för den byggda miljön för de tjänster som avses i direktivet genom att genomföra bilagan eller genom nationella lagstiftningsåtgärder. I projektet FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och tillgänglighet i den byggda miljön bedömdes om bestämmelserna om tillgänglighet i de olika ministeriernas författningar samverkar och om de är tillräckligt heltäckande med hänsyn till skyldigheterna enligt konventionen. I rapporten konstateras att tillgängligheten i den byggda miljön inte beaktas på ett övergripande sätt och att lagstiftningen, verkställigheten och tillsynen ännu behöver utvecklas, [länk till projektrapporten](#). Som bäst görs en utredning om tillämpning av undantag i fråga om toaletter och tvättrum i student- och ungdomsboenden.

Kommunikationsministeriet och miljöministeriet främjar tillgänglighetsfrågor som ett samarbete mellan förvaltningsområdena. I samarbetsmöten kring tillgänglighetsfrågor mellan ministerierna och förvaltningsområdenas myndigheter delas information om projekt och åtgärder för tillgänglighet, särskilt tillgänglighetsinformation. Tillgänglighetsfrämjande åtgärder som hör till båda ministeriernas förvaltningsområden ingår i MBT-avtal och planen Trafik 12. Till samarbetsteman hör också, utöver de ovan nämnda, bland annat digitaliseringen av transporttjänsterna och gränssnitten för tillgänglighetsinformation om den byggda miljön och RYHTI-projektet.

Förslagen om utbildning för personer med funktionsnedsättning främjar tillgodoseendet av deras rätt till en jämlik och tillgänglig utbildning. I den kulturpolitiska redogörelsen (2021), som beretts av undervisnings- och kulturministeriet, ger statsrådet riktlinjer för utvecklandet av utbildningen och forskningen så att de tjänar Finland, finländarna och mänskligheten högklassigt

och verkningsfullt. Redogörelsen presenterar en vision för utbildningen och forskningen som sträcker sig till 2040-talet och stakar ut de ändringar genom vilka man svarar och inverkar på ändringsfaktorer i den nationella internationella verksamhetsmiljön och skapar förutsättningar för ett meningsfullt liv för alla.

4.2.6.3 Konsekvenser för jämställdheten

Tillgängligheten gagnar förutom personer med funktionsnedsättning även dem som har funktionshinder, såsom exempelvis äldre personer och gravida kvinnor. Det har beräknats att funktionsnedsättningar i Europeiska unionen är vanligare bland kvinnor än män. Även bland de äldre är kvinnorna fler än männen.

Möjligheten att använda nödtextmeddelanden utan förregistrering får direkta konsekvenser i synnerhet för kvinnor. Enligt Statistikcentralens uppgifter för 2019 var antalet brottsoffer i de fall av våld i familjen och våld i nära relationer som kom till myndigheternas kännedom 10 600. Av det våld i familjen och i nära relationer som riktade sig mot vuxna skedde hälften mellan makar eller sambor. Av de vuxna offren var 76,8 procent kvinnor. Förslaget skulle göra det möjligt också för våldsoffer och kvinnor som lever under hot om våld att kontakta det allmänna nödnumret utan förregistrering.

4.2.6.4 Konsekvenser för tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna

Förslaget inverkar i någon mån på tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna. I lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter ska det föreskrivas att ekonomiska aktörer ska tillhandahålla relevanta dokument på finska och svenska. I övrigt föreskrivs det dock särskilt om tillgodoseende av de språkliga rättigheterna i språklagstiftningen, och de föreslagna ändringarna inverkar inte direkt på tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna

Däremot bedöms ändringarna medföra positiva effekter när det gäller givande av tillgänglighetsinformation för produkter och tjänster, eftersom det för givandet av informationen finns ett krav på begriplighet. Kraven på begriplighet handlar huvudsakligen om att informationen ska anges rätt enligt programmet.

4.2.7 Propositionens konsekvenser för myndigheterna

4.2.7.1 Konsekvenser för den som utövar tillsyn över produkter och tjänster

De föreslagna ändringarna ökar myndigheternas uppgifter. Det föreslås inte att en ny egentlig tillsynsmyndighet inrättas, men uppgiftsfältet för befintliga myndigheter som utövar tillsyn växer enligt förslaget delvis i mycket hög grad. Uppgifterna anknyter till marknadskontrollen av produkter och övervakningen av tjänster samt övervakningen av hur nödsamtal besvaras. Tillsynen ska likväl grunda sig på nuvarande reglering om tillsynsmetoderna. Marknadskontroll ska genomföras med den horisontella marknadskontrollens metoder. Tjänsterna ska övervakas i enlighet med lagen om digitala tjänster och lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.

I tillsynsmyndighetens uppgifter ingår i betydande grad att ge råd och handledning till de ekonomiska aktörerna och också till användarna av tjänsterna. Det är också bra om tillsynsmyndigheten deltar i pågående standardiseringsarbete. Harmoniserade standarder uppdateras och nya skapas, och i det arbetet är det viktigt att tillsynsmyndigheten och referensgrupper deltar. Det är också viktigt att tillsynsmyndigheterna samarbetar med varandra för att harmonisera tillsynen.

Tillsynsmyndigheternas uppdrag inleds genast den 28 juni 2022 med handledning och rådgivning. Den egentliga tillsynen inleds efter den 28 juni 2025. Handledningen och rådgivningen är viktiga när man ska ge aktörerna information om vilka krav som ställs på dem.

Lagändringarna kan i någon mån öka uppgifterna i samband med behandlingen av klagomål vid tillsynsmyndigheterna samt den fortsatta behandlingen i domstolar.

4.2.7.2 Konsekvenser för enheten för tillgänglighetstillsyn vid Regionförvaltningsverket i Södra Finland

De föreslagna ändringarna bedöms öka uppgifterna vid enheten för tillgänglighetstillsyn vid Regionförvaltningsverket i Södra Finland jämfört med nuvarande tillgänglighetstillsyn. De föreslagna ändringarna utvidgar i betydande grad tillämpningsområdet för lagen om digitala tjänster och de tillsynsuppgifter som sammanhänger med lagen till att omfatta också e-tjänster som tillhandahålls av den privata sektorn, såsom privata webbutiker (exkl. mikroföretag). I och med de föreslagna ändringarna ökar de lagstadgade uppgifterna inom tillgänglighetstillsynen, och det är därför nödvändigt att tillföra den myndighet som utför tillsynsuppgifter resurser och kompetens.

De ändringar som föreslås i lagen om digitala tjänster förutsätter enligt en preliminär bedömning att de nuvarande resurserna för tillgänglighetstillsyn vid Regionförvaltningsverket i Södra Finland ökas med sex permanenta årsverken, vilket medför en kostnad på ca 700 000 euro per år. Dessutom kräver tillsynsuppgiften en permanent höjning av anslagen för utförandet av tillsynsuppgifterna och handledningen. Nivån på anslagshöjningen preciseras efter hand som lagberedningen framskrider och tillsynsuppgifterna och handledningsverksamhetens omfattning preciseras. De beräknade permanenta behoven av resurstillskott fördelar sig preliminärt som följer: under år 2022 ett tillskott på tre årsverken med tyngdpunkt på (föregripande) handledning och kommunikation samt från början av 2025 för beredning av avgöranden och för utförande av administrativ och teknisk tillsyn. Enligt en preliminär bedömning kommer de årliga kostnader som förslaget orsakar Regionförvaltningsverket i Södra Finland från år 2025 att uppgå till ca 700 000 euro.

4.2.7.3 Konsekvenser för Transport- och kommunikationsverket

Transport- och kommunikationsverket har preliminärt bedömt konsekvenserna av de tillsynsuppgifter som införs genom lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation och lagen om transportservice.

För Transport- och kommunikationsverket skulle de tillsynsuppgifter som ingår i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation och lagen om transportservice vara av en helt ny typ som förutsätter såväl juridiskt kunnande som särskilt tekniskt kunnande om tillgänglighet – uppgifter som verket inte har tidigare erfarenhet av. Verket kan inte av sina befintliga resurser avdela resurser för att sköta de uppgifter som tillgänglighetsdirektivet kräver.

De bestämmelser som föreslås i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation får konsekvenser för de teleföretag som tillhandahåller elektroniska kommunikationstjänster och de tjänsteleverantörer som tillhandahåller tillgång till audiovisuella innehållstjänster. Tjänster som ger tillgång till audiovisuella innehållstjänster enligt direktivet tillhandahålls bland annat av de antenn-, kabel- och iptv-operatörer som distribuerar tv-tjänster samt leverantörer av beställ-tv som vid sidan av övriga teleföretag redan genom gällande reglering ska övervakas av verket. I och med tillgänglighetsdirektivet växer antalet företag som ska övervakas av verket med nya tjänsteleverantörer eftersom direktivet omfattar bland annat tillhandahållare av webbplatser,

webbapplikationer, applikationer för digitalmottagare och mobilapplikationer. Av direktivet framgår inte direkt om det ska tillämpas endast i enskilda medlemsstater på de tjänsteleverantörer som har etablerat sig där eller om det också ska tillämpas på tjänsteleverantörer som etablerat sig någon annanstans men tillhandahåller tjänster i den aktuella medlemsstaten. På grundval av de krav som direktivet ställer kan man likväl sluta sig till att direktivet avses vara tillämpligt också på företag som tillhandahåller konsumenter i en viss medlemsstat tjänster. Sålunda växer antalet företag som ska övervakas av Transport- och kommunikationsverket betydligt och innefattar bland annat Whatsapp och andra tjänsteleverantörer inom elektronisk kommunikation som tillhandahåller motsvarande applikationer. Gruppen av tjänsteleverantörer som tillhandahåller tillgång till audiovisuella innehållstjänster växer med bland annat multinationella företag som Netflix, HBO Nordic och Viaplay.

En reglering enligt direktivet är för Transport- och kommunikationsverket helt ny och kräver kompetens av ett helt nytt slag som sammanhänger med behoven hos olika användargrupper. Verket har inte tidigare erfarenhet av bland annat hjälpmedel som olika grupper av personer med funktionsnedsättning behöver och inte heller av krav som ställs på dem. Om uppgiften tilldelas Transport- och kommunikationsverket ska verket utöver efterlevnaden av de allmänna tillgänglighetskrav som ställs på elektroniska kommunikationstjänster och audiovisuella innehållstjänster utöva tillsyn över särskilda krav som tillämpas på tjänsterna i fråga. De allmänna kraven har bland annat samband med hur man ger uppgifter om tjänsters funktion och deras tillgänglighetsegenskaper och hur webbsidor, mobilapplikationer och stödtjänster görs tillgängliga. De särskilda krav som ställs på elektroniska kommunikationstjänster gäller bland annat säkerställande av realtidstext och fullständig interaktivitet för olika kommunikationsformer (video, realtidstext och ljud). På de tjänster som tillhandahåller tillgång till audiovisuella innehållstjänster ställs krav som bland annat gäller egenskaperna och funktionssäkerheten hos elektroniska programguider. De audiovisuella innehållstjänsternas tillgänglighetstjänster ska också överföras fullt ut med adekvat kvalitet och korrekt visning som är synkroniserad med ljud och video.

Verkets uppgifter sammanhänger med bedömningar av tjänsters överensstämmelse med och avvikelser från kraven. Tjänsters överensstämmelse med kraven ska bedömas bland annat utifrån de harmoniserade standarderna för tjänsterna. Verkets satsning på och deltagande i standardiseringsarbetet beror på innehållet i och omfattningen av de uppgifter som verket eventuellt tilldelas och på den standard som bereds. Vid sidan av det egentliga tillsyns- och inspektionsarbetet ska verket också följa behandlingen av klagomål och rapporter.

Tillsyn enligt lagen om transportservice gäller enligt förslaget särskilt dem som bedriver persontransporter, terminaloperatörer, flygplatsoperatörer och stationsförvaltare. Sätten att genomföra tillsynen beror på vilka resurser som finns att tillgå och på hur aktiva konsumenterna är. Tillsynsmyndigheten måste reagera när konsumenterna tar kontakt. I vilken omfattning detta kommer att ske är ännu svårt att uppskatta. På antalet kontakttaganden inverkar till exempel hur man lyckas informera konsumenterna om de krav som verksamheten måste uppfylla, hur produkterna, systemen och tekniken på området utvecklas och hur aktörerna utvecklar sina tjänster. Utöver en tillsyn som reagerar när konsumenter tar kontakt kan verksamheten också övervakas mera systematiskt om detta blir möjligt inom ramen för de resurser som tilldelas verket.

Inte heller för de uppgifter som gäller transporter har Transport- och kommunikationsverket resurser att tillgå, utan de nya uppgifterna förutsätter verket skaffar sig kompetens inom ett nytt sakkomplex, utvecklar verksamhetsmodeller för de nya uppgifterna och upprätthåller myndighetstillsyn och rådgivning. Formuleringarna i tillgänglighetsdirektivet är oklara särskilt vad gäller kraven på tillgänglighetsinformation för transporter. Om tillämpningsområdet går utanför passagerarrättigheterna i EU, utvidgas det område som omfattas av verkets tillsyn betydligt.

Tillsynen börjar omfatta helt nya aktörer, eftersom bara en del av aktörerna, såsom tillhandahållare och persontransporter och flygplatsoperatörer, för närvarande hör till Transport- och kommunikationsverkets kunder. Största delen av terminaloperatörerna omfattas i dag inte av Transport- och kommunikationsverkets tillsyn, varför verket som en del av tillsynen först måste utreda vilka aktörer som svarar för enskilda terminaler och stationer.

Kontroll av produkter som omfattas av tillgänglighetsdirektivet är marknadskontroll. Tillverkaren ansvarar för att en produkt uppfyller tillgänglighetskraven, är CE-märkt och har en EU-försäkran om överensstämmelse. Även en auktoriserade representant, importör eller distributör har ansvar. På produktkontrollen tillämpas marknadskontrollagen och EU:s marknadskontrollförordning. Marknadskontrollen av produkter ska enligt förslaget skötas av Transport- och kommunikationsverket.

Transport- och kommunikationsverket behöver ett resustillskott för för de nya myndighetsuppgifterna enligt tillgänglighetsdirektivet. Resursbehovet beräknas öka så att det år 2022 uppgår till 4 åv och från år 2025 till 15 åv (1,5 miljoner euro) per år. Resursbehovet måste likväl granskas på nytt när det klarnar i vilken utsträckning konsumenterna kontaktar verket i frågan och hur mycket rådgivning och tillsyn från myndigheten som de facto behövs och hurdan insats från verket som krävs i det standardiseringsarbete som föreskrivs i direktivet.

4.2.7.4 Konsekvenser för myndigheterna (nödmeddelanden)

Att skyldigheten för den som använder nödtextmeddelanden att förhandsregistrera sig avskaffas inverkar direkt på Nödcentralverkets verksamhet och personal. Avskaffandet av registrerings-skyldigheten ökar inte antalet konkreta nödsituationer eller antalet nödmeddelanden, men det kan leda till att fler nödmeddelanden lämnas med textmeddelanden i stället för per telefon. Alla nödtextmeddelanden, ca 4 000 stycken per år, behandlas vid Åbo nödcentral. Behandlingen av ett nödmeddelande som skickats i form av ett textmeddelande kräver i allmänhet mycket mera tid än ett nödmeddelande som tas emot som tal. Om det sker en väsentlig ökning i antalet meddelanden, kan det därför bli nödvändigt att fördela behandlingen av dem mellan flera nödcentraler.

Realtidstext och behandlingen av nödmeddelanden som lämnas i form av textmeddelanden bör bevaras som ett eget sakområde i den grundläggande utbildningen för nödcentralsjourhavande. På motsvarande sätt måste Nödcentralverkets jourhavande personal utbildas i användningen av realtidstext. Utbildningen kan inkluderas i den nuvarande utbildning för nödcentralsjourhavande som ges av Räddningsinstitutet.

Det är sannolikt att nödtextmeddelandena i fortsättningen minskar betydligt när den nya realtidstexten tas i bruk. I och med utvecklingen inom realtidstextningen och tekniken kan de nuvarande sms-textmeddelandena bli onödiga som alternativt sätt att lämna nödmeddelanden. I detta fall kan den personal på nödcentralerna som avsatts för behandlingen av sms-textmeddelanden övergå till att behandla nödmeddelanden som mottas som realtidstext.

Med videobild kan man sända bilder från olycks- och brottsplatser, varvid den jourhavande kan få se material som kan bli mycket betungande psykiskt. Arbetet är redan i dag psykiskt belastande, och detta kan observeras som omfattande frånvaro. Användningen av videonödmeddelanden kan leda till att de nödcentralsjourhavandes arbete blir ännu mera psykiskt belastande på så sätt att arbetsfrånvaron ökar.

För att kontakt till nödnumret 112 besvaras på ett tillgängligt sätt ansvarar Nödcentralverket. Tillgänglighetsdirektivet förutsätter att tillgängligheten övervakas. För denna tillsyn svarar enligt förslaget inrikesministeriet. I nuläget tar Nödcentralverket årligen emot ca 40 klagomål som gäller svar på det allmänna nödnumret 112. Antalet klagomål som gäller nödnumrets tillgänglighet bedöms utgöra endast en bråkdel av samtliga klagomål. De klagomål som gäller tillgänglighet ska enligt förslaget behandlas vid inrikesministeriet. Tillsynsmyndigheten deltar dessutom i kommissionens arbetsgrupp, som bland annat har till uppgift att främja utbyte av information och bästa praxis mellan myndigheter och berörda parter samt främja samarbete mellan myndigheter och berörda parter i frågor som gäller verkställigheten av direktivet. Tillsynen ökar i någon mån arbetet med laglighetstillsyn vid inrikesministeriets räddningsavdelning samt arbetet i kommissionens arbetsgrupp, men uppgifterna kan skötas inom ramen för inrikesministeriets nuvarande resurser.

4.2.7.5 Konsekvenser för statsfinanserna

De kostnader som de föreslagna lagarna medför för tillsynsmyndighetens verksamhet beräknas åren 2023 och 2024 uppgå till sammanlagt 1–1,6 miljoner euro per år och från och med 2025 till ca 2,2 miljoner euro per år. Redan år 2022 väntas kostnaderna uppgå till omkring hälften av kostnaderna under ett helt år (2023). Uppskattningen grundar sig på antalet årsverken som tillsynsuppdraget beräknas kräva.

Tillsynsmyndighetens kostnader gäller två ministeriers förvaltningsområden. För finansministeriets del ingår de i omkostnadsmomentet för Regionförvaltningsverket i Södra Finland och för kommunikationsministeriets del i omkostnadsmomentet för Transport- och kommunikationsverket Traficom. Målet är likväl att koncentrera tillsynsuppdraget till en myndighet innan tillsynen inleds den 28 juni 2025. Detta arbete ska enligt planerna inledas så snart lagarna, förordningarna och de administrativa föreskrifterna har godkänts, det vill säga före den 28 juni 2022.

Nivån på anslagen till tillsynsmyndigheten bör omprövas före år 2025, då tillsynsuppdraget inleds och kraven börjar tillämpas. Före den 28 juni 2025 består arbetet mest av deltagande i EU-arbetsgrupper samt handledning och rådgivning för användare, tjänsteleverantörer och ekonomiska aktörer.

De ekonomiska konsekvenserna av förslaget för den offentliga ekonomin kommer när det gäller tillsyn, rådgivning och stöd således sammanlagt att uppgå till 2,2 miljoner euro per år.

Förslaget har dessutom konsekvenser inom inrikesministeriets förvaltningsområde i fråga om systemutvecklingen för Nödcentralverket som beroende på vilket alternativ som väljs uppgår till minst 250 000 euro och högst 1,5 miljoner euro. Underhållskostnaderna uppgår beroende på vilket alternativ som väljs till 60 000 – 150 000 euro.

4.2.8 Konsekvenser för tjänsteproducenter

4.2.8.1 Konsekvenser för tjänsteproducenter (nödmeddelanden)

För att göra användningen av nödtextmeddelanden öppen för alla och säkerställa att realtidstext fungerar förutsätts åtgärder också av operatörerna. Med nuvarande tekniska arrangemang kan nödtextmeddelanden inte dirigeras på samma sätt som samtal, varför operatörerna behöver göra nödvändiga ändringar i sina system.

4.2.8.2 Konsekvenser för tjänsteproducenter (e-böcker)

Konsekvenserna för tjänsteleverantörerna blir desto mindre ju klarare kraven i direktivet kan uppfyllas. Enligt presumtionen om överensstämmelse i direktivet ska ”produkter och tjänster som uppfyller harmoniserade standarder eller delar av dem, till vilka hänvisningar har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning, förutsättas överensstämma med tillgänglighetskraven i detta direktiv i den utsträckning dessa standarder eller delar av dem omfattar dessa krav”. Således har standarderna en väsentlig inverkan när tillgänglighetskraven uppfylls. Kommissionen har begärt att en eller flera europeiska standardiseringsorganisationer utarbetar en harmoniserad standard (artikel 15) som också kan innehålla ett förslag om interoperabla beskrivningar i metadata för e-böcker.

Biblioteken är inte producenter av e-boktjänster, utan producenter av bibliotekstjänster som också tillhandahåller e-böcker som en del av sina tjänster. På e-boksområdet är biblioteken en betydande kanal när man informerar enskilda läsare och den breda allmänheten i tillgänglighetsfrågor. Kommunikationen kan stärkas bland annat i samband med kampanjer för läsfrämjande. För närvarande är det vid biblioteken inte till alla delar klart vad nytt som följer av kraven i tillgänglighetsdirektivet jämfört med kraven i lagen om digitala tjänster. Därför är det viktigt att man för biblioteken tar fram exakt information om kraven i de olika direktiven. Eftersom kraven i tillgänglighetsdirektivet inte är särskilt noga avgränsade, kan konsekvenserna likväl inte bedömas exakt.

Över huvud taget kommer konsekvenserna att gälla hela produktionskedjan och olika aktörer i denna produktionskedja, varför också kommunikationen och utbildningen bör rikta sig till alla dessa aktörer. Ett perspektiv där man betraktar hela produktionskedjan skulle göra det lättare att se varje aktörs roll som en del av kedjan och produktionen av tillgängliga e-böcker. Att genomföra gemensamma utbildningstillfällen om tillgänglighetsdirektivet har setts som ett bra sätt att potentiellt främja kunskapen om hela produktionskedjan för e-böcker och om bokbranschen generellt. Då kan olika aktörer med låg tröskel utbyta erfarenheter och lära sig god praxis av varandra.

4.2.8.3 Konsekvenser för tillhandahållare av digitala tjänster

I lagen om digitala tjänster anges tillgänglighetskrav för digitala tjänster. Lagen gäller för närvarande huvudsakligen aktörer inom den offentliga sektorn. Genom tillgänglighetsdirektivet tillkommer nya krav på vissa digitala tjänster. Dessa bedöms delvis sammanfalla med tillgänglighetskraven i lagen om digitala tjänster, men de bedöms delvis också innebära ytterligare krav. Tillgänglighetsdirektivet gäller också den privata sektorn.

Tillgänglighetskraven i gällande lag om digitala tjänster har utvidgats till att gälla en del av den privata sektorn, såsom en del av aktörerna inom finanssektorn och de aktörer som hör till tillämpningsområdet för försörjningslagen. Den aktuella nationella utvidgningen gjordes i samband med genomförandet av webbtillgänglighetsdirektivet, och dess syfte var att i förväg beakta den nya reglering som tillgänglighetsdirektivet medför. Ovan har det lyfts fram att till exempel finansbranschen redan uppfyller tillgänglighetskraven i lagen om digitala tjänster, vilka kan anses delvis sammanfalla med kraven i tillgänglighetsdirektivet.

Lagen om digitala tjänster täcker delvis samma tjänster som tillgänglighetsdirektivet. Dessa tjänster uppfyller alltså redan tillgänglighetskraven i lagen om digitala tjänster. Således är det med hänsyn till systematiken i lagen, lagens begriplighet och tillämpningen av den motiverat att det också av nya tjänster krävs att de uppfyller tillgänglighetskraven i lagen om digitala tjänster och dessutom de kompletterande kraven i tillgänglighetsdirektivet. Detta ökar i någon

mån tjänsteleverantörernas arbete till exempel när det gäller att ge information. Eftersom de mest betydande kraven ändå redan följer av tillgänglighetskraven i lagen om digitala tjänster, anses de kompletterande kraven inte så betydande.

Tilläggskravet på nya tjänster i lagen om digitala tjänster konkretiseras till exempel i kravet att inrätta en responskanal för den digitala tjänsten. Kravet motsvarar också delvis kravet på en tillgänglig stödtjänst i tillgänglighetsdirektivet. Enligt avsnitt III punkt d i bilaga I ska tjänsteleverantören genom stödtjänster tillhandahålla information om tjänstens tillgänglighet via en tillgänglig servicekanal. Direktivet medför således en skyldighet att inrätta en tillgänglig kanal genom vilken användare av tjänsten får information om dess tillgänglighet. Lagen om digitala tjänster ställer likväl vissa krav på responskanalen, såsom att respons ska besvaras inom två veckor. Det handlar således om nationell reglering. Den anses i någon mån men inte i betydande grad öka tjänsteleverantörernas skyldigheter. Ofta har tjänsteleverantörerna redan responskanaler till vilka den aktuella responskanalen kan knytas. Tillgängligheten ligger till grund för allt, varför också responskanalen ska vara tillgänglig. I detta skede har man inte på ett heltäckande sätt kunnat bedöma vilka följderna för tjänsteleverantörerna blir av att kanalen skapas. Eftersom en del av de tjänster som hör till tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde också hör till webbtillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde, är det emellertid klart att dessa aktörer på grund av gällande lag redan har en responskanal av aktuellt slag. Den kompletterande nationella regleringen gäller följaktligen en del av tjänsteleverantörerna inom e-handeln, e-boksbranschen och persontrafiken. Eftersom svarstiden inte bedöms medföra några betydande konsekvenser, kan man på goda grunder anse att det med tanke på genomförandet av direktivet inte är ändamålsenligt att ställa vissa tjänsteleverantörer utanför kravet att svara på respons om tillgängligheten.

4.2.8.4 Konsekvenser för kommunerna

Kommunerna och välfärdsområdena berörs av tillgänglighetskraven i lagen om digitala tjänster. Således ska webbsidor och mobilapplikationerna som konstrueras eller skaffas vara tillgängliga redan nu. Extra krav på kommunerna och välfärdsområdena kan uppstå till exempel genom webbutikernas skyldighet att ge information, men annars har kommunerna som offentlig aktör varit tvungna att iaktta tillgänglighetskraven redan nu. Tillgänglighetskraven ska beaktas också i offentliga upphandlingar och upphandlingar enligt försörjningslagen.

E-böcker ska i fortsättningen tillhandahållas på ett tillgängligt sätt. På e-boksområdet är biblioteken en betydande kanal när man informerar enskilda läsare och den breda allmänheten i tillgänglighetsfrågor. Biblioteken är inte producenter av e-bokstjänster, utan producenter av bibliotekstjänster (som också tillhandahåller e-böcker som en del av sina tjänster).

I fråga om persontransporttjänster i tätorts-, pendlings- och regionaltrafiken gäller de nya kraven självbetjäningsterminaler. Till dessa självbetjäningsterminaler hör de interaktiva självbetjäningsterminaler som används till exempel vid incheckning och biljettköp samt tillhandahållande av information. De som tillverkar självbetjäningsterminaler ska från och med den 28 juni 2025 släppa ut tillgängliga självbetjäningsterminaler på marknaden. Tjänsteleverantören får använda självbetjäningsterminaler fram till utgången av deras användningstid, likväl i högst 20 år från att de tagits i bruk. Detta innebär att produkterna (till exempel betalterminaler) uppdateras till exempel i samband med nya anskaffningar.

På samtal eller meddelande till det allmänna nödnumret svarar nödcentralerna, och konsekvenserna av propositionen berör Nödcentralsverket och inrikesministeriet. Kommunerna och välfärdsområdena svarar inte för mottagandet av nödmeddelanden, och propositionen medför inte nya uppgifter för dem. Propositionen får inte heller några konsekvenser för kommunernas eller

framöver för välfärdsområdenas organiseringsansvar i fråga om räddningsväsendet och social- och hälsovården.

Kommunerna har lagstadgade uppgifter utöver vilka de med stöd av självstyrelsen kan åta sig andra uppgifter som i allmänhet rör ekonomin, sysselsättningen eller boendet. Genom den föreslagna lagen påförs kommunerna och välfärdsområdena inga nya uppgifter, men den förutsätter att alla produkter och tjänster som hör till tillämpningsområdet och som ekonomiska aktörer tillhandahåller konsumenterna i fortsättningen uppfyller tillgänglighetskraven. Främjandet av tillgänglighet tryggar särskilt jämlikheten och de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna för personer med funktionsnedsättning med hänsyn till funktionshinderkonventionen. Kommunerna har en grundlagsfäst skyldighet att främja exempelvis målen i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

5.1.1 Produkter och tjänster

De författningsförslag som ingår i denna proposition ska genomföra den tvingande regleringen i tillgänglighetsdirektivet. Vid beredningen av propositionen har det också bedömts i vilken mån åtgärder eller skyldigheter som främjar den byggda miljön bör beaktas i genomförandet av direktivet. Likväl ska de tidsramar som direktivet ger för genomförandet beaktas. Bedömningen har gjorts av en arbetsgrupp tillsatt av social- och hälsovårdsministeriet.

Målet vid arbetet med att genomföra tillgänglighetsdirektivet nationellt var redan från första början att utarbeta en samlad regeringsproposition. Dessutom var det redan från början klart att kraven kommer att inverka på många gällande lagar. Nedan bedöms olika genomförandeanternativ i fråga om produkter och tjänster samt separat för den byggda miljön och nödmeddelanden.

Vid lagberedningen har det utretts om tillgänglighetsregleringen skulle kunna inlemmas i befintliga centrala författningar för sakområdet.

I denna modell utvidgas tillämpningsområdet för marknadskontrollagen till att gälla nödvändiga produktspecifika lagar. När det gäller produkter som hör till tillämpningsområdet bör varje sektorsspecifik substansförfattning ändras så att tillgänglighetskraven beaktas. Olika myndigheter bör eventuellt bemyndigas att utfärda förordningar om de tillgänglighetskrav som anges i bilaga I till tillgänglighetsdirektivet. Senare träder eventuella standarder i kraft, vilka tillämpas när referensuppgifter för dem har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning. Enligt den aktuella modellen ska det i lagen om digitala tjänster i huvudsak föreskrivas om digital tillgänglighet. Likväl växer lagens tillämpningsområde och kraven i lagen. Modellen innebär att ingen ny lag stiftas. Den stora utmaningen med denna modell är att regleringen blir mycket splittrad. Därför blir det svårt att utreda tillgänglighetskraven. En centraliserad tillsyn blir svår att genomföra om denna modell väljs. Även för medborgarna skulle det kunna vara svårt att utreda tillgänglighetskrav och rättigheter.

Vid lagberedningen har det också utretts om tillgänglighetsregleringen kan genomföras så att en ny lag stiftas om tillgänglighetskraven för vissa produkter och tjänster. Tillgänglighetskraven för produkter och tjänster i bilaga I till tillgänglighetsdirektivet införs i denna allmänna lag eller i en förordning som utfärdas med stöd av den eller genom en direkt hänvisning till bilaga I i

tillgänglighetsdirektivet. Senare träder eventuella standarder i kraft, vilka tillämpas när referensuppgifter för dem har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning. I denna modell finns en klar allmän lag där tillgänglighetskraven för de produkter och tjänster som hör till tillämpningsområdet anges. Modellen skulle inte dra nytta av gällande lag om digitala tjänster, där det föreskrivs om digitala tjänsters tillgänglighet. Modellen skiljer inte heller mellan produkter och tjänster, för vilka tillgänglighetskraven likväl delvis är olika enligt bilaga I till tillgänglighetsdirektivet. Detta alternativ kräver hänvisningar exempelvis till marknadskontrollagen och andra accessoriska lagar. I modellen kan tillsynen på ett tydligt sätt koncentreras till en enda myndighet.

Det har likaså utretts om tillgänglighetsregleringen kan genomföras så att en ny lag stiftas om tillgänglighetskrav för vissa produkter. Bestämmelser om tillgänglighetskrav för produkter enligt bilaga I till tillgänglighetsdirektivet anges i denna lag eller i en förordning som utfärdas med stöd av den eller genom en direkt hänvisning till bilaga I till tillgänglighetsdirektivet. Senare träder eventuella standarder i kraft, vilka ska tillämpas när referensuppgifter för dem har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning. I detta alternativ finns det en klar allmän lag där tillgänglighetskrav anges för de produkter som hör till tillämpningsområdet. Bestämmelser om tillgänglighetskrav för tjänster anges i huvudsak i lagen om digitala tjänster, där det för närvarande ingår tillgänglighetskrav för digitala tjänster. När de nya tillgänglighetskraven beaktas, utökas lagen om digitala tjänster vad gäller såväl tillämpningsområdet som de krav som ska tillämpas. I den nya allmänna lag som gäller produkter görs behövliga hänvisningar till accessoriska lagar såsom marknadskontrollagen. Tillsynen delas i enlighet med tillgänglighetsdirektivet tydligt in i marknadskontroll av produkter och tillsyn över tjänster.

I detta alternativ görs åtskillnad mellan produkter och tjänster, för vilka kraven är olika i tillgänglighetsdirektivet. I denna modell beaktas också gällande lagstiftning om krav på digital tillgänglighet. Dessutom beaktas den terminologi som används i Finland. I lagen om digitala tjänster definieras i dess finska språkdräkt den termen ”saavutettavuus” som avser digital tillgänglighet. Tillgänglighet kan gälla digitala tjänster och fysiska produkter och miljön.

Bland de ovan presenterade alternativen väljs förslaget att det nationella genomförandet i fråga om de produkter som hör till tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde sker i form av en egen ny lag. Lagen läggs enligt förslaget till i tillämpningsområdet för marknadskontrollagen, eftersom produktkontroll är marknadskontroll. Marknadskontrollen av produkter ska skötas av de nuvarande marknadskontrollmyndigheterna eller av en eller flera myndigheter som utses senare.

I lagen om digitala tjänster föreskrivs enligt propositionen om vissa digitala tjänsters tillgänglighet. På så sätt beaktas också de skrivningar och anmärkningar som gjorts under beredningen om den reglering som följer av tillgänglighetsdirektivet samt att den tillsynsmyndighet som övervakar att tillgänglighetskraven uppfylls också sköter tillsynen över de nya tillgänglighetskraven för digitala tjänster. Tillgänglighetskraven i gällande lag om digitala tjänster har utvidgats till att gälla en del av den privata sektorn, såsom de aktörer som hör till tillämpningsområdet för försörjningslagen och en del av aktörerna inom finanssektorn. I den aktuella nationella utvidgningen, som gjordes i samband med genomförandet av webbdirektivet, beaktades redan i förväg den nya reglering som tillgänglighetsdirektivet medför. Om den nya reglering som tillgänglighetsdirektivet medför i fråga om tillgänglighetskraven för digitala tjänster inte inlemmas i lagen om digitala tjänster, uppstår praktiska problem vid tillämpningen såtillvida att den nationella lagstiftning för tillgänglighet som gäller digitala tjänster splittras på flera lagar. En del av de digitala tjänster som hör till tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde hör redan nu samtidigt till tillämpningsområdet för lagen om digitala tjänster, varför det ur denna synvinkel

och med beaktande av strävan efter en sammanhållen lagstiftning är ändamålsenligt att genomföra den nya regleringen i lagen om digitala tjänster.

I lagberedningen och det nationella genomförandet av unionsrätten ska medlemsstaterna sörja för lagstiftningens kvalitet och särskilt i detta hänseende för att de rättigheter men också de skyldigheter som ingår i regleringen är klara och lätta att hitta. En splittrad jämlikhets- och tillgänglighetslagstiftning främjar inte lagstiftningens kvalitet. En lagstiftning som främjar och genomför jämlikhet samt tillgänglighet främjar samordningen av lagstiftningen och gör det möjligt för individen att få en klar bild av sina rättigheter. Samtidigt får de aktörer, vars skyldighet det är att arbeta för och genomföra åtgärder som främjar jämlikhet och tillgänglighet, lätt klarhet om sina skyldigheter.

Det omfattande tillämpningsområdet är en utmaning när en samordnad helhet ska skapas. Regleringen och i synnerhet tillsynen skulle delvis kunna decentraliseras så att befintlig kompetens kan utnyttjas och så att exempelvis tillsynen över kraven kan införlivas med användning av befintlig kompetens i marknadskontrollen och tillsynen över digitala tjänsters tillgänglighet samt medborgarnas nyttjande av sina rättigheter

I lagberedningen har det bedömts hur tillgänglighetsdirektivet i lagen om digitala tjänster och de tillgänglighetskrav som ska införas skiljer sig från varandra och hur många nya krav de ekonomiska aktörerna ska uppfylla när tillgänglighetsdirektivet genomförs nationellt. I lagberedningen beslutades att tillgänglighetskraven i överensstämmelse med tillgänglighetsdirektivet ska gälla endast valda produkter och tjänster. Tillgänglighetskraven utsträcks således i huvudsak inte till att omfatta alla digitala tjänster som hör till tillämpningsområdet för lagen om digitala tjänster.

5.1.2 Den byggda miljön

De krav på den byggda miljön som ställs i tillgänglighetsdirektivet anges i bilaga III till direktivet. Medlemsstaterna får själva besluta om de ska införliva bilagan om den byggda miljön i den nationella lagstiftningen. Medlemsstaterna får således besluta nationellt om den byggda miljön måste uppfylla de tillgänglighetskrav som fastställts i bilaga III.

Bilaga III till direktivet förutsätter att tillgängligheten i fråga om områden som allmänheten avses ha tillträde till inkluderar följande aspekter:

- a) användning av tillhörande utomhusutrymmen och faciliteter,
- b) tillfartsvägar till byggnader,
- c) användning av ingångar,
- d) framkomlighet vid förflyttning i horisontell riktning,
- e) framkomlighet vid förflyttning i vertikal riktning,
- f) allmänhetens användning av lokaler,
- g) användning av utrustning och faciliteter vid tillhandahållandet av tjänsten,
- h) användning av toaletter och sanitetsutrymmen,

- i) användning av utgångar, evakueringsvägar och principer för beredskapsplanering,
- j) kommunikation och orientering som kan uppfattas med mer än ett sinne,
- k) användning av faciliteter och byggnader för deras förutsebara ändamål,
- l) skydd mot faror i både inomhus- och utomhusmiljön

Europeiska kommissionen utfärdar separata genomförandebeslut om de standarder som sammanhänger med tillgänglighetskraven. Den första europeiska tillgänglighetsstandard för den byggda miljön (EN 17210:2021) offentliggjordes i juni 2021. Liksom kraven på den byggda miljön i bilaga III till tillgänglighetsdirektivet anges i standarden också allmänna krav för att tillgängligheten ska uppnås. Men standarden innehåller för närvarande inte exakta kriterier eller exempel på lösningar som uppfyller kraven. På grundval av standarden ska en harmoniserad standard utarbetas till stöd för tillämpningen av tillgänglighetsdirektivet. De harmoniserade standarderna ska stödja tillämpningen av tillgänglighetskraven i direktivet, och de ska innehålla detaljerade tekniska specificeringar av tillgänglighetskraven så att de kan iakttas.

För den byggda miljön har det under lagberedningen identifierats tre alternativa genomföranden:

- a) de krav som gäller den byggda miljön tas genast med i det nationella genomförandet i enlighet med bilaga III,
- b) de krav som gäller den byggda miljön tas inte med i det nationella genomförandet, eller
- c) de krav som gäller den byggda miljön tas inte med i regeringens proposition om en nationell lagstiftning för tjänster, utan beslut om dess tillämpning fattas senare.

Målet med direktivet är att förbättra möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att sköta sina ärenden självständigt, vilket förutsätter att också den byggda miljön är tillgänglig. Om kraven på den byggda miljön tas med i den nationella lagstiftningen antingen genom lagändringar som görs nu eller i ett senare skede, kan detta antas ha positiv inverkan på jämlikheten mellan medborgarna som användare av tjänster som hör till direktivets tillämpningsområde. En tillgänglig tjänst som tillhandahålls i en tillgänglig miljö är lättanvänd och fungerande för alla användare. En byggd miljö som är tillgänglig främjar också de äldres möjligheter att ta del av tjänster. Om de krav som gäller den byggda miljön inte tas med i det nationella genomförandet, kan det vara möjligt att tillhandahålla en tjänst som omfattas av tillgänglighetsdirektivet också i en miljö vars tillgänglighet inte har säkerställts. Den byggda miljön förnyas långsamt och är ännu på många håll icke tillgänglig, och den erbjuder inte alla samma möjligheter att fungera.

De skyldigheter som gäller den byggda miljön anges i bilagan till direktivet på ett tämligen allmänt plan med tanke på påvisandet av överensstämmelse med kraven samt tillsynen. De innebär skyldigheter att beakta tillgängligheten, men i bilagan fastställs inte exakta kriterier och där ges inte exempel på godkända lösningar som uppfyller kraven. Därför har man ännu inte kunnat bedöma hur kraven i bilaga III till tillgänglighetsdirektivet i slutändan inverkar på den nationella lagstiftningen. Det får anses sannolikt att den harmoniserade standarden kommer att innehålla sådana krav på tillgänglighet för syn- och hörselmiljön som inte för närvarande ingår i den nationella tillgänglighetslagstiftningen. Det blir då aktuellt att granska i synnerhet punkt

j) kommunikation och orientering som kan uppfattas med mer än ett sinne och punkt i) användning av utgångar, evakueringsvägar och principer för beredskapsplanering i bilaga III till direktivet.

Direktivet ställer också krav på den byggda miljö som tjänsteleverantören ansvarar för, men i direktivet bestäms det inte exakt vad som avses med den miljö som tjänsteleverantören ansvarar för. Definitionen har vid sidan av kostnaderna en betydande inverkan på hur tillgängligheten i den byggda miljön kan antas utvecklas under inverkan av direktivet. Eftersom ansvaret när en tjänst som omfattas av tillgänglighetsdirektivet vilar på tjänsteleverantören, medför direktivet inte nya eller från de nuvarande avvikande skyldigheter för den som inleder ett byggprojekt, när det är fråga om nybyggnad eller renovering som kräver bygglov. Det medför inte heller skyldigheter för byggnadens ägare att utföra tillgänglighetsanpassningar.

Byggande och ändringar i den byggda miljön orsakar i allmänhet kostnader. I den konsekvensbedömning som beställdes i samband med beredningen av det nationella genomförandet hade den byggda miljön ställts utanför granskningen, men en del av observationerna i bedömningen kan tillämpas också på den byggda miljön. I de intervjuer som gjordes i samband med konsekvensbedömningen bedömdes kostnaderna öka betydligt om den byggda miljön tas med i den nationella lagstiftningen. Enligt direktivet ska tillgänglighetskraven likväl tolkas och tillämpas så att den byggda miljöns nuvarande tillstånd beaktas. När tillämpningen av skyldigheterna granskas ska leddkärnan vara skälighet. Därigenom säkerställs att de ekonomiska konsekvenserna blir skäliga även när det gäller behov av ändringar i den byggda miljön. I ett helhetsperspektiv måste man likväl beakta att avtalsparterna enligt funktionshinderkonventionen inte får utnyttja sparåtgärder i de offentliga finanserna som ett svepskäl för att undvika att tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning stegvis tryggas.

Vilka kostnader direktivet medför beror också på inom vilka tidsramar den byggda miljö där tjänsten tillhandahålls och som tjänsteleverantören ansvarar för ska göras tillgänglig. Genom övergångsåtgärder skulle man kunna föreskriva om en möjlighet att fortsätta att tillhandahålla tjänsten utan anpassningsåtgärder till slutet av brukstiden för de självbetjäningsterminaler som är avsedda för tillhandahållandet av tjänsten. Dock kan en tillgänglig byggd miljö göra tjänsterna lättare att använda för alla och motverka att kostnader uppkommer på annat håll till exempel genom sekundära tjänster. I nuläget är det svårt att uppskatta de kostnader tillgänglighetsdirektivet orsakar en enskild aktör genom kraven på den byggda miljön, eftersom den standard som avses precisera skyldigheterna i direktivet ännu inte har harmoniserats.

Kraven på den byggda miljön behöver ännu inte vara genomförda i den nationella lagstiftningen i juni 2022. En omsorgsfull och tillräckligt omfattande bedömning av konsekvenserna av de skyldigheter som gäller den byggda miljön kräver dessutom tid. Den konsekvensbedömning som gäller den byggda miljön bör fortsätta så att man kan finna ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt att säkerställa tillgängligheten när tjänster tillhandahålls. Samtidigt bör man i fråga om tjänster som hör till direktivets tillämpningsområde utreda alternativa sätt att genomföra tillgänglighetskraven för den byggda miljön i den nationella lagstiftningen. Dessutom bör man utreda om det för att utveckla tillgängligheten finns behov av nationell reglering som är mera detaljerad än bilaga III till direktivet. Därtill bör man vänta på att innehållet i standarden klarnar. Emellertid blir övergångstiden därmed kortare, om bestämmelserna ändå börjar tillämpas år 2025 så som fastställts i direktivet. Likväl är det möjligt att genom övergångsåtgärder föreskriva om en möjlighet att utan ändringar fortsätta att tillhandahålla tjänsterna till slutet av brukstiden för de självbetjäningsterminaler som är avsedda för dem. På dessa grunder har man i lagberedningen valt alternativ c.

5.1.3 Det allmänna nödnumret

I nödcentralslagen skulle det kunna föreskrivas att Nödcentralverket ska svara på nödmeddelanden till det allmänna nödnumret 112 som kommer som tal eller textmeddelande. När det gäller att svara på nödmeddelanden som mottas på andra motsvarande sätt avsedda för interaktion med Nödcentralverket samt sätten att svara på det allmänna nödnumret skulle man alternativt kunna föreskriva om ett bemyndigande att utfärda en förordning av statsrådet och föreskriva närmare om frågorna i förordningen. Detta skulle göra det möjligt att i förordningen föreskriva exaktare att nödkommunikation till det allmänna nödnumret 112 ska besvaras på lämpligt sätt med samma kommunikationsmedel som kommunikationen mottogs det vill säga realtidstal och text eller, om video tillhandahålls, tal, text och video som synkroniseras i en totalkonversation. I framtiden skulle det vara möjligt att lägga till andra tekniska kommunikationssätt och sätt att besvara dem. För detta alternativ talar det faktum att en förordning kan ändras enklare och snabbare när tekniken utvecklas och att tekniska svarssätt är sådana tekniska detaljer som det också är befogat att föreskriva om på förordningsnivå.

Det primära är likväl att genomföra kraven i tillgänglighetsdirektivet genom reglering på lagnivå, varför valet har fallit på det alternativ med lagändring och bemyndigande att utfärda förordning som ingår i propositionen. I förslaget till ändring av lagen nödcentralslagen ingår kraven i tillgänglighetsdirektivet utan inskränkningar. I praktiken finns det för närvarande inga andra sätt att ta emot och svara på nödmeddelanden än tal, text och, på försöksnivå, video, varför det inte i detta skede är motiverat att föreskriva närmare om frågan genom förordning. Den föreslagna paragrafen har formulerats så att den möjliggör att tekniken i framtiden utvecklas så att kommunikationssättet inte är bundet till kommunikationsmedlet, utan till kommunikationssättet och regleringen möjliggör att Nödcentralverket utvecklar sin verksamhet i fråga om att ta emot och svara på nödmeddelanden. Om det i lagen föreskrevs att närmare bestämmelser om sätten att svara på nödmeddelanden ska utfärdas genom förordning av statsrådet, skulle det när nya funktioner och kontaktsätt tas i bruk alltid krävas en ändring av förordningen. Detta bromsar utvecklingen av Nödcentralverkets kärnuppgift.

Vid sidan av detta förslag skulle ett alternativ vara att föreskriva en skyldighet att tillhandahålla video som kontaktsätt för nödmeddelanden. Detta skulle garantera att personer som använder teckenspråk kan kontakta det allmänna nödnumret 112 via video. Tillgänglighetsdirektivet kräver likväl inte att video tillhandahålls. Direktivet kräver däremot att om video tillhandahålls, ska det ingå tal, text (inbegripet realtidstext) och video som synkroniseras i en totalkonversation. I propositionen föreslås det inte att det videoförmedlade kontaktsättet ska bli obligatoriskt, eftersom det inom de tidsramar som fastställts för projektet inte har varit möjligt att få klarhet i hurdana datatekniska ändringar den videotolkningstjänst vid samtal till det gemensamma nödnumret som det nu görs försök med skulle kräva enligt direktivet. Det har inte heller varit klart om Folkpensionsanstalten och Nödcentralverket kan göra avtalet om videotolkningstjänst permanent, hur tolkningen i annat fall skulle kunna ordnas eller hur mycket en videotolkningstjänst som uppfyller kraven i direktivet kommer att kosta. Den föreslagna regleringen möjliggör likväl att videotolkning tillhandahålls samt att andra tillvägagångssätt utvecklas i framtiden.

För att videonödmeddelanden med telefon eller dator ska bli möjliga krävs tekniska ändringar i nödcentraldatasystemet. Utvecklandet av videosamtal har ansetts höra till det normala utvecklandet av nödcentralverksamheten, där en tidplan borde kunna ges för hur arbetet ska avancera inom ramen för Nödcentralverkets resurser och finansiering. Samtidigt kan man bedöma effekterna av genomförandet på hur resultatet för nödcentralverksamheten är och följa de möjligheter olika tekniska lösningar ger. Utöver detta är genomförandet av videosamtal förenat med många utmaningar för verksamheten med beaktande av bland annat genomförandet av videobaserad riskbedömningen, den växande psykiska belastningen för de nödcentralsjourhavande,

datasäkerhetsfrågorna, datalagringslösningarna, kapacitetsbehoven för systemet samt de omfattande behoven av anvisningar och utbildning.

Tillsynen över det allmänna nödnumrets tillgänglighet skulle kunna koncentreras till Regionförvaltningsverket i Södra Finland eller Traficom i stället för inrikesministeriet. Lagen om digitala tjänster tillämpas enligt dess 3 § på Nödcentralsverkets digitala tjänster dvs. på dess webbplats och mobilapplikationer samt på de funktioner som sammanhänger med dem. Regionförvaltningsverket i Södra Finland övervakar att lagen efterlevs också vad gäller Nödcentralsverket. Traficom övervakar teleoperatörerna på grundval av lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation, och i tillsynen ingår att säkerställa att allmänheten via kommunikationsnäten och kommunikationstjänsterna får kontakt med det allmänna nödnumret. Kraven på tillgänglighet för svar på nödnummer hör enligt propositionen till Nödcentralsverkets ansvarsområde. Eftersom inrikesministeriet även i övrigt sköter laglighets tillsynen över Nödcentralsverket och varken regionförvaltningsverket eller Traficom övervakar hur Nödcentralsverket svarar på nödmeddelanden, är det motiverat att koncentrera tillgänglighetstillsynen gällande svar på det allmänna nödnumret 112 så att den sköts i anknytning till laglighetsövervakningen vid inrikesministeriet.

5.1.4 Finansiella tjänster och banktjänster

För de finansiella tjänsterna och banktjänsterna ska det finnas olika lösningar för det nationella genomförandet av tillgänglighetsdirektivet. Definitionen i tillgänglighetsdirektivet av banktjänster och finansiella tjänster som tillhandahålls konsumenterna utgår från servicen, medan det tidigare nationellt har föreskrivits om tillgängligheten för digitala finansiella tjänster institutionsspecifikt. Nationellt har det dessutom inte tidigare i fråga om tillgänglighet för digitala tjänster särskilts mellan tillgänglighet för konsumenter och tillgänglighet för företag. Det finns behov av att anpassa den nationella lagstiftningen efter kraven i tillgänglighetsdirektivet. Detta kan göras på olika sätt.

Ett alternativ är att använda tillämpningsområdet från tillgänglighetsdirektivet som sådant och upphäva tillämpningsområdet för den nuvarande lagen om digitala tjänster i fråga om leverantörer av finansiella tjänster. En sådan lösning skulle innebära en försämring jämfört med nuläget i och med att den försvagar tillgängligheten för digitala finansiella tjänster. Jämfört med nuläget skulle till exempel bara vissa placeringstjänster omfattas av tillgänglighetskravet, eftersom alla placeringstjänster som tillhandahålls digitalt i dag ska vara tillgängliga. I nuläget måste dessutom också de digitala tjänster som tillhandahålls företag vara tillgängliga, vilket tillgänglighetsdirektivet inte kräver. Dock bör det noteras att kraven i tillgänglighetsdirektivet delvis är exaktare och mera långtgående än nuvarande tillgänglighetskrav för digitala tjänster. En implementering av tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde som sådant skulle innebära en försämring jämfört med nuläget. Ett sådant genomförandealternativ skulle likväl bäst motsvara kraven i direktivet och skulle därför sannolikt vara mest likt de övriga medlemsstaternas lösningar. Likväl får det anses att ett sådant genomförande står i strid med huvudsyftet med direktivet.

Vid tillämpningen bör det också beaktas att tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde till exempel inte täcker tjänster som sammanhänger med försäkringar, vars tillgänglighet när de tillhandahålls elektroniskt redan omfattas av lagen om digitala tjänster. En del av försäkringstjänsterna gäller kraven i webbdirektivet, varför kraven i webbdirektivet måste tillämpas åtminstone på dem. Åtminstone ur konsumenternas och med dem jämförbara försäkringstagares samt de försäkrades synvinkel är det motiverat att också tillgänglighetskraven gäller försäkringsbolag och andra tillhandahållare av försäkringar. Många försäkringsbolag är finanskoncerner, varför en del av deras tjänster i varje händelse omfattas av kraven i tillgänglighetsdirektivet.

I tillgänglighetsdirektivet avgränsas tillämpningsområdet i fråga om banktjänster och finansiella tjänster som tillhandahålls konsumenterna inte klart till digitala tjänster. Likväl styr de utförligare skyldigheter som anges i bilagorna i riktning mot en sådan tolkning. Dessutom sammanhänger en del av den tillgänglighet som avser finansiella tjänster och banktjänster som tillhandahålls ansikte mot ansikte med bankkontorens och den övriga byggda miljöns tillgänglighet. Denna har ännu inte granskats närmare i samband med regeringens proposition. Miljöministeriet ämnar utföra en separat utredning om en eventuell tillämpning av bilaga III till tillgänglighetsdirektivet på den byggda miljön. En sådan utredning omfattar också en undersökning av om bankkontoren omfattas av tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde.

Dessutom är omfattningen av kravet i avsnitt IV på begriplighet och det därmed sammanhängande kravet på en språklig komplexitet som inte överstiger nivå B2 delvis oklar i tillgänglighetsdirektivet. I tillgänglighetsdirektivet specificeras inte närmare vilken information som ska omfattas av kravet. Att tillämpa tillsynspraxis på banktjänster och finansiella tjänster avsedda för konsumenter är svårt, om kravet rörande språklig komplexitet anses gälla annan information än sådan som rör finansiella tjänster eller banktjänster. Redan enligt gällande lagstiftning ska dokument för många finansiella tjänster vara begripliga, och till exempel i fråga om utbudet av placeringstjänster ska det göras en utredning av kundens lämplighet utifrån vilken det bestäms hurdana tjänster kunden lämpligen kan erbjudas. Om kraven i tillgänglighetsdirektivet utsträcks till att gälla interna dokument för tjänsten, som kan omfattas av exakta formkrav i finansmarknadslagstiftningen, skulle tillgänglighetsregleringen och finansmarknadsregleringen i en del fall kunna råka i konflikt med varandra. Dessutom skulle det i ett sådant fall uppstå oklarheter i fråga om övervakarnas verksamhetsområden. Regionförvaltningsverket i Södra Finland utövar redan nu en tämligen heltäckande tillsyn över den tekniska digitala tillgängligheten för tjänster och dokument som hör till Finansinspektionens förvaltningsområde.

I artikel 33 i betaltjänstdirektivet (PSD2) anges vilka bestämmelser som ska tillämpas på leverantörer av kontoinformationstjänster. I tillgänglighetsdirektivet fastställs nya krav också för dessa aktörer, eftersom kontoinformationstjänsterna är en del av betaltjänsterna och därför hör till direktivets tillämpningsområde. I tillgänglighetsdirektivet tas inte särskilt ställning till leverantörer av kontoinformationstjänster, och där föreslås ingen reglering som ändrar betaltjänstdirektivet. Därför är det delvis oklart hur man ska förhålla sig till skyldigheterna i betaltjänstdirektivet och tillgänglighetsdirektivet. Leverantörerna av kontoinformationstjänster skulle ur betaltjänstdirektivets synvinkel kunna ställas utanför tillämpningsområdet för tillgänglighetskraven, men en sådan lösning står inte i samklang med den lösning som föreslås för andra finansiella aktörer och stöder inte tillgängligheten i tjänster som tillhandahålls konsumenterna.

5.2 Handlingsmodeller som planeras eller används i andra medlemsstater

5.2.1 Allmänt

Olika länder har reglering om tillgänglighet i varierande grad. I Europeiska unionens medlemsstater gäller EU-lagstiftning till exempel inom transporter, resande och byggande. Vad gäller tillgänglighetsdirektivet pågick det nationella genomförandet i övriga medlemsstater ännu i november 2021. Nedan ges kortfattad information om läget i några länder i fråga om det nationella genomförandet.

5.2.2 Allmänt om nödmeddelanden

I artikel 109 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/1972 om inrättande av en europeisk kodex för elektronisk kommunikation finns bestämmelser om nödkommunikation och ett europeiskt nödnummer. Enligt artikeln ska medlemsstaterna se till att slutanvändarna av

tjänsterna har tillträde till alarmeringstjänster via nödkommunikation avgiftsfritt och utan att behöva använda sig av något betalningsmedel genom att använda det gemensamma europeiska nödnumret 112 och nationella nödnummer som specificerats av medlemsstaterna. Sedan december 2008 har man var som helst inom Europeiska unionens område fått kontakt med någon nödtjänst genom att ringa 112. Vid sidan av det gemensamma europeiska nödnumret används också nationella nummer.

Organiseringen av alarmeringscentraler varierar. I Europeiska unionen är det i regel en hälso-, räddnings- eller polismyndighet som svarar på numret 112. I Finland, Estland, Island och Litauen finns det en självständig nödcentralmyndighet. I dessa länder är nödcentralverken självständiga statliga myndigheter som, när de besvarat ett nödsamtal och utfört en riskbedömning, alarmerar behövliga myndigheter. I de länder som saknar en särskild nödcentralmyndighet är de som besvarar samtalen myndigheter med de befogenheter som tillkommer dessa. I en del länder, såsom Storbritannien och Irland, svarar först teleoperatören eller ett kommersiellt bolag på nödsamtalet, varefter det överförs till myndighetens egen alarmeringscentral.

5.2.3 Tyskland

I Tyskland finns det för närvarande flera nationella lagar som gäller tillgänglighet både på förbundsstats- och delstatsnivå. Den lag som handlar om jämlikhet för personer med funktionsnedsättning (Behindertengleichstellungsgesetz) kräver att offentliga aktörer ser till att deras webbplatser är tillgängliga och att de tillhandahåller information och kommunikation, såsom beslut och brev, på ett tillgängligt sätt. Den kräver också att offentliga aktörer säkerställer hinderfritt tillträde till byggnader.

Tyskland har genomfört tillgänglighetsdirektivet i en nationell lag (Barrierefreiheitsstärkungsgesetz). De konkreta tillgänglighetskraven i bilaga I till direktivet kommer att genomföras genom en förordning som utarbetats hösten 2021.

I lagarna Behindertengleichstellungsgesetz och Barrierefreiheitsstärkungsgesetz finns särskild reglering om hur medborgarna kan nyttja sina rättigheter, till exempel genom ett förlikningsförfarande eller klagan hos för en förvaltningsdomstol. Den tyska civillagen kan tillämpas på en stor del av tillgänglighetskraven. Detta gäller också den nya lag (Barrierefreiheitsstärkungsgesetz) genom vilken tillgänglighetsdirektivet genomförs.

I den tyska förbundsstaten finns flera ansvariga organ som utövar tillsyn på delstatsnivå. Vad gäller tillgänglighetsdirektivet har man i Tyskland ännu inte bestämt hurdana de organ som ska utöva tillsyn över tillgänglighetskraven kommer att vara. I Barrierefreiheitsstärkungsgesetz beskrivs det likväl att förbundsstatens institut för säkerhet och hälsa i arbetet är den huvudsvariga myndighet som samordnar tillsynen.

Ytterligare information om situationen i Tyskland finns här: [BMAS - Participation and inclusion](#)
[BMAS - Barrierefreiheitsstärkungsgesetz](#)

5.2.4 Danmark

Den danska lagstiftningen om tillgänglighet grundar sig huvudsakligen på unionsreglering för olika sektorer. Reglering som gäller tillgänglighet finns också i bestämmelserna om den byggda miljön. Syftet med dessa bestämmelser är att säkerställa de tekniska kraven på byggnader och till exempel tillgängligheten för sanitetsutrymmen. Inom vissa sektorer finns fortfarande frivilliga avtal som förbättrar tillgängligheten med tanke på personer med funktionsnedsättning. Så

är det till exempel med finanssektorn, där man för en fortlöpande dialog med organisationer för personer med funktionsnedsättning.

Industri-, närings- och ekonomiministeriet (erhvervsministeriet) har det övergripande ansvaret för det nationella genomförandet av tillgänglighetsdirektivet. För utarbetandet av lagen och samordningen mellan myndigheterna svarar den danska myndigheten för säkerhetsteknik. Sammanlagt sju myndigheter arbetar med tillgänglighetsdirektivet.

Danmark ämnar stifta en horisontell lag som ska täcka tillgänglighetsdirektivets hela tillämpningsområde. Ett undantag utgörs av den del som handlar om nödnumret, vilken kommer att inlemmas i en befintlig lag.

Enligt planerna kommer det att finnas flera olika myndigheter som sköter marknadskontroll och tillämpar samma grunder för sin tillsyn. De behöriga myndigheternas ansvarsområden fastställs enligt hur ansvarsområdena är fördelade i nuvarande regeringens. Med andra ord kommer tillsynen att ordnas sektorsvis. Den danska myndigheten för säkerhetsteknik svarar emellertid för marknadskontrollen inom de flesta delarna av tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde.

5.2.5 Norge

I Norge är det kulturdepartementet (Kultur- og likestillingsdepartementet) som samordnar det nationella genomförandet av tillgänglighetsdirektivet. Flera departement, på vars sektorspecifika lagstiftning tillgänglighetsdirektivet inverkar, deltar i arbetet. Kulturdepartementet har utarbetat en remisspromemoria med förslag till nationellt genomförande av tillgänglighetsdirektivet. Som underlag för promemorian har departementet använt två externa rapporter.

Promemorian sändes på remiss den 7 juni 2021. Remissbrevet och svaren: [Høring - gjennomføring av tilgjengelighetsdirektivet - regjeringen.no](#)

Det aktuella läget i fråga om det nationella genomförandet av tillgänglighetsdirektivet kan följas på Norges regeringens webbplats: [EUs Tilgjengelighetsdirektiv - regjeringen.no](#)

5.2.6 Sverige

Sverige har utfört en omfattande utredning, där alternativa sätt att genomföra tillgänglighetsdirektivet nationellt granskas. I utredningen bedöms att det är bäst att genomföra tillgänglighetsdirektivet nationellt genom att stifta en ny samlad lag om tillgänglighet för produkter och tjänster. Den nya lagen ska innehålla allmänna bestämmelser och bestämmelser om skyldigheter för ekonomiska aktörer. Tillgänglighetskraven i bilaga I till tillgänglighetsdirektivet genomförs separat genom en förordning.

För den byggda miljöns del finns det redan lagstiftning, och Sverige anser att det inte finns någon anledning att genomföra bilaga III till tillgänglighetsdirektivet. Förutom att tillgängligheten granskas när en byggnad uppförs och byggs om, ålägger den nationella lagstiftningen att förbättra befintliga miljöer genom att (med beaktande av praktiska och ekonomiska förutsättningar) kräva enkla tillgänglighetsanpassningar i lokaler som allmänheten har tillträde till och på allmänna platser.

Enligt den svenska utredningen bör tillsynen över tillgänglighetskraven fördelas mellan ett fåtal myndigheter. Detta förutsätter emellertid tydliga avgränsningar mellan de olika tillsynsmyndigheterna, och uppdelningen får inte leda till orimliga kostnader för vare sig de ekonomiska aktörerna eller den myndighet som utövar tillsynen i fråga. När man utser tillsynsmyndigheter strävar man efter att dra nytta av befintlig kunskap och kompetens avseende frågor om tillgänglighet. Enligt de svenska planen ska Post- och telestyrelsen utöva tillsyn över samtliga områden där ingen annan tillsynsmyndighet särskilt utsetts. Post- och telestyrelsen ska även vara samordnande tillsynsmyndighet.

Myndigheten för press, radio och tv (MPRT) ska utöva tillsyn över de krav som avser audiovisuella medietjänster. Konsumentverket och Transportstyrelsen ska ha tillsynsansvar över smart elektronisk biljettförsäljning, realtidsinformation för passagerare och annan information om passagerartjänster. Tillsynsansvaret ska följa den uppdelning mellan tillsynsmyndigheter som i dag tillämpas i fråga om passagerarförordningarna.

Ytterligare information om läget i Sverige finns här: Tillgänglighetsdirektivet - Regeringen.se

I Sverige sköts nödcentralverksamheten av aktiebolaget SOS Alarm som ägs tillsammans av staten och Sveriges kommuner och regioner. SOS Alarm svarar i hela landet på nödsamtal och textmeddelanden (SMS) till numret 112. Användningen av textmeddelanden är förbehållen personer med funktionsnedsättning, och användarna av nödtextmeddelanden ska registrera sig på förhand.

Verksamheten är uppbyggd som ett nätverk, det vill säga nödmeddelanden kan besvaras vid vilken som helst av de 15 larmcentralerna. Centralerna har delats in i tre produktionsområden, och för styrningen och ledningen på riksnivå svarar en lägescentral som finns i Stockholm. Något system för mottagning av nödmeddelanden via videolänk eller tolkning med teckenspråk används inte.

Via numret 112 fås brådskande hjälp i uppgifter som sköts av räddningstjänsten och sjukvården, medan samtal som gäller polisärenden dirigeras till polisens egen larmcentral för riskbedömning och alarmering. SOS Alarm tar också emot alarm i form av textmeddelanden från hörselskadade och andra grupper med särskilda behov som har registrerat sig för tjänsten på förhand. Sammanlagt finns det i Sverige för närvarande 40 olika alarmeringscentraler som på olika sätt deltar i behandlingen av nödmeddelanden.

Sverige har gjort en utredning om kraven i tillgänglighetsdirektivet och gällande svensk rätt. [Läs den svenska utredningen](#). I Sverige planeras inga lagändringar i fråga om svar på nödnumret och tillgängligheten i kommunikationen. Tillgängligheten anses vara en avtalsfråga mellan SOS Alarm och staten.

5.2.7 Estland

I Estland är det social- och hälsovårdsministeriet som svarar för genomförandet av tillgänglighetsdirektivet. Det backas upp av en arbetsgrupp med medlemmar från fem ministerier: ekonomi- och kommunikationsministeriet, inrikesministeriet, finansministeriet och kultur- och socialministeriet.

I Estland pågår arbetet med att stifta en ny lag som genomför kraven i tillgänglighetsdirektivet. Ändringar görs också i några gällande lagar.

Enligt planerna koncentreras tillsynen, och myndigheten för konsumentskydd och teknisk reglering ska svara för tillsynen avseende produkter och tjänsters tillgänglighet.

I Estland är alarmeringscentralsystemet mycket likt det finska Nödcentralverket. Det estniska nödcentralverket (Häirekeskus) är en självständig myndighet underställd inrikesministeriet. Det svarar på nödsamtal till nummer 112 vid fyra olika alarmeringscentraler som bildar ett nätverk. Dessa gör riskbedömningar och alarmerar behörig myndighet. Nödcentralverket betjänar brand och räddningsväsendet, de brådskande sjuktransporterna och hela polisväsendet och sjöräddningen. Polisens verksamhet har likväl en egen ledning, även om funktionerna fysiskt finns i samma lokaler som nödcentralen. Det estniska nödcentralverket sköter också andra uppgifter utöver dem som det finska verket har, såsom ett servicenummer för staden Tallinns område samt rådgivning i miljöfrågor. Nödcentralverket har också ordnat ett servicenummer för kontakt från utlandet vid nödsituationer i Estland. Utbildningssystemet för nödcentralsjourhavande är mycket likt det finska.

Nödmeddelanden besvaras med tal (samtal till 112), textmeddelande (SMS) och e-call (automatiska alarmeringar från bilar). Nödmeddelandena omfattar också de larm som sänds av brandvarnare. Arbetet med att utveckla möjligheten till textmeddelanden i realtid pågår med målet att ta tjänsten i bruk 2025. Något system för att ta emot nödmeddelanden i videoform är inte i bruk, men arbete med att utveckla teknik för detta pågår, och det finns flera olika program att välja mellan. Någon service på teckenspråk finns inte, eftersom det i Estland råder brist på teckenspråkstolkare.

Vad gäller tillgänglighetsdirektivet finns det ett utkast till en allmän lag som ska omfatta produkter och tjänster samt även nödmeddelanden. Estland har ingen separat nödcentralslagstiftning, utan de bestämmelser som gäller nödcentralerna ingår i räddningsslagstiftningen. (Länkar: [Rescue Act, Estland](#); [Consumer Protection and Technical Regulatory Authority, Estland](#); [Estlands räddningsslag \(på estniska\)](#)).

5.2.8 Lettland

I Lettland har en arbetsgrupp tillsatts för att bereda genomförandet av tillgänglighetsdirektivet i den nationella lagstiftningen. I arbetsgruppen ingår sju ansvariga ministerier (social-, transport-, ekonomi-, kultur-, inrikes-, finans- och hälsoministeriet) och flera olika branschorganisationer. Socialministeriet svarar för samordningen av beredningen och bereder en lag vars problematiska delar diskuteras vid arbetsgruppens regelbundna möten.

Lettland har beslutat att bereda en horisontell lag som till största delen ska täcka kraven i tillgänglighetsdirektivet. Dessutom ska en del av bestämmelserna i tillgänglighetsdirektivet inlemmas i den branschspecifika lagstiftningen, såsom upphandlingslagen och lagen om tjänster för elektronisk kommunikation.

Det är meningen att tillgänglighetskraven i bilaga I till tillgänglighetsdirektivet sätts i kraft på förordningsnivå utan begränsningar.

Enligt de lettiska planerna ska tillsynen i fråga om produkter skötas av konsumentskyddscentralen, medan tillsynen i fråga om tjänster ska skötas av flera aktörer – var och en inom sitt eget område (kommittén för den offentliga sektorn, det nationella rådet för elektroniska medier, civilflygmyndigheten, vägtrafikförvaltningen eller statens järnvägsförvaltning, konsumentskyddscentralen).

5.2.9 Storbritannien

I Storbritannien tar man i juni 2022 i bruk en teckenspråkig 999-nödvideotjänst som ska fungera dygnet runt. [Läs mera om videotjänsten på engelska.](#) Videotolkningstjänsten (Video relay services) betjänar personer som använder det brittiska teckenspråket (British Sign Language) dygnet runt. Den som använder teckenspråk tar kontakt via video med en tolk i en central. Tolken översätter från teckenspråk till tal och tecknar svar som ges på talat språk till den teckenspråkiga.

Videosamtal kan ringas med en särskild applikation eller via en webbläsare, och tillsammans med videosamtalet förmedlas positionsdata till nödcentralen. Genom tjänsten genomförs jämlikheten i fråga om nödcentraltjänster för personer med funktionsnedsättning i fråga om alarmeringstjänster. Nuvarande texttelefon- och textmeddelandetjänster förblir i bruk.

6 Remissvar

6.1 Det viktigaste innehållet i yttrandena

I det här avsnittet presenteras kort de huvudpunkter som framkommit om propositionsutkastet i yttrandena.

Remissinstanserna understödde i regel den föreslagna lagstiftningen. Tillgänglighetsdirektivet och genomförandet av det anses vara mycket viktiga för realiserandet av principerna och fullgörandet av skyldigheterna i funktionshinderkonventionen. Av yttrandena framgick att ändringarna i direktivet möjliggör en utökning av kundkretsen och förbättrad konkurrenskraft.

Propositionen är komplex och omfattande, vilket många remissinstanser lyfte fram. Propositionen och de helheter som ska regleras upplevdes som osammanhängande och svårtolkade. I flera yttranden understöddes dock den lösning som innebär att kraven införs i befintliga lagar. Detta skapar förutsättningar för en tydlig och konsekvent lagstiftning.

I flera yttranden framfördes kritik mot att beredningen inletts med fördröjning. På grund av fördröjningen har tidtabellen för beredningen varit snäv. Enligt yttrandena märks detta på att det i propositionen finns luckor till exempel i fråga om banktjänsterna och den byggda miljön.

I många yttranden ställdes frågan om propositionen verkligen främjar förpliktelse i funktionshinderkonventionen på ett tillräckligt sätt. I yttrandena underströks att det för de finländska förhållandena inte är tillräckligt att uppfylla enbart minimikraven för att nå målen i direktivet och i funktionshinderkonventionen. Dessutom kritiserades att den allmänna kommentar nr 2 (2014) om artikel 9: tillgänglighet som kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning har utarbetat inte hade behandlats.

I flera yttranden framfördes en iakttagelse om konsekvenserna för jämlikheten. Det konstaterades att avsnittet om konsekvenserna för jämlikheten var bristfälligt, särskilt den del som gällde hur funktionshinderkonventionen genomförs och hur propositionen påverkar genomförandet av artiklarna i konventionen i praktiken.

En del av remissinstanserna önskade en utökning av tillämpningsområdet så att tillgängligheten verkligen skulle tillgodoses i enlighet med funktionshinderkonventionen. I andra yttranden framfördes att tillämpningsområdet inte får utökas då detta skulle försätta aktörerna i Finland i en ojämlig ställning i jämförelse med aktörerna i de andra medlemsstaterna.

Av yttrandena framkom att regleringen inte får vara alltför detaljerad, så att det är möjligt för de ekonomiska aktörerna att planera och skapa sina produkter och tjänster på ett flexibelt sätt. Å andra sidan ska lagstiftningen vara tillräckligt exakt för att företagen tydligt ska förstå sina rättigheter och skyldigheter i den. Ansvarerna måste avgränsas tydligt i lagen och i motiveringen. Enligt yttrandena lämnar propositionsutkastet många ansvarsfrågor öppna när det gäller innehållsproducenter, terminalutrustning, applikationer, operativsystem och distributörer.

I en del yttranden uttrycktes önskemål om ändringar i konsekvensbedömningarna för kommunerna och välfärdsområdena. I några påpekades också att de uppskattade ekonomiska konsekvenserna i konsekvensbedömningarna är alltför små. Det är skäl att förhålla sig avvaktande till summorna i konsekvensbedömningarna.

I yttrandena framkom också ett problem med terminologin. Det handlar om tillgänglighetsdirektivet som gäller såväl digitala tjänsters tillgänglighet som tillgängligheten för den fysiska miljön och produkter. Man önskade tydlig konsekvens inom terminologin.

Termerna oproportionerligt stor börda och grundläggande ändring nämndes i flera yttranden. Å ena sidan ansåg man att det ska finnas en verklig möjlighet att åberopa undantag, å andra sidan påpekades att det inte får vara alltför lätt att göra så. De här termerna upplevdes som svåra och därför önskade man att de förtydligas.

Definitionen av e-bok kritiserades i många utlåtanden för att vara alltför snäv jämfört med definitionen i tillgänglighetsdirektivet. Dessutom ansågs e-böckernas identifikator vara ett felaktigt sätt att identifiera en e-bok. Man ville att motiveringen till övergångsbestämmelserna skulle preciseras så att det av den tydligt framgår att en e-bok räknas som en tjänst och att kraven börjar tillämpas den 28 juni 2025.

När det gäller tillsynen uttrycktes önskemål om att konsumentens, dvs. den som använder produkten eller tjänsten, perspektiv ska lyftas fram ytterligare.

Remissinstanserna ombads särskilt ta ställning till tillsynshelheten och till vilken eller vilka myndigheter som ska sköta tillsynen. I flera yttranden framfördes att tillsynshelheten inte beskrivs i sin helhet, varför det är svårt att yttra sig om den. I flera yttranden påpekades också att tillsynen bör genomföras i enlighet med samserviceprincipen. Dessutom föreslogs att ett ministerium ska ansvara för rapporteringen till EU eller ha en annan samordnande roll. Det uttrycktes en genomgående oro för tillsynsresurserna. Det underströks också i flera yttranden att tillsynen bör vara föregripande och styrande.

Betydelsen av den byggda miljöns tillgänglighet med tanke på tillgängligheten för produkter och tjänster lyftes fram i många yttranden. I yttrandena underströks att det med tanke på personer med funktionsnedsättning inte är acceptabelt att det är möjligt att placera tjänster som ska vara tillgängliga i en otillgänglig miljö trots de lagar som nu ska sättas i kraft. En del av remissinstanserna krävde att kraven i bilaga III om den bebyggda miljöns tillgänglighet ska verkställas genast. Andra ansåg att det valda tillvägagångssättet dock är motiverat under förutsättning att lagstiftningsprojektet om den byggda miljön inleds utan dröjsmål. I yttrandena påminde man också om att målen och innehållet i den lagstiftning som är under beredning ska gå i linje med funktionshinderkonventionen och även innehålla förpliktelser för att främja tillgängligheten i den byggda miljön.

Slopande av registreringskravet för nödtextmeddelanden understöddes enhälligt. Propositionen ansågs öka jämlikheten och vara i linje med funktionshinderkonventionen. Den ansågs också förbättra likabehandlingen av barnen i fråga om användningen av nödcentralstjänsterna. Det

betraktades som positivt att nödcentralen ska besvara ett nödmeddelande på samma sätt som den kontaktats.

Den föreslagna ändringen i lagen om nödcentralsverksamhet om de alternativa kommunikationssätt som kan användas för att svara på ett nödmeddelande, såsom videobild, konstaterades vara ett steg i rätt riktning. Å andra sidan ansågs att videolänk borde införas som ett obligatoriskt kontaktsätt och att lagstiftaren, oberoende av det aktuella genomförandet av direktivet, har en konstitutionell handlingsskyldighet att etablera de nödkommunikationstjänster som är tillgängliga för döva och personer som talar teckenspråk så att tjänsterna är tillgängliga dygnet runt utan förhandsregistrering.

I yttrandena påtalades också problem med att använda nuvarande mobila enheter och webb-läsarbaserade videosamtalsplattformar. Bland annat lyfte man fram ett system som möjliggör öppet gränssnitt och genom vilket kontakter som förmedlas via olika enheter och med hjälp av olika kommunikationssätt överförs till nödcentralens system.

6.2 Beaktandet av remissyttrandena samt övrig fortsatt beredning

Bedömningen av konsekvenserna för jämlikheten har kompletterats mycket, i synnerhet med tanke på funktionshinderkonventionen. Information om den pågående delreformen av diskrimineringslagen togs inte med, eftersom arbetet med den inte är färdigt.

Konsekvenser för kommunerna och välfärdsområdena har tagits upp. I fråga om de ekonomiska konsekvenserna har det inte gjorts några ändringar i beräkningarna, men till exempel beräkningsgrunden för antalet webbutiker har tagits med i propositionen. Hela rapporten om bedömningen av de totala kostnadseffekterna finns i projektfönstret på svenska och finska.

I propositionen har tillämpningsområdet behållits i samma omfattning som i tillgänglighetsdirektivet. Det handlar om utvalda produkter och tjänster för vilka det har ställts obligatoriska tillgänglighetskrav i tillgänglighetsdirektivet. De här kraven ska medlemsstaterna harmonisera som sådana. Det är ett direktiv för den inre marknaden, varför man nationellt måste avhålla sig från att till den nationella genomförandelagstiftningen foga sådana villkor eller krav som inte behövs och som kan göra det svårare att nå målen med direktivet.

Man har strävat efter att göra propositionen och de helheter som ska regleras tydligare. Till exempel har innehållet i 3 § i lagen om digitala tjänster ändrats och till 3 a kap. i samma lag har det fogats nya paragrafer för att förtydliga helheten. Det har redogjorts noggrannare för rättsmedlen i lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter till exempel i det avsnitt som handlar om grundlagsenlighet (21 § i grundlagen) och också i specialmotiveringen. Till lagen har fogats en bestämmelse om sökande av ändring som en informativ paragraf. Vidare har de ekonomiska aktörernas förpliktelser preciserats och aktörernas ansvar och skyldigheter har preciserats på paragrafnivå. I specialmotiveringen har avsikten varit att också förtydliga gränserna för aktörernas skyldigheter och ansvar. I propositionen har man dessutom med hjälp av exempel strävat efter att förklara självbetjäningsterminalernas och de övriga produkternas förhållande till tillhandahållandet av tjänster. Detta gäller särskilt paragraferna i lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter och motiveringen till dem. I fråga om lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation konstaterades att det är ändamålsenligare med tanke på tillämpningsområdet för bestämmelserna att tala om tjänsteleverantörer än att tala om teleföretag.

Till lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter har det fogats en hänvisning till aktörer som tillhandahåller identifieringstjänster enligt 3 § 1 mom. 4 punkten i lagen om digitala tjänster för att alla identifieringsverktyg ska omfattas av lagen.

I propositionen används termen tillgänglighet också så som den definieras nationellt i lagen om digitala tjänster. Med detta avses principer och tekniska hänsyn som ska respekteras när digitala tjänster planeras, utvecklas, underhålls och uppdateras, i syfte att göra tjänsterna mer tillgängliga för användarna, särskilt personer med funktionsnedsättning. Med digitala tjänster avses webbplatser och mobilapplikationer samt tjänster i anslutning till dem. På finska skiljer man mellan termerna esteettömyys (tillgänglighet i fråga om produkter och byggd miljö) och saavutettavuus (tillgänglighet i fråga om kraven i lagen om digitala tjänster). Dessutom har den svenska kortformen för Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2102 om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer ändrats till webbtillgänglighetsdirektivet. Kortformen för Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882 om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster är tillgänglighetsdirektivet.

I flera yttranden togs ställning till definitionen av e-bok. Å ena sidan upplevdes definitionen vara alltför knapphändig i jämförelse med definitionen i tillgänglighetsdirektivet, å andra sidan framkom problem med definitionen då det inte finns någon identifikator för en e-bok. Under den fortsatta beredningen föreslogs en ny definition enligt vilken man med e-bok i regel avser ett skriftligt verk som tillhandahålls konsumenten i textform eller i grafisk form och som består av en digital fil eller en samling filer. Denna definition ansågs dock vara alltför bred och otydlig. En e-bok måste kunna identifieras tydligt på ett enhetligt sätt. Definitionen har ändrats genom ett tillägg om filer i textform och i grafisk form.

Det upplevda problemet att definitionen inte beaktar e-boken som en tjänst gav däremot inte upphov till några förändringar. Att e-boken tillhandahålls som en tjänst klargörs i 3 a kap. i lagen om digitala tjänster. Enligt bestämmelserna ska e-boken som en digital tjänst uppfylla de nödvändiga kraven på tillgänglighet och i den tjänsten måste en tillhandahållen e-bok följa tillgänglighetskraven.

På basis av yttrandena preciserades flera punkter i propositionen med avseende på att nya produkter som släpps ut på marknaden efter den 28 juni 2025 ska uppfylla tillgänglighetskraven och att alla tjänster som tillhandahålls konsumenter efter den 28 juni 2025 ska uppfylla tillgänglighetskraven. Det här skulle ha kunnat orsaka oklarheter särskilt för e-böckerna, som räknas som en tjänst i den här propositionen. I regel ska alltså alla e-böcker tillhandahållas på ett tillgängligt sätt genast den 28 juni 2025. Om en gammal e-bok inte görs tillgänglig ska detta motiveras genom återopande av oproportionerligt stor börda eller grundläggande ändring. Å andra sidan gör övergångstiderna det möjligt att fortsätta att tillhandahålla en tjänst som tillhandahållits före den 28 juni 2025 med hjälp av befintliga produkter till dess att avtalet om tjänsten förnyas, dock senast till den 28 juni 2030.

Definitionen av konsument knöts till definitionen i konsumentskyddslagen. Det är inte ändamålsenligt att definiera termen på nytt, när den redan är definierad i konsumentskyddslagen.

Definitionen av e-handelstjänst konstaterades bli för bred om den knöts till informationssamhällets tjänster. Definitionen av e-handelstjänst korrigerades så att en e-handelstjänst är en digital tjänst där man kan ingå distansförsäljningsavtal enligt 6 kap. 7 § i konsumentskyddslagen.

I yttrandena påpekades att definitionen av mikroföretag är alltför bred för förhållandena i Finland, där många företag är små eller medelstora. I yttrandena framfördes också ett behov av en övergångstid för mikroföretag, när dessa inte längre uppfyller definitionen av ett mikroföretag. I fråga om mikroföretag har definitionen i direktivet behållits för att lagstiftningen ska vara enhetlig på EU-nivå. I motiveringen i propositionen har det dock införts en precisering om att den övervakande myndigheten ska ge råd och anvisningar samt tillhandahålla mikroföretagen

metoder för att främja tillgängligheten. Det föreskrivs inte om någon särskild övergångstid för mikroföretag.

Innehållet i bestämmelserna om bemyndigande att utfärda förordning har preciserats i lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter, lagen om digitala tjänster och lagen om tjänster för elektronisk kommunikation. Genom paragraferna genomförs tillgänglighetskraven, vilkas innehåll särskilt meddelas genom förordningar av statsrådet.

När det gäller tillsynen framfördes flera olika synpunkter. I flera yttranden uttrycktes önskemål om att tillsynen ska koncentreras till en aktör. Även förslaget att tillsynen ska integreras så att den utförs decentraliserat av den som annars utövar tillsyn över tjänsten eller produkten fick stöd. Problemet är att det inte går att fastställa en tillsynsmyndighet för varje produkt, utan produkterna övervakas uttryckligen på grundval av sina egenskaper.

Regionförvaltningsverket i Södra Finland fortsätter att utöva tillsyn när det gäller tillgängligheten i lagen om digitala tjänster och Transport- och kommunikationsverket Traficom när det gäller tillsynen i övrigt. Avsikten är att under den fortsatta beredningen utreda om det går att koncentrera tillsynsuppgiften till en tillsynsmyndighet. Under den fortsatta beredningen är det viktigt att också bedöma förutsättningarna för att förenhetliga rättsskyddsförfarandena, så att de blir så konsekventa och välfungerande som möjligt.

Motiveringen har kompletterats med beaktande av remissvaren i fråga om beskrivningen av nuläget för tillgängligheten i den byggda miljön och grundlagen och lagstiftningsordningen.

I enlighet med funktionshinderkonventionen ska konventionsparterna vidta åtgärder för att säkerställa att också enskilda enheter som erbjuder anläggningar och service beaktar tillgängligheten. Propositionen främjar att detta genomförs då kraven i den också gäller privata aktörer.

När det gäller nödmeddelanden finns det i propositionen ett krav på att realtidstext ska genomföras utöver realtidstal och den här tjänsten ska fungera dygnet runt. Nödmeddelanden på teckenspråk via videoförmedling har inte uteslutits ur propositionen, men det är inte möjligt att införa detta som en obligatorisk skyldighet inom tidtabellen och tillgänglighetsdirektivet kräver inte heller att detta görs. De föreslagna bestämmelserna gör det nämligen möjligt att utveckla också andra kommunikationssätt inom nödkommunikationen, till exempel nödmeddelanden via videolänk. För att det ska gå att konstruera och utveckla nödmeddelanden via videolänk som kontaktsätt måste några saker ännu utredas, såsom de faktiska och eventuella leverantörerna av tolkningstjänsten, den eventuella skyldigheten att konkurrensutsätta tjänsteleverantören och den verkliga tillgången till både finskspråkiga och svenskspråkiga teckenspråkstolkare. Om kontaktsättet att via videolänk förmedla teckenspråk erbjuds, ska det tillhandahållas på de båda inhemska teckenspråken och det ska dessutom innehålla realtidstext och realtidstal. För närvarande ingår inte talkommunikation och textkommunikation i realtid i försöket med tolkningstjänster för nödmeddelanden via Folkpensionsanstalten och det har inte utretts om det finns en reell möjlighet för Folkpensionsanstalten att fortsätta producera tjänsten utan konkurrensutsättning. Att bedöma och utreda detta har inte varit möjligt inom tidtabellen.

Det är inte motiverat att på lagstiftningsnivå utfärda bestämmelser om vilka tekniska lösningar som ska användas för att genomföra lagens krav på tillgänglighet när det gäller kontakt och svarssätt. Också i tillgänglighetsdirektivet är utgångspunkten den att Nödcentralsverket själv kan avgöra på vilket sätt tillgänglighetsskyldigheterna ska fullgöras.

Nödcentralverket föreslog att närmare bestämmelser om besvarandet av kontakter till det allmänna nödnumret 112 ska få utfärdas genom förordning av statsrådet. Till denna del har propositionen inte ändrats. För närvarande finns det i praktiken inga andra sätt att ta emot och svara på nödmeddelanden än tal och text samt även video på försök, varför det i det här läget inte är motiverat att utfärda närmare bestämmelser om detta genom förordning. Paragraffförslaget har utformats för att beakta den tekniska utvecklingen i framtiden så att kontaktsättet inte är bundet till kommunikationsmedlet utan till kommunikationssättet och bestämmelserna gör det möjligt för Nödcentralverket att utveckla funktionerna för mottagande och besvarande av nödmeddelanden. Om ett bemyndigande att utfärda förordning anges på det sätt som Nödcentralverket föreslår, går det inte att ta i bruk nya sätt att ta emot och svara på nödmeddelanden utan att ändra förordningen.

I Storbritannien blir det möjligt med 999-nödsamtal på teckenspråk dygnet runt och detta har lagts till i den internationella jämförelsen i propositionen.

I yttrandena framkom att det under den fortsatta beredningen borde bedömas om förslagen som gäller tillgängligheten i fråga om nödmeddelanden har konsekvenser för välfärdsområdena. Propositionen har inte preciserats till denna del, eftersom det i regeringspropositionen ingår en konsekvensbedömning med avseende på lösningen i propositionen, men dess placering i propositionen har omvärderats. Kostnadsberäkningen har dock preciserats under remisstiden. Propositionen påverkar Nödcentralens skyldigheter när det gäller att ta emot och svara på nödmeddelanden. Propositionen har inga konsekvenser för kommunernas kostnader och uppgifter eller för välfärdsområdena.

Utifrån remissvaren har det också gjorts flera tekniska uppdateringar i propositionen.

6.3 Utlåtande av rådet för bedömning av lagstiftningen

Rådet för bedömning av lagstiftningen har lämnat ett utlåtande om utkastet till regeringsproposition den 14 mars 2022. I utlåtandet nämns positiva synpunkter på konsekvensbedömningen, men också flera utvecklingsobjekt. Rådet för bedömning av lagstiftningen lyfter fram de sex viktigaste utvecklingsobjekten. Enligt rådets utlåtande innehåller propositionsutkastet några otydliga punkter som behöver förklaras bättre.

1. Ytterligare utredning krävs till exempel av de lättnader som gäller tillämpningen av direktivet, liksom av förhållandet mellan den föreslagna lagen och de standarder som ska fastställas senare.
2. I propositionsutkastet finns en utförlig, allmän beskrivning av fördelarna med propositionen för personer med funktionsnedsättning och personer med funktionsbegränsning, men de centrala fördelarna behöver konkretiseras bättre.
3. Konsekvenserna för äldre personer bör bedömas noggrannare, huruvida propositionen hjälper dem att fungera i det digitaliserade samhället.
4. Av propositionsutkastet framgår inte tillräckligt tydligt vilka som är lagens målgrupper. Befolkningsgrupperna bestående av personer med funktionsnedsättning och personer med funktionsbegränsning bör specificeras och deras behov beskrivas.
5. Konsekvenserna för företagen bör preciseras och åskådliggöras, till exempel oproportionerligt stor börda som är en grund för att tillgänglighetskraven inte behöver iakttas.

6. Beskrivningen av nuläget bör finslipas. I synnerhet vilka hinder som personer med funktionsnedsättning och personer med funktionsbegränsning möter för närvarande behöver förklaras närmare i propositionen.

I propositionen finns information om lättnader. Dessa är möjligheten att åberopa undantag, det vill säga oproportionerligt stor börda och grundläggande ändring, samt lättnader för mikroföretag. Dessa finns samlade i slutet av avsnitt 4.1. I samband med detta beskrivs också standardernas förhållande till propositionen.

Fördelarna för personer med funktionsnedsättning beskrivs mer konkret i avsnitt 4.2.6.2 under rubriken ”Konsekvenser som rör rättigheterna för personer med funktionsnedsättning”. Dessutom har ytterligare information om fördelarna för äldre lagts till. Innehållet i avsnitt 4.2.6.2 har förtydligats genom att en del av texten flyttats till beskrivningen av nuläget. Beskrivningarna av nuläget har belysts med hjälp av konkreta exempel.

Med anledning av rådets övriga förslag har flera olika punkter i konsekvensbedömningarna preciserats. Däremot har det inte gått att utföra den bedömning som rådet föreslog om vilka priser för produkter och tjänster som sannolikt förblir oförändrade och var det finns ett tryck på prisförhöjningar. I propositionen finns en uppskattning på allmän nivå och det har konstaterats att flera faktorer påverkar prisutvecklingen. Om kraven beaktas som ett led i den normala utvecklingen, sker det inte nödvändigtvis några kostnadsökningar. Det har inte heller gått att bedöma kvantitativt i vilken grad propositionen kan öka sysselsättningen och studierna till exempel för personer med funktionsnedsättning. Däremot har man försökt att med konkreta exempel beskriva hur kraven också bidrar till sysselsättning och studier för personer med funktionsnedsättning.

7 Specialmotivering

7.1 Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter

1 §. Lagens syfte. Syftet med denna lag är att främja likvärdighet och jämlikhet för att underlätta ett självständigt liv och delaktighet i samhället för alla och särskilt för personer med en funktionsnedsättning.

Genom den föreslagna lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter sätts tillgänglighetsdirektivet och dess krav för utvalda produkter i kraft nationellt. Tillgänglighetskraven gäller produkter som är speciellt viktiga för personer med funktionsnedsättning och om vilka medlemsstaterna inom EU har utfärdat eller kan utfärda nationella bestämmelser som avviker från varandra och som är skadliga för verksamheten på den inre marknaden. Direktivet främjar människors möjligheter att fullt ut och effektivt delta i samhället genom att förbättra tillgången på sådana allmänna produkter som genom sin ursprungliga utformning eller senare anpassning tillgodoser de särskilda behoven hos personer med funktionsnedsättning.

Alla gynnas av tillgängliga produkter. Särskilt personer med funktionsnedsättningar och funktionsbegränsningar har nytta av dem.

Enligt artikel 1 i tillgänglighetsdirektivet är syftet med direktivet att bidra till en väl fungerande inre marknad genom en tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar vad gäller tillgänglighetskrav för vissa produkter och tjänster, särskilt genom att undanröja och förebygga de hinder för den fria rörligheten för de produkter och tjänster som omfattas av detta direktiv som uppstår på grund av de olika tillgänglighetskraven i medlemsstaterna. Enligt punkt 5 i direktivets ingress skapar skillnaderna mellan medlemsstaternas lagar och andra författ-

ningar med avseende på produkters och tjänsters tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning hinder för den fria rörligheten för produkter och tjänster och snedvrider konkurrensen på den inre marknaden.

Enligt punkt 15 i direktivets ingress innebär det när Förenta nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (nedan *funktionshinderskonventionen*) träder i kraft i medlemsstaternas nationella rättsordningar att kompletterande nationella bestämmelser om tillgänglighet för produkter och tjänster måste antas. Utan unionsåtgärder skulle dessa bestämmelser ytterligare öka skillnaderna mellan medlemsstaternas lagar och andra författningar.

Enligt punkt 23 i direktivets ingress bör funktionella tillgänglighetskrav göras obligatoriska och de bör utformas som allmänna mål. Dessa krav bör vara tillräckligt exakta för att skapa rättsligt bindande skyldigheter och tillräckligt detaljerade för att det ska gå att bedöma överensstämmelsen i syfte att säkerställa att den inre marknaden fungerar väl för de produkter och tjänster som omfattas av direktivet, samt lämna viss flexibilitet för att möjliggöra innovation. Syftet är således inte att begränsa ekonomiska aktörers möjligheter att erbjuda produkter på marknaden utan vid tillverkningen av dem bör tillgänglighetskraven beaktas och användarna bör t.ex. få information om alternativa sätt.

Produkterna omfattas av marknads kontroll och därför föreskrivs genom lag också om grunderna för marknads kontrollen.

2 §. Lagens tillämpningsområde. I 2 § i den föreslagna lagen föreskrivs om det materiella tillämpningsområdet. Paragrafen motsvarar tillgänglighetsdirektivets artikel 2.1 i definitionen av tillämpningsområdet, dvs. motsvarande produkter ingår i tillämpningsområdet för denna lag. På dessa utvalda produkter tillämpas de tillgänglighetskrav som fastställs i tillgänglighetsdirektivets bilaga I avsnitt I. Dessutom ska alla produkter, med undantag för självbetjäningsautomater, överensstämma med de tillgänglighetskrav som fastställts i tillgänglighetsdirektivets bilaga I avsnitt I. Dessa tillgänglighetskrav är obligatoriska tillgänglighetskrav och möjliggör inte nationellt handlingsutrymme. I punkt 22 i direktivets ingress konstateras att det är nödvändigt att ange tillgänglighetskrav för produkter och tjänster som omfattas av detta direktiv och som släpps ut på marknaden, så att deras fria rörlighet på den inre marknaden kan säkerställas.

Med tanke på tillämpningen är det av betydelse att kraven tillämpas på produkter som släpps ut på marknaden efter den 28 juni 2025. Att produkter släpps ut på marknaden betyder att de för första gången tillhandahålls på marknaden inom EU. Alla tillgänglighetskrav bör iaktas i sin helhet ifall det inte är motiverat att åberopa ett undantag i fråga om ett visst tillgänglighetskrav. Undantag är oproportionerlig börda och grundläggande ändring.

Enligt lagens 2 § 1 mom. 1 *punkten* tillämpas denna lag på datormaskinvarusystem med generella användningsområden och operativsystem till dessa maskinvarusystem enligt artikel 2.1 a i tillgänglighetsdirektivet. Enligt punkt 25 i ingressen till direktivet är det fråga om datormaskinvarusystem med generella användningsområden som är avsedda för konsumenter. För att dessa system ska fungera på ett tillgängligt sätt bör deras operativsystem också vara tillgängliga. Specialiserade datorer som är inbyggda i elektroniska konsumentprodukter utgör inte datormaskinvarusystem med generella användningsområden som är avsedda för konsumenter. Enligt direktivets ingress bör definitionen inte omfatta enskilda komponenter med särskilda funktioner i sig, till exempel moderkort eller minneskort, som används eller kan användas i ett sådant system.

Med datormaskinvarusystem med generella användningsområden som är avsedda för konsumenter avses enligt artikel 3.39 i direktivet en maskinvarukombination som utgör en komplett

dator och som kännetecknas av att den har många olika funktioner, har förmågan att med lämplig programvara utföra de flesta vanliga databehandlingsuppgifter som konsumenter efterfrågar och är avsedd att användas av konsumenter. Till dem hör exempelvis persondatorer, i synnerhet stationära datorer, bärbara datorer, smarttelefoner och datorplattor.

Med operativsystem avses enligt artikel 3.38 i direktivet programvara som bland annat hanterar gränssnittet till yttre maskinvara, schemalägger uppgifter, tilldelar lagring, och presenterar ett standardgränssnitt för användaren när inget tillämpningsprogram körs, inklusive ett grafiskt användargränssnitt, oavsett om sådan programvara är inbyggd i datormaskinvara med generella användningsområden som är avsedd för konsumenter eller utgör fristående programvara som är avsedd att köras på datormaskinvara med generella användningsområden som är avsedd för konsumenter, men exklusive en operativsystemladdare, bios (basic input-output system) eller andra fasta program som behövs vid start av en dator eller när operativsystemet installeras.

Med *konsument* avses en fysisk person som köper produkten eller mottar tjänsten för ändamål som ligger utanför dennes handel, företag, hantverksverksamhet eller yrke. Definitionen av konsument motsvarar definitionen av konsument i 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen. Som konsument betraktas en fysisk person som skaffar en konsumtionsnyttighet huvudsakligen för annat ändamål än den näringsverksamhet som han idkar.

Begreppet konsument är viktigt eftersom tillgänglighetsdirektivet gäller tillhandahållande av produkter för konsumenter. Det är viktigt att beakta att det är bra att tillhandahålla också produkter för andra än konsumenter på ett tillgängligt sätt och på så sätt främja allas möjligheter att använda produkter på lika villkor. Det kan ibland också vara besvärligt att definiera produkter som tillhandahålls för konsumenter om produkter utom för konsumenter tillhandahålls också till exempel för professionell verksamhet. Lagen förpliktar dock enbart till tillgänglighet då det är fråga om produkter som tillhandahålls för konsumenter.

Enligt 2 punkten tillämpas lagen på betalningsterminaler som fungerar enligt självbetjäningsterminalprincipen. Med betalningsterminal avses enligt artikel 3.29 i tillgänglighetsdirektivet en anordning vars huvudsyfte är att göra det möjligt att genomföra betalningar med användning av betalningsinstrument enligt definitionen i artikel 4.14 i direktiv (EU) 2015/2366, vid ett fysiskt försäljningsställe men inte i en virtuell miljö.

Med betalningsinstrument avses personliga anordningar och/eller rutiner som betaltjänstanvändaren och betaltjänstleverantören har träffat avtal om och som används för att initiera en betalningsorder.

Enligt 3 punkten i paragrafen tillämpas lagen på självbetjäningsterminaler som fungerar enligt självbetjäningsterminalprincipen, vilka är avsedda för tillhandahållande av tjänster som omfattas av tillgänglighetsdirektivet. Om dessa tjänster som definieras i tillgänglighetsdirektivet föreskrivs på nationell nivå i 3 a kap. i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster. Till tillämpningsområdet hör således exempelvis bankomater, bankkontors köbiljettautomater, biljettautomater som säljer biljetter till vissa tjänster samt incheckningsautomater.

Enligt 4 punkten i paragrafen tillämpas lagen på interaktiva självbetjäningsterminaler som tillhandahåller information enligt 3 § 3 mom. i lagen om digitala tjänster samt på stads-, förorts- och regional buss- och spårvägstrafik, med undantag för terminaler som har monterats som integrerade delar av fordon, luftfartyg, fartyg eller rullande materiel. Terminalen skulle anses vara en terminal som installerats som en fast del av dessa förflyttningshjälpmedel, ifall terminalen installerats i fordonet, luftfartyget, fartyget eller rullande materiel då detta transportmedel första

gången tagits i bruk. En terminal som installerats i efterhand i fordon, luftfartyg, fartyg eller rullande materiel som redan är i bruk skulle alltså inte uppfylla förutsättningarna för undantag.

I tillgänglighetsdirektivet ingår specialbestämmelser om stads- och förortstransporter och om regionaltransporter. I direktivet definieras dessa genom en hänvisning till Europaparlamentets och rådets direktiv om inrättande av ett gemensamt europeiskt järnvägsområde (2012/34/EU). Med förorts- och stadstransporter avses enligt direktivet ”transporter vars huvudsyfte är att tillgodose transportbehoven inom en stadskärna eller en storstadsregion, inklusive gränsöverskridande storstadsregioner, samt transportbehov mellan en sådan stadskärna eller storstadsregion och omgivande områden”. Med regional trafik avses ”transporter vars huvudsyfte är att tillgodose transportbehoven i en region, inklusive gränsöverskridande regioner”. Det är alltså fråga om idkande av lokal eller regional trafik.

I artikel 3.35 och 3.36 i tillgänglighetsdirektivet preciseras att definitionen gäller följande trafikformer: järnväg, buss, tunnelbana, spårväg och trådbuss.

Denna precisering är såtillvida betydelsefull att de förordningar om passagerarrättigheter som avses i 2 § 12 punkten i lagen om trafikservice inte gäller stadsspårtrafik (spårvagn- och metrotrafik), och därför blir tillämpningsområdet för tillgänglighetsdirektivet mera omfattande än tillämpningsområdet för förordningarna om passagerarrättigheter.

Eftersom dessa definitioner hittills gällt endast järnvägstrafik finns det naturligtvis inte tillsvi-dare några erfarenheter av tillämpning av dem för annat än järnvägstrafik. En slags tolkning av vad som i Finland ansetts vara sådan trafik hittar man i 8 a § 3 mom. i järnvägstransportlagen (1119/2000), som lyder som följer: Artikel 10 om reseinformationssystem och bokningssystem, artikel 17 om ersättning av biljettpriset och artikel 18.2 a och 18.2 b om skyldigheten att tillhandahålla måltider och inkvartering i förordningen om järnvägars ansvar tillämpas inte inom regionaltågstrafiken på följande banavsnitt:

- 1) Helsingfors–Kyrklätt,
- 2) Helsingfors–Karis,
- 3) Helsingfors–Vandaforsen–Flygplatsen–Sandkulla–Helsingfors,
- 4) Helsingfors–Riihimäki–Tammerfors,
- 5) Helsingfors–Lahtis,
- 6) Lahtis–Riihimäki.

I praktiken skulle dess bestämmelser om stads- och förortstransporter samt regionaltransporter inom busstrafik gälla särskilt avtalstrafik, dvs. trafik som upphandlas av behöriga myndigheter.

När det gäller de självbetjäningsterminaler som nämns i bestämmelsen är det fråga om interaktiva självbetjäningsterminaler som är avsedda för tillhandahållande av tjänster som omfattas av tillgänglighetsdirektivet. Om dessa tjänster föreskrivs på nationell nivå i 3 a kap i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster. Dessa krav gäller också interaktiva självbetjäningsterminaler som tillhandahåller stads- och förortstransporttjänster och regionala trafiktjänster. I tillämpningsområdet ingår inte sådana terminaler som inte är interaktiva, eftersom dessa inte omfattas av tillämpningsområdet för den föreslagna lagen. Sådana terminaler är exempelvis tidtabellsskärmar på järnvägsstationernas väggar som användarna inte kan påverka.

Interaktivitet betyder att de som använder självbetjäningsterminalen t.ex. kan göra val när de använder terminalen. Exempelvis service som är avsedd för köp av biljetter i persontrafiken bör vara tillgänglig liksom också den självbetjäningsterminal som används. I tillämpningsområdet ingår exempelvis inte serviceproducenters omröstningsautomater (för respons om servicen) eftersom det inte är fråga om en tjänst som avses i 3 § 3 mom. i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster. I tillämpningsområdet ingår inte parkeringsbiljettautomater som är avsedda för parkeringsövervakning eftersom det inte är fråga om persontrafiktjänster som avses i direktivet. I praktiken bestäms i denna lag om de egenskaper för självbetjäningsterminaler som produkterna i framtiden ska uppfylla. Efter den 28 juni 2025 får man släppa ut på marknaden endast sådana självbetjäningsautomater som uppfyller de tillgänglighetskrav som anges i denna lag och de bestämmelser som utfärdas med stöd av den. Enligt övergångsbestämmelsen får dock tjänsteleverantörer använda självbetjäningsautomater ända tills deras användningstid går ut, dock högst 20 år.

Enligt 5 *punkten* i paragrafen tillämpas lagen på terminalutrustning för konsumentbruk med interaktiv datorkapacitet som används för elektroniska kommunikationstjänster.

Dessa produkter används i första hand för åtkomst till elektroniska kommunikationstjänster. Till dessa produkter räknas sådana apparater som routers och modem, vilka används som en del av operativsystemet för elektroniska kommunikationstjänster.

Med interaktiv datorkapacitet avses funktioner som stöder interaktionen mellan människa och maskin och med vilkas hjälp man kan behandla och överföra data, ljud eller videobild eller en kombination av dessa.

Enligt 6 *punkten* i den föreslagna lagen tillämpas lagen på terminalutrustning för konsumentbruk med interaktiv datorkapacitet, som används för åtkomst till audiovisuella medietjänster. Enligt punkt 31 i ingressen till direktivet bör med åtkomst till audiovisuella medietjänster avses att tillgång till audiovisuellt innehåll tillhandahålls liksom mekanismer som gör det möjligt för användare med funktionsnedsättning att använda tekniska hjälpmedel. Till tillämpningsområdet hör således inte audiovisuella medietjänster som tillhandahålls. Om audiovisuella medietjänster och deras innehåll föreskrivs i EU:s direktiv om audiovisuella medietjänster och på nationell nivå i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster.

Med terminalutrustning för konsumentbruk med interaktiv datorkapacitet, som används för åtkomst till audiovisuella medietjänster avses terminalutrustning med interaktiva databehandlingsegenskaper. I enlighet med 3 § 2 *punkten* i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation avses med definitionen av audiovisuella innehållstjänster (i direktivet ”audiovisuella medietjänster”) en tjänst eller en del som kan särskiljas från tjänsten och vars huvudsakliga syfte är att tillhandahålla allmänheten televisionssändningar eller beställ-tv i kommersiellt syfte och för vilka leverantören av audiovisuella innehållstjänster är redaktionellt ansvarig. I denna lag är det således fråga om en produkt, dvs. en apparat, vars huvudsakliga syfte är att tillhandahålla åtkomst till audiovisuella medietjänster. Det huvudsakliga syftet hänvisar till att det är fråga uttryckligen om sådana apparater som ger åtkomst till audiovisuella medietjänster, exempelvis digitalboxar.

Enligt 7 *punkten* i den föreslagna lagen tillämpas lagen på läsplattor. Definitionen motsvarar definitionen i direktivet, enligt vilken i direktivets artikel 3.42 med läsplatta avses särskild utrustning, inklusive både maskinvara och programvara, som används för att disponera, navigera i, läsa och använda e-bokfiler. Också i detta fall tillämpas tillgänglighetskraven på e-böcker på läsplattor som särskilt planerats för att möjliggöra läsning, användning och navigering av

elektroniska böcker. Elektronisk bok kallas ofta också e-bok. Ett exempel på en sådan läsplatta är en Kindle-läsplatta.

Enligt *8 punkten* I den föreslagna lagen hänvisas till lagen om digitala tjänster, i vilken föreskrivs om tillgänglighetskrav för digitala tjänster. Tillgänglighet avser att digitala tjänster ska vara tillgängliga. Digitala tjänster är webbsidor, mobilapplikationer och funktioner som gäller dem. Termen i fråga definieras i 2 § 3 punkten i lagen om digitala tjänster. Det är delvis fråga om en informativ hänvisning som tydliggör implementeringen av tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde, som omfattar produkter och tjänster. I praktiken tillämpas tillgänglighetskraven enligt denna lag för produkter som används för att tillhandahålla tjänster enligt 3 a kap. i lagen om digitala tjänster. Om en tjänsteleverantör tillhandahåller sina digitala tjänster exempelvis via en självbetjäningsterminal bör självbetjäningsterminalen (produkten) uppfylla tillgänglighetskraven i denna lag och själva den digitala tjänsten kraven i 3 a kap. i lagen om digitala tjänster. En tjänsteleverantör enligt lagen om digitala tjänster ansvarar för att kraven i 3 a kap. i lagen om digitala tjänster uppfylls. I dessa krav ingår bland annat att informera om hur tjänsten fungerar tillsammans med produkten. Tillverkaren, importören, den bemyndigade företrädaren och distributören av en produkt svarar för att produkten motsvarar tillgänglighetskraven då den släpps ut på marknaden.

Dessutom tillämpas tillgänglighetskraven enligt denna lag på tillhandahållande av tjänster enligt 3 § 1 mom. 4 punkten. Det är fråga om delar av digitala tjänster som används genom identifieringstjänster som tillhandahålls av registrerade leverantörer av identifieringstjänster som avses i 12 § i lagen om stark autentisering och betrodda elektroniska tjänster (617/2009) samt genom samlade förvaltningstjänster för internetbetalning som avses i 3 § 1 mom. 8 punkten i lagen om förvaltningens gemensamma stödtjänster för e-tjänster (571/2016), genom vilka betalningsuppdrag kan skötas. En sådan produkt kan exempelvis vara ett identifieringsinstrument som en bank tillhandahåller. För att lagstiftningen ska vara likvärdig nationellt i fråga om identifieringsinstrument bör här hänvisas också till 3 § 1 mom. 4 punkten i lagen om digitala tjänster. På så sätt omfattas alla identifieringsinstrument som används för identifieringstjänster av kraven.

3 §. Förhållande till annan lagstiftning. De produkter som uppfyller kraven enligt denna lag omfattas av marknads kontroll. I 3 § 1 mom. i den föreslagna lagen hänvisas till EU:s förordning om marknads kontroll. Bestämmelser om ramarna för marknads kontrollen, samarbetet med de ekonomiska aktörerna och kontrollen av produkter som förs in på unionsmarknaden finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 om marknads kontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011, nedan marknads kontrollförordningen. Marknads kontrollförordningen är som sådan förpliktande lagstiftning i medlemsstaterna och innehåller bestämmelser som gäller myndigheterna, i anslutning till marknads kontrollen, såsom bestämmelser om tillbakadragande från marknaden av produkter som medför allvarlig risk, tullgranskning samt informationsutbyte och kontakter med andra med andra medlemsstater i Europeiska unionen och Europeiska kommissionen.

Tillgänglighetsdirektivet nämns inte i marknads kontrollförordningens tillämpningsområde (i dess bilaga I). På kontrollen av produkter som följer tillgänglighetsdirektivet tillämpas de bestämmelser som fastställts i marknads kontrollförordningen enligt hur de uppräknas i artikel 19.1 och 19.3 i tillgänglighetsdirektivet. Detta betyder att marknads kontrollförordningen tillämpas delvis på grund av avgränsningen i tillgänglighetsdirektivet. I praktiken hänvisas i tillgänglighetsdirektivet till NLF-förordningen (EU nr 765/2008), som ändrats genom marknads kontrollförordningen. Av regleringen i marknads kontrollförordningen beaktas artiklarna 2 (3), 10 (2,5,6), 11 (2, 5 och 6), 14 (1 och 2), 17, 18, 22, 34 (1, 3 a och 4).

Marknadskontrollförordningen har förutsatt ändringar i bestämmelserna i lagen om marknads-kontroll. Eftersom marknadskontrollagen tillämpas med stöd av den nu föreslagna lagen kommer dessa artiklar i marknadskontrollförordningen att tillämpas indirekt genom marknadskontrollagen. Till dessa hör artikel 11.3, som motsvarar 8, 9 och 10 a § i marknadskontrollagen, samt artikel 16.3 g, som motsvarar 22 § i marknadskontrollagen. Dessutom ansluter sig det nätverk som avses i artikel 29 i förordningen till verksamheten vid det samordningskontor som avses i 4 a § i lagen om marknads-kontroll. artikel 33 led i och k ansluter sig till kommissionens uppgifter i nätverket. Det är inte nödvändigt att i denna lag notera de separata punkter som gäller nätverkets verksamhet (artikel 31.2 led f, g, m och o). Däremot bör det särskilt hänvisas till bestämmelserna med stöd av övriga artiklar i marknadskontrollförordningen enligt det som ovan angetts. Dessa är således artikel 2.3 som hänvisar till produktsäkerhetsdirektivet, artiklarna 10.2, 10.5, 10.6 om utseende av marknadskontrollmyndigheter, artiklarna 11.2, 11.5 och 11.6 om godkännande av testrapporter och andra länders åtgärder, artiklarna 14.1 och 14.2 om marknadskontrollmyndigheternas befogenheter och effektiv utövning av befogenheter, artikel 17 om användning av information samt skydd av yrkes- och affärshemligheter, artikel 18 om processuella rättigheter för ekonomiska aktörer, artikel 22 om ömsesidig assistans samt artiklarna 34.1, 34.3 och 34.4 om informations- och kommunikationssystem inom EU:s område.

Enligt 3 § 2 mom. i den föreslagna lagen finns bestämmelser om marknads-kontroll, kontroll vid unionens yttre gränser enligt artiklarna i 25–28 i marknadskontrollförordningen, kontrollmyndigheterna och sökande av ändring i kontrollmyndigheternas beslut i marknadskontrollagen. Marknadskontrollagen är en horisontell allmän lag om tillsyn och täcker vissa sektorer. Enligt vad som konstateras i marknadskontrollagen kan det i sektorlagar finnas mer exakta bestämmelser. Också i denna lag finns mer specificerade bestämmelser om tillsynen. Marknadskontrollagens tillämpningsområde har sedan den trätt i kraft utvidgats till att omfatta andra produktgrupper och lagstiftningen för andra förvaltningsområden. Också denna nya lag om tillgänglighetskrav för vissa produkter borde läggas till marknadskontrollagens tillämpningsområde, till 1 §. I marknadskontrollagen definieras exempelvis rättigheter att göra inspektioner, rätt att ta produkter för undersökning, samordningskontor för marknads-kontroll och om skötseln av uppgifter och prioriteringsordningen för uppgifter. På basis av bestämmelserna om marknads-kontroll har t.ex. konsumenter rätt att göra anmälan om brister de upptäckt i en produkts tillgänglighet och marknadskontrollmyndigheten ska sköta ärendet på ett ändamålsenligt sätt. I marknadskontrollagen finns också bestämmelser om tillsynsåtgärder och exempelvis om utdömande av vite för att förstärka ett förbud eller föreläggande.

4 §. Definitioner. Det föreslås att det i lagens 4 § ska föreskrivas om definitionerna av de centrala begreppen i lagen. De grundar sig i huvudsak på definitionerna i artikel 3 i tillgänglighetsdirektivet.

För att ange det organisatoriska tillämpningsområdet är det nödvändigt att definiera ekonomisk aktör och mikroföretag. Organisatoriskt gäller lagen både den offentliga och den privata sektorn, när aktörerna tillhandahåller konsumenterna produkter och tjänster som hör till lagens tillämpningsområde.

Tillgänglighetskraven kommer att omfattas av en harmoniserad standard, och det är bra att definiera detta begrepp för att det ska vara exakt avgränsat. Samma definition används i stor utsträckning i lagstiftningen inom olika områden.

I den paragraf som gäller tillämpningsområdet förklaras flera definitioner i den föreslagna lagen, exempelvis vad som avses med terminalutrustning för konsumentbruk som används för åtkomst till audiovisuella medietjänster. För att undvika upprepning definieras dessa termer inte separat. Definitionen enligt denna lags syfte framkommer av sammanhanget, dvs. i praktiken i

samband med tillämpningsområdet. Dessutom används flera sådana termer också inom marknads kontroll och de har definierats i marknads kontrollagen. Till dem hör till exempel att tillhandahålla på marknaden och att släppa ut på marknaden.

I 4 § 1 *punkten* i den föreslagna lagen definieras vad som avses med ekonomisk aktör i denna lag. En ekonomisk aktör är en tillverkare, importör, distributör eller bemyndigad företrädare för en produkt. En ekonomisk aktörs skyldigheter definieras i 11 – 15 § i den föreslagna lagen. I konsumentsskyddslagen avses med näringsidkare avses en fysisk person eller en privat eller offentlig juridisk person som i syfte att få inkomst eller annan ekonomisk nytta yrkesmässigt håller till salu, säljer eller i övrigt bjuder ut konsumtionsnyttigheter för anskaffning mot vederlag. Tillgänglighetsdirektivet förutsätter att kraven tillämpas på ekonomiska aktörer på lika villkor inom den offentliga och den privata sektorn (punkt 57 i ingressen).

I 4 § 2 *punkten* i den föreslagna lagen definieras mikroföretag. Enligt artikel 3.23 i direktivet avses med ”mikroföretag” ett företag med färre än tio anställda som har en årsomsättning som inte överstiger 2 miljoner euro eller en årlig balansomslutning som inte överstiger 2 miljoner euro. Definitionen av mikroföretag är viktig eftersom för mikroföretag gäller lättare krav exempelvis när det gäller bedömning av oproportionerlig börda i fråga om dokumentering.

I 4 § 3 *punkten* i den föreslagna lagen definieras vad som avses med harmoniserad standard. Begreppet harmoniserad standard används också annanstans i lagstiftningen inom olika områden. Enligt artikel 3.25 i direktivet avses med harmoniserad standard en standard som definieras i artikel 2.1 c i förordning (EU) nr 1025/2012.

Enligt denna förordning avses med standard en teknisk specifikation som antagits av ett erkänt standardiseringsorgan för upprepad eller fortlöpande tillämpning, som inte är tvingande. Enligt led c avses med harmoniserad standard en europeisk standard som antagits på grundval av kommissionens begäran för tillämpningen av unionens harmoniseringslagstiftning. Definitionen är viktig eftersom kommissionen i enlighet med artikel 15 i direktivet har begärt att standardiseringsorganisationerna ska utarbeta harmoniserade standarder för de produkttillgänglighetskrav som fastställs i bilaga I. Överensstämmelse med kraven kan således i fortsättningen åtminstone delvis påvisas genom att man följer harmoniserade standarder.

5 §. *Styrning av tillsynen.* I 5 § i den föreslagna lagen föreskrivs om ledningen och styrningen av marknads kontrollen enligt denna lag. Enligt förslaget ska de skötas av ministeriet. Enligt punkt 87 i ingressen till tillgänglighetsdirektivet bör medlemsstaterna ha möjlighet att utse ett specialiserat organ för utförandet av marknads kontrollmyndigheternas skyldigheter eller skyldigheterna för myndigheter som är ansvariga för kontroll av tjänsters överensstämmelse i enlighet med detta direktiv.

6 §. *Tillgänglighetskrav för produkter och uppfyllande av dem.* I paragrafen finns bestämmelser om de allmänna tillgänglighetskraven för produkter. Genom paragrafen implementeras artikel 4 i tillgänglighetsdirektivet. Enligt artikeln ska medlemsstaterna säkerställa att de ekonomiska aktörerna endast släpper ut sådana produkter på marknaden och endast tillhandahåller sådana tjänster som uppfyller tillgänglighetskraven i bilaga I. Enligt paragrafens 1 mom. får en ekonomisk aktör släppa ut produkter på marknaden endast om de uppfyller de tillgänglighetskrav som föreskrivs i denna paragraf och med stöd av denna paragraf, om en EU-försäkring om överensstämmelse uppgjorts för produkten och produkten har en CE-märkning.

I punkt 22 i direktivets ingress konstateras är det nödvändigt att ange tillgänglighetskrav för produkter och tjänster som omfattas av detta direktiv och som släpps ut på marknaden, så att deras fria rörlighet på den inre marknaden kan säkerställas. Vidare konstateras i punkt 23 att

detta direktiv bör göra funktionella tillgänglighetskrav obligatoriska och att de bör utformas som allmänna mål. Dessa krav bör vara tillräckligt exakta för att skapa rättsligt bindande skyldigheter och tillräckligt detaljerade för att det ska gå att bedöma överensstämmelsen i syfte att säkerställa att den inre marknaden fungerar väl för de produkter och tjänster som omfattas av detta direktiv, samt lämna viss flexibilitet för att möjliggöra innovation.

Alla produkter som omfattas av denna lag ska uppfylla de tillgänglighetskrav som fastställs i bilaga I avsnitt I. Alla produkter, med undantag för självbetjäningsterminaler, ska uppfylla de krav som fastställs i bilaga I avsnitt II.

Enligt det föreslagna 6 § 2 mom. ska produkter utformas och tillverkas så att de i största möjliga utsträckning möjliggör förutsebar användning bland personer med funktionsnedsättning. Det är fråga om den allmänna skyldigheten enligt tillgänglighetsdirektivets bilaga I stycke I och II att utforma produkter så att de kan användas av så många som möjligt.

I enlighet med kraven ska informationen om användningen av produkten och om produktens egenskaper när det gäller tillgänglighet som finns på själva produkten vara lättillgängliga. På motsvarande sätt ska de uppgifter som inte är på själva produkten men som görs tillgängliga på annat sätt, till exempel genom en webbplats, ska vara lättillgängliga. Dessa uppgifter om hur produkten används, bruksanvisningar och användningen av tillgänglighetsfunktioner ska uppfylla kraven enligt tillgänglighetsdirektivets bilaga I stycke I punkt 1. Uppgifterna ska exempelvis kunna uppfattas med mer än ett sinne och presenteras på ett begripligt sätt. Dessutom ska t.ex. användas tillräcklig kontrast.

Delarna och funktionerna i produkternas gränssnitt samt produktens funktion borde uppfylla de fastställda tillgänglighetskraven i tillgänglighetsdirektivets bilaga I stycke I punkt 2, vilka gör dem lätta att använda, uppfatta, hantera, begripa och kontrollera för personer med funktionsnedsättning. Användningen av produkten får t.ex. inte kräva betydande räckvidd och styrka, en läsplatta för e-böcker eller självbetjäningsterminaler ha text-till-tal teknik.

Stödtjänsterna, t.ex. rådgivningstjänster, telefonväxlar, tekniskt stöd, förmedlingstjänster, utbildningstjänster, ska genom tillgängliga kommunikationssätt ge information om tjänstens tillgänglighet. Enligt punkt 3 i bilaga I stycke I ska vid behov via tillgängliga kommunikationssätt tillhandahålla information om produktens tillgänglighet och dess kompatibilitet med tekniska hjälpmedel.

Förpackningar för andra produkter än självbetjäningsterminaler ska vara utformade så att de är tillgängliga i enlighet med kraven i bilaga I stycke II. Produktens förpackning och den information som ges på den (t.ex. om hur den ska öppnas, tillslutas, användas och bortskaffas), inklusive, i förekommande fall, information om produktens egenskaper när det gäller tillgänglighet, ska göras tillgänglig och, om så är möjligt, ska den lättillgängliga informationen tillhandahållas på förpackningen. Anvisningar för installation, underhåll, förvaring och bortskaffande av produkten som inte tillhandahålls på själva produkten men som görs tillgängliga på annat sätt, till exempel genom en webbplats, ska vara tillgängliga enligt kraven i bilaga I stycke II punkt b.

Uppgifterna ska vara offentligt tillgängliga när produkten släpps ut på marknaden. Uppgifterna ska t.ex. kunna uppfattas med mer än ett sinne och presenteras på ett begripligt sätt. Dessutom ska t.ex. användas tillräcklig kontrast och anvisningar som innehållet annat än text ska funnas tillgängliga också i en alternativ form.

Dessutom ska kraven på funktionell prestationsförmåga beaktas. Enligt avsnitt VII i bilaga I ska, om det inte i de tidigare avsnitten i bilagan till tillgänglighetsdirektivet tas ställning till

utformningen och tillverkningen av produkterna eller till om tjänster ska tillhandahållas via en eller flera funktioner, ska dessa funktioner eller medel vara tillgängliga, genom att de dithörande kriterierna för funktionsprestanda uppfylls, i syfte att maximera den förutsebara användningen bland personer med funktionsnedsättning. Dessa kriterier för funktionsprestanda får endast användas som ett alternativ till ett eller flera särskilda tekniska krav när det hänvisas till dem i tillgänglighetskraven, om och endast om tillämpningen av de relevanta kriterierna för funktionsprestanda uppfyller tillgänglighetskraven och det fastställs att utformningen och tillverkningen av produkterna och tillhandahållandet av tjänsterna resulterar i likvärdig eller ökad tillgänglighet för den förutsebara användningen bland personer med funktionsnedsättning.

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om kraven enligt avsnitt I, II och VII i bilaga I till tillgänglighetsdirektivet och om hur de ska tillämpas för produkterna. I avsnitt I och II anges de konkreta krav som ska uppfyllas i fråga om en produkt. I avsnitt VII ges alternativa sätt att uppfylla kraven ifall det inte i de tidigare avsnitten tas ställning till hur en produkt ska utformas eller tillverkas eller om ett alternativt sätt möjliggör en bättre tillgänglighet. I förordningen preciseras exempelvis hur den information som krävs ska ges på produkten eller i en webbtjänst på ett tillgängligt sätt så att den ska vara lätt för en person med funktionsnedsättning att använda, uppfatta, hantera, begripa och kontrollera. Dessutom preciseras vilka krav som gäller för en enskild produkt. Kraven i bilaga I till tillgänglighetsdirektivet ska uppfyllas ifall det inte finns någon motiverad anledning att åberopa undantag.

Enligt 6 § 3 mom. i den föreslagna lagen ska en produkt som överensstämmer med sådana harmoniserade standarder eller delar av dem till vilka hänvisningar har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning, eller som överensstämmer med de tekniska specifikationer eller delar av dem som fastställts i kommissionens genomförandeakter, anses överensstämma med de fastställda krav i 6 §, vilka omfattas av de aktuella standarderna, tekniska specifikationerna eller delarna av dem.

Kommissionen kan enligt artikel 15 i tillgänglighetsdirektivet begära att standardiseringsorganisationerna utarbetar harmoniserade standarder för tillgänglighetskraven. Kommissionen har utnyttjat sitt mandat enligt fristen i artikeln, dvs. den 28 juni 2021, och begärt att en eller flera europeiska standardiseringsorganisationer ska utarbeta en harmoniserad standard för tillgänglighetskraven för de produkter som anges i bilaga I. Samma begäran har också gjorts angående tillgänglighetskraven för tjänster. Kommissionens mål är att standarderna ska vara i kraft när tillgänglighetskraven börjar tillämpas den 28 juni 2025. Detta bör beaktas redan vid beredningen av denna nya lag om tillgänglighetskrav för vissa produkter.

De produkter som överensstämmer med harmoniserade standarder eller delar av dem till vilka hänvisningar har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning ska anses överensstämma med de fastställda tillgänglighetskraven i den föreslagna lagen till den del dessa standarder eller delar av dem uppfyller dessa krav. Med delar av standard avses delar av standarder till vilka hänvisningar har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning som tillämpas i enlighet med tillämpningsområdet för tillgänglighetsdirektivet. Bestämmelserna betyder att det inte är möjligt att föreskriva nationellt om till vilka delar standarderna följs.

I praktiken kan det också uppstå en sådan situation att standarderna inte täcker alla tillgänglighetskrav som uppräknas i tillgänglighetsdirektivets bilaga I. I vilket fall som helst ska alla tillgänglighetskrav i bilaga I följas också i framtiden. Om en standard alltså inte täcker alla tillgänglighetskrav i tillgänglighetsdirektivets bilaga I tillämpas således fortfarande alla tillgänglighetskrav i tillgänglighetsdirektivets bilaga I till denna del. I enlighet med 6 § 2 mom. utfärdas en förordning av statsrådet om kraven.

I lagens 6 § 4 mom. föreslås ingå en hänvisningsbestämmelse till upphandlingslagstiftningen på motsvarande sätt som i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster. Enligt detta förslag till bestämmelse ska ekonomiska aktörer när de genomför offentlig upphandling beakta tillgänglighetskraven för produkter som avses i denna lag enligt vad som föreskrivs i 71 § 1 mom. i lagen om offentlig upphandling och koncession och i 75 § 1 mom. i lagen om upphandling och koncession inom specialområden.

Enligt punkt 90 i direktivets ingress ska de obligatoriska tillgänglighetskraven för produkter och tjänster som hör till direktivets tillämpningsområde fastställas i direktivet. Tillgänglighetskraven är inte bindande för sådana produkter och tjänster som inte hör till detta direktivs tillämpningsområde. Användning av dessa tillgänglighetskrav för att uppfylla relevanta skyldigheter enligt andra unionsakter än det här direktivet skulle dock underlätta genomförandet av tillgängligheten och bidra till rättssäkerhet och tillnärmning av tillgänglighetskraven i hela unionen. Myndigheterna bör inte hindras från att fastställa mer långtgående tillgänglighetskrav än de som anges i bilaga I till det här direktivet. Vidare bör enligt punkt 91 i ingressen detta direktiv inte ändra den obligatoriska eller frivilliga karaktären hos de bestämmelser som rör tillgängligheten i andra unionsakter.

För att all offentlig upphandling ska uppfylla tillgänglighetskraven bör i enlighet med direktivet vid offentlig upphandling beaktas kraven i avsnitt VI i bilaga I till tillgänglighetsdirektivet. Enligt dem ska följande krav som fastställs i andra unionsakter avseende egenskaper, delar eller funktioner hos produkter och tjänster uppfyllas:

- 1) Att tillgängligheten av information avseende produkters funktion och tillgänglighetsfunktioner överensstämmer med de motsvarande delarna i avsnitt I punkt 1 i denna bilaga, nämligen information om användningen av produkten som tillhandahålls på själva produkten samt produktbruksanvisningar som inte tillhandahålls på själva produkten utan som görs tillgängliga genom användning av produkten eller på annat sätt, till exempel på en webbplats.
- 2) Att tillgängligheten av egenskaper, delar och funktioner hos produkters användargränssnitt och funktionella utformning uppfyller motsvarande tillgänglighetskrav för sådana användargränssnitt och sådan funktionell utformning i enlighet med avsnitt I punkt 2 i denna bilaga.
- 3) Att förpackningarnas tillgänglighet, inklusive den information som ges på dem och anvisningar för installation, underhåll, förvaring och bortscaffande av produkten som inte tillhandahålls på själva produkten men som görs tillgängliga på annat sätt till exempel genom en webbplats, med undantag av självbetjäningsterminaler, uppfyller motsvarande tillgänglighetskrav i avsnitt II i denna bilaga.

Upphandlingslagstiftningen förutsätter att principerna om icke-diskriminering och jämlikhet följs i all offentlig upphandling. Upphandlingsenheten får således inte ställa olika krav på genomförandet av upphandlingen beroende på anbudsgivarens egenskaper, såsom personalantal eller omsättning, utan kraven på genomförandet av upphandlingen bör vara samma för alla anbudsgivare. Upphandlingslagen möjliggör inte undantag utan kraven på upphandlingsobjektet, såsom tillgänglighetskrav, bör vara samma för alla anbudsgivare och i upphandlingsförfarandet bör upphandlingslagen följas på det sätt som den förutsätter. Därigenom skapar upphandlingslagstiftningen incitament för att alla företag ska utforma sina produkter så att de motsvarar tillgänglighetskraven.

Enligt punkt 92 i direktivets ingress bör detta direktiv endast gälla upphandlingsförfaranden för vilka en anbudsinfördran redan har skickats ut eller, i de fall en anbudsinfördran inte krävs, om

den upphandlande myndigheten eller den upphandlande enheten har påbörjat upphandlingsförfarandet efter den dag då detta direktiv börjar tillämpas. Tillgänglighetskraven enligt denna lag börjar tillämpas från och med den 28 juni 2025.

7 §. Grundläggande ändring av produkter och oproportionerligt stor börda. I 8 § i denna lag föreskrivs om två möjligheter till undantag. I punkt 21 i direktivets ingress konstateras att tillgänglighetskraven bör införas på det sätt som är minst betungande för de ekonomiska aktörerna och medlemsstaterna. Konkret ska oskälighet bedömas utgående från undantagen i den föreslagna 7 §.

Av proportionalitetsskäl bör tillgänglighetskraven endast gälla så länge de inte ålägger den berörda ekonomiska aktören en oproportionerligt stor börda eller kräver en ändring av produkterna och tjänsterna som skulle innebära en grundläggande ändring av dem mot bakgrund av detta direktiv. Enligt punkt 64 i direktivets ingress bör det finnas mekanismer för att kontrollera berättigande till undantag från tillgänglighetskravens tillämplighet.

I den föreslagna paragrafen föreskrivs om avvikelser från tillgänglighetskraven som görs på grundval av grundläggande ändring av produkter och oproportionerligt stor börda samt om bevisnings- och anmälningsskyldighet i samband med det. Genom paragrafen implementeras artikel 14 i direktivet.

Enligt 7 § 1 mom. i den föreslagna lagen kan en ekonomisk aktör avvika från tillgänglighetskrav endast om aktören genom en bedömning kan visa att genomförandet av de tillgänglighetskrav som avses i 6 §:

- 1) medför en betydande förändring av produkten, vilken innebär en grundläggande ändring av dess grundläggande karaktär,
- 2) orsakar företaget en oproportionerligt stor börda.

Dessa undantag kan anses som separata och båda kraven behöver inte samtidigt uppfyllas.

Paragrafens 1 mom. 1 punkten avser en situation där uppfyllandet av något tillgänglighetskrav skulle leda till att produkten till sin grundläggande karaktär förändras till en annan. Exempelvis om en telefon har tangentbord med små knappar behöver de inte bytas ut mot stora knappar eftersom produkten då skulle ändras till sin grundläggande karaktär.

Enligt 7 § 2 mom. i den föreslagna lagen ska bedömningen av om det föreligger en oproportionerligt stor börda enligt 1 mom. 2 punkten utföras i enlighet med bilaga VI till tillgänglighetsdirektivet. I den föreslagna lagen görs en direkt hänvisning till bilaga VI till tillgänglighetsdirektivet. Motsvarande bilaga används för tjänster vid bedömningen av om uppfyllandet av ett tillgänglighetskrav medför en oproportionerligt stor börda för en ekonomisk aktör.

Enligt bilaga VI bör den ekonomiska aktören bedöma om uppfyllandet av ett enskilt tillgänglighetskrav medför en oproportionerligt stor börda. Kostnaderna för uppfyllandet av tillgänglighetskraven bör bedömas i förhållande till de totala kostnaderna för tillverkning, distribution eller import av produkten (driftsutgifter och kapitalutgifter). Vid bedömningen av engångskostnader beaktas behovet av tilläggspersonal, behovet av utbildning och förvärvande av kompetens, utveckling av processer (produktutveckling), behovet av att utarbeta vägledande material och engångskostnader för att förstå lagstiftningen om tillgänglighet. Vid kalkyleringen av kostnader för pågående tillverkning och utveckling beaktas kostnader med anknytning till planering av produkten, tillverkningsprocessen, testning av produkten och utarbetandet av dokumentation.

Dessutom borde man göra kostnads-nyttobedömningar, där man beaktar tillverkningsprocesserna och investeringarna. Dessa borde jämföras uttryckligen med nyttan för personer med funktionsnedsättning med beaktande av antalet gånger och hur ofta en produkt används.

Dessutom borde nettokostnaderna bedömas i förhållande till den ekonomiska aktörens nettoomsättning. Också vid denna bedömning beaktas som faktorer av engångsnatur behovet av tilläggspersonal, behovet av utbildning och förvärvande av kompetens, utveckling av processer (produktutveckling), behovet av att utarbeta vägledande material och engångskostnader för att förstå lagstiftningen om tillgänglighet. Vid kalkyleringen av kostnader för pågående tillverkning och utveckling beaktas kostnader med anknytning till planering av produkten, tillverkningsprocessen, testning av produkten och utarbetandet av dokumentation.

Dessutom borde man göra kostnads-nyttobedömningar, där man beaktar tillverkningsprocesserna och investeringarna. Dessa borde jämföras uttryckligen med nyttan för personer med funktionsnedsättning med beaktande av antalet gånger och hur ofta en viss produkt används. Vid bedömningen borde man alltså beräkna kostnader av engångsnatur och löpande kostnader. Vid bedömningen ska särskilt beaktas de behov som personer med funktionsnedsättning har att använda produkten i fråga (punkt 66 i direktivets ingress). Ju större aktör det är fråga om och ju större antalet användare av produkten är desto svårare är det att åberopa oproportionerligt stor börda. Utgångspunkten är alltså att en ekonomisk aktör bör iaktta kraven och endast med en separat utredning som grund, och om förutsättningarna uppfylls kan åberopa en oproportionerlig börda.

Enligt punkt 66 i direktivets ingress bör en oproportionerligt stor börda tolkas som åtgärder som skulle medföra en alltför stor organisatorisk eller ekonomisk börda för den ekonomiska aktören samtidigt som man tar hänsyn till de sannolika fördelarna för personer med funktionsnedsättning i enlighet med de kriterier som fastställs i direktivet. Det bör inte anses vara en berättigad grund att saken inte anses viktig, liksom inte heller tidsbrist eller bristande kunskaper. Den ekonomiska aktören bör själv bedöma om det är fråga om en grundläggande förändring eller en oproportionerligt stor börda utgående från de uppgifter och den kompetens som den ekonomiska aktören har tillgång till vid tidpunkten för bedömningen. Målet bör vara att begränsa undantag till så kort tid som möjligt.

Enligt 7 § 3 mom. i den föreslagna lagen kan en oproportionerligt stor börda inte åberopas om den ekonomiska aktören för att förbättra tillgängligheten från offentliga eller privata källor får medel som inte hör till de egna resurserna. Dessutom bör enligt 6 § beaktas att offentlig upphandling ska genomföras med beaktande av tillgänglighetskraven. Syftet med detta moment är att uttryckligen understryka att undantag enligt 7 § i den föreslagna lagen inte alls kan åberopas om aktören för produkten fått finansiering som beviljats särskilt för att förbättra produktens tillgänglighet. En utredning av vilka tillgänglighetsbrister produkten har betyder ännu inte en förbättring enligt tillgänglighetskraven. En sådan utredning beställs ofta av en utomstående auditör och kostnaderna för den är av engångsnatur.

Dessutom bör beaktas att man kan hänvisa till oproportionerlig börda endast delvis, inte i fråga om hela produkten. Om tillgänglighetskraven enligt den föreslagna lagen i undantagsfall medför oproportionerlig börda för de ekonomiska aktörerna är de ekonomiska aktörerna alltså skyldiga att uppfylla tillgänglighetskraven endast till den del de inte orsakar oproportionerlig börda. I sådana vederbörligen motiverade fall skulle det inte finnas någon rimlig möjlighet för en ekonomisk aktör att fullständigt tillämpa ett eller flera av de tillgänglighetskraven i 6 §. Aktörerna kan således avvika endast från de tillgänglighetskrav som bedömts vara orimliga att uppfylla. De tillgänglighetskrav för vilka kraven på oproportionerlig börda inte uppfylls enligt bedömningen ska alltså uppfyllas (punkt 66 i direktivets ingress).

8 §. Anmälningsskyldighet och dokumentering vid undantag. Enligt 8 § 1 mom. i den föreslagna lagen ska en ekonomisk aktör som enligt 7 § avviker från tillgänglighetskraven lämna marknadskontrollmyndigheten uppgifter om avvikelserna. Genom denna bestämmelse genomförs nationellt artikel 14.8 i direktivet.

Den bedömning som hänvisar till undantag som lagen tillåter ska också dokumenteras (1 punkten). Enligt 2 punkten ska den ekonomiska aktören på begäran till marknadskontrollmyndigheten sända en kopia av bedömningen av varför aktörens produkt eller tjänst inte är fullständigt tillgänglig och sända bevis på oproportionerlig börda eller grundläggande ändring eller båda. Den ekonomiska aktören ska enligt 3 punkten bevara dokumentationen i fem år från att den senast tillhandahållit produkten på marknaden.

Den allmänna bedömningen av oproportionerlig börda ska göras i enlighet med de grunder som fastställts i bilaga VI. Den ekonomiska aktören ska dokumentera bedömningen av oproportionerlig börda med beaktande av de relevanta grunderna. För produkters del ska bedömningen göras när produkten senast tillhandahållits på marknaden och således ska anmälan om återopande av undantag anmälas till marknadskontrollmyndigheten när produkten släppts ut på marknaden. När det gäller tjänster ska oproportionerlig börda alltid bedömas på nytt om den tjänst som tillhandahålls ändras, men dock minst med fem års mellanrum. I fråga om produkter kan man på motsvarande sätt tänka att en produkt inte ofta ändras efter det att den släppts ut på marknaden. Man bör också beakta att om det senare blir möjligt att uppfylla ett visst krav så uppfylls inte längre nödvändigtvis förutsättningarna för oproportionerlig börda. Bedömningen ska till denna del uppdateras.

Enligt lagens 8 § 2 mom. ska bestämmelserna om anmälningsskyldighet i 1 mom. inte tillämpas på mikroföretag. Inte heller dokumentationsskyldigheten gäller mikroföretag som hanterar produkter. Mikroföretagen ska dock på begäran lämna marknadskontrollmyndigheten relevanta uppgifter som gäller bedömningen. Genom denna punkt implementeras artikel 14.4 i tillgänglighetsdirektivet, enligt vilken skyldigheten att dokumentera bedömningen inte gäller mikroföretag som hanterar produkter. Mikroföretag som hanterar produkter, vilka beslutat återopande grundläggande ändring av produkter eller oproportionerligt stor börda ska dock på begäran lämna marknadskontrollmyndigheten relevanta uppgifter som motsvarar en bedömning. Enligt artikel 14.8 andra stycket i tillgänglighetsdirektivet behöver mikroföretag inte lämna uppgifter till marknadskontrollmyndigheten om att de återopande grundläggande ändring av produkter eller oproportionerligt stor börda.

9 §. EU-försäkran om överensstämmelse. I 9 § i den föreslagna lagen fastställs att det i en EU-försäkran om överensstämmelse ska framgå att tillgänglighetskraven är uppfyllda och om den ekonomiska aktören avviker från tillgänglighetskraven ska det specificeras vilka krav avvikelserna enligt 8 § gäller.

Enligt det föreslagna 9 § 2 mom. ska EU-försäkran om överensstämmelse anmälas enligt mallen i bilaga III till beslut nr 768/2008/EG. Det är fråga om Europaparlamentets och rådets beslut nr 768/2008/EG av den 9 juli 2008 om en gemensam ram för saluföring av produkter och upphävande av rådets beslut 93/465/EEG. I detta beslut föreskrivs om gemensamma principer och referensbestämmelser som är tänkta att användas i sektorsspecifik lagstiftning som en enhetlig grund för översyn eller omarbetning av lagstiftningen. Detta beslut utgör ett allmänt horisontellt ramverk för framtida lagstiftning om harmonisering av villkoren för saluföring av produkter.

Enligt tillgänglighetsdirektivet ska försäkran innehålla en utredning över de krav som tillämpas på produkten. I bedömningen ska i behövlig omfattning ingå också en beskrivning av produktens planering, tillverkning och funktion enligt bilaga IV till tillgänglighetsdirektivet.

Enligt det föreslagna 9 § 3 mom. ska en EU-försäkran om överensstämmelse för en produkt som hör till tillämpningsområdet för denna lag innehålla de delar som anges i bilaga IV till tillgänglighetsdirektivet, och den ska uppdateras fortlöpande.

Enligt bilaga IV är intern tillverkningskontroll det förfarande för bedömning av överensstämmelse genom vilket tillverkaren fyller i de tekniska dokumenten och dokument över tillverkningen och fullgör sina skyldigheter i fråga om CE-märkning och EU-försäkran om överensstämmelse.

Enligt punkt 79 i tillgänglighetsdirektivets ingress bör när det gäller bedömningen av överensstämmelse för produkter detta direktiv följa förfarandet Intern tillverkningskontroll i Modul A, som anges i bilaga II till beslut nr 768/2008/EG, eftersom det gör det möjligt för ekonomiska aktörer att visa, och för behöriga myndigheter att säkerställa, att produkter som tillhandahålls på marknaden uppfyller tillgänglighetskraven och inte medför någon orimlig börda. Enligt denna bilaga är intern tillverkningskontroll och övervakad produktprovning det förfarande för bedömning av överensstämmelse genom vilket tillverkaren fullgör de föreskrivna skyldigheterna och säkerställer och försäkrar på eget ansvar att de berörda produkterna uppfyller de tillämpliga kraven i rättsakten.

Tillverkaren är alltså inte skyldig att anlita en tredje part för att göra bedömningen.

Tillverkaren bör säkerställa och försäkra på eget ansvar att de berörda produkterna uppfyller de tillämpliga kraven enligt 6 § i denna lag.

Enligt bilaga IV punkt 2 ska tillverkaren utarbeta den tekniska dokumentationen, utgående från vilken det bör vara möjligt att bedöma om produkten överensstämmer med de relevanta tillgänglighetskrav som avses i 6 § och, om tillverkaren har stött sig på undantag enligt 7 §, visa att de berörda tillgänglighetskraven skulle innebära en grundläggande förändring eller ålägga en oproportionerligt stor börda. Den tekniska dokumentationen ska endast innehålla de tillämpliga kraven och, i den mån det krävs för bedömningen, även en beskrivning av produktens utformning, tillverkning och funktion.

För att uppfylla kraven kan den ekonomiska aktören delvis eller helt tillämpa harmoniserade standarder och tekniska specifikationer till vilka hänvisningar har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning. Den tekniska dokumentationen ska innehålla åtminstone en allmän beskrivning av produkten och en förteckning över de harmoniserade standarder och tekniska specifikationer till vilka hänvisningar har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning och som följts helt eller delvis. Dessutom ska i den tekniska dokumentationen ingå beskrivningar av de lösningar som har valts för att uppfylla de relevanta tillgänglighetskrav som avses i 6 §, när de harmoniserade standarderna eller tekniska specifikationerna inte har följts. Om harmoniserade standarder eller tekniska specifikationer har använts delvis, ska det anges i den tekniska dokumentationen vilka delar som har tillämpats.

Enligt tillgänglighetsdirektivets bilaga IV punkt 3 ska tillverkaren vidta alla nödvändiga åtgärder för att tillverkningen och övervakningen av den säkerställer att produkterna överensstämmer med den tekniska dokumentation och med tillgänglighetskraven i detta direktiv.

Dessutom ska enligt bilaga IV punkt 4 tillverkaren se till att den CE-märkning som avses i detta direktiv fästs på varje enskild produkt som uppfyller de tillämpliga kraven i 6 § i denna lag.

Tillverkaren ska upprätta en skriftlig EU-försäkran om överensstämmelse för en produktmodell. I EU-försäkran om överensstämmelse ska det anges för vilken produktmodell den har upprättats. En kopia av EU-försäkran om överensstämmelse ska på begäran göras tillgänglig för de behöriga myndigheterna.

Tillverkarens skyldigheter gällande CE-märkning och EU-försäkran om överensstämmelse får fullgöras, för dennes räkning och på dennes ansvar, av den bemyndigade företrädaren, förutsatt att dessa skyldigheter specificeras i fullmakten (bilaga IV punkt 4).

Om flera av EU:s rättsakter, där EU-försäkran om överensstämmelse krävs, tillämpas på produkten ska för alla dessa rättsakter utarbetas en enda EU-försäkran om överensstämmelse. I EU-försäkran om överensstämmelse ska anges referensuppgifter för dessa rättsakter, inklusive referenser för offentliggörande.

Enligt paragrafens 4 mom. ska EU-försäkran om överensstämmelse ska upprättas på språket eller språken i den medlemsstat där produkten har släppts eller kommer att släppas ut på marknaden. I Finland betyder det att EU-försäkran om överensstämmelse ska finnas på finska och svenska.

Tillverkaren ska förvara den tekniska dokumentationen och EU-försäkran om överensstämmelse i fem år efter att produkten släppts ut på marknaden. Tillverkaren ansvarar för importören för att den ger marknadskontrollmyndigheterna tillgång till dessa dokument.

10 §. CE-märkning. Enligt 10 § i den föreslagna lagen finns bestämmelser om minimikrav på CE-märkning av produkter i Europaparlamentets och rådets förordning om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93 (EG) nr 765/2008, given den 9 juli 2008, nedan NLF-förordningen. Bestämmelser om minimikrav på CE-märkning av produkter finns i artikel 30 i NLF-förordningen. I artikel 17 i tillgänglighetsdirektivet konstateras att de allmänna principerna i denna förordning tillämpas på CE-märkning av produkter. Enligt tillgänglighetsdirektivet tillämpas denna förordning endast på CE-märkning, men inte på ackreditering. Enligt punkt 79 i direktivets ingress bör när det gäller bedömningen av överensstämmelse för produkter direktivet följa förfarandet Intern tillverkningskontroll i Modul A, som anges i bilaga II till beslut nr 768/2008/EG, eftersom det gör det möjligt för ekonomiska aktörer att visa, och för behöriga myndigheter att säkerställa, att produkter som tillhandahålls på marknaden uppfyller tillgänglighetskraven och inte medför någon orimlig börda. Enligt denna modell är intern tillverkningskontroll en bedömning för överensstämmelse med kraven, där tillverkaren uppfyller de skyldigheter som anges i punkterna av 2 (tekniska dokument, 3 (tillverkning) och 4 (märkning om överensstämmelse och försäkran om överensstämmelse) och säkerställer och försäkrar på eget ansvar att de berörda produkterna uppfyller de tillämpliga kraven i rättsakten.

Tillverkaren ansvarar alltså för att överensstämmelsen med kraven har bedömts och tillgänglighetskraven uppfylls. När det gäller tillgänglighetskraven finns det inga utsedda institutioner som sköter bedömningsuppgifterna. En oberoende bedömning som gjorts av en utomstående expert är dock en bra utgångspunkt för bedömningen av tillgängligheten. I detta skede är det dock frivilligt att anlita ackrediterade aktörer och lagen förpliktar inte till att anlita en tredje part för bedömningen. Det är skäl att ta upp denna fråga på nytt när eventuella standarder publiceras.

Dessutom föreskrivs i 10 § 2 mom. om tilläggskrav för CE-märkning enligt denna lag. CE-märkningen ska fästas på produkten eller på dess märkskylt, och den ska vara synlig, lätt läsbar och permanent. Om detta på grund av produktens karaktär inte är möjligt eller motiverat, ska märkningen fästas på förpackningen och på medföljande dokument

Enligt 10 § 3 mom. i den föreslagna lagen ska CE-märkningen fästas innan produkten släpps ut på marknaden.

11 §. Tillverkare skyldigheter. Genom 11 § i den föreslagna lagen implementeras artikel 7 i tillgänglighetsdirektivet, enligt vilken tillverkarna när de släpper ut sina produkter på marknaden ska se till att dessa har konstruerats och tillverkats i enlighet med de tillämpliga tillgänglighetskraven i direktivet. Enligt punkt 58 i direktivets ingress är tillverkaren, som besitter detaljkunskap om konstruktions- och tillverkningsprocessen, den som bäst kan genomföra hela bedömningen av överensstämmelse.

Enligt 11 § 1 mom. i den föreslagna lagen ska tillverkare innan de släpper ut sina produkter på marknaden se till att dessa, även när det handlar om serieproduktion, har konstruerats och tillverkats i enlighet tillgänglighetskraven i 6 § i denna lag. Tillverkaren bör säkerställa att det i serieproduktion finns förfaranden för att garantera att kraven enligt tillgänglighetsdirektivet uppfylls.

Enligt paragrafens 2 mom. ska tillverkaren i enlighet med 9 § upprätta en EU-försäkran om överensstämmelse med kraven och förse produkten med CE-märkning i enlighet med 10 §. Tillverkarna ska utarbeta den tekniska dokumentationen i enlighet med bilaga IV och vid behov genomföra eller låta genomföra förfarandet för bedömning av överensstämmelse. Tillverkaren kan själv utföra bedömningen av överensstämmelse med kraven eller låta en utomstående göra den. Det är dock tillverkaren som har ansvaret för att bedömningen är riktig. När det genom ett sådant förfarande påvisats att produkten överensstämmer med de tillämpliga tillgänglighetskraven ska tillverkaren upprätta en EU-försäkran om överensstämmelse och förse produkten med CE-märkning i enlighet med föreslagna 9 och 10 §.

Enligt paragrafens 3 mom. ska tillverkaren bevara den tekniska dokumentationen och EU-försäkran om överensstämmelse i fem år efter att produkten har släppts ut på marknaden.

Enligt paragrafens 4 mom. ska tillverkaren säkerställa att produkten försetts med typnummer, partinummer, serienummer eller någon annan märkning utifrån vilken den kan identifieras. Om detta inte är möjligt på grund av produktens storlek eller art ska tillverkaren säkerställa att den information som krävs finns på förpackningen eller i ett dokument som medföljer produkten. Dessutom ska tillverkaren enligt 2 punkten på produkten på ett språk som lätt kan förstås ange namn, registrerat firmanamn eller registrerat varumärke och en adress där tillverkaren är anträffbar. Dessa uppgifter är desamma som också annars förutsätts av tillverkaren i samband med att produkter släpps ut på marknaden, t.ex. enligt lagen om tryckbärande anordningar eller lagen om radioanläggningar.

Enligt paragrafens 4 mom. 3 punkten ska tillverkaren säkerställa att produkten åtföljs av anvisningar och säkerhetsföreskrifter. Anvisningarna och föreskrifterna ska vara tydliga och lättbegripliga. Anvisningarna bör enligt paragrafen finnas på finska och svenska.

Också detta krav finns också i andra lagar som gäller marknadskontroll av motsvarande produkter.

Det är således tillverkaren som har ansvar för bedömningen av att en produkt överensstämmer med kraven. Tillverkaren ska upprätta en EU-försäkran om överensstämmelse och förse produkten med CE-märkning. På så sätt ger tillverkaren försäkran och tar ansvar för att produkten uppfyller alla tillämpliga tillgänglighetskrav.

12 §. Utseende av bemyndigad företrädare. Enligt 12 § i den föreslagna lagen får tillverkare särskilt utse en bemyndigad företrädare, som förvarar de dokument som krävs och på motiverad begäran ger information till marknadskontrollmyndigheten.

Enligt 12 § 1 mom. *1 punkten* i den föreslagna lagen ger den bemyndigade företrädaren marknadskontrollmyndigheten tillgång till EU-försäkran om överensstämmelse och den tekniska dokumentationen i fem år efter att produkten släppts ut på marknaden.

Enligt 12 § 1 mom. *2 punkten* i den föreslagna lagen bör den bemyndigade företrädaren på motiverad begäran av marknadskontrollmyndigheten ge myndigheten all information och dokumentation som behövs för att visa att produkten uppfyller kraven. Enligt *3 punkten* ska den bemyndigade företrädaren på marknadskontrollmyndighetens begäran samarbeta med myndigheten om alla åtgärder som vidtas för att undanröja bristande överensstämmelse med tillgänglighetskraven för produkten.

Enligt paragrafens 2 mom. får inte tillverkarens skyldighet att konstruera och tillverka sina produkter så att de uppfyller tillgänglighetskraven delegeras till den bemyndigade företrädaren.

13 §. Importörens skyldigheter. Enligt 13 § 1 mom. i den föreslagna lagen ska importörer innan de släpper ut produkter på marknaden säkerställa att de uppfyller tillgänglighetskraven enligt 6 §. Innan importörer släpper ut en produkt på marknaden ska de kontrollera att tillverkaren har genomfört förfarandet för bedömning av överensstämmelse enligt bilaga IV. Importörerna ska se till att tillverkaren utarbetat den tekniska dokumentation som avses i bilagan, att produkten försetts med CE-märkning och att produkten åtföljs av de dokument som krävs.

Enligt punkt 60 i direktivets ingress bör importörerna säkerställa att de produkter från tredje-länder som förs in på unionsmarknaden överensstämmer med direktivet, och framför allt att tillverkarna har genomfört lämpliga förfaranden för bedömning av överensstämmelse avseende dessa produkter.

Importören ska säkerställa att tillverkaren försett produkten med typnummer, partinummer, serienummer eller någon annan märkning utifrån vilken den kan identifieras. Om detta inte är möjligt på grund av produktens storlek eller art ska de säkerställa att den information som krävs finns på förpackningen eller i ett dokument som medföljer produkten. Dessutom ska importören säkerställa att tillverkaren angett sitt namn, sitt registrerade firmanamn eller registrerade varumärke och en adress där denne är anträffbar. Uppgifterna ska vara angivna på ett språk som är lätt att förstå. Importören bör säkerställa att det på produkten finns anvisningar och säkerhetsuppgifter som är tydliga, begripliga och lätta att förstå. Dessutom ska importören också säkerställa att inte lagrings- eller transportförhållandena äventyrar iakttagandet av de tillgänglighetskrav som ska tillämpas.

Om importören misstänker att produkten inte uppfyller de tillämpliga kraven kan importören inte tillhandahålla produkten på marknaden innan produkten uppfyller kraven.

Enligt paragrafens 2 mom. ska importören då en produkt släpps ut på marknaden på produkten på ett språk som lätt kan förstås ange namn, registrerat firmanamn eller registrerat varumärke och en adress där denne är anträffbar. Det är fråga om samma uppgifter som tillverkaren ska ge på produkten enligt lagens 11 § 4 mom. 2 punkten.

I paragrafens 3 mom. bestäms att om en importör anser eller har skäl att tro att en produkt inte uppfyller tillgänglighetskraven, får importören inte släppa ut produkten på marknaden innan

den uppfyller kraven. Om produkten inte överensstämmer med tillgänglighetskraven ska importören underrätta tillverkaren och marknadskontrollmyndigheterna om detta

Enligt paragrafens 4 mom. ska importören i fem år tillhandahålla en kopia av EU-försäkran om överensstämmelse för marknadskontrollmyndigheten och säkerställa att myndigheten på begäran kan få tillgång till den tekniska dokumentationen

Enligt paragrafens 5 mom. tillämpas tillverkarens skyldigheter enligt 11 § på importörer som släpper ut en produkt på marknaden i eget namn eller under eget varumärke eller ändrar en produkt som redan släppts ut på marknaden på ett sådant sätt att överensstämmelsen med kraven i detta direktiv kan påverkas.

14 §. *Distributörens skyldigheter.* Enligt paragrafens 1 mom. ska distributören innan en produkt släpps ut på marknaden verifiera att produkten är försedd med CE-märkning och åtföljs av nödvändiga dokument och av bruksanvisningar och säkerhetsföreskrifter. Dessutom ska distributören kontrollera att tillverkaren har iakttagit sin skyldighet att förse produkten med typnummer, partinummer, serienummer eller någon annan märkning utifrån vilken den kan identifieras. Om detta inte är möjligt på grund av produktens storlek eller art ska de säkerställa att den information som krävs finns på förpackningen eller i ett dokument som medföljer produkten. Dessutom ska distributören granska att tillverkaren angett sitt namn, sitt registrerade firmanamn eller registrerade varumärke och en adress där denne är anträffbar. Uppgifterna ska vara angivna på ett språk som är lätt att förstå.

Enligt paragrafens 2 mom. ska distributören säkerställa att lagrings- eller transportförhållandena inte äventyrar produktens överensstämmelse med tillämpliga tillgänglighetskrav. En närmare förklaring om detta ges också i punkt 62 i direktivets ingress enligt vilken distributörerna bör säkerställa att deras hantering av produkten inte inverkar negativt på produktens överensstämmelse med tillgänglighetskraven i direktivet.

Enligt paragrafens 3 mom. tillämpas tillverkarens skyldigheter enligt 11 § på distributörer som släpper ut en produkt på marknaden i eget namn eller under eget varumärke eller ändrar en produkt som redan släppts ut på marknaden på ett sådant sätt att överensstämmelsen med kraven i detta direktiv kan påverkas.

15 §. *Ekonomiska aktörers skyldigheter.* Enligt den föreslagna 15 § finns det vissa gemensamma krav på ekonomiska aktörer. Det föreslås att i denna paragraf föreskrivs om sådana verksamhets- och samarbetskyldigheter som gäller alla ekonomiska aktörer.

Enligt paragrafens 1 mom. ska ekonomiska aktörer på begäran lämna marknadskontrollmyndigheten identifikationsuppgifter för alla andra ekonomiska aktörer som har levererat dem produkter eller som de har levererat produkter under de senaste fem åren. Med dessa uppgifter avses uppgifter enligt artikel 12 i tillgänglighetsdirektivet. Det är viktigt att produkter kan spåras i hela distributionskedjan för att man ska reda på vilka aktörer som är ansvariga för produkter som inte uppfyller tillgänglighetskraven. De ekonomiska aktörerna ska därför bevara uppgifter om andra ekonomiska aktörer som har levererat en produkt till dem och om ekonomiska aktörer som de har levererat en produkt till.

Enligt paragrafens 2 mom. ska tillverkare, distributörer eller importörer som anser eller har skäl att tro att en produkt som de har släppt ut på marknaden inte uppfyller tillämpliga krav på tillgänglighet, omedelbart vidta de korrigerande åtgärder som krävs för att produkten ska överensstämma med kraven eller vid behov dra tillbaka produkten från marknaden. Alla ekonomiska aktörer är skyldiga att på eget initiativ vidta nödvändiga korrigerande åtgärder ifall de har skäl

att misstänka att en produkt som finns på marknaden inte uppfyller kraven. Korrigerande åtgärder är att dra tillbaka en produkt från marknaden, vilket avser alla åtgärder vilkas syfte är att förhindra att en produkt i leveranskedjan släpps ut på marknaden. En korrigerande åtgärd är dessutom ett förfarande för återkallande från marknaden, vilket avser åtgärder i syfte att dra tillbaka produkter som redan finns tillgängliga för slutanvändarna. Dessutom ska marknadskontrollmyndigheterna informeras. Tillverkaren och importören ska föra register över dessa produkter och över klagomål som rör dem.

Enligt paragrafens 3 mom. ska tillverkare, distributörer eller importörer på begäran av marknadskontrollmyndigheten samarbeta genom att ge alla nödvändiga uppgifter för att utföra en tillgänglighetsbedömning eller undanröja bristande överensstämmelse med tillgänglighetskraven, särskilt genom att se till att produkterna korrigeras så att de uppfyller de tillämpliga kraven. De ekonomiska aktörerna ska ge myndigheten all den information och dokumentation som behövs för att visa att en produkt uppfyller kraven

Enligt tillgänglighetsdirektivet ska dokumenten vara på ett språk som lätt kan förstås av myndigheten. Syftet med bestämmelsen är att underlätta kommunikationen med myndigheten, därför begränsas de språk på vilka dokumenten ska vara skrivna till finska eller svenska. Åtminstone engelska som allmänt används som arbetsspråk vid standardisering kan vid sidan av finska och svenska användas som kommunikationsspråk också med myndigheten. Om en aktör ändå vill ge dokumenten på något annat språk kan den på förhand säkerställa hos myndigheten att det är lämpligt och begripligt.

16 §. Marknadskontroll avseende tillgänglighetskrav. Marknadskontroll genomförs enligt lagen om marknadskontroll. En hänvisning till lagen om marknadskontroll ingår i lagens tidigare föreslagna 4 §. Tillsynen kan genomföras antingen i förebyggande syfte eller enligt riskbedömning. Med tanke på användaren är det viktigt framförallt att det på produkten finns uppgifter genom vilken användaren får kontakt med tillverkaren av produkten och/eller importören. Marknadskontrollmyndigheten tar emot anmälningar från användarna om att en produkt inte uppfyller tillgänglighetskraven. Marknadskontrollmyndigheten ska vidta nödvändiga åtgärder. I allmänhet görs marknadskontrollmyndigheternas observationer om marknadskontrollåtgärder vid inspektioner eller så får de information om dem genom anmälningar från kunderna. Den nationella marknadskontrollmyndighetens uppgifter sköts av Transport- och kommunikationsverket Traficom. En bestämmelse om detta intas i 4 § i marknadskontrollagen. Traficom är redan nu marknadskontrollmyndighet t.ex. i fråga om produkter som avses i luftfartslagen och fordonslagen.

I EU:s marknadskontrollförordning förutsätts att det i varje medlemsstat görs upp en kontrollplan. I Finland har den allmänna kontrollplanen som gäller den finländska marknadskontrollen beretts av arbets- och näringsministeriet i samarbete med övriga förvaltningsområden. Bestämmelser om detta finns i 7 § i lagen om marknadskontroll.

Bestämmelser om marknadskontrollåtgärder finns i 3 kap. i marknadskontrollagen. I detta kapitel föreskrivs om myndighetens rätt att få information av ekonomiska aktörer, rätt att företa inspektioner, rätt att ta produkter för undersökning och exempelvis om att anlita utomstående experter. Marknadskontrollmyndigheten kan utfärda åtgärdsförelägganden och förbud som avses i 17 – 22 § i marknadskontrollagen om det visar sig att en produkt inte uppfyller de tillämpliga tillgänglighetskraven. De förelägganden och förbud som avses är åtgärdsföreläggande, förbud, återkallelse och tillfälligt förbud. Dessutom föreskrivs i marknadskontrollagen om till exempel förbud mot export, tvångsutförande och föreläggande om förstöring.

I praktiken riktar marknadskontrollmyndigheten sina åtgärder till de ekonomiska aktörer som hör till myndighetens behörighetsområde. Det kan antas att den största delen av de ekonomiska aktörerna i Finland har rollen som importör eller distributör. Till dessa riktas också marknadskontrollmyndighetens åtgärder oftast, om inte de ekonomiska aktörerna på eget initiativ vidtagit korrigerande åtgärder.

Marknadskontrollmyndigheten ska i sin tillsyn följa förvaltningsdomstolens bestämmelser t.ex. vid hörande av part.

Marknadskontrollmyndigheten kan förena ett förbud eller ett åläggande som den har meddelat med vite eller med hot om att den försummade åtgärden utförs på den försumliges bekostnad i enlighet med 4 kap. i marknadskontrollagen.

Enligt 16 § 2 mom. 1 punkten i den föreslagna lagen ska marknadskontrollmyndigheten särskilt kontrollera att tillämpliga tillgänglighetskraven iakttas och enligt 2 punkten kontrollera att den ekonomiska aktören har utfört en motiverad bedömning enligt 7 §, om aktören i fråga om en produkt som hör till tillämpningsområdet för denna lag har åberopat ett undantag enligt 7 §.

Enligt den föreslagna 3 punkten ska marknadskontrollmyndigheten se till att de offentliga uppgifterna om de produkter som inte uppfyller tillgänglighetskraven offentliggörs. Enligt artikel 19.3 i tillgänglighetsdirektivet ska medlemsstaterna säkerställa att den information som marknadskontrollmyndigheterna har om huruvida de ekonomiska aktörernas uppfyllt de tillämpliga tillgänglighetskraven, samt skyldigheterna, och den bedömning som anges i 8 § på begäran tillhandahålls konsumenterna i ett tillgängligt format, med undantag för om informationen inte kan lämnas ut i enlighet med de konfidentialitetsskäl som avses i artikel 17 i marknadskontrollförordningen. Bedömningen bör i fråga om de offentliga uppgifterna finnas att tillgå i tillgänglig form.

I 3 mom. i den föreslagna paragrafen föreskrivs att marknadskontrollmyndigheten om den har skälig anledning att anta att en produkt inte uppfyller tillgänglighetskraven enligt denna lag, ska utföra en heltäckande bedömning av produktens överensstämmelse med kraven. Om av denna bedömning framgår att produkten inte uppfyller kraven och marknadskontrollmyndigheterna anser att en produkts bristande överensstämmelse med kraven inte är begränsad endast till den egna medlemsstatens territorium ska de informera kommissionen och de övriga medlemsstaterna om resultaten av bedömningen och de åtgärder som de krävt att den ekonomiska aktören ska genomföra. Genom detta implementeras artikel 20.2 i tillgänglighetsdirektivet. I 27 § i marknadskontrollagen föreskrivs på nationell nivå om detta förfarande och det är därför inte nödvändigt att ta med en särskild bestämmelse om detta i denna lag. Däremot är det nödvändigt att i enlighet med tillgänglighetsdirektivet föreskriva att om inte en medlemsstat eller kommissionen inom tre månader har gjort invändningar mot en provisorisk åtgärd som har vidtagits av en medlemsstat anses åtgärden vara befogad.

Enligt paragrafens 4 mom. ska marknadskontrollmyndigheten om den upptäcker brister i uppfyllelsen av tillgänglighetskraven enligt 6 § eller i en bedömning enligt 8 § den uppmana den ekonomiska aktören att avhjälpa bristerna. Marknadskontrollmyndigheten ska ange en tidfrist inom vilken dessa åtgärder ska genomföras. Tidsfristen bör vara skälig för att ändringen ska kunna genomföras men den bör också vara effektiv så att ändringen har effekt.

I det föreslagna 16 § 5 mom. hänvisas till 27 § 1 mom. i marknadskontrollagen, i vilket finns bestämmelser om marknadskontrollmyndighetens skyldighet att informera Europeiska kommissionen och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen och Europeiska ekonomiska

samarbetsområdet. I fråga om nationella åtgärder tillämpas i övrigt bestämmelserna om skyddsklausulförfaranden och det förfarande för skyddsåtgärder som föreskrivs i Europeiska unionens lagstiftning genom vilken villkoren för saluföring harmoniseras. Syftet med skyddsklausulförfarandet är att alla medlemsstaters nationella marknadskontrollmyndigheter ska få information om farliga produkter och att de nödvändiga begränsningarna således ska gälla alla medlemsstater för att man ska kunna säkerställa ett skydd på samma nivå inom hela EU. Genom detta förfarande kan kommissionen dessutom ta ställning till nationella åtgärder som begränsar produktens fria rörlighet för att säkerställa att den inre marknaden fungerar. Genom skyddsklausulförfarandet tryggas produktens fria rörlighet och säkerställs om den nationella åtgärd som begränsar en produkts fria rörlighet är berättigad. Skyddsklausulförfarandet inleds endast om någon annan medlemsstat motsätter sig en åtgärd som genomförts i fråga om en viss produkt. Om det inte finns någon meningsskiljaktighet om en begränsande åtgärd som genomförts ska alla medlemsstater genomföra de tillämpliga åtgärderna inom sitt territorium.

Genom den föreslagna paragrafen genomförs artiklarna 19, 20 och 21 i tillgänglighetsdirektivet.

17 §. Formell bristande överensstämmelse. Enligt 17 § i den föreslagna lagen ska marknadskontrollmyndigheten, utan att det påverkar tillämpningen av 8 §, om den konstaterar något av följande, ålägga den berörda ekonomiska aktören att åtgärda den bristande överensstämmelsen

- 1) CE-märkningen har fästs i strid med 10 §,
- 2) CE-märkningen har inte fästs,
- 3) det har inte upprättats någon EU-försäkran om överensstämmelse,
- 4) EU-försäkran om överensstämmelse har inte upprättats på ett korrekt sätt,
- 5) tekniska dokument finns inte eller de är inte fullständiga,
- 6) något annat av de administrativa kraven i 11 eller 13 § är inte uppfyllt.

Om en bristande överensstämmelse som avses i 1 mom. kvarstår, ska marknadskontrollmyndigheten vidta alla behövliga åtgärder för att begränsa eller förbjuda tillhandahållandet av produkten på marknaden eller säkerställa att produkten dras tillbaka från marknaden.

Utom enligt föreslagna 17 § ska marknadskontroll utföras också enligt lagen om marknadskontroll, och denna paragraf är alltså självständig i förhållande till bestämmelserna i marknadskontrollagen.

Genom föreslagna 17 § implementeras artikel 22 i tillgänglighetsdirektivet.

18 §. Påföljder. I 18 § i den föreslagna lagen föreskrivs om påföljder genom en hänvisning till marknadskontrollagen. I paragrafen intas en informativ hänvisning till marknadskontrollagen eftersom på denna lag tillämpas åtgärder enligt marknadskontrollen.

I 3 kap. i marknadskontrollagen finns bestämmelser om de tillsynsåtgärder genom vilka marknadskontrollmyndigheten kan ingripa i bristande överensstämmelse med kraven. För det första ska marknadskontrollmyndigheten om en ekonomisk aktör inte iakttar denna lag eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av denna lag uppmana aktören att korrigera bristen inom utsatt tid.

Om bristerna eller försummelserna är allvarliga eller väsentliga och bristerna eller försummelserna inte korrigerats trots uppmaningar kan marknadskontrollmyndigheten förbjuda den ekonomiska aktören att tillverka, släppa ut på marknaden, tillhandahålla på marknaden eller annars överlåta produkten.

När det är fråga om allvarliga brister kan marknadskontrollmyndigheten förena ett förbud eller ett åläggande som den har utfärdat med stöd av denna lag med vite eller med hot om att den försummade åtgärden utförs på den försumliges bekostnad. Bestämmelser om vite och hot om tvångsutförande finns i viteslagen ([1113/1990](#)). Det skulle vara fråga om en informativ hänvisning till marknadskontrollagen.

Marknadskontrollmyndighetens anmälan och åtgärder riktas till den ekonomiska aktören. I denna kan liksom i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster kan ett avgörande eller ett beslut förenas med vite.

Den föreslagna lagen, lagen om digitala tjänster och lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation gäller i princip produkters eller tjänsters tillgänglighet. När det gäller tillhandahållande av produkter eller tjänster och personer med funktionsnedsättning kan det i enskilda fall också bli fråga om rimliga anpassningar i enlighet med 15 § i diskrimineringslagen och vid vägran att genomföra dessa kan det vara fråga om diskriminering enligt diskrimineringslagen.

Enligt paragrafens 2 mom. finns bestämmelser om CE-märkningsföreseelse i lagen om CE-märkningsföreseelse (187/2010).

19 §. Ändringssökande. Tillsynen enligt den föreslagna lagen omfattar metoder att ingripa i fråga om en produkt som släppts ut på marknaden samt metoder att övervaka produkter som tagits i bruk. Om påföljder föreskrivs i 18 §. Ändring kan sökas i marknadskontrollmyndighetens beslut och bestämmelsen är motsvarande som i marknadskontrollagen. Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Vid sökande av ändring i beslut som gäller föreläggande och utdömande av vite samt föreläggande och verkställighet av hot om tvångsutförande tillämpas dock viteslagen (1113/1990).

Enligt marknadskontrollagen kan dock ett beslut av marknadskontrollmyndigheten verkställas även om besvär anförs.

20 §. Ikraftträdande. I 20 § i den föreslagna lagen föreskrivs om lagens ikraftträdande, som föreslås vara den 28 juni 2022. Den tillämpas dock först från och med den 28 juni 2025.

I fråga om den föreslagna lagen finns övergångsperioder.

Enligt paragrafens 2 mom. kan tjänsteleverantörerna fortsätta att tillhandahålla sina tjänster till den 28 juni 2030 med hjälp av produkter som de lagligen använde före den 28 juni 2025. Det är alltså fråga om de produkter genom vilka används produkter enligt artikel 2.2 i tillgänglighetsdirektivet. Dessa tjänster har implementerats i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster och lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.

Enligt paragrafens 3 mom. kan självbetjäningsterminaler som tjänsteleverantörerna före den 28 juni 2025 använder lagligt för att tillhandahålla tjänster fortsättningsvis användas för att tillhandahålla motsvarande tjänster i 20 år från att de tagits i bruk.

7.2 Lagen om marknadskontrollen av vissa produkter

1 §. Tillämpningsområde. Till paragrafens 1 mom. fogas till tillämpningsområdet en hänvisning till lagen om tillgänglighetskrav för produkter. För de produkter som hör till tillämpningsområdet för lagen om tillgänglighetskrav för produkter tillämpas således också lagen om marknadskontroll, såvida det inte i dessa lagar föreskrivs annat. Det är motiverat att utvidga tillämpningsområdet för lagen om marknadskontroll med de produkter som omfattas av lagen om tillgänglighetskrav för produkter för att regleringen av marknadskontrollen också på nationell nivå i framtiden ska vara så enhetlig som möjligt. Det föreslås att lagen tillämpas så att den kompletterar åtgärderna enligt marknadskontrollförordningen. Marknadskontrollförordningen ersätter i fortsättningen artiklarna 15-24 i NLF-förordningen, vilka har tillämpats för en del av de produktsektorer som ingår i tillämpningsområdet för marknadskontrollförordningen.

4 §. Tillsynsmyndigheter. I paragrafens 4 mom. anges att Transport- och kommunikationsverket sköter uppgiften som marknadskontrollmyndighet som kontrollerar tillgänglighetskrav enligt lagen om tillgänglighetskrav för produkter. Transport- och kommunikationsverket verkar som marknadskontrollmyndighet för tillgänglighetskrav för produkter och kan rikta marknadskontrollåtgärder till produkter som omfattas av lagen om tillgänglighetskrav för produkter.

7.3 Lagen om tillhandahållande av digitala tjänster

1 §. Lagens syfte. I lagens 1 § föreskrivs om lagens syfte. I paragrafens 2 mom. föreskrivs att genom denna lagen om tillhandahållande av digitala tjänster genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2102 om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer, nedan tillgänglighetsdirektivet. Det föreslås att momentets ordalydelse på svenska ändras när det gäller förkortningen av direktivets namn.

Då lagen om tillhandahållande av digitala tjänster stiftades valdes som förkortning av namnet på Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2102 om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer i den finska lagtexten *saavutettavuusdirektiivi* och i den svenska lagtexten tillgänglighetsdirektivet. Avsikten är att förkortningen av namnet på Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882 om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster, som nu ska sättas i kraft nationellt, i den finska lagtexten ska bli *este-ettömyysdirektiivi* och i den svenska *tillgänglighetsdirektivet*. Två olika direktiv kan inte ha samma namnförkortning. Den gamla namnförkortningen för direktiv (EU) 2016/2102 har blivit vilseledande när samma förkortning tagits i bruk för direktiv (EU) 2019/882. Av denna orsak föreslås att den svenska ordalydelsen för detta moment ändras i fråga om namnförkortningen för direktiv (EU) 2016/2102 så att förkortningen i stället för tillgänglighetsdirektivet blir *webbtillgänglighetsdirektivet*. Det föreslås inte att den finska ordalydelsen ändras.

I Sverige används för direktiv (EU) 2016/2102 förkortningen *webbtillgänglighetsdirektivet*. Dessutom används redan nu i vissa nationella myndigheter den svenska termen *webbtillgänglighetsdirektivet* för direktiv (EU) 2016/2102 i stället för termen *tillgänglighetsdirektivet*. Om ordet *webb-* läggs till direktivets svenska namnförkortning blir det lättare att skilja mellan de olika direktiven. Dessutom skulle ändringen förenhetliga den nordiska terminologin i fråga om denna reglering. Av dessa två direktiv är det också naturligare att för direktiv (EU) 2019/882 använda *tillgänglighetsdirektivet*, eftersom till dess tillämpningsområde också hör tillgänglighetskrav för den byggda miljön, om vilka det kommer att utfärdas bestämmelser senare.

2 §. Definitioner. Det föreslås att till tillämpningsområdet för lagens 2 § fogas nya definitioner som baserar sig på regleringen enligt tillgänglighetsdirektivet. Definitionerna används som

hjälp för att fastställa tillämpningsområdet enligt lagens 3 a kap. För fastställandet av tillämpningsområdet för 3 a kap 3 a fogas till definitionerna nya definitioner för konsument, e-handelstjänst, e-bok samt persontransporttjänst.

Till paragrafen fogas en ny *punkt 10*, där begreppet konsument definieras. Syftet med tillgänglighetsdirektivet är att främja tillhandahållandet av tillgängliga produkter och tjänster för konsumenter. Regleringen enligt tillgänglighetsdirektivet kommer således att tillämpas endast på digitala tjänster i enlighet med artikel 2.2 till den del som dessa tillhandahålls för konsumenter, oberoende av om det är fråga om en offentlig eller privat aktör. Enligt punkt 57 i ingressen till tillgänglighetsdirektivet ska skyldigheterna tillämpas på tjänsteleverantörer på samma sätt både inom den offentliga och inom den privata sektorn. Enligt definitionen avses med konsument en fysisk person som köper en konsumtionsvara för andra ändamål än sin näringsverksamhet. I lagen hänvisas till en fysisk person som avses i 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen (38/1978). Om digitala tjänster tillhandahålls i andra syften än som en tjänst som är riktad till konsumenter tillämpas inte regleringen enligt tillgänglighetsdirektivet.

Till paragrafen fogas en ny *punkt 11* med definition av e-handel. Genom denna punkt implementeras artikel 2.2 f i tillgänglighetsdirektivet, där det föreskrivs att direktivet ska tillämpas på e-handelstjänster. I definitionerna i artikel 3.30 i tillgänglighetsdirektivet avses med e-handelstjänster tjänster som tillhandahålls på distans, genom webbplatser och tjänster för mobila enheter, på elektronisk väg och på individuell begäran av en konsument i syfte att ingå ett konsumentavtal. Enligt punkt 42 i ingressen till tillgänglighetsdirektivet avses med uttrycket "på distans" en tjänst som tillhandahålls utan att parterna är närvarande samtidigt. Med "på elektronisk väg" avses en tjänst som sänds vid utgångspunkten och tas emot vid slutpunkten med hjälp av utrustning för elektronisk behandling (inbegripet digital signalkomprimering) och lagring av uppgifter, och som i sin helhet sänds, befordras och tas emot genom tråd, radio, optiska medel eller andra elektromagnetiska medel, och på individuell begäran av en konsument en tjänst som tillhandahålls på individuell begäran. Med "individuell begäran av en konsument" avses en tjänst som levereras på personens egen begäran. Med e-handel avses en digital tjänst genom vilken man kan ingå distansförsäljningsavtal som avses i 6 kap. 7 § i konsumentskyddslagen.

Till paragrafen fogas en ny *punkt 12* med bestämmelser om e-böcker. I tillgänglighetsdirektivet avses med "e-bok och ändamålsenlig programvara" en tjänst som inbegriper tillhandahållande av digitala filer som innehåller en elektronisk version av en bok som en person kan disponera, navigera i, läsa och använda, samt den särskilda programvaran, inklusive tjänster för mobila enheter, inklusive mobila applikationer, för att disponera, navigera i, läsa och använda dessa digitala filer."

I definitionen av e-bok avses en fil eller samling filer i textform eller grafisk form som tillhandahålls konsumenten och är försedd med en permanent identifikator som knyter den till en publikation. Enligt punkt 41 i tillgänglighetsdirektivets ingress kunde i begreppet tjänsteleverantör i fråga om e-böcker ingå också förlagen och andra ekonomiska aktörer som deltar i distributionen av böckerna, så att skyldigheterna att beakta tillgängligheten omfattar hela produktionskedjan.

E-böcker har oftast en identifikation (ISBN eller annan) och en sådan ges också till on demand-publikationer, men med tanke på definitionen är det centralt att innehållet har publicerats, dvs. att exemplar av boken tillhandahållits för publiken med författarens samtycke. Förläggarens uppgift är att skaffa en ISBN- eller ISMN-identifikation för sin publikation. ISBN-identifikationen är inte lagstadgad, men största delen av förläggarna använder den, eftersom

ISBN identifierar boken och dess förläggare entydigt. På en blankett kan man ansöka om identifikationen bl.a. för böcker som ges ut på eget förlag, doktorsavhandlingar eller små förläggares enskilda böcker. ISBN ska sökas innan en bok trycks eller publiceras på nätet. Exempelvis PDF-filer är dock inte nödvändigtvis e-böcker även om de har en identifikation. Enbart en identifikation gör inte en fil till e-bok.

Till tillämpningsområdet hör alla skriftliga verk som publicerats i digital form, såsom skönlitteratur, facklitteratur och läroböcker, inklusive böcker som innehåller matematiska formler oberoende av om boken getts ut också i fysisk form. Fackböcker är också digitala professionella bibliotek och ”e-bokhyllor”, där man genom att betala en månadsavgift via en webbläsare eller mobilapplikation kan läsa e-böcker.

E-boksfiler baserar sig på elektronisk datorkodning, med vars hjälp det skriftliga verket i text- eller grafisk form i huvudsak kan läsas och distribueras. En e-bok kan också innehålla rörliga bilder eller ljud. De karakteristiska dragen för publikationer som innehåller annat än text, såsom serier, barnböcker och konstböcker, borde granskas med avseende på vilka tillgänglighetskrav som ska tillämpas. Detta betyder framförallt beaktande av strukturell info som ingår i metadata om innehållet och hur de överensstämmer med tillgänglighetskraven.

Tillgänglighetskraven är tillämpliga på e-böcker oberoende av om det är fråga om privata eller offentliga aktörer, som publicerar dem. E-böcker tillhandahålls både av bibliotek och som en del av läroanstaltens läromedel. Myndigheters publikationer är dock inte e-böcker, ifall de inte uttryckligen riktas till konsumenter.

I praktiken påverkar direktivet digitala e-boksfiler, tjänster för beställning av e-böcker, de aktörer som tillhandahåller dem samt webbsidor och mobilapplikationer via vilka man kan läsa e-böcker.

Dessutom gäller tillgänglighetsdirektivet också programvara, bland annat tjänster för mobila enheter, inklusive mobila applikationer, för att disponera, navigera i, läsa och använda dessa digitala filer.

Den programvara som är avsedd för läsning av e-böcker är tjänster för mobila enheter och mobila applikationer som används för att disponera, navigera i, läsa och använda de digitala filerna, utom programvara som hör till tillämpningsområdet för enheter som definieras som läsplattor.

Med mobilapplikationer avses likadan applikationsprogramvara som definieras i 2 § 2 mom. i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster och som är separata applikationer som kan laddas ned t.ex. på webbsidor eller på en enhet i en applikationsshop. Som mobilapplikationer som ingår i tillämpningsområdet för denna lag anses inte applikationer eller operativa system genom vilka användaren styr eller hanterar en enhet. Detta svarar mot slutdelen i artikel 3.41 i tillgänglighetsdirektivet enligt vilken till programvara som är avsedd för e-böcker och läsning av dem inte räknas programvara som definieras i led 42, dvs. fysiska läsplattor såsom Kindle.

Tillverkning av tillgängliga e-böcker förutsätter att de olika viktiga faktorerna i e-boken definieras och att det finns en standardiserad beskrivning av hur den är uppbyggd. Efter att tillgänglighetsdirektivet trätt i kraft bör en beskrivning, eller information, om e-bokens tillgänglighetsegenskaper ingå i metadata-beskrivningarna. Tillgänglighetsdirektivet gäller inte att de egentliga metadata ska göras tillgänglig utan att det i beskrivningsstrukturen i metadata ska ingå en egen struktur och ett eget innehåll som informerar om filens tillgänglighetsegenskaper.

I definitionen av en e-bok ingår inte:

- 1) ljudböcker, eftersom det i tillgänglighetsdirektivet konstateras att en e-bok är ett skriftligt verk som är i huvudsak i textform eller grafisk form medan en ljudbok är ett i lagen om upphovsrätt avsett exemplar av ett skriftligt verk som tillverkats genom ljudupptagning,
- 2) tidningar, tidskrifter och motsvarande eftersom de, även om de som digitala versioners uppfyller definitionen ”digitala filer” i tillgänglighetsdirektivet, inte är ”böcker” och de också i regel publiceras tidsbundet,
- 3) material som är avsett för tillfällig användning, såsom reklamtrycksaker, broschyrer, prislister, årsberättelser och program samt
- 4) bygginformationskortserier, som huvudsakligen innehåller matematiska formler, såsom CAD-material och GDL-objekt, med innehåll som är svårt att överföra till tillgänglig form.

Det föreslås att till paragrafen fogas en ny *punkt 14*, där persontrafiktjänster definieras. Enligt artikel 3 i tillgänglighetsdirektivet gäller persontrafiktjänster sådana persontrafiktjänster som avses i EU:s förordningar om passagerares rättigheter. EU:s förordningar om passagerares rättigheter definieras i 2 § 1 mom. 12 punkten i lagen om transportservice (320/2017). Med dem avses Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2006 om rättigheter i samband med flygresor för personer med funktionshinder och personer med nedsatt rörlighet, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1371/2007 om rättigheter och skyldigheter för tågresenärer, som den 7 juni 2023 ersätts med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/782 om rättigheter och skyldigheter för tågresenärer, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1177/2010 om passagerares rättigheter vid resor till sjöss och på inre vattenvägar och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 samt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 181/2011 om passagerares rättigheter vid busstransport och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004.

EU:s förordningar om passagerares rättigheter innehåller skyldigheter för trafikidkarna, men också olika skyldigheter för dem som upprätthåller terminaler samt stationsinnehavare och flygstationsinnehavare. Skyldigheterna varierar beroende på trafikform. Också skyldigheterna för resebyråer, researrangörer och biljettförsäljare varierar inom olika trafikformer. Exempelvis i de förordningar som nu är i kraft förpliktas endast i förordningarna om buss- och vattentrafik näringsidkarna, resebyråerna och researrangörerna att säkerställa att de allmänna uppgifterna om resan är tillgängliga, också i boknings- och informationstjänster på nätet, i en ändamålsenlig form så att de lämpar sig för personer med funktionsnedsättning och begränsad rörlighet.

Definitionen omfattar digitala tjänster som tillhandahålls konsumenterna som en del av de transporttjänster för passagerare som avses i dessa förordningar. Som sådana identifieras i direktivet särskilt webbsidor, tjänster för mobila enheter, elektroniska resebiljettjänster och elektroniska biljetter. Som elektroniska biljetter anses också elektroniska resekort vilka kan laddas på webbsidor, i mobilapplikationer eller på verksamhetsställen hos det företag som producerar tjänsterna eller företagets ombud.

Med reseinformation avses allmänt uppgifter om rutter, hållplatser, tidtabeller och priser samt tillgänglighetsuppgifter, inbegripet uppgifter om trafikstörningar, anslutningstjänster och fortsatta förbindelser. I tillämpningsområdet ingår således exempelvis uppgifter om trafikstörningar som finns på tjänsteleverantörens webbsidor eller uppgifter som meddelas i en mobilapplikation.

Information om transporttjänster och reseinformation i realtid förmedlas numera oftast genom mobilapplikationer eller, såsom t.ex. fortfarande i flygtrafiken, också genom textmeddelanden.

Information tillhandahålls utom av de egentliga transportserviceföretagen också av flera tredje-parter, såsom t.ex. Google. I tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde ingår ändå inte tredje-parters innehåll, som den ekonomiska aktören i fråga inte finansierar och utvecklar och som inte kontrolleras av denne, och därför tillämpas lagen inte på en sådan aktör.

För järnvägstrafikens del tillämpas denna bestämmelse på järnvägsbolag som har koncession enligt direktiv 2012/34/EU. I praktiken skulle bestämmelsen endast tillämpas på VR:s passagerartrafik eftersom det inte åtminstone tillsvidare finns andra järnvägsbolag som har persontrafik i Finland. Eftersom VR-Group är en inhemsk aktör gäller lagen redan nu VR:s inhemska trafik, så det nya kravet gäller utom bolagets trafik på marknadsvillkor också dess handel på nätet och interaktiva automater i allmänhet. Lagen gäller inte museitrafik på järnvägsnätet på grund av de begränsningar som gäller tillämpningsområdet för förordningen om passagerares rättigheter.

I fråga om vattentransporttjänster tillämpas lagen på kommersiell sjö- och insjötrafik med tidtabeller, såsom färjtrafiken mellan Sverige och Finland samt Estland och Finland. Inom insjötrafiken finns det marknadsanpassad tidtabellsbunden trafik närmast i Vuoksen älvs, Kymmene älv och Kumo älvs vattenområden, på vilken lagen också tillämpas.

Lagen gäller inte enligt EU:s förordning om passagerares rättigheter i sjö- och insjötrafik passagerare som reser

- med fartyg som är certifierade för högst 12 passagerare och för vilka svarar en besättning på högst tre personer,
- i trafik där den totala passagerartransporten per enkel resa understiger 500 meter eller
- på andra utflykts- och sightseeingturer än kryssningar, eller med fartyg som inte drivs mekaniskt eller med ursprungliga historiska passagerarfartyg konstruerade före 1965 eller kopior av sådana.

Inom insjötrafiken finns det många tjänster som tillhandahålls av mikroföretag och på vilka denna lag således inte tillämpas. När det gäller vattentrafik tillämpas lagen redan nu på de hamnar för persontrafik som ägs av den offentliga sektorn. Den nya lagen ska tillämpas också på andra hamnar för persontransporttrafik.

Till trafiktjänster inom flygtrafiken hör enligt EU:s förordning om flygpassagerares rättigheter kommersiella luftfartstjänster för passagerare i samband med avfärd från, transitering genom eller ankomst till en flygplats, när flygplatsen är belägen inom EU:s territorium. Från Finlands synpunkt gäller lagen således i praktiken all trafik inom landet, all avgående trafik från Finland och kommersiell persontrafik som ankommer till Finland, inbegripet transittrafik.

Av de flygbolag som tillhandahåller finländska flygtrafiktjänster gäller kraven t.ex.

Finnair Abp och Nordic Regional Airlines som delvis ägs av Finnair och opererar under dess varumärke. I Finland finns dessutom vissa andra flygbolag som har rätt att bedriva passagerartrafik, men inverkan på dessa bolag blir liten på grund av bolagens storlek eller arten av deras verksamhet. Lagens krav gäller utom finländska bolag också utländska flygbolag som opererar i Finland eller till Finland. Dessutom tillämpas lagen som nu också på Finavia Oyj som sköter verksamheten på flygplatserna samt på flygplatserna i Enontekiö, S:t Michel, Villmanstrand och Seinäjoki, som inte sköts av Finavia.

Enligt EU:s förordning om passagerares rättigheter i busstrafik tillämpas förordningen på regelbunden trafik. Lagen tillämpas också exempelvis på Oy Matkahuolto Ab, till vilket de företag som tillhandahåller de egentliga trafiktjänsterna betalar för upprätthållande och utvecklande av service. Beställningsbusstrafik skulle enligt begränsningarna i EU-förordningen inte beröras av de nya kraven.

Kraven på stads- och förtortrafik samt tjänster inom regional trafik tillämpas enligt direktivet på järnväg, buss, tunnelbana, spårväg och trådbuss.

Det föreslås att till paragrafen fogas en ny punkt 14, där tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster definieras. Med tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster avses för konsumenterna avsedda tjänster enligt 3 § 1 mom. 2 c i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014). Tillgänglighetsdirektivet förutsätter att tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster definieras i lagstiftningen. Tillgänglighetsdirektivet tillämpas i fråga om audiovisuella innehållstjänster endast på tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster, såsom t.ex. mobilapplikationer som förmedlar audiovisuellt innehåll. I direktivets tillämpningsområde ingår däremot inte själva den audiovisuella innehållstjänsten som tillhandahålls. Med åtkomst till audiovisuella innehållstjänster avses enligt punkt 31 i tillgänglighetsdirektivets ingress att tillgång till audiovisuellt innehåll tillhandahålls liksom mekanismer som gör det möjligt för användare med funktionsnedsättning att använda tekniska hjälpmedel. Avsikten är att en definition av tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster ska fogas till lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation som punkt 2 c i 3 § 1 mom. Det är nödvändigt att ta med en definition av tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster också i lagen om digitala tjänster, eftersom avsikten är att bestämmelser om tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster ska tas med i tillämpningsområdet för lagen om digitala tjänster i anslutning till 3 a kap. i lagen. Det är inte ändamålsenligt att definiera begreppet på nytt i lagen om digitala tjänster, utan det är ändamålsenligt att hänvisa till definitionen i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.

Det föreslås att till paragrafen fogas en ny punkt 15, där kommunikationstjänster definieras. Med kommunikationstjänster avses tjänster som tillhandahålls för konsumenterna enligt 3 § 1 mom. 37 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. Enligt den avses med kommunikationstjänst en tjänst som helt eller huvudsakligen utgörs av överföring av meddelanden i kommunikationsnät samt överförings- och sändningstjänster i masskommunikationsnät och interpersonella kommunikationstjänster. En fördjupad förklaring av definitionen finns i regeringens proposition till lag om tjänster inom elektronisk kommunikation 221/2013 rd samt i regeringens proposition till ändring av lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation 98/2020 rd. Det är nödvändigt att ta med en definition av kommunikationstjänst i lagen om digitala tjänster eftersom avsikten är att bestämmelser om kommunikationstjänster ska tas med i tillämpningsområdet för lagen om digitala tjänster i anslutning till 10 a §. Det är inte ändamålsenligt att definiera begreppet på nytt i lagen om digitala tjänster, utan det är ändamålsenligt att hänvisa till definitionen i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.

3 §. Lagens tillämpningsområde. I paragrafen föreskrivs om lagens tillämpningsområde. Det föreslås att paragrafen ändras så att 1 mom. 5 punkten i paragrafen korrigeras i fråga om den svenska ordalydelsen. Inga ändringar görs i den finska ordalydelsen. Det är nödvändigt att korrigera den svenska ordalydelsen eftersom hänvisningen till enheter i bestämmelserna i lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (1398/2016) som nämns i denna punkt är felaktig i gällande lag.

Till paragrafens 1 mom. fogas en ny punkt 7, enligt vilken lagen dessutom tillämpas på vissa digitala tjänster såsom i 3 a kap. föreskrivs. De tjänster om vilka föreskrivs i artikel 2.2 a-f i

tillgänglighetsdirektivet är i huvudsak digitala tjänster och hör i fråga om det nationella tillämpningsområdet till tillämpningsområdet för lagen om digitala tjänster. Bestämmelserna i tillgänglighetsdirektivet är kompletterande bestämmelser i förhållande till det nuvarande webbtillgänglighetsdirektivet. Med stöd av lagens 3 a kap. sätts de kompletterande kraven enligt tillgänglighetsdirektivet i kraft för de digitala tjänster som ingår i tillämpningsområdet för direktivet.

Dessutom föreslås att 3 punkten i paragrafens 3 mom. preciseras. Undantagen i fråga om tillämpningsområdet för tillgänglighetsdirektivet motsvarar delvis begränsningarna av tillämpningsområdet i artikel 4 i webbtillgänglighetsdirektivet. I artikel 1 3(a) punkten i webbtillgänglighetsdirektivet har dessutom digitala tjänster som tillhandahålls av en aktör som bedriver offentlig rundradioverksamhet lämnats utanför tillämpningsområdet. I tillgänglighetsdirektivet finns dock inte något sådant undantag. Tillgänglighetsdirektivets krav tillämpas således också på sådana tjänster inom den offentliga rundradioverksamheten som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster. En sådan tjänst, till exempel en webbsida eller en mobil applikation eller en applikation för en digital adapter ska således uppfylla de allmänna tillgänglighetskraven och de kompletterande kraven för tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster. På de allmänna kraven tillämpas till denna del bestämmelserna i 3 a kap. i lagen om digitala tjänster.

9 §. Tillgänglighetsutlåtande. I paragrafen föreskrivs om det tillgänglighetsutlåtande som tjänsteleverantörer ska tillhandahålla och dess innehåll. Det föreslås att paragrafen ändras så att den svenska ordalydelsen för paragrafens 2 mom. ändras. I paragrafens 2 mom. hänvisas till direktiv (EU) 2016/2102 genom användning av direktivets förkortning tillgänglighetsdirektivet. Eftersom den svenska ordalydelsen för lagens 1 § 2 mom. i fråga om namnförkortningen för direktiv (EU) 2016/2102 har ändrats så att den svenska namnförkortningen i fortsättningen ska vara termen ”webbtillgänglighetsdirektivet” i stället för termen ”tillgänglighetsdirektivet” borde namnförkortningen för direktivet ändras också i 9 § 2 mom. Paragrafens finska ordalydelse föreslås inte ändras.

Kap. 3 a. **Vissa digitala tjänsters tillgänglighet**

10 a §. Kapitlets tillämpningsområde. I paragrafen föreskrivs om tillämpningsområdet för 3 a kap., eftersom detta kapitel inte ska tillämpas till alla delar på de digitala tjänster som ingår i tillämpningsområdet för lagen om digitala tjänster. Regleringen av digitala tjänster enligt tillgänglighetsdirektivet är kompletterande bestämmelser i förhållande till det som föreskrivs i nuvarande 3 kap. i lagen om digitala tjänster. Enligt punkt 46 i ingressen till tillgänglighetsdirektivet bör viss verksamhet som äger rum via den offentliga sektorns webbplatser och mobila applikationer, såsom persontrafiktjänster eller e-handelstjänster som omfattas av direktivets tillämpningsområde dessutom uppfylla de tillämpliga tillgänglighetskraven i det här direktivet i syfte att säkerställa att internetförsäljningen av produkter och tjänster är tillgänglig för personer med funktionsnedsättning, oavsett om säljaren är en offentlig eller privat ekonomisk aktör. Dessutom bör enligt ingressen tillgänglighetskraven i detta direktiv anpassas till kraven i direktiv (EU) 2016/2102, med undantag för exempelvis skillnader i fråga om uppföljning, rapportering och kontroll av genomförande. Till denna del anses det nödvändigt att i fråga om tillämpningsområdet för lagen om digitala tjänster tillämpa bestämmelserna både i 3 kap. och i 3 a kap. på de digitala tjänster som ingår i tillämpningsområdet för tillgänglighetsdirektivet för att regleringen enligt dessa två direktiv ska vara enhetlig. På de tjänster som ingår i tillämpningsområdet för tillgänglighetsdirektivet tillämpas redan nu bestämmelserna i lagen om digitala tjänster för en del av persontransporttrafiken samt e-handelstjänster. I paragrafen föreslås att för att bestämmelserna ska vara tydliga och enhetliga ska lagen om digitala tjänster, som tillämpas nationellt, i sin helhet tillämpas på alla digitala tjänster, inbegripet digitala tjänster enligt tillgänglighetsdirektivet. De kompletterande kraven enligt tillgänglighetsdirektivet tillämpas däremot endast på de tjänster som avses i direktivet.

Enligt 1 punkten i paragrafen tillämpas kapitlet på digitala tjänster som avser persontransporttjänster, e-böcker eller webbutiker. Denna punkt innehåller de tjänster som avses i artikel 2.2 led c, e och f. Dessa tjänster kan som sådana anses vara digitala tjänster som är riktade till konsumenter och det är därför ändamålsenligt att implementera dem i lagen om digitala tjänster. persontransporttjänster, e-böcker eller e-handeltjänster definieras ovan i 2 § punkterna 11-13.

I 2 *punkten* i paragrafen föreskrivs om konsumentbankstjänster enligt artikel 2.2 d i tillgänglighetsdirektivet. De inkluderas i tillämpningsområdet för 3 a kap. när det gäller tjänster som tillhandahålls digitalt. Nationellt är tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde för dessa tjänster konsumentkrediter som hör till tillämpningsområdet för 7 eller 7 a kap. i konsumentskyddslagen (38/1978), de investeringstjänster som avses i 1 kap. 15 § 1,2,4 och 5 punkten och de sidotjänster som avses i 2 kap. 3 § 1 mom. 1, 3, 4 och 7 punkten i lagen om investeringstjänster (747/2012), de betaltjänster som avses i 1 kap. 1 § i betaltjänstlagen (290/2010), de betalkonton med grundläggande funktioner och tillhörande tjänster som avses i 15 kap. 6 a § 1 mom. i kreditinstitutslagen (610/2014) och de elektroniska pengar som avses i 1 kap. 5 § 6a punkten i lagen om betalningsinstitut (297/2010). I konsumentkrediter ingår både bostadslån och övriga konsumentkrediter. Följande investeringstjänster och deras sidotjänster omfattas av tillämpningsområdet: förmedling och genomförande av uppdrag gällande finansieringsinstrument, förmögenhetsförvaltning, placeringsrådgivning, förvar och skötsel av finansieringsinstrument för en kunds räkning, beviljande av krediter och övrig finansiering i samband med investeringstjänster, tillhandahållande av valutatjänst i samband med investeringstjänster samt genomförande och distribution av finansieringsutredningar, finansieringsanalyser och övriga motsvarande utredningar. För övriga än ovan nämnda finansieringstjänster, inklusive andra finansieringstjänster än ovan nämnda som tillhandahålls av de tjänsteleverantörer som räknas upp i 6 punkten i paragrafens 1 mom. förblir nuläget oförändrat.

Enligt 3 *punkten* i paragrafen tillämpas kapitlet också enligt direktivets artikel 2.2 a-b på kommunikationstjänster som tillhandahålls för konsumenter, som avses i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation och på tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster och kommunikationstjänster, till den del det är fråga om digitala tjänster enligt lagen om digitala tjänster, dvs. på webbplatser och mobilapplikationer samt funktioner i anslutning till dem.

Med tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster avses enligt lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation tjänster som ger åtkomst till audiovisuella medietjänster: tjänster som överförs via elektroniska kommunikationsnät som används för att identifiera, välja och se på audiovisuella medietjänster, och tjänsternas tillgänglighetskrav, samt ta emot dessa tjänster och information om deras egenskaper. Tjänster som uppfyller denna definition är webbplatser, webbaserade applikationer, digitalboxbaserade applikationer, nedladdningsbara applikationer, tjänster för mobila enheter, bland annat mobila applikationer och dithörande mediaspelare samt hybridtelevisionstjänster. Tillgänglighetsbestämmelserna tillämpas på de tjänster som ger åtkomst till audiovisuellt innehåll, såsom t.ex. mobilapplikationer som förmedlar audiovisuellt medieinnehåll.

Med kommunikationstjänster som tillhandahålls för konsumenter avses en tjänst som helt eller huvudsakligen utgörs av överföring av meddelanden i kommunikationsnät samt överförings- och sändningstjänster i masskommunikationsnät och interpersonella kommunikationstjänster. Med elektroniska kommunikationstjänster hänvisas till tjänster via internetförbindelser samt nummerberoende och nummeroberoende interpersonella kommunikationstjänster. Definitionen omfattar inte innehållstjänster. Exempel på innehållstjänster är innehållet på webbsidor eller i diskussionsspalter eller inlägg i sociala medier liksom också videor som tillhandahålls på internet och beställningsprogramtjänster.

Med nummeroberoende interpersonella kommunikationstjänster avses en interpersonell kommunikationstjänst som inte använder ett eller flera nummer i nationella eller internationella nummerplaner som är anvisade för allmänt bruk. I praktiken avses med nummeroberoende interpersonella kommunikationstjänster t.ex. snabbmeddelandetjänster för kommunikation via internet mellan personer, såsom WhatsApp eller Messenger. Dessa tjänster fungerar inte med numrering som grund, såsom t.ex. traditionella telefon- och ljudmeddelandetjänster samt textmeddelanden.

Elektroniska kommunikationstjänster tillhandahålls i praktiken av aktörer som tillhandahåller telefon- eller bredbandstjänster samt aktörer som tillhandahåller webbsidor eller mobilapplikationer, som används för kommunikationstjänster mellan personer. Tjänsteleverantörer som tillhandahåller traditionella telefon- och andra kommunikationstjänster och bredbandstjänster hör inte till tillämpningsområdet för lagen om digitala tjänster och i dessa tjänster är det i princip inte fråga om digitala tjänster enligt lagen om digitala tjänster. På exempelvis vanliga telefonsamtal och textmeddelanden samt bredbandstjänster tillämpas således endast tillgänglighetskraven enligt lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.

Med beaktande av ovanstående är digitala tjänster enligt lagen om digitala tjänster sådana mobilapplikationer och webbsidor genom vilka man skickar meddelanden och ser på program. Sådana mobilapplikationer enligt lagen om digitala tjänster som används för att kommunicera är till exempel WhatsApp och Skypa. Som exempel på tjänster som omfattas av lagen om digitala tjänster och som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster kan nämnas webbsidor och mobilapplikationer som YLE Arenan, MTV-tjänsten och Netflix. Det bör beaktas att i tillämpningsområdet ändå inte ingår det audiovisuella innehåll som finns i dessa tjänster och tillhandahålls via dem (de egentliga programmen som strömmas). På kommunikationstjänster och tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster tillämpas kraven enligt lagen om digitala tjänster, till den del de är digitala tjänster.

Ifall det gällande kommunikationstjänster och tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster är fråga om något annat än en digital tjänst, bestäms de tillgänglighetskrav som tillämpas på tjänsterna enligt 22 a kap. i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.

På kommunikationstjänster och tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster tillämpas utom de allmänna kraven enligt tillgänglighetsdirektivets bilaga I stycke III de kompletterande kraven enligt tillgänglighetsdirektivets bilaga I stycke IV, om vilka föreskrivs i kap. 22 a 194 c-d § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. Dessa kompletterande krav tillämpas i tillämpliga delar på alla tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster och kommunikationstjänster oberoende av om de är digitala tjänster enligt lagen om digitala tjänster eller inte.

Ifall det gällande kommunikationstjänster och tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster är fråga om något annat än en digital tjänst, bestäms de tillgänglighetskrav som tillämpas på tjänsterna enligt 22 a kap. i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.

10 b §. Begränsningar i kapitlets tillämpningsområde. I paragrafen föreskrivs om begränsningar i kapitlets tillämpningsområde. Enligt paragrafen ska 3 a kap. inte tillämpas på mikroforetag. Enligt artikel 4.5 i tillgänglighetsdirektivet ska mikroforetag som tillhandahåller tjänster undantas från skyldigheten att uppfylla tillgänglighetskraven och eventuella skyldigheter som rör uppfyllandet av de kraven. I lagen finns en hänvisning till lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter, där mikroforetag enligt tillgänglighetsdirektivet definieras. Tillsynsmyndigheterna ska dock tillhandahålla anvisningar och medel för mikroforetag, som underlättar tillämpning av

tillgänglighetskraven för mikroföretag. Tillsynsmyndigheterna borde utveckla dessa anvisningar och medel i samråd med relevanta intressegrupper.

Upphandlingslagstiftningen förutsätter dock att principerna om icke-diskriminering och jämlikhet följs i all offentlig upphandling. Upphandlingsenheten får således inte ställa olika krav på genomförandet av upphandlingen beroende på anbudsgivarens egenskaper, såsom personalantal eller omsättning, utan kraven på genomförandet av upphandlingen bör vara samma för alla anbudsgivare. Trots att bestämmelserna i tillgänglighetsdirektivet inte tillämpas på mikroföretag möjliggör upphandlingslagen inte sådana undantag utan kraven på upphandlingsobjektet, såsom tillgänglighetskrav, bör vara samma för alla anbudsgivare och i upphandlingsförfarandet bör upphandlingslagen följas på det sätt som den förutsätter. Därigenom skapar upphandlingslagstiftningen för sin del incitament för att alla företag ska utforma sina produkter så att de motsvarar tillgänglighetskraven.

10 c §. Tillgänglighetskrav för vissa digitala tjänster. I paragrafen föreskrivs om kompletterande krav enligt tillgänglighetsdirektivet för vissa digitala tjänster som ingår i tillämpningsområdet för 3 a kap. Kraven är kompletterande bestämmelser i förhållande till tillgänglighetsbestämmelserna i lagen om digitala tjänster.

I paragrafens *1 mom.* föreskrivs om tjänsteleverantörers allmänna skyldighet att säkerställa att de digitala tjänster de tillhandahåller uppfyller de kompletterande kraven enligt tillgänglighetsdirektivet. Genom paragrafen implementeras artikel 13.1 i tillgänglighetsdirektivet, enligt vilken tjänsteleverantörerna ska säkerställa att de utformar och tillhandahåller tjänster i enlighet med tillgänglighetskraven i direktivet. De tillgänglighetskrav för digitala tjänster som utfärdas med stöd av tillgänglighetsdirektivet har definierats i tillgänglighetsdirektivets bilaga I avsnitt III, IV och VII. Dessutom beaktas i paragrafen harmoniserade standarder. I paragrafen hänvisas till bestämmelserna i lagens 7 §. Tjänsteleverantörerna ska utöver bestämmelserna om tillgänglighetskrav och deras uppfyllande i 7 § säkerställa att de digitala tjänster som denne tillhandahåller uppfyller de kompletterande kraven i tillgänglighetsdirektivet. Då tjänsteleverantören tillhandahåller digitala tjänster enligt tillgänglighetsdirektivet ska denne i enlighet med vad som föreskrivs i tillgänglighetsdirektivet på samma sätt beakta offentlig upphandling vid uppfyllandet av tillgänglighetskraven. Genom hänvisningen till bestämmelserna i 7 § utvidgas denna skyldighet till att gälla också tjänster enligt 3 a kap.

De gällande tillgänglighetskraven har definierats i den europeiska standarden EN 301 549 v3.1.2 (2021-03) ”Tillgänglighetskrav för informations- och kommunikationstekniska produkter och tjänster” (2021-03). De nya referensuppgifterna enligt standarden har publicerats den 11 augusti 2021. Enligt artikel 15 i tillgänglighetsdirektivet ska produkter och tjänster som uppfyller harmoniserade standarder eller delar av dem, till vilka hänvisningar har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning, förutsättas överensstämma med tillgänglighetskraven i detta direktiv i den utsträckning dessa standarder eller delar av dem omfattar dessa krav. Dessutom får tjänsteleverantören enligt direktivets bilaga V, punkt 2 för att uppfylla kraven helt eller delvis tillämpa de harmoniserade standarder och tekniska specifikationer till vilka hänvisningar har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning. Den standard som ska tillämpas har dock inte ännu i det skede då lagen skrivs harmoniserats och därför är iakttagandet av standarden ännu frivillig. Kommissionen kan enligt artikel 15 i tillgänglighetsdirektivet begära att standardiseringsorganisationer utarbetar harmoniserade standarder för kraven enligt tillgänglighetsdirektivet. Kommissionen har utnyttjat sitt mandat inom den tidsfrist som anges i direktivet, dvs. senast den 28 juni 2021. och begärt att en eller flera europeiska standardiseringsorganisationer utarbetar harmoniserade standarder för de produkttillgänglighetskraven för tjänster som fastställs i bilaga I. Eftersom de harmoniserade standarderna dock inte ännu gäller i det skede då

lagen skrivs tillämpas för enhetlighetens skull nationellt de produkttillgänglighetskrav som fastställs i bilaga I. Eftersom de harmoniserade standarderna dock inte ännu gäller i det skede då lagen skrivs tillämpas för enhetlighetens skull nationellt den gällande standarden enligt 7 § ända tills standarderna har harmoniserats. Kommissionens standardiseringsbegäran gäller standarden EN 301 549: V3.2.2. Efter att standarderna harmoniserats ingår tillgänglighetsdirektivets kompletterande tillgänglighetskrav i tillämpliga delar i standarden.

Vid tillämpningen av kraven i 7 § sätts dessutom i kraft tillgänglighetsdirektivets bilaga 1 avsnitt III c, som innehåller bestämmelser om tjänsteleverantörens skyldighet att göra webbplatser, inklusive tillhörande nätapplikationer, och tjänster för mobila enheter, inklusive mobilappar, tillgängliga på ett enhetligt och ändamålsenligt sätt genom att de görs uppfattningsbara, hanterbara, begripliga och så att de säkert fungerar. Enligt lagens 7 § 1 mom. ska en tjänsteleverantör säkerställa att innehållet i de digitala tjänsterna är möjligt att uppfatta och förstå och att användargränssnitt och navigering är hanterbara och driftsäkra, i enlighet med tillgänglighetskraven. Detta krav är således detsamma som det om vilket föreskrivs i tillgänglighetsdirektivet och tillämpas med stöd av denna paragraf.

I stycke VII i bilaga I finns bestämmelser om kriterier för funktionsprestanda. De krav som motsvarar funktionsprestanda ingår i EN 301 549 i klausul 4.2 Functional performance statements och då de gällande standarderna enligt 7 § följs tillämpas också kraven enligt bilagans stycke VII.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs dessutom om antagandet att tjänster överensstämmer med kraven. Enligt momentet ska tjänster som uppfyller de harmoniserade standarderna eller delar av dem, till vilka hänvisningar har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning, eller vilka överensstämmer med de tekniska specifikationer, eller delar av dem, som fastställts i kommissionens genomförandeakter, anses uppfylla de kompletterande kraven enligt 3 a kap. Genom detta antagande om överensstämmande täcks utom bestämmelserna i 7 § också de eventuella övriga standarder som utfärdas med stöd av artikel 15 i tillgänglighetsdirektivet.

Kommissionen kan enligt artikel 15 i tillgänglighetsdirektivet begära att standardiseringsorganisationerna utarbetar harmoniserade standarder för tillgänglighetskraven. Kommissionen har använt sig av sitt mandat inom tidsfristen, dvs. före den 28 juni 2021 och begärt att en eller flera europeiska standardiseringsorganisationer utarbetar harmoniserade standarder för de tillgänglighetskrav som föreskrivs i bilaga I. Kommissionens mål är att standarderna ska vara i kraft när tillgänglighetskraven börjar tillämpas den 28 juni 2025. Detta bör beaktas också nu när nya krav bereds för de tjänster som omfattas av 3 a kap. I praktiken kan det också uppkomma en sådan situation att standarderna inte täcker alla krav. I vilket fall som helst ska alla tillgänglighetskrav i tillgänglighetsdirektivets bilaga I iaktas och om standarderna inte täcker dem alla ska tjänsteleverantören annars säkerställa att dennes tjänster och produkter motsvarar kraven.

Det föreslås att i paragrafens 2 mom. ska ges närmare bestämmelser om kompletterande krav och förordningar som ska utfärdas med anledning av dem. Alla krav uppfylls inte genom uppfyllandet av tillgänglighetskraven och av denna orsak föreslås i 10 c § bemyndigade att utfärda förordning om de kompletterande kraven. De kompletterande krav som härleds ur tillgänglighetsdirektivet ingår i direktivets bilaga I styckena III och IV. För att följa tillgänglighetsdirektivets kompletterande krav ska tjänsteleverantören ge information om den digitala tjänstens funktion, tillhandahålla stödtjänster som stöder tillgängligheten. Dessutom ska de tjänster som avses i 10 a § 2 punkten uppfylla nivå B2 i Europarådets gemensamma europeiska referensramen för språk, och digitala tjänster som tillhandahålls i form av e-böcker ska vara tillgängliga på ett sådant sätt att de kan behandlas, läsas och användas och det går att navigera i dem.

När det gäller elektronisk kommunikation och tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster tillämpas bestämmelserna i 194 c och 194 d § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. På elektronisk kommunikation och tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster tillämpas utom de allmänna kraven i tillgänglighetsdirektivets bilaga I stycke III de kompletterande kraven enligt tillgänglighetsdirektivets bilaga I stycke IV, om vilka föreskrivs i 194 c-d § i kap 22 a i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. Dessa kompletterande krav tillämpas delvis på alla tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster och kommunikationstjänster oberoende av om de är digitala tjänster enligt lagen om digitala tjänster eller inte. Till denna del bestäms inte i lagen om digitala tjänster på nytt om de kompletterande kraven enligt tillgänglighetsdirektivet för elektronisk kommunikation och tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster, utan bestämmelserna i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation tillämpas.

Genom förordning av statsrådet kan utfärdas närmare bestämmelser om de kompletterande krav på digitala tjänster som anges i avsnitten III och IV i bilaga I till tillgänglighetsdirektivet. I det skede då lagen bereds vet man ännu inte om de harmoniserade standarderna i fortsättningen kommer att täcka också de kompletterande kraven enligt bilaga I. I praktiken kan situationen dock vara den att standarderna inte omfattar alla de tillgänglighetskrav som uppräknas i bilaga I till tillgänglighetsdirektivet. Ifall standarden i framtiden inte täcker de kompletterande kraven för digitala tjänster enligt avsnitten III, IV och VII i bilaga I till tillgänglighetsdirektivet tillämpas förordningens krav fortfarande till denna del.

Bilaga I innehåller krav för både produkter och tjänster och alla krav i bilagan tillämpas inte på digitala tjänster. I fråga om digitala tjänster bestäms kraven enligt avsnitten III och IV i bilaga I. Genom förordning utfärdas närmare bestämmelser om till vilken del kraven i bilagan tillämpas på olika digitala tjänster och vad som avses med de kompletterande kraven. I bilaga III föreskrivs om skyldighet att ge närmare uppgifter om användare av digitala tjänster interagerar med produkten då de använder den. När det gäller digitala tjänster skulle denna skyldighet i praktiken sällan tillämpas eftersom det i samband med digitala tjänster inte finns någon produkt som tjänsteleverantören tillhandahåller till skillnad från vad som är fallet t.ex. då ärenden sköts fysiskt. Bilaga IV innehåller krav som gäller tillhandahållande av digitala tjänster. De uppräknas för varje tjänst. Genom förordning utfärdas närmare bestämmelser om vilka av kraven i bilagan som ska tillämpas på de olika digitala tjänsterna och vad som avses med kraven.

10 d §. Undantag från tillgänglighetskrav. I paragrafens 1 mom. föreskrivs om undantag förutom för undvikande av oproportionerligt stor börda också på grund av betydande förändring. Tjänsteleverantören ska med sin bedömning påvisa att grunderna för undantag kan tillämpas för ifrågavarande digitala tjänst. Tjänsteleverantörer ska själva bedöma att en betydande ändring och oproportionerlig börda uppstår genom de uppgifter de har vid denna tidpunkt och den kompetens som tjänsteleverantören har tillgång till vid tiden för bedömningen. Genom paragrafen sätts tillgänglighetsdirektivets artikel 14, led 1-2, 6 och 8 i kraft. Enligt artikel 14 kan tjänsteleverantören avvika från tillgänglighetskraven om den digitala tjänstens grundläggande karaktär förändras eller om uppfyllande av kraven skulle medföra oproportionerlig börda. I lagens 8 § föreskrivs om oproportionerlig börda med stöd av de gällande tillgänglighetsbestämmelserna, så till denna del tillämpas vad som föreskrivs i 8 §. Tjänsteleverantören bör bedöma möjligheterna att avvika från tillgänglighetskraven. Grundläggande förändring ska bedömas utgående från om den digitala tjänstens grundläggande karaktär förändras. Bedömningen av om en digital tjänsts grundläggande karaktär förändras borde göras från fall till fall. Enligt punkt 64 i tillgänglighetsdirektivets ingress bör av proportionalitetsskäl tillgänglighetskraven endast gälla så länge de inte ålägger den berörda tjänsteleverantören en oproportionerligt stor börda eller kräver en ändring av produkterna och tjänsterna som skulle innebära en grundläggande ändring av dem

mot bakgrund av direktivet. Tjänsteleverantören borde således försöka tillämpa tillgänglighetskraven på den digitala tjänsten i den utsträckning som det inte medför en grundläggande ändring av tjänsten. Om tillämpningen av ett tillgänglighetskrav skulle leda till en grundläggande ändring av den digitala tjänsten borde dock de andra tillgänglighetskraven tillämpas till den del som de inte medför en grundläggande ändring.

Enligt paragrafens 2 mom. ska tjänsteleverantören vid bedömningen och dokumenteringen av oproportionerlig börda utöver vad som föreskrivs i 8 § beakta kriterierna för bedömning av huruvida en oproportionerligt stor börda föreligger i bilaga VI till tillgänglighetsdirektivet. I direktivets bilaga VI indelas bedömningskriterierna för tjänsteleverantörer i tre huvudklasser

- 1) förhållandet mellan kostnaderna för uppfyllandet av tillgänglighetskraven och de totala kostnaderna för tillhandahållandet av tjänsten för de ekonomiska aktörerna,
- 2) uppskattade kostnader och fördelar för de ekonomiska aktörerna i förhållande till den uppskattade fördelen för personer med funktionsnedsättning, med hänsyn till antalet specifika produkter tjänster och hur ofta de används, samt
- 3) förhållandet mellan nettokostnaderna för uppfyllandet av tillgänglighetskraven och tjänsteleverantörens nettoomsättning.

Enligt punkt 66 i direktivets ingress bör åtgärder som skulle medföra en alltför stor organisatorisk eller ekonomisk börda för den ekonomiska aktören, samtidigt som man tar hänsyn till de sannolika fördelarna för personer med funktionsnedsättning i enlighet med de kriterier som fastställs i direktivet anses medföra oproportionerlig börda.

Enligt paragrafens 3 mom. kan tjänsteleverantören inte åberopa oproportionerligt stor börda om denne för att förbättra tillgängligheten från offentliga eller privata källor får medel som inte hör till de egna resurserna. Genom bestämmelsen sätts artikel 14.6 i tillgänglighetsdirektivet i kraft.

10 e §. Förfaranden vid undantag från tillgänglighetskrav. I paragrafen finns bestämmelser om de åtgärder som tjänsteleverantörer ska vidta om de avviker från tillgänglighetskraven med stöd av 10 d §. Paragrafen kompletterar i enlighet med artikel 14.3 de krav som föreskrivs i 10 b § då en tjänsteleverantör åberopar grundläggande ändring eller oproportionerlig börda.

Enligt paragrafens 1 mom. ska en tjänsteleverantör som avviker från tillgänglighetskraven lämna tillsynsmyndigheten de uppgifter som krävs om avvikelserna. Enligt punkt 68 i direktivets ingress bör tjänsteleverantören underrätta de behöriga myndigheterna om att denne har stött sig på bestämmelserna i tillgänglighetsdirektivet om grundläggande ändring och/eller oproportionerligt stor börda. Tjänsteleverantören ska enligt 1 mom. 1 punkten dokumentera bedömningen om vilken föreskrivs i 10 d §. Enligt paragrafens 1 mom. 2 punkten ska en tjänsteleverantör på begäran lämna bedömningen till tillsynsmyndigheten. I paragrafens 1 mom. 3 punkten förutsätts att tjänsteleverantören ska bevara den dokumenterade bedömningen i fem år från att denne senast tillhandahållit den digitala tjänsten. Ifall tjänsteleverantören inte flöjt bedömningen som gäller oproportionerlig börda kan Regionalförvaltningsverket i Södra Finland som tillsynsmyndighet med stöd av 12 § förpliktiga tjänsteleverantören att komplettera den bedömning som gjorts på grund av undantagen.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om upprepning av bedömningen av huruvida oproportionerligt stor börda föreligger i enlighet med artikel 14.5 i tillgänglighetsdirektivet. Tjänsteleverantörer som åberopar oproportionerlig börda ska göra en ny bedömning när den digitala tjänst som tillhandahålls ändras, på begäran av tillsynsmyndigheten eller i vilket fall som helst minst vart

femte år. Tjänsteleverantören borde se till att återopande av oproportionerlig börda inte blir det slutliga avgörandet för en digital tjänst utan att tjänsten bedöms särskilt i samband med förändringar samt minst vart femte år när det gäller huruvida tillgänglighetskraven kan beaktas i den digitala tjänsten.

10 f §. *Information om hur en digital tjänst uppfyller tillgänglighetskraven.* . I paragrafen föreskrivs om hur information ska ges om hur en digital tjänst uppfyller tillgänglighetskraven. Genom paragrafen sätts artikel 13.2 i tillgänglighetsdirektivet i kraft. Enligt den ska tjänsteleverantören ta fram all nödvändig information i enlighet med bilaga V och förklara hur tjänsterna uppfyller de tillämpliga tillgänglighetskraven. Skyldigheten att ge information i enlighet med tillgänglighetsdirektivet innehåller delvis samma skyldigheter som tillgänglighetsutlåtandet enligt direktivet om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer (2016/2012), i vilket beskrivs till vilka delar en digital tjänst inte uppfyller tillgänglighetskraven. Kraven om skyldighet att ge information innehåller samma princip som motsvarande krav i webbtillgänglighetsdirektivet. I tillgänglighetsutlåtandet beskrivs genom gällande bestämmelser till vilka delar en digital tjänst inte uppfyller tillgänglighetskraven. Därför kan man anse att direktivets syfte uppfylls om man iakttar vad som bestäms i ovannämnda direktiv och dessutom beaktar de nya informationsskyldigheter som ingår i tillgänglighetsdirektivet. I bilaga V förutsätts att tjänsteleverantören ska ge en allmän beskrivning av tjänsten i tillgänglig form. Tjänsteleverantören ska utöver vad som föreskrivs i 9 § genom ett tillgänglighetsutlåtande offentliggöra en allmän beskrivning av den digitala tjänsten och en redogörelse för hur den digitala tjänsten uppfyller de kompletterande kraven enligt tillgänglighetsdirektivet. En tjänsteleverantör som hör till tillämpningsområdet för 3 a kap. ska således på upprätthållandet av tillgänglighetsutlåtandet tillämpa samma bestämmelser som anges i 9 § och dessutom uppges om de kompletterande kraven för digitala tjänster har beaktats i tjänsten.

Bestämmelser om mallen för tillgänglighetsutlåtandet finns i kommissionens genomförandebeslut (EU) 2018/1523, i vars bilaga ingår krav på obligatoriskt innehåll i avsnitt I och valfritt innehåll enligt avsnitt II. Syftet med paragrafen är att precisera att en tjänsteleverantör kan utnyttja punkt 7 i valfritt innehåll enligt avsnitt II i genomförandebeslutet (Annat innehåll som anses lämpligt) för att påvisa att den digitala tjänsten också uppfyller tillgänglighetskraven enligt tillgänglighetsdirektivet. Genom tillgänglighetsutlåtandet skulle var och en med stöd av 10 § ha rätt att till en tjänsteleverantörs elektroniska adress som framgår av tillgänglighetsutlåtandet sända respons om sådana avvikelser från tillgänglighetskraven som upptäcks i de digitala tjänsterna eller att begära preciseringar av skälen till en oproportionell börda. I digitala tjänster enligt tillgänglighetsdirektivet borde det på samma sätt vara möjligt att skicka respons om tillgängligheten med stöd av tillgänglighetsutlåtandet. Med stöd av förutsättningen att tillgänglighetsrespons ska kunna ges implementeras kravet i tillgänglighetsdirektivets bilaga I stycke III d att om stödtjänster finns att tillgå ska de, via tillgängliga kommunikationssätt, tillhandahålla information om tjänstens tillgänglighet.

Att lagens 10 § utvidgas till att omfatta också digitala tjänster enligt tillgänglighetsdirektivet inbegriper delvis kompletterande nationella bestämmelser om besvarande av respons om tillgänglighet. I tillgänglighetsdirektivet finns inte närmare bestämmelser om på vilket sätt och inom vilken tid tjänsteleverantören ska ge information om en tjänsts tillgänglighet. I lagens 10 § 3 mom. förutsätts dock att tjänsteleverantören till den som har sänt respons ska sända en elektronisk mottagningskvittering där det framgår när responsen har tagits emot. Tjänsteleverantören ska svara på respons och begäranden utan dröjsmål men senast inom två veckor från det att tjänsteleverantören blev kontaktad. Om begäran om att få information i en form som uppfyller tillgänglighetskraven gäller ett omfattande innehåll i en digital tjänst, kan tjänsteleverantören förlänga svarstiden med högst två veckor. Den tjänsteanvändare som har lämnat begäran ska underrättas om tilläggstiden. Dessutom ska enligt 10 § 4 mom. om tjänsteleverantören

med anledning av en begäran som avses i 2 mom. inte lämnar information om innehållet i en digital tjänst i tillgänglig form, tjänsteleverantören upprätta ett skriftligt motiverat intyg över detta för den tjänsteanvändare som begärt informationen.

För en del av de digitala tjänster som hör till tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde finns redan ett tillgänglighetsutlåtande och därigenom är respons om tillgängligheten möjlig till den del som tjänsten ingår i tillämpningsområdet för direktivet om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer. För att enhetliga de nationella bestämmelserna och bestämmelserna om digitala tjänster som omfattas av direktivet om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer samt för att de som använder tjänsterna ska behandlas lika borde bestämmelserna om besvarande av tillgänglighetsrespons utvidgas till att gälla alla digitala tjänster. Att utvidga kravet till att gälla också de tjänster som omfattas av tillgänglighetsdirektivet strider inte mot tillgänglighetsdirektivets mål och bestämmelser.

10 g §. Skyldighet att informera om brister i digitala tjänsters tillgänglighet. I paragrafen föreskrivs om tjänsteleverantörers skyldighet att informera om brister i tillgängligheten. Om en digital tjänst inte uppfyller tillgänglighetskraven borde tjänsteleverantören informera om bristerna i tillgängligheten till tillsynsmyndigheten samt om korrigerande åtgärder. Genom paragrafen sätts artikel 13.4 och 13.5 i tillgänglighetsdirektivet i kraft. Enligt dem ska tjänsteleverantörerna om kraven inte uppfylls vidta de korrigerande åtgärder som krävs för att tjänsten ska uppfylla de tillämpliga tillgänglighetskraven. Om en digital tjänst inte uppfyller de tillämpliga tillgänglighetskraven ska tjänsteleverantören informera den behöriga nationella myndigheten i det land där tjänsten tillhandahålls om bristerna i tillgängligheten och ge detaljerade uppgifter särskilt om hur tjänsterna inte uppfyller kraven och om genomförda korrigerande åtgärder.

Tjänsteleverantören ska samarbeta med den behöriga myndigheten vid lämnandet av de nödvändiga uppgifterna. Tjänsteleverantörerna ska på motiverad begäran av en behörig myndighet lämna all information som behövs för att visa att vilka tillgänglighetsbrister det finns i tjänsten och vad tjänsteleverantören gör för att avhjälpa bristerna. Bestämmelsen förpliktar tjänsteleverantören att på myndighetens begäran samarbeta med myndigheten i alla åtgärder för att kartlägga bristerna i den digitala tjänsten och de åtgärder som ska vidtas med anledning av dem. Syftet med paragrafen är att förpliktiga tjänsteleverantören att på eget initiativ meddela tillsynsmyndigheten om bristerna i tillgängligheten för att man ska få en helhetsbild. Dessutom förpliktigar meddelandet tjänsteleverantören att bedöma korrigeringsbehoven samt att göra en tidsplan för genomförandet av dem.

Den övervakande myndigheten bör ta emot meddelandena om brister i tillgängligheten.

Marknadskontrollmyndigheterna har redan i användning ett gemensamt system, The internet-supported information and communication system for the pan-European market surveillance (ICSMS), genom vilka de upprätthåller ett register för produkter som inte uppfyller kraven. För digitala tjänster finns tillsvidare inte något sådant system, men i det skede då tillgänglighetsdirektivet sätts i kraft har man enligt kommissionen för avsikt att diskutera inrättandet av ett sådant system som en del av informationsutbytet i den arbetsgrupp som nämns i artikel 28 i tillgänglighetsdirektivet. Enligt artikel 28 i direktivet tillsätter kommissionen en arbetsgrupp, som består av representanter för marknadskontrollmyndigheterna, de myndigheter som övervakar att tjänster uppfyller kraven och de relevanta intressentgrupperna. Arbetsgruppens syfte är bland annat att främja utbyte av information och bästa praxis mellan myndigheterna och relevanta intressentgrupper samt främja samarbetet mellan myndigheterna och relevanta intressentgrupper i frågor som gäller genomförandet av direktivet.

4 kap. **Tillsyn över tillgänglighetskraven samt rättsskydd**

11 §. *Tillgänglighetsklagan och begäran om utredning av tillgängligheten.* I denna paragraf föreskrivs på motsvarande sätt som i gällande paragraf att var och en har rätt att hos tillsynsmyndigheten anförna tillgänglighetsklagan om en tjänsteleverantör som inte har iakttagit de krav eller fullgjort de skyldigheter som anges i 3 eller 3 a kap.

Till paragrafens 1 mom. fogas en hänvisning till tjänsteleverantörer enligt 3 a kap. Genom ändringen implementeras artikel 29 i tillgänglighetsdirektivet, enligt vilken medlemsstaterna ska säkerställa att det finns lämpliga och effektiva medel för att säkerställa efterlevnad av bestämmelserna i detta direktiv. Till dessa medel hör enligt artikeln stycke 2 a och b bestämmelser varigenom en konsument enligt nationell rätt kan vidta åtgärder i domstol eller hos behöriga förvaltningsmyndigheter för att säkerställa att de nationella bestämmelser som införlivar detta direktiv efterlevs. Dit hör också bestämmelser varigenom offentliga organ eller privata sammanslutningar, organisationer eller andra juridiska personer, som har ett legitimt intresse av att säkerställa att detta direktiv följs, enligt nationell rätt kan delta vid domstolarna eller de behöriga förvaltningsmyndigheterna, antingen till stöd för eller på klagandens vägnar och med dennes tillstånd, i alla de rättsliga eller administrativa förfaranden som föreskrivs för att säkerställa att skyldigheterna i direktivet iakttas. Genom ändringen ska alla ha rätt att göra en tillgänglighetsklagan till tillsynsmyndigheten om en tjänsteleverantör som inte uppfyllt de krav och skyldigheter som föreskrivs i 3 a kap. I en situation som avses i paragrafens 1 mom. har var och en rätt att göra en tillgänglighetsklagan när det är klart att en tjänsteleverantör som hör till lagens organisatoriska tillämpningsområde inte uppfyllt tillgänglighetskraven för en digital tjänst eller uppfyllt skyldigheterna när det gäller utarbetande eller upprätthållande av information som gäller tillgänglighetskraven eller då tjänsteleverantören inte besvarat förfrågan om avvikelser från tillgänglighetskrav. På behandlingen av tillgänglighetsklagan tillämpas bestämmelserna om förvaltningsklagan, och därför bevaras hänvisningen till 8 a kap. i förvaltningslagen som sådan.

Med anledning av en tillgänglighetsklagan enligt paragrafens 1 mom. kan tillsynsmyndigheten i sitt avgörande av klagan ge administrativ styrning till tjänsteleverantören också gällande uppfyllande av kraven och skyldigheterna enligt 3 a kap. Om tjänsteleverantören inte iakttar den administrativa styrningen kan tillsynsmyndigheten företa en inspektion som avses i lagens 12 § 2 mom. 6 punkten och med den som grund föreskriva att tjänsteleverantören ska se till att den digitala tjänsten uppfyller tillgänglighetskraven. Detta skulle dock ske genom en egen process efter behandlingen av tillgänglighetsklagan om det är uppenbart att tillgänglighetskraven inte uppfylls i tjänsteleverantörens digitala tjänst trots den administrativa styrningen. Med anledning av en tillgänglighetsklagan som görs med stöd av lagens 11 § 1 mom. kan tillsynsmyndigheten begära en utredning av en tjänsteleverantör som omfattas av 3 a kap. om brister som upptäckts i fråga om tillgänglighetskraven samt handleda tjänsteleverantören att genomföra tillgänglighetskraven eller utarbeta information som gäller tillgänglighetskraven. I samband med en sådan situation riktas tillsynsmyndighetens åtgärder till tjänsteleverantören, vilket har endast indirekt inverkan på rättigheterna för den som anfört tillgänglighetsklagan. Till denna del finns det inte något separat behov att tillgripa medel för ändringssökande. Tillsynsmyndighetens åtgärder med anledning av en tillgänglighetsklagan är inte sådana enligt vilken den som anfört klagan eller tjänsteleverantören är i behov av rättsskydd enligt förvaltningslagen. Om den som anfört klagan anser att tillsynsmyndighetens åtgärder inte är tillräckliga kan denne anförna klagan över tillsynsmyndighetens åtgärder till de högsta laglighetsövervakarna såsom det särskilt i lagstiftningen föreskrivs.

En tjänsteanvändare kan hos tillsynsmyndigheten begära utredning av tillgängligheten om en tjänsteleverantör enligt 3 a kap. såsom i paragrafens 2 mom. föreskrivs.

12 §. Tillsynsmyndigheten och dess uppgifter och behörighet. Till paragrafens 1 mom. fogas en hänvisning till att tillsynsmyndighetens tillsynsuppgifter utvidgas till att gälla tjänster enligt 3 a kap. I fortsättningen bör Regionförvaltningsverket i Södra Finland ingripa också i situationer då de skyldigheter och krav som anges i 3 a kap. inte uppfylls. Genom ändringen föreslås inte nya befogenheter för tillsynsmyndigheten utan myndigheten ska i framtiden övervaka uppfyllandet av skyldigheter och krav både enligt 3 kap. och 3 a kap.

Till paragrafens 2 mom. 1 punkten fogas som uppgift för tillsynsmyndigheten att ge allmänna anvisningar och allmän rådgivning om uppfyllandet av de krav, skyldigheter och rättigheter som anges 3 a kap. Det skulle höra till tillsynsmyndighetens uppgifter att ge allmänna anvisningar och allmän rådgivning också om de krav, skyldigheter och rättigheter som anges 3 a kap. både till tjänsteleverantörerna och tjänsteanvändarna om grunderna för avvikelser från tillgänglighetskrav och om skyldigheten att utarbeta information om tillgänglighetskraven. De allmänna anvisningarna och den allmänna rådgivningen skulle bestå av motsvarande tekniska och innehållsmässiga handledning som för tjänster enligt 3 kap.

I paragrafens 2 mom. 3 punkten görs en ändring i paragrafens ordalydelse på svenska. I paragrafens 2 mom. 3 punkten hänvisas till direktiv (EU) 2016/2102 genom namnförkortningen ”saavutettavuusdirektiivi”. Eftersom den svenska ordalydelsen för lagens 1 § 2 mom. ändras i fråga om namnförkortningen för direktiv (EU) 2016/2102 så att den svenska förkortningen för direktivet i framtiden i stället för termen ”tillgänglighetsdirektiv” är ”webbtillgänglighetsdirektiv” borde den namnförkortning som används för direktivet i s 12 § 2 mom. 3 punkten också ändras. Det föreslås inte att den finska ordalydelsen ändras.

I paragrafens 2 mom. 5 punkten görs en ändring i paragrafens ordalydelse på svenska. I paragrafens 2 mom. 5 punkten hänvisas till direktiv (EU) 2016/2102 genom namnförkortningen ”saavutettavuusdirektiivi”. Eftersom den svenska ordalydelsen för lagens 1 § 2 mom. ändras i fråga om namnförkortningen för direktiv (EU) 2016/2102 så att den svenska förkortningen för direktivet i framtiden i stället för termen ”tillgänglighetsdirektiv” är ”webbtillgänglighetsdirektiv” borde den namnförkortning som används för direktivet i 12 § 2 mom. 5 punkten också ändras. Det föreslås inte att den finska ordalydelsen ändras.

Till paragrafens 2 mom. fogas en ny punkt 6, med stöd av vilken det är tillsynsmyndighetens uppgift att övervaka och granska att de krav som anges i 3 a kap. uppfylls. Uppgiften ansluter sig till artikel 23.1 a-c i tillgänglighetsdirektivet, enligt vilken medlemsstaterna ska genomföra lämpliga förfaranden för att det ska vara möjligt att kontrollera att tjänsterna överensstämmer med kraven i tillgänglighetsdirektivet. Enligt direktivet ska tillsynsmyndigheterna följa upp behandlingen av klagomål och rapporter som gäller de fall då digitala tjänster inte uppfyller kraven i tillgänglighetsdirektivet samt slutligen konstatera att de korrigerande åtgärderna har utförts. Tillsynsmyndigheten ska följa upp behandlingen av klagomål som gjorts med stöd av 3 a kap. och hur de korrigerande åtgärderna framskrider. Tillsynsuppgiften gäller i synnerhet situationer då tjänsteleverantören avviker från tillgänglighetskraven enligt 10 b §. Myndigheten bör granska att den bedömning som krävs har gjorts och att riktiga och tillräckliga grunder använts vid bedömningen i enlighet med tillgänglighetsdirektivets bilaga VI. Med stöd av punkt 6 i momentet kan tillsynsmyndigheten dessutom på eget initiativ utföra kontroller och inspektioner i samband med det, t.ex. efter behandlingen av en klagan, om tjänsteleverantören trots administrativ styrning inte vidtagit åtgärder för att se till att den digitala tjänsten uppfyller tillgänglighetskraven. I paragrafen föreskrivs dessutom att tillsynsmyndigheten är skyldig att verifiera att tjänsteleverantören utfört de korrigerande åtgärder som krävs.

Till paragrafen 3 mom. fogas ett medel för tillsynsmyndigheten att säkerställa att tillgänglighetskraven och tjänsteanvändarens rättigheter uppfylls också i fråga om tjänster som omfattas

av 3 a kap. Till paragrafen fogas en möjlighet för tillsynsmyndigheten att när den utför uppgifter enligt 2 mom. 6 punkten ålägga tjänsteleverantören att inom skälig tid se till att de digitala tjänsterna uppfyller tillgänglighetskraven såsom föreskrivs i gällande 3 mom.

Dessutom föreslås bestämmelser om övergångsperioderna, vilka motsvarar de övergångsbestämmelser som ingår i direktivet gällande tillämpningen av de nya tillgänglighetskraven för digitala tjänster som avses i 3 a kap.

15 §. Ändringssökande. Det föreslås att namnet på förvaltningsprocesslagen uppdateras i paragrafens 2 mom. Enligt gällande lag får ett beslut som meddelats med anledning av en begäran om omprövning överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Förvaltningsprocesslagen har upphävts och den nya lagen om överklagande hos förvaltningsdomstolen är lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). Enligt denna korrigeringslag får man genom besvär hos förvaltningsdomstolen överklaga ett beslut som meddelats med anledning av en begäran om omprövning på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Dessutom föreslås bestämmelser om övergångsperioderna, vilka motsvarar de övergångsbestämmelser som ingår i direktivet gällande tillämpningen av de nya tillgänglighetskraven för digitala tjänster som avses i 3 a kap.

I övergångsbestämmelserna föreskrivs om tidpunkten för tillämpningen enligt tillgänglighetsdirektivet samt om förlängning av avtal om tjänster efter övergångsperioden. Bestämmelserna i tillgänglighetsdirektivet tillämpas från och med den 28 juni 2025. Enligt artikel 32.1 i direktivet kan dock avtal om tjänster som ingåtts före den 28 juni 2025 förbli i kraft oförändrade tills deras giltighetstid upphör, dock inte i mer än fem år från detta datum. Enligt artikel 2.4 e i direktivet tillämpas tillgänglighetsbestämmelserna inte på innehållet i webbplatser och mobila applikationer som arkiverats före den 28 juni 2025.

Enligt övergångsbestämmelserna får avtal om tjänster som varit i kraft före den 28 juni 2025 fortsätta vara i kraft i fem år efter att de ingåtts. Efter den 28 juni 2030 tillåts dock inte längre avtal om tjänster, som inte uppfyller tillgänglighetskraven. Det är således möjligt att det senast den 28 juni 2025 ingåtts ett avtal om tillhandahållande av digitala tjänster, i vilket villkoren inte förutsätter tillgänglighet. En digital tjänst enligt ett sådant avtal får finnas att få högst till den 28 juni 2030. Med andra ord får man fortfarande ingå nya avtal om tjänster efter att lagen trätt i kraft med s.k. bristande tillgänglighetskrav, men de är i kraft högst till den 28 juni 2030. Övergångsperioden är högst 8 år.

I fråga om e-böcker tillämpas övergångsbestämmelserna i enlighet med målen för tillgänglighetsdirektivet. dvs. stegvis avskaffande av tillhandahållande av icke-tillgängliga produkter och tjänster. I princip tillämpas kraven från och med den 28 juni 2025 och man kan endast genom att åberopa undantag enligt 10 d § motivera undantag från tillgänglighetskraven för e-böcker. Man bör kunna åberopa oproportionerlig börda eller grundläggande ändring endast i undantagsfall och i motiverade fall.

Enligt övergångsbestämmelsen ska dock de nya publikationerna ändras till ett format som stöder tillgänglighet då ett avtal om tjänster mellan en viss förläggare och en tillhandahållare av e-böcker förnyas. I fråga om gamla verk gäller detta situationer då författaren till verket åter blir aktuell, exempelvis på grund av att författaren fått ett litterärt pris., så att boken på nytt görs till en e-bok. Så kan det gå t.ex. då författarens äldre produktion blir föremål för särskilt intresse, t.ex. på grund av ett litterärt pris som författaren fått. Då är det mycket sannolikt att förläggaren också annars ger ut en ny tillgänglig version av tidigare publicerade.

I princip förutsätter direktivet att en e-bok efter övergångsperioden uppfyller tillgänglighetskraven när den tillhandahålls för konsumenter. Tillgängligheten för enstaka e-böcker som tillhandahålls utanför den egentliga läsrättighetstjänsten är dock beroende av om de program som finns på marknaden är sådana att de stöder en fil som uppfyller tillgänglighetskraven. Detta borde enligt direktivet vara genomfört senast från och med att kraven i direktivet trätt i kraft, således i juni 2025. För detta ansvarar bland annat förläggaren och utgivaren av e-boken i slutet av servicekedjan i enlighet med villkoren i avtalet om tjänsten.

Den föreslagna lagens 3 a kap. tillämpas på förinspelade tidsberoende medier från och med den 28 juni 2025. Bestämmelsen grundar sig på artikel 2.4 a i tillgänglighetsdirektivet, enligt vilken direktivet inte tillämpas på förinspelade tidsberoende medier som offentliggjorts före den 28 juni 2025.

Till lagen fogas en övergångsbestämmelse som gäller sådana filer skapade med kontorsprogram som finns på webbplatser eller i mobila applikationer och har publicerats den 28 juni 2025 eller senare. Enligt artikel 2.4 b i tillgänglighetsdirektivet tillämpas inte tillgänglighetskraven på filer skapade med kontorsprogram som finns på webbplatser och mobila applikationer som publicerats före den 28 juni 2025. Om det i digitala tjänster finns filer skapade med kontorsprogram som publicerats före den 28 juni 2025 tillämpas inte tillgänglighetsbestämmelserna i 3 a kap. på dem även om den digitala tjänsten i övrigt omfattas av tillgänglighetskraven.

7.4 Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation

3 §. Definitioner. I paragrafen föreslås en ny definition av tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster. Med tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster i den nya punkten 2 c avses tjänster som ger åtkomst till audiovisuella medietjänster: tjänster som överförs via elektroniska kommunikationsnät som används för att identifiera, välja, ta emot information om samt konsultera audiovisuella medietjänster och eventuella tillhandahållna funktioner, såsom undertexter för döva och hörselskadade personer, syntolkning, talad textning och teckenspråkstolkning, som resulterar av genomförandet av åtgärder för att göra tjänsterna tillgängliga i enlighet med vad som avses i artikel 7 i direktiv 2010/13/EU; och omfattar även elektroniska programguider (EPG). Tjänster som uppfyller denna definition är enligt punkt 31 i direktivets ingress webbplatser, webbaserade applikationer, digitalboxbaserade applikationer, nedladdningsbara applikationer, tjänster för mobila enheter, inklusive mobila applikationer och dithörande mediaspelare samt internetanslutna televisionstjänster. Definitionen omfattar enligt definitionen i artikel 2.1. i teledirektivet (2018/1972) alla audiovisuella innehållstjänster som tillhandahålls via elektroniska kommunikationsnät oberoende av teknologi. I tillämpningsområdet ingår således bland annat fasta och mobilnät, nät som används för radio- och televisions-sändningar, såsom antenntelevisionsnät och kabel-TV-nät.

Man bör skilja mellan tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster och audiovisuellt innehåll. Med tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster avses enligt punkt 31 i direktivets ingress att tillgång till audiovisuellt innehåll tillhandahålls liksom mekanismer som gör det möjligt för användare med funktionsnedsättning att använda tekniska hjälpmedel.

Bestämmelsen motsvarar artikel 3.6 i tillgänglighetsdirektivet.

22 a kap. Krav på tjänsternas tillgänglighet. Det föreslås att till lagen fogas ett nytt 22 a kap. som innehåller bestämmelser om de tillgänglighetskrav som ska tillämpas på tjänsterna.

194 a §. Tillämpningsområde. Det föreslås en paragraf som definierar tillämpningsområdet för tillgänglighetskraven enligt 22 a kap. Tillämpningsområdet för kapitlet enligt paragrafens 1 mom. motsvarar tillämpningsområdet enligt artikel 2.2 a och b i tillgänglighetsdirektivet. Dessutom har utanför tillämpningsområdet i enlighet med artikel 4.5 i tillgänglighetsdirektivet lämnats mikroföretag som tillhandahåller tjänster.

Kraven i kapitlet tillämpas enligt paragrafen på tjänster som tillhandahålls för konsumenterna. I detta kapitel avses med konsument konsumenter enligt definitionen i 4 § i konsumentskyddslagen (38/1978). Enligt denna bestämmelse avses med konsument en fysisk person som skaffar en konsumtionsnyttighet huvudsakligen för annat ändamål än den näringsverksamhet som han idkar. Målet med tillgänglighetsdirektivet är att främja tillhandahållande av tillgängliga produkter och tjänster för konsumenterna. Bestämmelserna i tillgänglighetsdirektivet ska således tillämpas endast på tjänster som avses i artikel 2.2 till den del som de tillhandahålls för konsumenterna. Definitionen motsvarar artikel 3.22 i tillgänglighetsdirektivet. Om en tjänst tillhandahålls för andra ändamål än som en tjänst för konsumenterna är bestämmelserna i tillgänglighetsdirektivet inte tillämpliga.

Tjänster kan anskaffas mot vederlag eller utan vederlag.

I artikel 2.4 i tillgänglighetsdirektivet finns en förteckning över innehåll på webbplatser och i mobila applikationer på vilket tillgänglighetsdirektivet inte tillämpas. I undantagen är det fråga om innehåll i webbplatser och mobila applikationer, dvs. tillgängligheten för digitala tjänster och det räcker därför med att föreskriva om undantagen i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019). Undantagen från tillämpningsområdet för tillgänglighetsdirektivet motsvarar delvis begränsningarna av tillämpningsområdet i artikel 1.4 i direktivet om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer (Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2102) i detta direktiv i artikel 1 3(a) lämnas dessutom webbplatser och mobila applikationer tillhörande offentlig rundradioverksamhet utanför tillämpningsområdet. I tillgänglighetsdirektivet finns dock inte något sådant undantag. Tillgänglighetskraven enligt 22 a kap. tillämpas således också på sådana tjänster inom den offentliga rundradioverksamheten som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster. En sådan tjänst, t.ex. en webbsida, mobilapplikation eller digitalboxbaserade applikationer, bör således alltid uppfylla de allmänna och särskilda tillgänglighetskrav som ställs på tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster. Det bör dock beaktas att bestämmelser om tillgängligheten för audiovisuellt innehåll, dvs. TV-program och strömningstjänster, finns i lagens 211 §.

194 b §. Allmänna tillgänglighetskrav. I paragrafens 1 mom. finns bestämmelser om en tjänsteleverantörens allmänna skyldighet att säkerställa att de tjänster som de tillhandahåller uppfyller tillgänglighetskraven enligt tillgänglighetsdirektivet. Tjänsteleverantörerna ska se till att de har tillgång till förfaranden med vilka de kan säkerställa att de tillgänglighetskrav som tillämpas uppfylls under hela den tid som tjänsten tillhandahålls. Bestämmelsen förutsätter att tjänsteleverantörerna på ett tillräckligt sätt beaktas särdrag i tillhandahållandet av tjänsterna, de tillgänglighetskrav som ska tillämpas och i harmoniserade standarder eller tekniska specifikationer, vilkas tillgänglighetskrav tjänsten uppges uppfylla. Genom paragrafen implementeras artikel 13.1 och 13.3 i tillgänglighetsdirektivet.

De allmänna tillgänglighetskraven som utfärdas med stöd av tillgänglighetsdirektivet för kommunikationstjänster och tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster fastställs i enlighet med tillgänglighetsdirektivets bilaga I avsnitt III. Tjänster som omfattas av lagens 22 a kap. ska överensstämja med de krav som fastställs i bilaga I avsnitt III, Tjänsterna ska uppfylla också de kompletterande tillgänglighetskraven för vissa tjänster enligt direktivets bilaga I avsnitt IV, om vilka föreskrivs närmare i lagens 194 c § och 194 d §.

Tillhandahållandet av kommunikationstjänster och tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster kan bestå av olika kedjor av tjänster där flera olika aktörer deltar i produktionen och förmedlingen av tjänsten. Den som tillhandahåller audiovisuella innehållstjänster svarar för att innehållet i tjänsten som tillhandahålls är tillgängligt såsom föreskrivs i 211 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. Tillgänglighetskraven för audiovisuella innehållstjänster baserar sig på EU:s direktiv om audiovisuella medietjänster (2010/13/EU). Om audiovisuellt innehåll används exempelvis via tillhandahållarens egen internetsida eller applikation svarar tjänsteleverantören också för att åtkomsten till den audiovisuella innehållstjänsten är tillgänglig på det sätt tillgänglighetsdirektivet förutsätter. Om tjänsten används via någon annan tjänsteleverantörs internetsida eller applikation svarar denna aktör för att åtkomsten till den audiovisuella innehållstjänsten är tillgänglig. Också de nätoperatörer som förmedlar innehållet svarar för sin del för att tjänsten är tillgänglig. Utgångspunkten är att varje aktör i servicekedjan svarar för att aktörens egen tjänst är tillgänglig. Den som bedriver TV-verksamhet är t.ex. inte ansvarig för att vissa egenskaper sällas bort från det audiovisuella innehållet när innehållet förmedlas.

Det som ovan konstaterats om ansvarsfördelningen mellan olika aktörer tillämpas också på elektroniska programguider. En tillhandahållare av audiovisuellt innehåll, t.ex. en Tv-kanal ska leverera uppgifterna för programguiden i tillgänglig form. Den som förmedlar informationen svarar för sin del för tjänstens tillgänglighet och tjänsteleverantören, som slutligen sammanställer och visar innehållet, svarar för sin egen del för att åtkomsten till programguiden är tillgänglig för tittarna.

De tjänster som tillhandahåller åtkomsten till det audiovisuella innehållet, såsom YLE Arenan, fungerar på vissa terminalanläggningar. Anläggningarna bör uppfylla tillgänglighetskraven enligt lagen om vissa produkters tillgänglighet. Det kan inte förutsättas att den tjänsteleverantör som tillhandahåller åtkomsten till audiovisuella innehållstjänster tillhandahåller sina tjänster så att de fungerar alltid och i alla terminalanläggningar.

Om tjänsten t.ex. används via en viss applikation kan det hända att anläggningen stöder eller inte stöder denna applikation.

I paragrafens 2 *mom.* föreskrivs om tjänsteleverantörens skyldighet att ge information om hur tjänsten fungerar. Om tjänsteleverantören för att tillhandahålla tjänsten använder produkter, ska denne ge information om hur produkterna är anknutna till tjänsten, hurdana tillgänglighetsegenskaper de har och hur de fungerar tillsammans med hjälpmedel och hjälparrangemang. Skyldigheten att ge information om produkter som används i samband med tjänsten tillämpas på sådana situationer då tjänsteleverantören själv också tillhandahåller den produkt med hjälp av vilken tjänsten används. Kravet tillämpas således på tjänsteleverantörer som har faktisk information om egenskaperna hos den produkt som används. Skyldigheten att ge information om egenskaperna hos den produkt som används är tillämpligt exempelvis för tjänsteleverantörer som tillhandahåller IPTV-tjänster, då de erbjuder kunden ”hela paketet”, dvs. både terminalanläggningen och själva tjänsten. Ifall tjänsten används på en applikation som förutsätter terminalanläggning eller operativsystem av ett visst slag ska tjänsteleverantörerna ge information om de krav som gäller för terminalanläggning en/operativsystemet. Paragrafen motsvarar kraven på information enligt direktivets bilaga I stycke III. Enligt paragrafens 6 *mom.* utfärdas närmare bestämmelser om givande av information genom förordning av statsrådet.

Enligt paragrafens 3 *mom.* ska tjänsteleverantören säkerställa att det i dess stödtjänster, såsom rådgivningstjänster, telefoncentraler och tekniskt stöd, ges information om tjänstens tillgänglighet och kompatibilitet med hjälpmedelsteknik med användning av tillgängliga kommunikation

ionssätt. Stödtjänsterna bör ge dessa uppgifter med användning av ett tillgängligt kommunikationssätt. Närmare bestämmelser om tillgänglighetskrav för stödtjänster finns i standarden EN 301 549 3.2.1 i fras 12.2. Bestämmelsen motsvarar kraven i tillgänglighetsdirektivets bilaga I stycke III d.

I paragrafens 4 *mom.* föreskrivs om antagandet att tjänster överensstämmer med kraven. Enligt momentet ska tjänster som uppfyller de harmoniserade standarderna eller delar av dem, till vilka hänvisningar har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning, eller vilka överensstämmer med de tekniska specifikationer, eller delar av dem, som fastställts i kommissionens genomförandeakter, anses uppfylla kraven enligt 22 a kap.

Kommissionen kan enligt artikel 15 i tillgänglighetsdirektivet begära att standardiseringsorganisationerna utarbetar harmoniserade standarder för tillgänglighetskraven. Kommissionen har använt sig av sitt mandat inom tidsfristen, dvs. före den 28 juni 2021 och begärt att en eller flera europeiska standardiseringsorganisationer utarbetar harmoniserade standarder för de tillgänglighetskrav som föreskrivs i bilaga I. Kommissionens mål är att standarderna ska vara i kraft när tillgänglighetskraven börjar tillämpas den 28 juni 2025. Detta bör beaktas också nu när nya krav bereds för de tjänster som omfattas av 22 a kap. I WCAG 2.1 standarden ingår krav som kan tillämpas när man ger information om hur en tjänst fungerar i enlighet med tillgänglighetsdirektivets bilaga I stycke III b. I WCAG-kriterierna ingår krav bland annat på hur informationen kan presenteras på ett begripligt sätt (WCAG 2.1, kap. 3), hur informationen kan presenteras på sådana sätt som kan uppfattas, med tillräckligt stort avstånd mellan bokstäver och ord, med tillräcklig kontrast och i former som är ett alternativ till text. (WCAG 2.1, kap.1).

I praktiken kan det också uppkomma en sådan situation att standarderna inte täcker alla tillgänglighetskrav i tillgänglighetsdirektivets bilaga I. I vilket fall som helst ska alla tillgänglighetskrav i tillgänglighetsdirektivets bilaga I iaktas och om standarderna inte täcker dem alla ska tjänsteleverantören annars säkerställa att dennes tjänster och produkter motsvarar kraven.

I paragrafens 5 *mom.* finns bestämmelser om tillämpningsområdet för de allmänna tillgänglighetskraven. Tillämpningsområdet motsvarar tillämpningsområdet för 22 a kap. men i motmomentet beskrivs närmare de tjänster på vilka de allmänna tillgänglighetskraven tillämpas. De allmänna tillgänglighetskraven ska tillämpas på nummerberoende och nummeroberoende interpersonella kommunikationstjänster, internetaccesstjänster och tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster. För internetaccesstjänster är tillgänglighetskraven för tjänster inte tillämpliga på grund av deras natur. För dem gäller dock kraven på givande av information enligt tillgänglighetsdirektivets bilaga I stycke III.

Till de delar dessa tjänster är digitala tjänster enligt 2 § 7 punkten i lagen om digitala tjänster (306/2019), såsom webbsidor och mobilapplikationer, tillämpas på dem kraven i 3 a kap. i lagen tillhandahållande av digitala tjänster. Bestämmelsen ska inte tillämpas på tjänster för överföring mellan maskiner.

Med tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster avses enligt lagens definition tjänster som ger åtkomst till audiovisuella medietjänster: tjänster som överförs via elektroniska kommunikationsnät som används för att identifiera, välja och se på audiovisuella medietjänster, och tjänsternas tillgänglighetskrav, samt ta emot dessa tjänster och information om deras egenskaper. Tjänster som uppfyller denna definition är webbplatser, webbaserade applikationer, digitalboxbaserade applikationer, nedladdningsbara applikationer, tjänster för mobila enheter, bland annat mobila applikationer och dithörande mediaspelare samt hybridtelevisionstjänster. Tillgänglighetsbestämmelserna tillämpas på de tjänster som ger åtkomst till audiovisuellt innehåll, såsom t.ex. mobilapplikationer som förmedlar audiovisuellt medieinnehåll.

Bestämmelserna enligt tillgänglighetsdirektivet tillämpas enligt lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation på tjänster som helt eller huvudsakligen utgörs av överföring av meddelanden i kommunikationsnät samt överförings- och sändningstjänster i masskommunikationsnät och interpersonella kommunikationstjänster. Med elektroniska kommunikationstjänster hänvisas till tjänster via internetförbindelser samt nummerberoende och nummeroberoende interpersonella kommunikationstjänster. Definitionen omfattar inte innehållstjänster. Exempel på innehållstjänster är innehållet på webbsidor eller i diskussionsspalter eller inlägg i sociala medier liksom också videor som tillhandahålls på internet och beställningsprogramtjänster.

Med nummeroberoende interpersonella kommunikationstjänster avses en interpersonell kommunikationstjänst som inte använder ett eller flera nummer i nationella eller internationella nummerplaner som är anvisade för allmänt bruk. I praktiken avses med nummeroberoende interpersonella kommunikationstjänster t.ex. snabbmeddelandetjänster för kommunikation via internet mellan personer, såsom WhatsApp eller Messenger. Dessa tjänster fungerar inte med numrering som grund, såsom t.ex. traditionella telefon- och ljudmeddelandetjänster samt textmeddelanden.

Elektroniska kommunikationstjänster tillhandahålls i praktiken av aktörer som tillhandahåller telefon- eller bredbandstjänster samt aktörer som tillhandahåller webbsidor eller mobilapplikationer, som används för kommunikationstjänster mellan personer. Tjänsteleverantörer som tillhandahåller traditionella telefon- och andra kommunikationstjänster och bredbandstjänster hör inte till tillämpningsområdet för lagen om digitala tjänster och i dessa tjänster är det i princip inte fråga om digitala tjänster enligt lagen om digitala tjänster. På exempelvis vanliga telefonsamtal och textmeddelanden samt bredbandstjänster tillämpas således endast tillgänglighetskraven enligt lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.

Med beaktande av ovanstående är digitala tjänster enligt lagen om digitala tjänster sådana mobilapplikationer och webbsidor genom vilka man skickar meddelanden och ser på program. Sådana mobilapplikationer enligt lagen om digitala tjänster som används för att kommunicera är till exempel WhatsApp och Skype. Som exempel på tjänster som omfattas av lagen om digitala tjänster och som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster kan nämnas webbsidor och mobilapplikationer som Yle Arenan, MTV-tjänsten och Netflix. Det bör beaktas att i tillämpningsområdet ändå inte ingår det audiovisuella innehåll som finns i dessa tjänster och tillhandahålls via dem (de egentliga programmen som strömmas). På kommunikationstjänster och tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster tillämpas kraven enligt lagen om digitala tjänster, till den del de är digitala tjänster.

Ifall det gällande kommunikationstjänster och tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster är fråga om något annat än en digital tjänst, bestäms de tillgänglighetskrav som tillämpas på tjänsterna enligt 22 a kap. i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.

På kommunikationstjänster och tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster tillämpas utom de allmänna kraven enligt tillgänglighetsdirektivets bilaga I stycke III de kompletterande kraven enligt tillgänglighetsdirektivets bilaga I stycke IV, om vilka föreskrivs i kap. 22 a 194 c-d § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. Dessa kompletterande krav tillämpas i tillämpliga delar på alla tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster och kommunikationstjänster oberoende av om de är digitala tjänster enligt lagen om digitala tjänster eller inte.

Enligt paragrafens föreslagna 6 mom. får närmare bestämmelser om givande av information som krävs i samband med tillhandahållandet av tjänster utfärdas genom förordning av statsrådet.

194 c §. *Kompletterande krav för kommunikationstjänster.* I paragrafen ingår de kompletterande krav som ska tillämpas på interpersonella elektroniska kommunikationstjänster. Paragrafen tillämpas på såväl nummerberoende som nummeroberoende interpersonella kommunikationstjänster. De kompletterande kraven enligt bestämmelsen ska tillämpas också på digitala tjänster enligt lagen om digitala tjänster till den del det är fråga om kommunikationstjänster enligt lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.

Enligt paragrafens 1 mom. ska tjänsterna utöver talkommunikation tillhandahålla realtidstext och tillhandahålla totalkommunikation (total conversation), när det utöver talkommunikation tillhandahålls video. Utom talkommunikation ska således alltid tillhandahållas realtidstext. Fullständiga interaktivitetssegenskaper, dvs. att text, ljud och video tillhandahålls i realtid, krävs igen då tjänsteleverantören tillhandahåller videobild utöver talkommunikation.

Med realtidstext avses textbaserad konversation från person till person (punkt-till-punkt) eller gruppdiskussion (flerpunktskonferenser) där text som läggs till sänds tecken för tecken på ett sådant sätt att användaren uppfattar kommunikationen som kontinuerlig. I bilaga II till direktivet ges som exempel att man måste försäkra sig om att personer med dålig hörsel kan skriva och ta emot text i växelverkan och realtid. Vid textning i realtid sänds texten bokstav för bokstav som sådan. Det betyder i praktiken att mottagaren kan läsa texten samtidigt som den skrivs.

Med tjänster som baserar sig på fullständig interaktivitet mellan olika kommunikationsformer avses multimedietjänster för realtidskonversation som tillhandahåller dubbelriktad symmetrisk realtidsöverföring av video, realtidstext och tal mellan användare på två eller flera platser (total conversation, artikel 2.35 (EU) 2018/1972). Med tjänsten avses en teknik med vars hjälp video, text och tal kan användas samtidigt i samma konversation. Med tjänstens hjälp är det möjligt att själv välja kommunikationssätt enligt vad som fungerar bäst i situationen och för användaren i fråga. En hörselskadad person som använder teckenspråk kan kommunicera med andra som använder teckenspråk. En dövblind person som använder teckenspråk kan kommunicera med en annan hörselskadad person så att den som är dövblind använder teckenspråk och den hörselskadade personen skriver till den dövblinda personen.

Genom paragrafens 1 mom. sätts tillgänglighetsdirektivets bilaga 1 avsnitt IV a i kraft.

Enligt paragrafens 2 mom. tillämpas det på nummerberoende och nummeroberoende interpersonella kommunikationstjänster. Bestämmelsen tillämpas inte på internetaccesstjänster och inte heller på överföringstjänster som används för maskin till maskin-tjänster.

När det gäller ansvarsfördelningen mellan olika aktörer i kedjan i samband med tillhandahållande av digitala tjänster hänvisas till specialmotiveringen för 194 b §.

Enligt paragrafens 3 mom. får närmare bestämmelser om de kompletterande tillgänglighetskraven enligt avsnitt IV punkt a i bilaga I till tillgänglighetsdirektivet utfärdas genom förordning av statsrådet.

194 d §. *Kompletterande krav för tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster.* I paragrafen föreskrivs om de kompletterande krav som ska tillämpas på tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster. De kompletterande kraven enligt bestämmelsen ska tillämpas också på digitala tjänster enligt lagen om digitala tjänster till den del det är fråga om tjänster som ger åtkomst till audiovisuellt innehåll enligt lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.

Genom kraven säkerställs att personer med funktionsnedsättning kan använda audiovisuella innehållstjänster i så stor utsträckning som möjligt. Vid tillhandahållandet av tjänsterna ska användas funktioner, praxis, verksamhetsprinciper, förfaranden och anpassningar, genom vilka man beaktar de behov som personer med funktionsnedsättning har och säkerställer att de synkroniserar med den teknik som används som hjälp.

Enligt bestämmelsen ska tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster tillhandahålla elektroniska programguider som är uppfattningsbara, hanterbara, begripliga och robusta och tillhandahåller information om tillgänglighetsegenskaperna. Enligt bilaga II till direktivet ska det t.ex. säkerställas att en blind person kan välja program på televisionen. Uppfattningsbar, hanterbar, begriplig och robust är de fyra grundprinciperna i WCAG-standarden som en tillgänglig webbtjänst ska uppfylla. Med att tjänster ska vara uppfattningsbara avses exempelvis att informationen och gränssnittskomponenterna ska presenteras på sådana sätt som användaren kan uppfatta och t.ex. att ett alternativ till bilder som innehåller text är text som innehåller samma information. Hanterbarhet innebär att gränssnittskomponenterna och navigeringen ska vara hanterbar och att man ska kunna använda sidan t.ex. med enbart tangentbordet. Begriplighet betyder att textinnehållet ska vara lätt att läsa och förstå. Med robusthet avses att innehållet ska vara robust nog för att kunna tolkas på ett pålitligt sätt av ett brett spektrum av olika användarprogram, inklusive tekniska hjälpmedel. Om programguide ingår i en digital tjänst bör beaktas att i bilaga 1 avsnitt III punkt c i bilaga till tillgänglighetsdirektivet ingår ovanstående motsvarande bestämmelser för digitala tjänster.

Dessutom ska i tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster säkerställas att de tillgänglighetstjänster som ingår i de audiovisuella innehållstjänsterna överförs fullt ut med adekvat kvalitet för en korrekt visning som är synkroniserad med ljud och video, och gör det möjligt för användaren att kontrollera visningen och användningen av den. Med tillgänglighetstjänster för audiovisuella innehållstjänster avses bl.a. undertexter för döva och hörselskadade personer, syntolkning, talad textning (ljudtextning) och teckenspråkstolkning. I tjänsten ska bl.a. stödjas möjligheten att välja, skräddarsy och visa dessa tillgänglighetstjänster. I tjänsten ska dessutom erbjudas effektiv trådlös koppling till hörselteknik eller genom att tillhandahålla användarkontroller för att aktivera tillgänglighetstjänster för audiovisuella medietjänster med samma framskjutna plats som de primära mediekontrollerna.

Kraven kan t.ex. betyda att en tjänst som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster, oberoende av om det är fråga om en webbsida, en mobilapplikation eller en elektronisk programguide, ska stöda tekniska lösningar och visa tillgänglighetsfunktionerna på ett tydligt och lätt tillgängligt sätt. Det senare betyder att kontrollerna för användning av lättanvända funktioner inte bör "gömmas" utan de ska vara lätta att hitta. Kravet på att tillgänglighetstjänster ska förmedlas med adekvat kvalitet kan förstås som ett krav på att t.ex. textning och/eller syntolkning ska synkroniseras med det program som den hör till, dvs. textningen får inte komma för sent eller för tidigt i förhållande till det program till vilket funktionerna hör. Kravet på att användaren ska kunna hantera användningen av funktionerna handlar delvis om att användaren ska kunna aktivera och avaktivera funktionerna, och delvis om att användaren ska kunna justera t.ex. textningens storlek, bakgrund och kontrast och syntolkningens ljudvolym i förhållande till programmets övriga ljud.

När det gäller ansvarsfördelningen mellan olika aktörer i kedjan i samband med tillhandahållande av audiovisuella innehållstjänster hänvisas till specialmotiveringen för 194 b §.

Genom bestämmelsen sätts tillgänglighetsdirektivets bilaga 1 avsnitt IV punkt b i kraft.

Enligt paragrafens 2 mom. får närmare bestämmelser om kraven enligt avsnitt IV punkt b i bilaga I till tillgänglighetsdirektivet utfärdas genom förordning av statsrådet.

194 e §. Skyldigheter i fall av bristande överensstämmelse med kraven. I paragrafen föreskrivs om tjänsteleverantörens skyldighet i sådana fall då tjänster inte överensstämmer med kraven. Genom paragrafen sätts artikel 13.3 och 13.4 i tillgänglighetsdirektivet i kraft.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs om tjänsteleverantörens skyldighet att omedelbart informera tillsynsmyndigheten om bristerna i tjänstens tillgänglighet. Dessutom bör tjänsteleverantören informera tillsynsmyndigheten om de korrigerande åtgärder som genomförs för att tjänsten ska uppfylla kraven.

Enligt föreslagna 2 mom. ska tjänsteleverantören först på begäran av den behöriga myndigheten tillhandahålla myndigheten de uppgifter som behövs för att visa att tjänsten uppfyller tillgänglighetskraven. Bestämmelsen förpliktar tjänsteleverantörerna att samarbeta med myndigheten i alla åtgärder genom vilka tjänsten fås att uppfylla kraven.

194 f §. Avvikelse från tillgänglighetskraven. I paragrafen föreskrivs om grunderna för att avvika från tillgänglighetskraven i fråga om tjänster som ingår i tillämpningsområdet för 22 a kap. samt om bedömning, anmälan och dokumentering av dem. Genom paragrafen sätts artikel 14.1-3, 6 och 8 i tillgänglighetsdirektivet i kraft.

Lagens 194 f § 1 mom. gäller avvikelse från tillgänglighetskraven på två separata grunder. Enligt paragrafens 1 mom. 1 punkten får tjänsteleverantörer för att avvika från tillgänglighetskraven enligt tillämpningsområdet för 22 a kap. åberopa att kraven orsakar tjänsten en betydande förändring som innebär en grundläggande ändring av dess grundläggande karaktär. En tjänst kan anses förändras på ett grundläggande sätt om iakttagandet av tillgänglighetskraven orsakar att tjänstens grundläggande karaktär förändras. I tillgänglighetsdirektivet finns inte någon närmare beskrivning av på vilka grunder ändringen av en tjänsts grundläggande karaktär ska bedömas och bedömningen bör därför göras från fall till fall. Enligt punkt 64 i tillgänglighetsdirektivets ingress bör av proportionalitetsskäl tillgänglighetskraven endast gälla så länge de inte ålägger tjänsteleverantören en oproportionerligt stor börda eller kräver en ändring av produkterna och tjänsterna som skulle innebära en grundläggande ändring av dem mot bakgrund av detta direktiv. Tjänsteleverantören borde således sträva efter att uppfylla tillgänglighetskraven i den utsträckning som de inte orsakar en grundläggande förändring av tjänsten. Om uppfyllandet av ett tillgänglighetskrav skulle leda till en grundläggande förändring av tjänsten borde ändå de övriga tillgänglighetskraven tillämpas till den del som de inte medför en grundläggande förändring av tjänsten.

Enligt paragrafens 1 mom. 2 punkten kan tjänsteleverantören åberopa oproportionerlig börda. Enligt punkt 66 i tillgänglighetsdirektivets ingress bör tjänsteleverantören göra en tjänst som omfattas av direktivets tillämpningsområde så tillgänglig som möjligt genom att tillämpa dessa krav i den mån de inte medför en oproportionerligt stor börda. I fråga om proportionalitetsskäl kan en tjänsteleverantör åberopa oproportionerlig börda endast delvis, inte för hela tjänsten. Dessutom kan man enligt punkt 66 i tillgänglighetsdirektivets ingress åberopa oproportionerlig börda endast av berättigade skäl, som kan anses vara exempelvis brist på tid eller kunskap. Tjänsteleverantören bör bedöma oproportionerlig börda med stöd av 1 mom. när det uppkommer skäl till att tjänsteleverantören inte kan uppfylla tillgänglighetskraven.

Enligt paragrafens 2 mom. kan tjänsteleverantören inte åberopa oproportionerligt stor börda om den för att förbättra tillgängligheten från offentliga eller privata källor beviljas medel som inte hör till de egna resurserna. Genom paragrafen sätts artikel 14.6 i tillgänglighetsdirektivet i kraft.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs också om tjänsteleverantörens anmälningsskyldighet när det gäller information om avvikelse från tillgänglighetskraven. Enligt punkt 68 i tillgänglighetsdirektivets ingress ska tjänsteleverantören underrätta de behöriga myndigheterna om att den har stött sig på bestämmelserna i direktivet om grundläggande ändring och/eller oproportionerligt stor börda. Tjänsteleverantören bör lämna uppgifter om avvikelsen till den myndighet som svarar för kontrollen av att tjänsterna överensstämmer med kraven.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs om tjänsteleverantörens skyldighet utföra en bedömning om denne med stöd av 1 mom. 2 punkten avviker från tillgänglighetskraven. När en tjänsteleverantör avviker från tillgänglighetskraven på grund av oproportionerlig börda ska vid bedömningen grunderna enligt bilaga VI i tillgänglighetsdirektivet iakttas.

I paragrafens 4 mom. föreskrivs om dokumenteringsskyldighet då en tjänsteleverantör åberopar grunderna för undantag enligt 1 mom. I momentet föreskrivs också om skyldigheten att bevara den dokumenterade bedömningen. I direktivets bilaga VI indelas bedömningskriterierna för tjänsteleverantörer i tre huvudklasser; 1) förhållandet mellan kostnaderna för uppfyllandet av tillgänglighetskraven och de totala kostnaderna för tillhandahållandet av tjänsten för tjänsteleverantören, 2) uppskattade kostnader och fördelar för tjänsteleverantören i förhållande till den uppskattade fördelen för personer med funktionsnedsättning, med hänsyn till antalet specifika produkter tjänster och hur ofta de används, samt 3) förhållandet mellan nettokostnaderna för uppfyllandet av tillgänglighetskraven och tjänsteleverantörens nettoomsättning. Enligt punkt 66 i tillgänglighetsdirektivets ingress bör åtgärder som skulle medföra en oproportionerligt stor börda tolkas som åtgärder som skulle medföra en alltför stor organisatorisk eller ekonomisk börda för tjänsteleverantören, samtidigt som man tar hänsyn till de sannolika fördelarna för personer med funktionsnedsättning i enlighet med de kriterier som fastställs i detta direktiv. Enligt paragrafens 3 mom. ska tjänsteleverantören på begäran av de myndigheter som svarar för kontrollen av tjänsternas överensstämmelse med kraven tillhandahålla dessa en kopia av den dokumenterade bedömningen där det utreds på vilket sätt tjänsten uppfyller tillgänglighetskraven.

I det föreslagna 5 mom. föreskrivs om tillsynsmyndighetens uppgifter ifall den upptäcker brister i en bedömning som utförts enligt denna paragraf, samt om utförande av en ny bedömning. Enligt föreslagna moment ska tillsynsmyndigheten uppmana tjänsteleverantören att avhjälpa bristerna och fastställa en tidsfrist inom vilken åtgärderna ska slutföras. Dessutom kan tillsynsmyndigheten ålägga tjänsteleverantören att inom en bestämd tid göra en ny bedömning. I momentet föreskrivs också att en ny bedömning ska utföras när tjänsten ändras. I vilket fall som helst ska en ny bedömning göras minst vart femte år.

194 g §. Lämmande av information om uppfyllande av tillgänglighetskraven. I paragrafen föreskrivs att tjänsteleverantörer ska ge en beskrivning av tjänsten och dess funktion som gör det möjligt att bedöma om tjänsterna uppfyller tillgänglighetskraven för tjänster som omfattas av tillämpningsområdet för 22 a kap. Genom paragrafen sätts artikel 13.2 i tillgänglighetsdirektivet i kraft. information om uppfyllande av tillgänglighetskraven.

I föreslagna 194 f § 1 mom. information om uppfyllande av tillgänglighetskraven föreskrivs om tjänsteleverantörens skyldighet att ge uppgifter om hur en tjänst uppfyller de tillämpliga tillgänglighetskraven. I beskrivningen av tjänsten bör således de tillämpliga tillgänglighetskraven och hur tjänsten uppfyller dessa krav bedömas. Beskrivningen av tjänsten ska ges i tillgänglig form. Vid lämnandet av denna information bör kraven enligt bilaga V till tillgänglighetsdirektivet iakttas.

Enligt paragrafens 2 mom. gäller tjänsteleverantörens skyldighet att ge information också om vilka tillgänglighetskrav som tjänsten inte uppfyller om tjänsteleverantören har åberopat de undantagsgrunder som avses i lagens 194 e § 1 mom. Enligt artikel 23.1 a i tillgänglighetsdirektivet ska medlemsstaterna inrätta, genomföra och regelbundet uppdatera lämpliga förfaranden för att kontrollera att tjänsterna överensstämmer med kraven i direktivet, inbegripet den bedömning som avses i artikel 14, gällande avvikelse från tillgänglighetskraven. På förfarandena tillämpas i tillämpliga delar artikel 19.2, som gäller marknadskontrollmyndigheternas skyldighet att i fråga om produkter kontrollera att den bedömning som gäller grunderna för undantag och uppfyllandet av tillgänglighetskrav har genomförts. Eftersom de förfaranden som gäller tjänster i allmänhet har samma drag som de förfaranden som gäller produkter när det gäller EU-försäkran om överensstämmelse med kraven kan det förutsättas att tjänsteleverantören också i fråga om tjänster ger information om vilka tillgänglighetskrav tjänsten inte uppfyller.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs om tjänsteleverantörens skyldighet att bevara den information om uppfyllande av tillgänglighetskraven som avses i 1 och 2 mom. Informationen ska bevaras så länge tjänsten i fråga tillhandahålls.

194 h §. Krav på funktionsprestanda. Paragrafen innehåller bestämmelser om så kallade funktionsprestanda, som gäller tjänsternas funktionssätt. Enligt punkt 24 i tillgänglighetsdirektivets ingress är avsikten inte att allmänt tillämpa dessa krav som ett alternativ till tillgänglighetskraven enligt direktivet utan de ska tillämpas endast under mycket speciella omständigheter.

Enligt paragrafens 1 mom. behöver en tjänst inte uppfylla de kompletterande kraven enligt 194 c och 194 d § i en situation då ett tillgänglighetskrav innehåller vissa tekniska krav och de i tjänsten uppfyllts med en alternativ teknisk lösning. Den tekniska lösning som använts bör uppfylla de relevanta tillgänglighetskraven och i fråga om tillgängligheten minst vara på samma nivå som enligt kraven på funktionsprestanda.

Enligt paragrafens 3 mom. utfärdas närmare bestämmelser om krav på funktionsprestanda utfärdas genom förordning av statsrådet.

304 §. Transport- och kommunikationsverkets särskilda uppgifter. Det föreslås att till paragrafen fogas en ny punkt 19 till 1 mom. På grund av den nya 19 punkten ändras punkten i slutet av punkt 18 till ett komma.

Genom den föreslagna nya 19 punkten i det första momentet preciseras Transport- och kommunikationsverkets uppgifter vid tillsynen av tillgänglighetskraven enligt 22 a kap. Enligt denna punkt ska Transport- och kommunikationsverket övervaka och kontrollera att de tjänster som avses i 22 a kap. uppfyller kraven enligt det kapitlet och följa den behandling av klagomål och rapporter som lämnats med stöd av det kapitlet. Särskilt då en tjänsteleverantör avviker från tillgänglighetskraven med stöd av de undantagsgrunder om vilka bestäms i 194 f § bör Transport- och kommunikationsverket granska den bedömning som gjorts enligt denna paragraf.

Genom de föreslagna tilläggen sätts artikel 23.1 a-c i tillgänglighetsdirektivet i kraft.

308 §. Myndighetssamarbete. Det föreslås att till paragrafen fogas ett omnämmande av samarbetet med Regionförvaltningsverket i Södra Finland. Regionförvaltningsverket i Södra Finland är enligt lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019) den myndighet som övervakar att de digitala tjänster som hör till lagens tillämpningsområde uppfyller tillgänglighetskraven, Tillgänglighetskraven enligt lagen om tillhandahållande av digitala tjänster är delvis desamma som kraven enligt lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation och det är viktigt

att säkerställa att dessa krav tillämpas på ett enhetligt sätt. Transport- och kommunikationsverket kunde t.ex. be Regionförvaltningsverket i Södra Finland ge utlåtanden om hur webbsidors och mobilapplikationers tillgänglighetskrav uppfylls då det är fråga om tjänster som hör till tillämpningsområdet för lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.

313 §. *Behandling av tillsynsärenden vid Transport- och kommunikationsverket.* Det föreslås att 313 § 1 mom. om hur ärenden tas upp till behandling ändras. Enligt den föreslagna ändringen av 313 § ska alla parter och andra aktörer som har ett berättigat intresse i ärendet ha rätt att till tillsynsmyndigheten lämna in en begäran om utredning av en tjänsteleverantör som inte uppfyllt tillgänglighetskraven enligt 22 a kap. I en situation som avses i paragrafen skulle alla ha rätt att lämna in en begäran om utredning då det är uppenbart att en tjänsteleverantör som omfattas av tillämpningsområdet för 22 a kap. inte har iakttagit tillgänglighetskraven eller inte har svarat på en förfrågan om avvikelser från tillgänglighetskraven. Med andra aktörer som har ett berättigat intresse i ärendet avses i enlighet med artikel 29.2 b i tillgänglighetsdirektivet offentliga organ eller privata sammanslutningar, organisationer eller andra juridiska personer som har ett berättigat intresse av att säkerställa att direktivet följs.

Genom den föreslagna ändringen sätts artikel 29 i tillgänglighetsdirektivet i kraft.

7.5 Lagen om nödcentralsverksamhet

10 a §. *Hur Nödcentralsverket ska svara på det allmänna nödnumret samt numrets tillgänglighet.* I den föreslagna nya paragrafen finns bestämmelser om besvarande av det allmänna nödnumret 112. Genom lagändringen sätts tillgänglighetsdirektivets krav på besvarande av det allmänna nödnumret i kraft.

Enligt paragrafens 1 mom. ska Nödcentralsverket svara på nödmeddelanden som inkommer till det allmänna nödnumret 112. Bestämmelsen motsvarar gällande situation, eftersom Nödcentralsverket enligt 4 § 1 mom. i gällande lag har till uppgift att producera nödcentraltjänster och enligt 2 mom. mottar Nödcentralsverket nödmeddelanden. Enligt förslaget ska ett nödmeddelande kunna ges åtminstone i form av realtidstal eller text. Nödmeddelanden som ges i form av tal är t.ex. samtal som rings till det allmänna nödnumret 112 samt e-Call meddelanden. Dessutom måste som alternativ tillhandahållas möjlighet att använda realtidstext. I tillgänglighetsdirektivet definieras ”realtidstext” som en typ av textbaserad konversation i punkt-till-punktsituationer eller vid flerpunktskonferenser där text som matas in överförs på ett sådant sätt att användaren uppfattar kommunikationen som kontinuerlig, dvs. att den sker tecken för tecken.

Förslaget skulle göra det möjligt att Nödcentralsverket kan ta emot nödmeddelanden också på andra sätt som möjliggör växelverkan, som t.ex. genom ett 112textmeddelande som nu används eller genom direkmeddelande, videomeddelande eller andra härmed jämförbara meddelanden, som typiskt bygger på IP-baserad dataöverföring, till nödcentralen. Förslaget skulle eventuellt i framtiden då tekniken utvecklas möjliggöra andra kontakt- och mottagningssätt. Nödmeddelanden måste dock kunna ges på ett sätt som möjliggör växelverkan eftersom nödcentraljourden inte annars kan göra en riskbedömning eller bedöma till vilken samarbetsmyndighet uppdraget borde förmedlas och i hur brådsnande ordning.

Talkommunikation är det snabbaste sättet att kommunicera i nödsituationer och det är fortfarande det kontaktsätt som i första hand rekommenderas för de personer som kan kommunicera med tal. Målet med att tillhandahålla textkommunikation och eventuella andra sätt att ta kontakt, såsom t.ex. videoförbindelse, är att personer med funktionsnedsättning har lika bra möjligheter som andra att få kontakt med det allmänna nödnumret 112 utan särskild registrering. Syftet med att möjliggöra olika sätt att ta kontakt med olika kommunikationsmetoder är att säkerställa att

nödcentraltjänsterna genom nödmeddelande är tillgängliga för slutanvändare med funktionsnedsättning på motsvarande sätt som för andra användare. Detta förutsätter att de alternativa sätten att ta kontakt inte blir överbelastade av andra användare, som kan använda tal i sin kommunikation. I vissa nödsituationer, såsom i situationer med kapning, familjevåld och frihetsberövande kan dock textning eller video vara det enda sättet att få kontakt med nödcentralen också för personer som kommunicerar genom att tala.

Ett teleföretag ska också i framtiden vara skyldigt att se till att användarna avgiftsfritt får kontakt med det allmänna nödnumret 112 per telefon, textmeddelande samt på det sätt som föreskrivs i lagen om nödcentralverksamhet. Transport- och kommunikationsverket kan fortfarande utfärda närmare bestämmelser om nödvändiga tekniska åtgärder för att uppfylla denna skyldighet.

Enligt paragrafens 2 mom. ska Nödcentralverket svara på det allmänna nödnumret 112 sakligt och med användning av samma kommunikationssätt som nödnumret kontaktats med. I praktiken ska alltså tal i realtid besvaras med tal i realtid, textmeddelande med textmeddelande och textning i realtid med textning i realtid. Det är inte obligatoriskt att tillhandahålla videobild som ett sätt att ta kontakt men om videobild tillhandahålls ska verket svara med talkommunikation, text och video som synkroniseras i en totalkonversation.

Nödcentralverket får genomföra de tillgänglighetskrav som gäller besvarandet av nödnumret 112 på det sätt som lämpar sig bäst för Nödcentralverket. Med det avses enligt punkt 44 i tillgänglighetsdirektivets ingress att de åtgärder som avser tillgängligheten för mottagandet av nödkommunikation bör antas utan att det påverkar organisationen av alarmeringstjänsterna, vilket fortsatt omfattas av medlemsstaternas exklusiva befogenhets. Det skulle exempelvis vara möjligt att anskaffa skrivtolkning eller tolkningstjänst via video av en utomstående aktör. Nödcentralverket behöver t.ex. inte nödvändigtvis genomföra tolkning via video med egen personal. Om t.ex. videotolkning ordnas genom en utomstående tjänsteleverantör förutsätts inte videobild mellan teckenspråkstolken och nödcentralens jourhavande. I kommunikation mellan teckenspråkstolken och den som tar kontakt med centralen måste det utom videobild finnas tal och textning som är synkroniserade så att de är fullständigt interaktiva.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs om bemyndigande att utfärda förordning. Då de datatekniska kraven och möjligheterna förändras snabbt är det motiverat att närmare bestämmelser vid behov genom förordning av statsrådet. Datatekniken utvecklas snabbt och kommissionen håller på att påbörja ett standardiseringsarbete, där det kommer att ges närmare bestämmelser också om standarder för besvarande av det allmänna nödnumret. Det kan finnas behov av i framtiden föreskriva om dessa standarder genom förordning. I standardiseringsarbetet tas eventuellt närmare ställning till vad interaktivt synkroniserade tal och textning betyder. Vid behov kan bestämmelser om dessa krav således utfärdas genom förordning av statsrådet.

10 b §. *Tillsynen över det allmänna nödnumrets tillgänglighet.* Enligt paragrafens 1 mom. övervakar inrikesministeriet att de tillgänglighetskrav för svar på det allmänna nödnumret 112 som anges i 11 a § iakttas. Enligt 3 § i gällande lag styrs och övervakas Nödcentralverket av inrikesministeriet. I inrikesministeriets laglighetsövervakning ingår bland annat behandling av förvaltningsklagomål och brev från medborgarna samt laglighetsövervakningsinspektioner. Den interna laglighetsövervakningens uppgift är att övervaka att myndighetens verksamhet är laglig och att i den iakttas tjänsteplikter och anvisningar. Det är motiverat att rikta ministeriets laglighetsövervakning till sådan verksamhet som ansluter sig till uppfyllandet av grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter.

Eftersom det finns bestämmelser som det allmänna nödnumret 112 i 278 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation är det fråga om en elektronisk tjänst. Övervakningen av teleföretag också när det gäller tillgänglighet ska också i framtiden åligga Traficom. Lagen om digitala tjänster tillämpas med stöd av 3 § på Nödcentralverkets digitala tjänster, dvs. webbsidor och mobilapplikationer och på deras funktioner. Regionförvaltningsverket i Södra Finland övervakar till denna del iakttagandet av ifrågakarande lag också i framtiden.

13 b §. Nödtextmeddelande. Genom förslaget upphävs bestämmelserna om nödtextmeddelanden och nödmeddelanden kan sändas utan särskild registrering i tjänsten. Att registreringskravet slopas innebär att man kan kontakta det allmänna nödnumret 112 med textmeddelande utan att registrera sig på förhand. Genom ändringen genomförs tillgänglighetsdirektivets krav på att personer med funktionsnedsättning ska ha lika möjligheter att använda det allmänna nödnumret.

Genom att denna paragraf upphävs och en ny paragraf 10 a § stiftas samtidigt blir det möjligt att slopa nödtextmeddelanden om textning i realtid och den övriga datatekniska utvecklingen leder till att nödtextmeddelanden blir onödiga. Det skulle ändå vara möjligt att bevara nödtextmeddelandetjänsten med stöd av den nya 10 a § 1 mom.

25 a §. Register över användare av nödtextmeddelande. I propositionen föreslås att denna paragraf upphävs. När kravet på att man på förhand ska registrera sig som användare av nödtextmeddelande slopas behövs inte heller något register över användare av nödtextmeddelande. Genom ändringen genomförs tillgänglighetsdirektivets krav på att personer med funktionsnedsättning ska ha lika möjligheter att använda det allmänna nödnumret.

7.6 Lagen om transportservice

2 §. Definitioner. Det föreslås en ny definition i paragrafen. Tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde när det gäller tjänster inom persontrafik definieras genom hänvisningar till EU:s förordningar om passagerarrättigheter, som har specificerats i 186 § i lagen om transportservice, vilken ingår i 22 kap. som behandlar myndigheternas verksamhet. I denna regeringsproposition föreslås att förordningarna om passagerarrättigheter ska behandlas också i lagens 17 kap. som behandlar persontrafiktjänster.

EU:s förordningar om passagerarrättigheter är fyra och de har långa namn.¹⁰ Med tanke på lagens läsbarhet och begriplighet skulle det vara ändamålsenligt att om förordningarna som helhet använda benämningen EU:s förordningar om passagerarrättigheter. Eftersom det hänvisas till dem i flera kapitel borde definitionen finnas i början av lagen. Förordningen om rättigheter och skyldigheter för tågresenärer (1371/2007) har redan upphävts och ersatts med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/782 om rättigheter och skyldigheter för tågresenärer (EU) 2021/782, men förordningen från 2007 tillämpas till den 6 juni 2023.

¹⁰ I flygtrafiken tillämpas Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2006 om rättigheter i samband med flygresor för personer med funktionshinder och personer med nedsatt rörlighet (EG) nr 1107/2006, i järnvägstrafiken Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1371/2007 om rättigheter och skyldigheter för tågresenärer, som den 7 juni 2023 ersätts med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/782 om rättigheter och skyldigheter för tågresenärer, i sjö- och insjötrafik tillämpas Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1177/2010 om passagerares rättigheter vid resor till sjöss och på inre vattenvägar och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004, och i busstrafik Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 181/2011 om passagerares rättigheter vid busstransport och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 .

150 §. *Informationsskyldighet för tillhandahållare av persontrafiktjänster.* Det föreslås att paragrafens 1 mom. 5 punkten, som gäller tillhandahållande av information om tillgänglighet, upphävs, eftersom avsikten är att koncentrera de bestämmelser om tillhandahållande av information om tillgänglighet som gäller trafikidkare, terminalinnehavare, flygplatsinnehavare och stationsinnehavare till en separat paragraf. För paragrafen föreslås ett nytt 4 mom. som ersätter nuvarande punkt 5, och som gäller endast sådana tillhandahållare av persontrafik spå vilka inte tillämpas i 150 a § avsedda, mera exakta skyldigheter att ge information, såsom tillståndshavare som har tillstånd att idka taxitrafik eller som tillhandahåller endast tjänster inom stads- eller förortstrafik eller regionaltrafik.

150 a §. *Information om persontrafiktjänsters tillgänglighet samt informationens tillgänglighet.* Paragrafen är ny. Syftet med paragrafen är att sätta i kraft specialkraven för Information om persontransporttjänsternas tillgänglighet samt informationens tillgänglighet enligt tillgänglighetsdirektivets bilaga 1 avsnitt IV stycke c. Enligt denna bilaga ska vid tillhandahållande av tjänsterna följande åtgärder vidtas för att inkludera funktioner, metoder, riktlinjer och förfaranden, liksom ändringar av utförandet av de berörda tjänsterna, som tillgodoser behoven hos personer med funktionsnedsättning och säkerställer interoperabilitet med tekniska hjälpmedel. Enligt stycke c bör i lufttransport-, busstransport-, järnvägstransport- och vattentransporttjänster för passagerare säkerställas att information om tillgängligheten hos fordon, den omgivande infrastrukturen och den bebyggda miljön samt om assistans till personer med funktionsnedsättning tillhandahålls. och säkerställas att information om smart biljettförsäljning, realtidsinformation för passagerarna samt information om trafikstörningar, anslutningar, vidareförbindelser med andra transportmedel och ytterligare tjänsteinformation tillhandahålls. Detta krav gäller dock inte stads-, och förortstransporter och inte heller regionaltransporter.

Enligt definitionerna i artikel 3 i direktivet avses med persontrafiktjänster tjänster som avses i EU:s förordningar om passagerarrättigheter. Enligt paragrafens 1 mom. förutsätts att de trafikidkare som tillhandahåller persontransporttjänster inom luft-, buss-, järnvägs- och vattentrafiken i enlighet med EU:s förordningar om passagerarrättigheter samt de som driver stationer, terminaler och hamnar som avses i dem ska var och en för egen del tillhandahålla den information de förfogar över om tillgängligheten hos de transportmedel som används för att producera tjänsten, tillgängligheten hos den infrastruktur och den bebyggda miljö som omger transporttjänsterna, såsom stationer, terminaler och hamnar samt hållplatser, assistans till personer med funktionsnedsättning, smarta biljettförsäljningssystem, realtidsinformation för passagerarna, särskilt tidtabeller, information om trafikstörningar, anslutningar och vidareförbindelser med andra transportmedel, och ytterligare information om användningen av tjänsten. såsom uppgifter om stationernas personal, trasiga hissar och tjänster som tillfälligt inte finns att få. Med information som de förfogar över avses sådana tillgänglighetsuppgifter som den som har tillhandahåller tjänsten redan har tillgång till och som den aktör som tillhandahåller persontrafiktjänster tillhandahåller för passagerarna. Paragrafen förpliktar dem alltså inte att ta fram ny information om tillgängligheten. I paragrafen används inte termen ”tillståndshavare”, utan i stället används i paragrafen termen ”trafikidkare”. Termen ”trafikidkare” används i stor utsträckning i EU:s förordningar om passagerares rättigheter och eftersom det i paragrafen är fråga om tillämpning av EU:s förordningar om passagerarrättigheter har denna term använts i paragrafen. Avsikten har dock inte varit att i detta sammanhang göra någon skillnad mellan termerna ”trafikidkare” och ”tillståndshavare”, utan en trafikidkare är i paragrafen i fråga om verkningarna jämförbar med en tillståndshavare.

När det gäller förordningen om passagerarrättigheter inom flygtrafiken är denna paragraf förpliktande för dem som idkar flygtrafik och driver flygstationer. Ett flygbolag borde alltså tillhandahålla information som den har tillgång till för t.ex. för personer med funktionsnedsättning om terminalens tillgänglighet. Flygbolaget borde således ge information t.ex. om assistans för

personer med funktionsnedsättning och den som driver en flygstation den information de har tillgång till om terminalens tillgänglighet. I fråga om passagerarrättigheter för tågresenärer gäller kravet järnvägsbolag och stationsinnehavare. I fråga om förordningen om passagerarrättigheter inom sjötrafiken gäller kravet trafikidkaren och den som driver terminalen. Enligt förordningen om passagerarrättigheter inom busstrafik skulle på motsvarande sätt trafikidkaren och den som driver terminalen vara ansvariga.

I praktiken skulle arbetsfördelningen och fördelningen av ansvaret för informationen naturligt vara att trafikidkarna tar fram informationen t.ex. om tillgängligheten i trafikmedlen och den assistans som eventuellt erbjuds för personer med funktionsnedsättning samt uppgifter om smarta biljettförsäljningssystem och tidtabeller. De som driver terminalen, flygstationen eller stationen skulle tillhandahålla information om tillgängligheten i de utrymmen de innehar och den hjälp som erbjuds där. Den långväga busstrafiken använder både statens landsvägsnäts busshållplatser och hållplatserna i kommunernas gatunät. För statens andsvägsnäts busshållplatser ansvarar de regionala närings-, trafik- och miljöcentralerna och kommunerna ansvarar för busshållplatserna i de kommunala gatunäten. Det skulle således vara naturligt att de som upprätthåller hållplatserna har ansvaret för informationen om hållplatserna. Information om trafikstörningar tillhandahålls av trafikstyrningscentralerna, särskilt Fintraffic.

I paragrafens 2 mom. förutsätts att den information som avses i 1 mom. ska tillhandahållas elektroniskt på webbsidor och i mobilapplikationer på det sätt som föreskrivs i 3 a kap. i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster. Skyldigheten enligt bilaga 1 avsnitt IV stycke c skiljer sig väsentligt från direktivets övriga krav på informationens tillgänglighet, t.ex. tillgänglighet för personer med nedsatt syn eller hörsel. Enligt denna skyldighet ska det i en tjänst som innehåller tillgänglighetsuppgifter, t.ex. där det finns information om huruvida de fordon som används i fjärrtrafik inom busstjänster har lågt golv, alltid beaktas behoven hos personer med funktionsnedsättning och säkerställas att de synkroniserar med tekniska hjälpmedel. Därför räcker det med att det i fråga om de aktörer som skyldigheterna enligt paragrafen gäller förutsätts att t.ex. uppgifterna om fordonens och terminalernas tillgänglighet ges på aktörernas webbplatser och i eventuella mobilapplikationer såsom det förutsätts i 3 a kap. i lagen om digitala tjänster i fråga om deras tillgänglighet. Dessutom gäller kravet i paragrafens 2 mom. interaktiva självbetjäningsterminaler och i fråga om dem bör uppgifterna på motsvarande sätt ges i enlighet med kraven i 3 a kap. i lagen om digitala tjänster.

På tillsynsmyndigheten tillämpas bestämmelserna om tillsynsmyndighetens rätt att få information enligt lagens 197 §. För att intensifiera sin övervakning kan myndigheten ålägga vite, hot om tvångsutförande och hot om avbrytande som avses i lagens 255 §.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Förslaget innehåller ett bemyndigande att utfärda förordning. Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om tillgänglighetskraven i tillgänglighetsdirektivets bilaga I. Kraven på tillgänglighet följer direkt av tillgänglighetsdirektivets bilaga I. På grund av bestämmelsernas tekniska natur är det ändamålsenligt att de placeras i bestämmelser på lägre nivå än lag. Bestämmelserna om bemyndigande placeras i 6 § i lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter, i 10 c § i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster och i 194 b–194 d § och 194 h § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.

8.1 Statsrådets förordning om krav på tillgänglighet för produkter

Enligt bilaga I till tillgänglighetsdirektivet ska i enlighet med tillgänglighetskraven till produkter bifogas information om deras funktion och tillgänglighetsfunktioner. Bruksanvisningen för

en produkt bör presenteras på ett tillgängligt sätt på produkten eller i digitala tjänster. Användargränssnitts funktioner ska vara lätta för användarna att använda, uppfatta, hantera, begripa och kontrollera. Stödtjänster bör informera om en produkts tillgänglighet och funktion med tekniska hjälpmedel.

Innehållet bör omfatta nedanstående och eventuellt tillgänglighetsdirektivets bilaga 1 avsnitt VII.

1. Krav på tillhandahållande av information:

a) Den information om användningen av produkten som tillhandahålls på själva produkten (märkning, bruksanvisning och varning) ska

i) kunna uppfattas med mer än ett sinne,

ii) presenteras på ett begripligt sätt,

iii) presenteras för användarna på sätt som de kan uppfatta,

iv) presenteras i ett typsnitt med lämplig storlek och form, med beaktande av förutsebara användningsförhållanden,

och med tillräcklig kontrast samt justerbart avstånd mellan bokstäver, rader och stycken.

b) produktbruksanvisningar som inte tillhandahålls på själva produkten utan som görs tillgängliga genom användning av produkten eller på annat sätt, till exempel på en webbplats, inklusive information om produktens tillgänglighetsfunktioner samt hur de aktiveras och deras interoperabilitet med hjälplösningar, ska vara offentligt tillgängliga när produkten släpps ut på marknaden och ska

i) kunna uppfattas med mer än ett sinne,

ii) presenteras på ett begripligt sätt,

iii) presenteras för användarna på sätt som de kan uppfatta,

iv) presenteras i ett typsnitt med lämplig storlek och form, med beaktande av förutsebara användningsförhållanden, och med tillräcklig kontrast samt justerbart avstånd mellan bokstäver, rader och stycken,

v) när det gäller innehåll, görs tillgängliga i textformat som kan användas för att skapa alternativa stödjande format som kan presenteras på olika sätt och kunna uppfattas med mer än ett sinne,

vi) åtföljas av en alternativ presentation av eventuella delar som inte består av text,

vii) inbegripa den beskrivning av produktens användargränssnitt (hantering, kontroll och återkoppling, input och output)

viii) inbegripa en beskrivning av produktens funktionalitet, som tillhandahålls genom funktioner som syftar till att tillgodose behoven hos personer med funktionsnedsättning,

ix) inbegripa en beskrivning av produktens programvaru- och maskinvarugränssnitt med hjälpmedel; beskrivningen ska innehålla en förteckning över de hjälpmedel som har testats tillsammans med produkten.

2. Användargränssnitt och funktionell utformning:

Produkten, inklusive dess användargränssnitt, ska ha egenskaper, delar och funktioner som gör att personer med funktionsnedsättning kan få tillgång till, uppfatta, hantera, begripa och kontrollera produkten genom att man säkerställer följande:

a) Att när produkten tillhandahåller kommunikation, däribland interpersonell kommunikation, hantering, information, kontroll och orientering, gör den det via mer än ett sinne; detta ska inbegripa tillhandahållande av alternativ till syn, hörsel, tal och känsel.

b) Att när produkten använder tal ger den alternativ till tal och talkommandon för kommunikation, hantering, kontroll och orientering.

c) Att när produkten använder visuella element tillhandahåller den flexibel förstoring, ljusstyrka och kontrast för kommunikation, information och hantering samt säkerställer interoperabilitet med programvara och hjälpmedel för navigering i gränssnittet.

d) Att när produkten använder färg för att förmedla information, ange en åtgärd, kräva ett svar eller identifiera delar tillhandahåller den ett alternativ till färger.

e) Att när produkten använder ljudsignaler för att förmedla information, ange en åtgärd, kräva ett svar eller identifiera delar tillhandahåller den ett alternativ till ljudsignaler.

f) Att när produkten använder visuella element sörjer den för flexibla sätt att förbättra synskärpan.

g) Att när produkten använder ljud ser den till att användaren kan ställa in volymen och hastigheten och att det finns en funktion för förstärkt ljud, däribland för minskning av störningar från ljudsignaler från produkter i omgivningen och ljudskärpa.

h) Att när produkten kräver manuell hantering och kontroll sörjer den för sekventiell styrning och ger alternativ till finmotorisk styrning, så att det inte krävs samtidiga kontroller för manipulering, och använder delar som kan förnimmas med känseln.

i) Att produkten undviker driftslägen som kräver betydande räckvidd och styrka.

j) Att produkten inte utlöser anfall på grund av ljuskänslighet.

k) Att produkten skyddar användarens privatliv när han eller hon använder tillgänglighetsfunktionerna.

l) Att produkten tillhandahåller ett alternativ till biometrisk identifiering och kontroll.

m) Att produkten säkerställer konsekvent funktionalitet och ger tillräcklig och flexibel tidsperiod för interaktion.

n) Att produkten tillhandahåller programvaru- och maskinvarugränssnitt för tekniska hjälpmedel.

o) Att produkten överensstämmer med följande sektorsspecifika krav:

i) Självbetjäningsterminaler ska:

- ha text-till-tal-teknik,
- möjliggöra användning av personliga hörlurar,
- varna användaren via mer än ett sinne om respons krävs inom en viss tid,
- ge möjlighet att förlänga responstiden,
- ha en lämplig kontrast samt nycklar och kontroller som kan förnimmas med känsel när nycklar och kontroller är tillgängliga
- inte kräva att en tillgänglighetsfunktion aktiveras för att en användare som behöver funktionen ska kunna starta den,
- om produkten använder ljud eller ljudsignaler – vara kompatibla med hjälpmedel och hjälptekniker som finns tillgängliga på unionsnivå, bland annat hörselteknik såsom hörrapparater, telespoler, hörselimplantat och hörselhjälpmedel

ii) Läsplattor ska ha text-till-tal-teknik.

iii) Terminalutrustning för konsumentbruk med interaktiv datorkapacitet som används för tillhandahållande av elektroniska kommunikationstjänster ska

- medge hantering av realtidstext när sådana produkter utöver talkapacitet har textkapacitet och stödja hifiljud,
- medge hantering av totalkonversation, inklusive synkroniserat tal, realtidstext och video med en upplösning som möjliggör kommunikation via teckenspråk, när de utöver eller i kombination med text- och talkapacitet har videokapacitet,
- säkerställa effektiv trådlös koppling till hörselteknik,
- undvika interferens med hjälpmedel:

iv) Terminalutrustning för konsumentbruk med interaktiv datorkapacitet som används för åtkomst till audiovisuella medietjänster ska göra de tillgänglighetskomponenter som leverantören av audiovisuella medietjänster tillhandahåller tillgängliga för personer med funktionsnedsättning med avseende på användaråtkomst, urval, kontroll, individanpassning och överföring till hjälpmedel.

3. Stödtjänster: Om stödtjänster (hjälp-deskar, teletjänstcentraler, teknisk support, samtalsförmedlande tjänster och utbildningstjänster) finns att tillgå ska de, via tillgängliga kommunikationssätt, tillhandahålla information om produktens tillgänglighet och dess kompatibilitet med tekniska hjälpmedel.

Produktens förpackning och den information som ges på den (t.ex. om hur den ska öppnas, tillslutas, användas och bortskaffas), inklusive, eventuell information om produktens egen-

skaper när det gäller tillgänglighet, ska planeras så att den är tillgänglig. Dessutom ska informationen, om så är möjligt, informationen tillhandahållas på förpackningen. Det ska t.ex. på förpackningen anges att en telefon har tillgänglighetsegenskaper för personer med funktionsnedsättning.

Anvisningar för installation, underhåll, förvaring och bortskaffande av produkten som inte tillhandahålls på själva produkten men som görs tillgängliga på annat sätt, till exempel genom en webbplats, ska vara offentligt tillgängliga när produkten släpps ut på marknaden och ska uppfylla följande krav:

1. De ska kunna uppfattas med mer än ett sinne, dvs. man kan t.ex. sända elektroniska filer som datorn kan läsa genom att använda skärmläsare.
2. De ska presenteras på ett begripligt sätt. Man ska t.ex. konsekvent använda samma ord eller presentera uppgifterna tydligt och klart i logisk ordning.
3. De ska presenteras för användarna på sätt som de kan uppfatta. Man kan t.ex. presentera en relieffigur som man kan känna på med fingrarna eller upprepa ett ljud i samband med en varning i textform.
4. De ska presenteras i ett typsnitt med lämplig storlek och form, med beaktande av förutsebara användningsförhållanden, och med tillräcklig kontrast samt justerbart avstånd mellan bokstäver, rader och stycken.
5. Innehållet i anvisningarna ska göras tillgängligt i textformat som kan användas för att skapa alternativa stödjande format som kan presenteras på olika sätt och uppfattas med mer än ett sinne. Anvisningarna kan t.ex. skrivas ut i punktskrift.
6. Anvisningar som innehåller eventuella delar som inte består av text ska åtföljas av en alternativ presentation av detta innehåll. Man kan t.ex. till ett schema bifoga en textbeskrivning av schemats centrala delar och åtgärder (alt-text).

8.2 Statsrådets förordning om krav på tillgänglighet för digitala tjänster

Enligt bilaga I avsnitt III och IV till tillgänglighetsdirektivet ska i enlighet med tillgänglighetskraven ges information om hur en tjänst fungerar med produkter och hjälpmedel. Digitala tjänster bör utformas i enlighet med tillgänglighetskraven.

Innehållet bör omfatta nedanstående och eventuellt tillgänglighetsdirektivets bilaga 1 avsnitt VII.

Följande åtgärder ska vidtas för att säkerställa att tjänsterna tillhandahålls på ett sätt som i största möjliga utsträckning möjliggör förutsebar användning bland personer med funktionsnedsättning:

- a) Tillgängligheten för de produkter som används vid tillhandahållandet av tjänsten ska säkerställas, i enlighet med avsnitt I och, i tillämpliga fall, avsnitt II i denna bilaga.
- b) Information ska tillhandahållas om hur tjänsten fungerar och, om produkter används vid tillhandahållandet av tjänsten, om dess koppling till dessa produkter samt om deras egenskaper när det gäller tillgänglighet och interoperabilitet med hjälpmedel; denna information ska

- i) kunna uppfattas med mer än ett sinne,
 - ii) presenteras på ett begripligt sätt;
 - iii) presenteras för användarna på sätt som de kan uppfatta,
 - iv) göra informationsinnehållet tillgängligt i textformat som kan användas för att skapa alternativa stödande format som användarna ska kunna presentera på olika sätt och uppfatta med mer än ett sinne,
 - v) presenteras i ett typsnitt med lämplig storlek och form, med beaktande av förutsebara användningsförhållanden, och med tillräcklig kontrast samt justerbart avstånd mellan bokstäver, rader och stycken,
 - vi) komplettera eventuella delar som inte består av text med en alternativ presentation av detta innehåll, och
 - vii) ge den elektroniska information som krävs vid tillhandahållandet av tjänsten, på ett enhetligt och ändamålsenligt sätt genom att göra den uppfattningsbar, hanterbar, begriplig och robust.
- c) Webbplatser, inklusive tillhörande nätapplikationer, och tjänster för mobila enheter, inklusive mobilappar, ska göras tillgängliga på ett enhetligt och ändamålsenligt sätt genom att de görs uppfattningsbara, hanterbara, begripliga och robusta.
- d) Om stödtjänster (hjälp-deskar, teletjänstcentraler, teknisk support, samtalsförmedlande tjänster och utbildningstjänster) finns att tillgå ska de, via tillgängliga kommunikationssätt, tillhandahålla information om tjänstens tillgänglighet och kompatibilitet med tekniska hjälpmedel.

Kompletterande krav för vissa digitala tjänster:

För att säkerställa att tjänsterna tillhandahålls på ett sätt som i största möjliga utsträckning möjliggör förutsebar användning bland personer med funktionsnedsättning ska följande åtgärder vidtas för att inkludera funktioner, metoder, riktlinjer och förfaranden, liksom ändringar av utförandet av de berörda tjänsterna, som tillgodoser behoven hos personer med funktionsnedsättning och säkerställer interoperabilitet med tekniska hjälpmedel:

a) Banktjänster för konsumenter:

- i) Tillhandahålla identifieringsmetoder, elektroniska signaturer, säkerhetsfunktioner och betaltjänster som är uppfattningsbara, hanterbara, begripliga och robusta.
- ii) Säkerställa att informationen är begriplig utan att ligga på en komplexitetsnivå som överstiger nivå B2 (övre medelnivå) enligt Europarådets gemensamma europeiska referensram för språk.

b) E-böcker:

- i) Säkerställa att e-böcker som utöver text även innehåller ljud tillhandahåller text och ljud synkroniserat.
- ii) Säkerställa att e-bokens digitala filer inte hindrar tekniska hjälpmedel från att fungera korrekt.

iii) Säkerställa tillgång till innehållet, navigering i filens innehåll och layout, inbegripet dynamisk layout, tillhandahållandet av struktur, flexibilitet och valmöjligheter vid presentationen av innehållet.

iv) Möjliggöra alternativ återgivning av innehållet och driftskompatibilitet med olika tekniska hjälpmedel på ett sådant sätt att detta är uppfattningsbart, hanterbart, begripligt och robust.

v) E-böcker ska göras upptäckbara genom tillhandahållande av information om e-bokens tillgänglighetsfunktioner via metadata.

vi) Säkerställa att åtgärder avseende förvaltning av digitala rättigheter inte blockerar tillgänglighetsfunktionerna.

c) E-handelstjänster

i) Tillhandahålla information om tillgängligheten för de produkter och tjänster som säljs när informationen tillhandahålls av ansvariga ekonomiska aktörer.

ii) Säkerställa identifierings-, säkerhets- och betalningsfunktionernas tillgänglighet när de levereras som en del av en tjänst (och inte av en produkt) genom att göra den uppfattningsbar, hanterbar, begriplig och robust.

iii) Tillhandahålla identifieringsmetoder, elektroniska signaturer och betaltjänster som är uppfattningsbara, hanterbara, begripliga och robusta.

8.3 Statsrådets förordning om krav på tillgänglighet för tjänster inom elektronisk kommunikation och audiovisuella medietjänster

Enligt tillgänglighetsdirektivets bilaga I avsnitt III ska enligt tillgänglighetskraven ges information om hur en tjänst fungerar med produkter och hjälpmedel. Tjänster inom elektronisk kommunikation bör utformas i enlighet med kraven. Dessutom finns det kompletterande krav för tjänster i bilaga I avsnitt IV.

Innehållet bör omfatta nedanstående och eventuellt tillgänglighetsdirektivets bilaga I avsnitt VII

Följande åtgärder ska vidtas för att säkerställa att tjänsterna tillhandahålls på ett sätt som i största möjliga utsträckning möjliggör förutsebar användning bland personer med funktionsnedsättning:

a) Tillgängligheten för de produkter som används vid tillhandahållandet av tjänsten ska säkerställas, i enlighet med avsnitt I och, vid behov, avsnitt II i denna bilaga.

b) Information ska tillhandahållas om hur tjänsten fungerar och, om produkter används vid tillhandahållandet av tjänsten, om dess koppling till dessa produkter samt om deras egenskaper när det gäller tillgänglighet och interoperabilitet med hjälpmedel; denna information ska

i) kunna uppfattas med mer än ett sinne,

ii) presenteras på ett begripligt sätt,

iii) presenteras för användarna på sätt som de kan uppfatta,

iv) göra informationsinnehållet tillgängligt i textformat som kan användas för att skapa alternativa stödjande format som användarna ska kunna presentera på olika sätt och uppfatta med mer än ett sinne,

v) presenteras i ett typsnitt med lämplig storlek och form, med beaktande av förutsebara användningsförhållanden, och med tillräcklig kontrast samt justerbart avstånd mellan bokstäver, rader och stycken,

vi) komplettera eventuella delar som inte består av text med en alternativ presentation av detta innehåll,

vii) ge den elektroniska information som krävs vid tillhandahållandet av tjänsten, på ett enhetligt och ändamålsenligt sätt genom att göra den uppfattningsbar, hanterbar, begriplig och robust.

c) Webbplatser, inklusive tillhörande nätapplikationer, och tjänster för mobila enheter, inklusive mobilappar, ska göras tillgängliga på ett enhetligt och ändamålsenligt sätt genom att de görs uppfattningsbara, hanterbara, begripliga och robusta.

d) Om stödtjänster (hjälp-deskar, teletjänstcentraler, teknisk support, samtalsförmedlande tjänster och utbildningstjänster) finns att tillgå ska de, via tillgängliga kommunikationssätt, tillhandahålla information om tjänstens tillgänglighet och kompatibilitet med tekniska hjälpmedel.

Kompletterande krav för vissa digitala tjänster:

a) Elektroniska kommunikationstjänster, inbegripet den nödkommunikation som avses i artikel 109.2 i direktiv (EU) 2018/1972 :

i) Realtidstext utöver talkommunikation ska tillhandahållas.

ii) Totalkommunikation där video tillhandahålls utöver talkommunikation ska tillhandahållas.

iii) Säkerställa att nödkommunikation som använder talkommunikation och text (inbegripet realtidstext) synkroniseras och video, i förekommande fall, också synkroniseras i en totalconversation och överförs till den lämpligaste alarmeringscentralen av leverantörerna av elektroniska kommunikationstjänster.

b) Tjänster som ger åtkomst till audiovisuella medietjänster:

i) Elektroniska programguider (EPG) som är uppfattningsbara, hanterbara, begripliga och robusta och tillhandahåller information om tillgänglighetsmöjligheterna ska tillhandahållas.

ii) Säkerställa att tillgänglighetskomponenterna (tillgänglighetstjänster) hos de audiovisuella medietjänsterna såsom undertexter för döva och hörselskadade personer, syntolkning, talad textning och teckenspråkstolkning överförs fullt ut med adekvat kvalitet för en korrekt visning som är synkroniserad med ljud och video, och göra det möjligt för användaren att kontrollera visningen och användningen av dem.

9 Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna ska träda i kraft den 28 juni 2022. Enligt artikel 31 i tillgänglighetsdirektivet ska medlemsstaterna senast den 28 juni 2022 anta och offentliggöra de lagar, förordningar och administrativa föreskrifter som är nödvändiga för att följa direktivet. De ska genast överlämna texten till dessa bestämmelser till kommissionen.

Tillämpningen av lagarna och myndighetstillsynen ska dock enligt artikel 31 i tillgänglighetsdirektivet inledas den 28 juni 2025.

Ändringarna i lagen om nödcentralverksamhet avses dock träda i kraft först den 28 juni 2025.

Uppgifterna i registret över användare av nödtextmeddelanden ska avlägnas inom ett år från att denna lag trätt i kraft.

Svaren på det allmänna nödnumret ska bringas i överensstämmelse med 10 a § i denna lag före utgången av år 2025.

10 Verkställighet och uppföljning

Genomförandet av direktivet stöds av en arbetsgrupp som tillsatts av social- och hälsovårdsministeriet. Den har också deltagit i beredningen av regeringspropositionen. Arbetsgruppens mandatperiod går ut den 31 december 2022.

Enligt artikel 33 i tillgänglighetsdirektivet ska kommissionen senast den 28 juni 2030 och därefter vart femte år, överlämna en rapport till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén om tillämpningen av detta direktiv.

Rapporterna ska bland annat, mot bakgrund av sociala, ekonomiska och tekniska framsteg, behandla utvecklingen av produkters och tjänsters tillgänglighet, möjlig teknologisk inlåsning i eller möjliga hinder för innovation samt effekterna av direktivet för ekonomiska aktörer och för personer med funktionsnedsättning. I rapporten ska också bedömas om tillämpningen har bidragit till tillnärmningen av olika nationella tillgänglighetskrav för den bebyggda miljö som avser passagerartransportertjänster, banktjänster för konsumenter och kundtjänstcenter i butiker tillhörande leverantörer av elektroniska kommunikationstjänster, i syfte att möjliggöra deras progressiva anpassning av de tillgänglighetskrav som anges i bilaga III.

Rapporten ska också behandla hur tillämpningen av artikel 14 i direktivet – inklusive på grundval av information som mottagits i enlighet med artikel 14.8 om sådan information är tillgänglig – och undantaget för mikroföretag påverkar den inre marknadens funktion. Av rapporten ska det framgå om direktivets mål har uppnåtts och huruvida det skulle vara lämpligt att inkludera nya produkter och tjänster eller att undanta vissa produkter eller tjänster från direktivets tillämpningsområde, och den ska om möjligt fastställa områden där bördan kan minskas med sikte på en eventuell översyn av detta direktiv. Vid behov ska kommissionen föreslå lämpliga åtgärder som kan omfatta lagstiftningsåtgärder.

Medlemsstaterna ska i god tid till kommissionen lämna all information som behövs för att kommissionen ska kunna utarbeta sådana rapporter. Kommissionens rapport ska ta hänsyn till synpunkter från ekonomiska intressenter och berörda icke-statliga organisationer, inbegripet organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning.

11 Förhållande till andra propositioner

11.1 Samband med andra propositioner

Vid ministerierna bereds och i riksdagen behandlas som bäst regeringspropositioner där det föreslås ändringar i lagen om marknads kontroll av vissa produkter, i 1 § som gäller tillämpningsområdet och i 4 § som gäller tillsynsmyndigheter. I dessa paragrafer föreslås ändringar också i denna proposition som nu behandlas. Dessa ändringsförslag borde beaktas och sammanjämkas i samband med riksdagsbehandlingen. Dessa är regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om marknads kontrollen av vissa produkter och till lagar som har samband med den (RP 139/2021 rd), regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om överensstämmelse för skodon och textilprodukter, ändring av lagen om marknads kontrollen av vissa produkter och ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter (RP 208/2021 rd) och regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om transport av farliga ämnen och till lagar som har samband med den (RP 220/2021 rd).

11.2 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen har konsekvenser för budgetpropositionen genom tillsynsmyndighetens roll. Uppgiften fördelas i början mellan två myndigheter. Uppgifterna är nya och de har konsekvenser för tillsynsmyndighetens resursbehov. Enligt bedömningen är resursbehovet för tillsynsmyndigheten för åren 2023-24 årligen 10-16 årsverken och 22 årsverken när tillsynen börjar i sin helhet 2025.

För år 2022 uppgår behovet av tilläggsresurser till 4 årsverken i Trafik- och kommunikationsverket och 3 årsverken i Regionförvaltningsverket i Södra Finland vid enheten för tillsynen över tillgänglighet samt i budgeten för 2023 och 2024 i samma ordningsföljd per aktör 7, 11 årsverken och 3, 5 årsverken årligen.

Resursbehovet ökar och är i slutet av 2025 sammanlagt 15 årsverken i Trafik- och kommunikationsverket och 7 årsverken i Regionförvaltningsverket i Södra Finland, enheten för tillsynen över tillgänglighet.

Genom att koncentrera tillsynen kan man eventuellt uppnå kostnads- och resursbesparingar.

Ministerierna borde beakta resurs- och systemutvecklingsbehoven inom sina förvaltningsområden i de kommande budgeterna och tilläggsbudgeterna. I mån av möjlighet borde antalet årsverken beaktas i den andra tilläggsbudgeten 2022 och i budgeten 2023.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Den föreslagna nya lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter och de föreslagna ändringarna av lagen om tillhandahållande av digitala tjänster, lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation, lagen om transportservice och lagen om nödcentralverksamhet har betydelse med tanke på flera grundlagsbestämmelser.

Propositionen har beröringspunkter med 1 § i grundlagen, enligt vilken konstitutionen ska trygga människovärdets okränkbarhet och den enskilda människans frihet och rättigheter samt främja rättvisa i samhället.

Den föreslagna lagstiftningen ska bedömas utgående från lagenligheten i rättsstatsprincipen och förvaltningen som tryggas i 2 § 3 mom. i grundlagen, eftersom det är fråga om en ag som definerar utövande av offentlig makt. Enligt grundlagen ska utövande av offentlig makt bygga på lag och i all offentlig verksamhet ska lag noggrant iakttas. Det föreslås således att det ska utfärdas exakta och exakt avgränsade bestämmelser på lagnivå om myndigheterna och om myndigheternas behörigheter.

Det är ändamålsenligt att behandla den föreslagna lagstiftningen utgående från de grundläggande rättigheterna. Till dessa hör särskilt jämlikhet (6 §), rätt till arbete och näringsfrihet (18 §), rättsskyddet (21 §), tryggandet av de grundläggande fri- och rättigheterna (22 §) samt särskilt när det gäller nödcentralverksamheten ansvaret för miljön (20 §) och rätten till liv, personlig frihet och integritet (7 §). Vidare bör propositionen bedömas med tanke på utfärdande av förordningar (80 §) och det nationella handlingsutrymmet.

Av de rättigheter som ingår i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna tryggas direkt eller indirekt exempelvis människans värdighet (artikel 1), rätten till personlig integritet (artikel 3), rätten till utbildning (artikel 14), rätten att arbeta (artikel 15), äldres rättigheter (artikel 25), integrering av personer med funktionsnedsättning (artikel 26) samt rörelse- och uppehållsfrihet (artikel 45). När det gäller ekonomiska aktörer tryggas särskilt näringsfriheten (artikel 16) och rätten till egendom (artikel 17) genom att fri rörlighet för produkter och tjänster möjliggörs inom EU:s område och hinder för fri rörlighet avskaffas.

Med tanke på propositionen är ett centralt människorättsavtal FN:s funktionshinderkonvention. I avsnittet om konsekvenser för jämlikheten (4.2.6.2) förklaras närmare hur tillgänglighetsdirektivet och den nationella lagstiftning som nu föreslås bidrar till att främja genomförandet av funktionshinderkonventionen.

12.1 Jämlikhet

Syftet med propositionen är att stärka jämlikheten. Enligt 6 § i grundlagen är alla lika inför lagen. Ingen får utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. (Exempelvis RP 309/1993 rd, s. 44, GrUU 31/2014 rd). Lagstiftningen främjar på ett positivt sätt genomförandet av jämlikheten och förbudet mot diskriminering som avses i grundlagen.

Konsekvenserna för personers och olika befolkningsgruppers jämlikhet är positiva. De föreslagna lagarna och diskrimineringslagen utgör en helhet, genom vilken alla och i synnerhet personer med funktionsnedsättning garanteras möjligheter att sköta sina ärenden självständigt.

Det bör dock beaktas att lagstiftningens tillämpningsområde omfattar endast vissa produkter och tjänster, och lagstiftningen gör det därför fortfarande inte möjligt för alla att i alla situationer använda produkter och tjänster utan hinder. Genom förslaget stärks allas möjligheter att använda produkter och tjänster jämlikt, men rimliga anpassningar enligt diskrimineringslagen är fortfarande en viktig del av genomförandet av jämlikheten. Vid behov ska var och en ha rätt att kräva rimliga anpassningar enligt diskrimineringslagen så att användning av en produkt eller tjänst är möjlig i enskilda fall (t.ex. GrUU 17/2018 rd, s. 3 och GrUU 60/2010 rd, s. 3). Grundlagsutskottet har exempelvis fäst uppmärksamhet vid artikel 24 i funktionshinderkonventionen, där det framhålls att personer med funktionsnedsättning inte får uteslutas från utbildningssystemet och att det ska göras skäliga anpassningar enligt deras individuella behov

(se GrUU 17/2018 rd, s. 3 och GrUU 60/2010 rd).

Nödtextmeddelanden används bland annat av personer som är döva, har nedsatt hörsel eller talstörningar. Slopandet av förhandsregistreringen främjar en jämlik ställning för personer med funktionsnedsättning i jämförelse med andra som använder det allmänna nödnumret. Trots att förhandsregistreringen från början har varit avsedd att trygga tillgång till nödcentraltjänster för personer med funktionsnedsättning har dock denna anpassning varit ett hinder för en del av dem. Genom förslaget genomförs ett universellt sätt att kontakta nödcentralen som betjänar alla. Då kan alla människor också använda nödcentraltjänster i så stor utsträckning om möjligt utan anpassning eller specialplanering. En universell tjänst som lämpar sig för alla främjar också äldre personers och barns jämlikhet.

12.2 Näringsfrihet, rätt till arbete

I 18 § i grundlagen ingår bestämmelser om rätten att fritt välja arbete, yrke och näring (1 mom.), om det allmännas skyldighet att verka för skyddet av arbetskraften (1 mom.) samt främja sysselsättningen (2 mom.).

I 18 § 1 mom. i grundlagen tryggas var och en enligt lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Dessutom styrks i bestämmelsen principen om fritt företagande, när yrke och näring uttryckligen nämns som medel att skaffa sin försörjning (RP 309/1993 rd, s. 67).

Om begränsningar som gäller näringsfriheten är grundlagsenliga avgörs utgående från de allmänna förutsättningarna för att begränsa grundläggande rättigheter (GrUU 25/1994 rd, s. 4–5). Från denna synpunkt är det centrala om begränsningen är exakt och noga avgränsad, om det finns godtagbara grunder för begränsningen med tanke på systemet med grundläggande rättigheter som helhet och om kravet på proportionalitet uppfylls, dvs. om begränsningen är nödvändig för att uppnå målet och också i övrigt proportionerlig.

Grundlagsutskottet har ansett att näringsfrihet är huvudregel enligt grundlagen, men ansett att det i undantagsfall är möjligt att det förutsätts tillstånd för näringsverksamhet. Sådana bestämmelser bör uppfylla de allmänna förutsättningar som krävs för en lag som begränsar grundläggande rättigheter (se t.ex. GrUU 31/2006 rd, s. 2 och GrUU 8/2006 rd, s. 2). Till detta lagförslag ansluter sig inte några begränsningar av näringsutövande, såsom tillståndsplikt. Men i framtiden får inte produkter som hör till den föreslagna lagens tillämpningsområde släppas ut på marknaden eller tjänster som hör till den föreslagna lagens tillämpningsområde tillhandahållas för konsumenter om de inte uppfyller tillgänglighetskraven enligt detta lagförslag. Därmed begränsas dock inte den ekonomiska aktörens rätt till arbete eller näringsfrihet från grundlagens perspektiv. I vissa fall kan det bli fråga om begränsningar av produkter och tjänster när det ställs nya krav på dem.

Grundlagsutskottet har i samband med lagstiftningen om näringsverksamhet i regel ansett att möjligheten att dra tillbaka ett näringsstillstånd ska vara förbunden med allvarliga eller väsentliga förseelser och försummelser samt vid att de anmärkningar eller varningar som tillståndshavaren eventuellt fått inte lett till att brister i verksamheten korrigerats (se t.ex. GrUU 42/2013 rd, s. 3 och GrUU 34/2012 rd, s. 2). I den föreslagna lagen är det inte fråga om att ett tillstånd ska dras in, men genom övervakning kan man ingripa i en situation då den produkt eller tjänst som en ekonomisk aktör tillhandahåller inte uppfyller tillgänglighetskraven. Med tanke på proportionaliteten i en begränsning av näringsfriheten kan man anse att en begränsande åtgärd bör vara endast så omfattande som är nödvändigt för att uppnå de godtagbara mål som eftersträvas med bestämmelserna. I den föreslagna lagen är utnyttjandet av tillsynens befogenheter också graderade så att tillsynsmyndigheten först ska tillgripa lindrigare befogenheter vid utövandet av tillsynen. Dessutom kan en ekonomisk aktör med motivering åberopa undantag då uppfyllandet

av tillgänglighetskravet skulle medföra en grundläggande ändring av produkten eller tjänsten eller en oproportionerlig ekonomisk börda för den ekonomiska aktören. Det är också möjligt att uppfylla kraven på många olika sätt, Syftet med de föreslagna bestämmelserna är också att för sin del främja näringsfrihet genom att harmonisera kraven inom EU:s område och på så sätt harmonisera den inre marknaden. Målet är också att öka möjligheterna för nya innovationer.

Man kan dock anse att begränsningarna är motiverade och proportionella och de ekonomiska aktörerna kan också dra nytta av dem på den inre marknaden.

12.3 Demokrati samt rättsstatsprincipen

Den föreslagna lagstiftningen är betydelsefull med tanke på rättsstatsprincipen som tryggas i 2 § 3 mom. grundlagen, eftersom det i propositionen föreslås att myndighetstillsynen ska ökas för att säkerställa produkters och tjänsters tillgänglighet. Enligt grundlagen ska all utövning av offentlig makt bygga på lag och i all offentlig verksamhet ska lag noggrant iaktas (se t.ex. 51/2006 rd, s.2). Det föreslås att det ska införas exakta bestämmelser på lagnivå om befogenheterna för marknadskontrollmyndigheterna och de myndigheter som övervakar tjänster.

Den föreslagna lagstiftningen ökar inte tillsynsmyndigheternas medel att ingripa i situationer då produkter eller tjänster strider mot kraven, men tillsynsmyndigheternas uppgiftsområde utvidgas när nya produkter och tjänster kommer att omfattas av tillgänglighetskraven.

Syftet med tillsynen över tillgänglighetskrav är att främja lika möjligheter för alla att använda produkter och tjänster och på så sätt delta i samhället på lika villkor. De bestämmelser som gäller tillsynen anses vara motiverade för att skydda dessa viktiga intressen. Det bedöms därför inte att den föreslagna lagstiftningen är problematisk från grundlagens synvinkel.

12.4 Rättsskydd

I 21 § 1 mom. ingår en allmän bestämmelse om att var och en har rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan behörig myndighet. Utgångspunkten är individens rätt att på eget initiativ få sitt ärende behandlat. Behandlingen vid domstol eller en annan myndighet ska också alltid ske på ett behörigt sätt och utan onödigt dröjsmål.

När produkter och tjänster uppfyller tillgänglighetskraven och kan användas av allt fler personer kan exempelvis personer med funktionsnedsättning söka och ta reda på information om en aktörs verksamhet självständigt utan assistans. Också olika anvisningar, meddelanden och handböcker går lättare att använda eftersom uppfyllandet av tillgänglighetskraven gör det möjligt t.ex. för de flesta personer med funktionsnedsättning att självständigt, utan en assistent, få information om hur den produkt eller tjänst som tillhandahålls av en ekonomisk aktör fungerar. Tillgänglighets- och webbtillgänglighetskraven främjar således också uppfyllandet av kraven på rättsskydd och god förvaltning enligt 21 § i grundlagen. Med hjälp av tjänster som uppfyller tillgänglighetskraven blir det får de flesta användare av produkter och tjänster möjlighet att använda tjänsterna samt att få information eller t.ex. beslut i sitt ärende som kan tolkas med tekniska hjälpmedel.

När det gäller tillsynen måste man ta ställning till 21 § i grundlagen, enligt vilken var och en har rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller

hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning tryggas genom lag.

I samband med marknadskontroll av produkter har användarna rätt att informera tillsynsmyndigheten om brister som de upptäckt i en produkt. Tillsynsmyndigheten ska vidta tillräckliga åtgärder som de anser nödvändiga. Dessutom ska tillsynsmyndigheten systematiskt kontrollera produkter enligt bestämmelserna i marknadskontrollagen. Tillsynsuppgiften är ny, men baserar sig på befintlig lagstiftning om tillsynsmetoder. Tillsynen genomförs i enlighet med den nationella marknadskontrollagen och EU:s marknadskontrollförordning.

I lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter definieras marknadskontroll och i den ingår bestämmelser om ekonomiska aktörers skyldigheter när det gäller produkterna. Tillverkaren ansvarar för att en produkt uppfyller kraven. Tillverkaren har de bästa möjligheterna att utföra en fullständig bedömning av att produkten överensstämmer med kraven, eftersom tillverkaren har detaljerade uppgifter om planerings- och tillverkningsprocessen. Tillverkaren upprättar EU-försäkran om överensstämmelse och fäster CE-märkningen vid produkten och ger på så sätt sin försäkran om att produkten uppfyller alla de tillämpliga tillgänglighetskraven och att tillverkaren tar fullt ansvar för produkten.

Konsumenterna kan försäkra sig om att produkterna uppfyller tillgänglighetskraven då de föreskrivna märkningarna gjorts på produkten, särskilt CE-märkningen, och att den åtföljs av tillverkarens försäkran, bruksanvisning och annan information som krävs.

Det skulle bli påföljder i en situation då tillverkaren och de andra aktörerna i distributionskedjan försummar sina skyldigheter när det gäller märkningar och dokument

Att de dokument och uppgifter som behövs i tillsynsverksamheten fås från de ekonomiska aktörerna ska tryggas i lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter. Tillsynsmyndigheten har rätt att ta produkter för utredning om det finns motiverad anledning att misstänka att det finns brister gällande tillgänglighetskraven för en produkt, i märkningarna eller dokumenten.

Tillsynsmyndigheten kan förbjuda import, saluföring, försäljning och användning av en produkt endast om själva produkterna på ett väsentligt sätt strider mot kraven.

I lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter finns i enlighet med marknadskontrollagen bestämmelser om ändringssökande hos förvaltningsdomstolen som för sin del tryggar rättsskyddet vid behandlingen av ärendet för en part.

Bestämmelserna enligt det föreslagna 3 a kap. i lagen om digitala tjänster övervakas enligt gällande 4 kap. i lagen om digitala tjänster. Var och en har rätt att hos tillsynsmyndigheten anföra tillgänglighetsklagan om en tjänsteleverantör som inte har iakttagit de krav eller fullgjort de skyldigheter som anges i lagen om digitala tjänster. I ärenden som gäller klagan ges administrativ styrning och då har den som anfört klagan inte rätt att överklaga tillsynsmyndighetens beslut i ärendet. Dessutom kan en användare av digitala tjänster lämna in en begäran om utredning av tillgängligheten, om tjänsteleverantören exempelvis inte ger de uppgifter som begärs i tillgänglig form eller om tjänsteleverantören inte besvarar kundens respons på föreskrivet sätt eller inom föreskriven tid. På begäran om tillgänglighetsutlåtande utfärdas ett besvärsrättsligt beslut. Tillsynsmyndigheten kan på eget initiativ göra en inspektion för att verifiera att tillgänglighetskraven uppfylls ifall den administrativa styrningen inte följs samt vid behov på grundval av inspektionen ålägga aktören att uppfylla tillgänglighetskraven. Över föreläggandet utfärdas

ett beslut, vilket kan överklagas enligt bestämmelserna i förvaltningslagen. Ett beslut som meddelats med anledning av en begäran om omprövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Beslut av förvaltningsdomstolen får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Enligt lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation behandlas ärendena som tillsynsärenden. Enligt den föreslagna ändringen har alla parter och andra aktörer som har ett legitimt intresse i saken rätt att lämna in en begäran om utredning till tillsynsmyndigheten om en tjänsteleverantör som inte har iakttagit kraven i 22 a kap. i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. I en situation som avses i paragrafen har således alla parter och andra aktörer som har ett legitimt intresse i saken rätt att lämna in en begäran om utredning då det är klart att en tjänsteleverantör som omfattas av tillämpningsområdet för 22 a kap. inte iakttagit tillgänglighetskraven eller inte besvarat förfrågan om avvikelser från tillgänglighetskraven. I ett tillsynsärende utfärdas ett beslut, som kan överklagas hos förvaltningsdomstolen.

Enligt lagen om trafikservice behandlas ärendena som tillsynsärenden.

Klagomål om verksamhetsidkares informationsskyldighet och tillhandahållande av information som avses i paragraferna 150 och 150 a kan lämnas in till Trafik- och kommunikationsverket eller konsumentombudsmannen enligt 186 § om den som lämnar in klagomålet är en passagerare eller konsument. De verksamhetsidkare som nämns i paragraferna 150 och 150 a kan lämna in begäran om omprövning i tillsynsbeslut som gäller dem till tillsynsmyndigheten enligt 256 §.

Enligt nödcentralslagen övervakas uppfyllandet av Nödcentralverkets skyldigheter både som klagomålsärenden och som inrikesministeriets laglighetsövervakning på eget initiativ,

Kravet på att ett ärende ska behandlas utan dröjsmål av tillsynsmyndigheten redan i det första skedet då beslutet utfärdas främjar uppfyllandet av rättsskyddet.

12.5 Respekt för de grundläggande fri- och rättigheterna

I grundlagens 22 § åläggs den offentliga makten skyldighet att trygga uppfyllandet av de grundläggande fri- och rättigheterna. Genom det nationella genomförandet av tillgänglighetsdirektivet tryggas flera grundläggande rättigheter.

Staten och kommunen har redan enligt grundlagen skyldighet att främja t.ex. uppnåendet av målen för FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I den föreslagna lagen föreskrivs inte om nya uppgifter för t.ex. kommunerna men det förutsätts att tillgänglighetskraven i fortsättningen ska uppfyllas också för de produkter och tjänster som kommunen tillhandahåller och som ingår i tillämpningsområdet.

I de föreslagna nya bestämmelserna främjar de skyldigheter som åläggs ekonomiska aktörer att tillhandahålla produkter och tjänster på ett tillgängligt sätt allas möjligheter att sköta ärenden självständigt och vara delaktig i samhället. Förslaget förväntas i synnerhet för personer med funktionsnedsättning i betydande grad öka möjligheterna att klara av användning av produkter och tjänster självständigt och utöva sin självbestämmanderätt enligt 7 § i grundlagen. Främjandet av tillgängligheten tryggar särskilt jämlikheten enligt 6 § i grundlagen. Att produkter och tjänster är tillgängliga är förutsättningar för att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva ett självständigt liv och vara fullt delaktiga på många livsområden, varigenom självbestämmanderätten enligt 7 § i grundlagen främjas.

När det gäller besvarandet av nödmeddelanden är 7 § 1 mom. i grundlagen av betydelse. Enligt det har alla rätt till liv och till personlig frihet, integritet och trygghet. Bestämmelsen i 7 § i grundlagen och de skyldigheter den medför har två dimensioner. Den offentliga makten ska avstå från att kränka dessa rättigheter, men den ska också skapa sådana förhållanden där dessa grundläggande rättigheter skyddas mot privata kränkningar. Särskilt den personliga tryggheten framhäver den offentliga maktens positiva skyldighet att verka för att skydda samhällets medlemmar mot rättsstridiga handlingar. En myndighets försummelse att genomföra de åtgärder som i ljuset av omständigheterna förutsätts av den för att avvärja en fara kan innebära en kränkning av denna rättighet. Individens rätt till liv är den viktigaste av de grundläggande rättigheterna. Ändringarna av nödcentralslagen tryggar rättigheterna enligt 7 § i grundlagen eftersom de gör det möjligt för en person i en nödsituation att få hjälp genom olika alternativa kommunikationssätt. Förslaget stärker i synnerhet skyddet och tryggheten för personer med funktionsnedsättning i nödsituationer.

Presentationen av tillgänglighetsinformation i trafiken och tillgängligheten i persontrafiktjänster främjar för sin del rörelsefriheten enligt 9 § i grundlagen, Tillgängligheten för tjänster inom elektronisk kommunikation och e-böcker främjar yttrandefriheten enligt 12 § i grundlagen, då information är i större utsträckning tillgänglig för alla.

De språkliga rättigheterna enligt 17 § i grundlagen främjas exempelvis av kraven på de produkter som används inom elektronisk kommunikation, genom vilka det blir möjligt att visa en video med teckenspråk och text samtidigt.

Enligt 20 § i grundlagen har var och en ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet. Dessutom ska det allmänna verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön. Förslaget till ändring av lagen om nödcentraler bedöms ha direkta miljökonsekvenser. Att det görs möjligt att använda olika kommunikationssätt har konsekvenser för miljön. Att alla har möjlighet att göra en nödanmälan tryggar effektiviteten i räddningsverksamheten, som i sin tur också bidrar till att skadliga miljökonsekvenser som beror på olyckor kan minskas

Till tillgängligheten för de tjänster som ingår i tillämpningsområdet för tillgänglighetsdirektivet ansluter sig också som en väsentlig del tillgängligheten i den byggda miljön på de platser där tjänsterna används. Därför har till tillgänglighetsdirektivet lagts en bilaga III, enligt vilken tillgängligheten på de områden som tjänsteleverantören ansvarar för och som är avsedda för allmänt bruk ska beaktas på följande sätt:

a) användning av tillhörande utomhusutrymmen och faciliteter, b) tillfartsvägar till byggnader, c) användning av ingångar, d) framkomlighet vid förflyttning i horisontell riktning, e) framkomlighet vid förflyttning i vertikal riktning, f) allmänhetens användning av lokaler, g) användning av utrustning och faciliteter vid tillhandahållandet av tjänsten, h) användning av toaletter och sanitetsutrymmen, i) användning av utgångar, evakueringsvägar och principer för beredskapsplanering j) kommunikation och orientering som kan uppfattas med mer än ett sinne, k) användning av faciliteter och byggnader för deras förutsebara ändamål, l) skydd mot faror i både inomhus- och utomhusmiljön. Det finns inte ännu några sådana standarder där de tekniska specifikationerna för dessa krav är harmoniserade.

Enligt artikel 4.4 i direktivet får medlemstaterna mot bakgrund av nationella förhållanden, besluta att den bebyggda miljö som används av kunder till tjänster som omfattas av direktivet ska uppfylla tillgänglighetskraven i bilaga III, för att de i högsta möjliga grad ska kunna användas av personer med funktionsnedsättning.

I Finland finns bestämmelser om byggnaders och deras gårds- och vistelseområdets tillgänglighet i markanvändnings- och bygglagen och i statsrådets förordning om byggnaders tillgänglighet som preciserar bestämmelserna. Det finns således redan detaljerade nationella bestämmelser om detta. Å andra sidan täcker den gällande nationella lagstiftningen inte alla de situationer som avses i tillgänglighetsdirektivet. Det finns inga detaljerade bestämmelser om tillgängligheten på allmänna områden. Dessutom förpliktar den gällande lagstiftningen inte till att ändra en befintlig byggnad så att den blir tillgänglig annat än i fråga om nybyggnads- eller renoverings- eller ändringsprojekt som kräver tillstånd.

Grundlagens 22 § och funktionshinderkonventionen förpliktar till lagberedningsåtgärder som kompletterar den gällande lagstiftningen i fråga om den byggda miljös tillgänglighet. De kan genomföras som separata åtgärder i förhållande till denna proposition, eftersom tillgänglighetsdirektivet till denna del ger medlemsstaterna handlingsutrymme. Vid beredningen bör beaktas bland annat den gällande nationella lagstiftningen, den pågående reformen av markanvändnings- och bygglagen, de kommande europeiska standarderna, den allmänna kommentaren nr 2 (2014) från FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning samt att målen för tillgänglighetsdirektivet ska uppnås till fullo. Vid miljöministeriet har inletts en utredning om konsekvenserna av ett genomförande av tillgänglighetsdirektivets bilaga III i lagstiftningen. Ett annat alternativ är att genomföra lagstiftningen utgående från nationella förhållanden men med beaktande av det internationella samarbetet. Dessutom bör bestämmelserna i funktionshinderkonventionen beaktas vid tillämpningen av den gällande nationella lagstiftningen. Särskilt betydelsefulla med tanke på lagstiftningen om den byggda miljön är kravet på samråd och involvering i artikel 4.3 och bestämmelserna om tillgänglighet i artikel 9 i konventionen. (se GrUU 38/2020 rd).

12.6 Kommissionens genomförandeakter och bemyndigande att utfärda förordning

Propositionen ansluter sig till grundlagens 80 §, enligt vilken det genom lag ska utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter.

Efter att den föreslagna lagen trätt i kraft kan Europeiska kommissionen anta genomförandeakter, som är av teknisk natur och ansluter sig till enhetliga förfaranden i medlemsstaterna. Genomförandeakterna kommer att antas i form av delegerade akter som antas av kommissionen med iakttagande av det förfarande som anges i artikel 26 i tillgänglighetsdirektivet. Kommissionen får enligt direktivet befogenhet att anta delegerade akter av teknisk natur, genom vilka inte utfärdas nya skyldigheter eller uppgifter utan preciseras de tekniska kraven för tillgängligheten.

Grundlagsutskottet har framhållit att lagstiftningen om verkställighet av EU-rätt ska uppfylla de allmänna kraven på att bestämmelser om de grundläggande fri- och rättigheterna ska vara exakta och noga avgränsade och följa god lagskrivningspraxis (se GrUU 9/2004 rd, s 2-3). Vidare har utskottet ansett att bland annat på grund av dessa krav bör Europeiska unionens lagstiftning som förutsätter nationellt genomförande i regel inkluderas i den nationella lagstiftningen genom nationella bestämmelser som i sak motsvarar EU-rättsakterna (GrUU 50/2006 rd, s. 2). Utskottet anser att hänvisningsteknik bör undvikas när det gäller att genomföra direktiv (GrUU 5/2013 rd, s. 2). Hänvisningsteknik är särskilt problematisk om hänvisningen är dynamisk, alltså också syftar till att så att säga på förhand genomföra framtida EU-bestämmelser, i praktiken ändringar som framöver kommer att göras i bilagorna till direktivet (GrUU 5/2013 rd, s. 2 och GrUU 35/2020 rd).

I de föreslagna lagarna hänvisas till tillgänglighetsdirektivets bilaga VI, som till sin natur är teknisk. Bilagan innehåller bestämmelser om kriterier för bedömning av en opropotionerligt

stor börda. Däremot görs inte hänvisningar till andra bilagor på lagnivå. Däremot preciseras genom förordning närmare tillgänglighetskraven för produkter och tjänster enligt bilaga I. I framtiden kan överensstämmelse med kraven påvisas genom iakttagande av de harmoniserade standarderna. Kommissionen kan i enligt med artikel 15 i direktivet begära att en eller flera standardiseringsorganisationer utarbetar harmoniserade standarder för de produkttillgänglighetskrav som fastställs i bilaga I. Kommissionen har sänt den första begäran om utarbetande av standarder enligt tillgänglighetsdirektivet. Enligt kommissionen är målet att standarderna ska vara i kraft då tillämpningen av tillgänglighetsdirektivet inleds den 28 juni 2025.

Enligt grundlagens 80 § 1 mom. kan republikens president, statsrådet och ministerierna utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i grundlagen eller i någon annan lag. Genom lag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag. På grund av 80 § i grundlagen är det viktigt att det finns tillräckliga grundläggande bestämmelser i lagen om den fråga som ska regleras och det är i regel skäl att placera bemyndigandet i anknytning till den grundläggande bestämmelsen i lagen (till exempel GrUU 10/2016 rd och GrUU 49/2014 rd s. 5). Då förordningar kan utfärdas endast med stöd av bemyndigande i lag och bemyndigande att utfärda förordning inte kan ges i frågor om vilka enligt grundlagen ska bestämmas genom lag måste det bemyndigande som intas i lagen formuleras så att innehållet i bemyndigandet klart framgår av lagen och det avgränsas tillräckligt noggrant (t.ex. GrUU 26/2017 rd, GrUU 38/2013 rd s. 3-4).

Grundlagsutskottet har ansett att lagstiftning på förordningsnivå är motiverad då det varit fråga om reglering av teknisk natur och reglering som är avsedd för genomförande av Europeiska unionens detaljerade bestämmelser. Annars skulle regleringen bli onödigt detaljerad och variera från fall till fall (GrUU 1/2013 rd, s. 2). Utskottet påminner dock om att det har brukat anse att 80 § 1 mom. och 2 mom. i grundlagen direkt begränsar tolkningen av bemyndigandebestämmelserna och innehållet i bestämmelser som utfärdas med stöd av bemyndigandena och att det därför inte genom

förordning kan utfärdas allmänna rättsbestämmelser i frågor som hör till lag (GrUU 1/2013 rd, s. 2, GrUU 44/2010 rd, s. 4 och GrUU 58/2010 rd, s. 3). Det är också i allmänhet skäl att placera bemyndigandet i anknytning till lagens grundläggande bestämmelse (GrUU 10/2016 rd, s. 5 och GrUU 49/2014 rd, s. 6).

I propositionen föreslås att det ska utfärdas en förordning av statsrådet om tillgänglighetskrav för vissa produkter (med stöd av 6 § i lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter), en förordning av statsrådet om tillgänglighetskrav för vissa digitala tjänster (med stöd av 10 c § 3 mom. i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster) och en förordning av statsrådet om tillgänglighetskrav för tjänster inom elektronisk kommunikation och tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster (med stöd av 194 b och 194 h § i lagen tjänster inom elektronisk kommunikation).

I fråga om 10 c § i lagen om digitala tjänster är det dock också fråga om en dynamisk hänvisning eftersom det föreskrivs om tillgänglighetskrav i 7 § i gällande lag om digitala tjänster. Tillgänglighetskraven definieras i Europeiska unionens officiella tidning i referensuppgifter som offentliggörs av Europeiska kommissionen, vilka gäller harmoniserade standarder eller delar av dem. Dessa krav hänvisar till gällande harmoniserade standard EN 301 549. De gällande tillgänglighetskraven täcker största delen av de krav som kommer via tillgänglighetsdirektivet för de digitala tjänster som omfattas av lagens 3 a kap. Då man följer de gällande tillgänglighetskraven uppfylls alltså också tillgänglighetsdirektivets krav för digitala tjänster. Alla krav uppfylls dock inre genom att standardernas krav följs och av denna orsak föreslås i 10 c § bemyndigande att

utfärda förordning. Till dem hör kravet gällande banktjänster för konsumenter att säkerställa att informationen är begriplig så att svårighetsgraden är högst nivå B2 i Europarådets gemensamma europeiska referensram för språk (avsnitt VI punkt e (ii)) samt krav som gäller e-böcker (avsnitt VI punkt f).

Innehållet i statsrådets förordning borde grunda sig i huvudsak på Europeiska unionens lagstiftning, I den ingår kommissionens delegerade akter samt genomförandeakterna för dem.

Syftet med förordningarna är att konkretisera de tillgänglighetskrav för utvalda produkter och tjänster som anges i bilaga I i Europaparlamentets och rådets direktiv om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster (EU) 2019/882, nedan tillgänglighetsdirektivet,

Bemyndigandet att utfärda förordning kan således anses vara exakt och noggrant avgränsat. Förordningens innehåll kan antas härledas direkt ur EU-lagstiftningen, men detaljnivån i kommissionens genomförandeakter och förhållandet till de nationella bestämmelserna skulle vara avgörande också i fråga om innehållet i statsrådets förordning. När genomförandeakterna finns att tillgå borde dock göras en närmare bedömning av förordningsbemyndigandena och de bestämmelser som utfärdas med stöd av dem i förhållande till kommissionens genomförandeakter, särskilt med tanke på EU-lagstiftningens prioritet.

De funktionella tillgänglighetskraven för besvarandet av det allmänna nödnumret 112 intas i lagen om nödcentralsverksamhet. I lagen föreskrivs också om bemyndigande att utfärda förordning, då det exempelvis kan finnas behov av att i framtiden utfärda bestämmelser genom förordning om datatekniska detaljer eller standarder som fastställs i standardiseringsarbete.

12.7 Utnyttjande av det nationella handlingsutrymmet

Grundlagsutskottet har framhållit att till den del som Europeiska unionens lagstiftning förutsätter nationella bestämmelser eller möjliggör det, ska vid utnyttjandet av det nationella handlingsutrymmet beaktas de krav som gäller grundläggande och mänskliga rättigheter (GrUU 14/2018 rd, GrUU 1/2018 rd, GrUU 25/2005 rd). Grundlagsutskottet har framhållit att det i fråga om lagstiftning som är särskilt betydelsefull i fråga om grundläggande rättigheter är skäl att utreda omfattningen av det nationella handlingsutrymmet (t.ex. GrUU 14/2018 rd, GrUU 1/2018 rd, GrUU 26/2017 rd, GrUU 2/2017 rd, GrUU 44/2016 rd).

Propositionen innehåller inte bestämmelser som skulle utnyttja det nationella handlingsutrymmet med tanke på innehållet i bestämmelserna. Eftersom det är fråga om ett tillgänglighetsdirektiv som harmoniserar den inre marknaden finns det inget handlingsutrymme när det gäller tillgänglighetskraven. Tillämpningsområdet har inte heller kunnat utvidgas till exempelvis mikroföretag. Om en eventuell utvidgning av tillämpningsområdet till att omfatta också mikroföretag borde diskuteras med kommissionen. Nationella avvikelser från direktivets bestämmelser får inte medföra hinder på den inre marknaden. När det gäller tjänster inom stads-, förorts- eller regiontrafik ska också tillgänglighetsdirektivets mål genomföras och kraven tillämpas på tillgänglighetsdirektivets nivå. Det bör beaktas att tillgänglighetskraven i lagen om digitala tjänster är förpliktande för tjänster inom stads-, förorts- eller regiontrafik, liksom också kraven på självbetjäningsterminaler enligt lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter. Den bilaga som gäller den byggda miljön möjliggör nationell prövning. Finland tar inte i detta skede i bruk tillgänglighetsdirektivets bilaga III, men fortsätter i form av ett projekt som är separat i förhållande till denna regeringsproposition utredningen av om tillgängligheten i den byggda miljön genomförs genom ett genomförande av bilaga III till direktivet eller genom nationell lagstiftning. Utredningen görs i samarbete med intressentgrupper.

Att de skyldigheter som ingår i direktivet införlivas i gällande nationella lagar, såsom lagen om digitala tjänster, innebär dock att man i bestämmelserna inte detaljerat kan tillämpa systematiken och formuleringarna i direktivets tillämpningsområde. Att jämföra de nationella lagarnas och direktivets tillämpningsområden är delvis utmanande på grund av att deras systematik är olika. Strävan har varit att i bestämmelserna följa direktivets nivå, men det är möjligt att bestämmelserna i vissa fall medför tilläggskrav för sådana digitala tjänster för vilka tillgänglighetsdirektivet inte entydigt kräver det.

I Finland täcker lagen om digitala tjänster redan nu delvis samma tjänster som tillgänglighetsdirektivet. Därigenom är det med tanke på lagens systematik, begripligheten och tillämpningen av lagen motiverat att också av nya tjänster förutsätts att skyldigheterna enligt lagen om digitala tjänster uppfylls.

I praktiken föreslås det att kompletterande bestämmelser ska utfärdas om förfarandet för behandling av respons om tillgänglighet enligt 10 § i lagen om digitala tjänster. Med stöd av tillgänglighetsdirektivets bilaga I avsnitt III d ska tjänsteleverantören göra det möjligt att genom stödtjänster tillhandahålla information om en digital tjänsts tillgänglighet. Man kan tolka det så att möjligheten till respons om tillgängligheten täcker den skyldighet som ingår i direktivet. I tillgänglighetsdirektivet finns dock inte bestämmelser om förfarandet för tillhandahållande av information om tillgänglighet via en stödtjänst. I 10 § i lagen om digitala tjänster föreskrivs dessutom att tjänsteleverantören till den som har sänt respons ska sända en elektronisk mottagningskvittering där det framgår när responsen har tagits emot. Tjänsteleverantören ska svara på respons och begäranden utan dröjsmål men senast inom två veckor från det att tjänsteleverantören blev kontaktad. Om begäran om att få information i en form som uppfyller tillgänglighetskraven gäller ett omfattande innehåll i en digital tjänst, kan tjänsteleverantören förlänga svars-tiden med högst två veckor. Den tjänsteanvändare som har lämnat begäran ska underrättas om tilläggs-tiden.

I tillgänglighetsdirektivet finns inga bestämmelser om detta förfarande utan det skulle vara fråga om nationella kompletterande bestämmelser som gäller de tjänsteleverantörer som inte omfattas av tillämpningsområdet för lagen om digitala tjänster. Det strider dock inte mot tillgänglighetsdirektivets syfte att föreskriva om förfarandet och bestämmelsen kan också anses uppfylla direktivets syfte till den del som målet är en enhetlig lagstiftning i fråga om webbdirektivets och tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområden. Att förutsätta bestämmelser om förfarandet av alla tillhandahållare av digitala tjänster skulle vara ändamålsenligt med tanke på att de digitala tjänsternas enhetlighet och bestämmelsernas tydlighet. Ifall en del av de digitala tjänster som hör till tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde lämnas utanför förfarandebestämmelserna skulle användarna av tjänsterna inte ha tillgång till samma rättskyddsmedel som för de tjänster för vilka det finns bestämmelser om förfarandet. Det kan därför vara motiverat att anse att utnyttjandet av detta nationella handlingsutrymme främjar jämlik tillämpning av lagen och rätts-skyddet för dem som använder digitala tjänster.

12.8 Bestämmelserna i tillgänglighetsdirektivet i förhållande till behörighetsfördelningen mellan riket och landskapet Åland

Åland har gett ett utlåtande om regeringspropositionen för det nationella genomförandet av tillgänglighetsdirektivet den 9 februari 2022. Förslaget innehåller enligt utlåtandet helheter som hör både till rikets behörighet och till landskapets behörighet. Enligt utlåtandet gäller tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde delvis också sådant innehåll som det inte föreskrivs om i självstyrelselagen för Åland (1144/1991). Särskilt de elektroniska lösningarna innefattar helt nya frågor med tanke på lagstiftningsbehörigheten och de har inte beaktats i den gällande lagen.

I 18 och 27 § i självstyrelselagen för Åland finns bestämmelser om behörighetsfördelningen mellan landskapet Åland och riket. Ansvar för genomförandet av Europeiska unionens lagstiftning fördelas enligt behörighetsfördelningen i självstyrelselagen. Landskapet ansvarar för genomförandet av Europeiska unionens lagstiftning i de frågor som enligt självstyrelselagen hör till dess behörighet.

Det föreslås att det för det nationella genomförandet av tillgänglighetsdirektivet ska stiftas en ny lag om tillgänglighetskrav för vissa produkter. Dessutom föreslås ändringar i lagen om digitala tjänster, lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation, lagen om transportservice, lagen om nödcentralsverksamhet och marknadskrollagen.

För tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde har det valts ut vissa produkter vilkas tillgänglighet är synnerligen viktig särskilt för personer med funktionsnedsättning. För de här utvalda produkterna ställs samma tillgänglighetskrav. Skyldigheterna för de ekonomiska aktörerna kan höra både till rikets och till landskapets behörighet. I 27 § 8 punkten i självstyrelselagen för Åland föreskrivs det att bestämmelser om föreningar och stiftelser, bolag och andra privaträttsliga sammanslutningar samt bokföring hör till rikets lagstiftningsbehörighet. Således kan det utfärdas bestämmelser om krav för ekonomiska aktörer på rikets nivå.

Tillsynen över tillgänglighetskraven utövas i enlighet med marknadskrollagen och EU:s marknadskrollförordning. Den gällande marknadskrollagen är av horisontell karaktär, vilket till stor del är en teknisk lösning genom vilken bestämmelser om marknadskrollen inom vissa produktsektorer, kontrollen av de yttre gränserna och myndigheterna har harmoniserats och samlats i en lag. Den horisontella lagen är starkt beroende av tillämpningsområdets produktreglering. I det här fallet har det till exempel inte ställts säkerhetskrav på de utvalda produkterna inom tillämpningsområdet, utan syftet med tillgänglighetskraven är att alla ska få information om en produkt (till exempel att bruksanvisningen för en produkt är åtkomlig på ett tillgängligt sätt).

Landskapet Åland har en egen marknadskrolllag ([Landskapslag \(2017:37\) om marknadskrollen av vissa produkter](#)) varför Åland är behörigt när det gäller marknadskrollen av tillgänglighetskraven för produkterna.

Åland har genomfört kraven i webbtillgänglighetsdirektivet genom en landskapslag ([Landskapslag \(2019:7\) om tillgängliga webbplatser och mobila applikationer inom förvaltningen](#)). Lagen gäller digitala tjänster inom den offentliga sektorn. Nu utökas tillämpningsområdet till att gälla också aktörer inom den privata sektorn för tjänster som tillhandahålls konsumenterna. Till tillämpningsområdet hör e-handel, e-böcker, persontrafiktjänster och banktjänster för konsumenterna.

När det gäller e-handels- och e-bokstjänster föreskrivs det i 27 § 8 punkten i självstyrelselagen för Åland att bestämmelser om föreningar och stiftelser, bolag och andra privaträttsliga sammanslutningar samt bokföring hör till rikets lagstiftningsbehörighet. Således kan i regel kraven på tjänsteleverantörerna anses höra till rikets behörighet. Detta gäller till exempel skyldigheter för leverantörer av e-handels- och e-bokstjänster.

I fråga om lagen om transportservice hör till landskapets behörighet ärenden som gäller vägar och kanaler, vägtrafik, spårbunden trafik, båttrafik, farleder för den lokala sjötrafiken (18 § 1 mom. 21 punkten i självstyrelselagen). Till rikets behörighet hör luftfart och sjöfart.

När det gäller tjänster inom elektronisk kommunikation har staten enligt självstyrelselagen för Åland lagstiftningsbehörighet i fråga om televäsendet och landskapet när det handlar om utövande av rundradioverksamhet, inbegripet kabeltelevisionsverksamhet. I fråga om audiovisuella medietjänster har Åland behörighet. Landskapet Åland har till exempel svarat för genomförandet av AVMS-direktivet.

När det gäller nödcentralsverksamheten är landskapet Åland behörigt enligt 18 § 6 punkten i självstyrelselagen. Regleringen av televäsendet hör till rikets behörighet i enlighet med 27 § 40 punkten i självstyrelselagen.

Riket har behörighet i fråga om konsumentskyddet. Tillgänglighetsdirektivet tillämpas på produkter och tjänster som tillhandahålls konsumenterna i enlighet med definitionen i konsumentskyddslagen. På rikets nivå har definitionen av konsument knutits till definitionen i 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen.

I fråga om lagstiftningsbehörigheten gällande tillgänglighetsdirektivets tillgänglighetskrav för banktjänster och finansiella tjänster för konsumenterna är 27 § 8 punkten och 29 § 1 mom. 5 punkten i självstyrelselagen för Åland centrala. I 27 § 8 punkten i självstyrelselagen föreskrivs det att bestämmelser om föreningar och stiftelser, bolag och andra privaträttsliga sammanslutningar samt bokföring hör till rikets lagstiftningsbehörighet. I 29 § i samma lag föreskrivs det också om ärenden som hör till rikets lagstiftningsbehörighet men för vilka behörigheten med lagtingets samtycke helt eller till vissa delar kan överföras på landskapet genom lag. I 29 § 1 mom. 5 punkten föreskrivs det om bank- och kreditväsendet. På grundval av detta anses de lagförslag om tillgänglighetskrav för banktjänster och finansiella tjänster för konsumenterna som ingår i propositionen höra till rikets lagstiftningsbehörighet.

I fråga om byggd miljö har landskapet Åland behörighet enligt 18 § 1 mom. 7 punkten i självstyrelselagen. Dessutom möjliggör tillgänglighetsdirektivet nationellt spelrum när det gäller bilaga III som handlar om bebyggd miljö. Landskapsregeringen bedömer att landskapet Åland inte i det här läget kommer att beakta bilaga III som avses i artikel 4.4 i direktivet.

Enligt en preliminär bedömning är de bestämmelser som gäller genomförandet av tillgänglighetsdirektivet fördelade så att en del av dem hör till rikets och en del till landskapets lagstiftningsbehörighet i enlighet med självstyrelselagen för Åland. Ålands landskapsregering har i vilket fall som helst i sitt utlåtande konstaterat att genomförandet av direktivet också kräver ändringar i landskapets lagstiftning.

I propositionen ska det således inte föreskrivas om tillämpligheten i landskapet Åland av lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter, lagen om digitala tjänster, lagen om transportservice, lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation, lagen om nödcentralsverksamhet och marknadskontrolllagen samt rättigheterna och skyldigheterna i de här lagarna. Huruvida rikets eller landskapets lagstiftning ska tillämpas i landskapet i en viss fråga avgörs i sista hand på det sätt som avses i 19 § i självstyrelselagen för Åland.

I propositionen ingår inte sådana lagförslag som gör det nödvändigt att behandla den i grundlagsordning. På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Eftersom tillgänglighetsdirektivet innehåller bestämmelser som föreslås bli genomförda genom lag föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om tillgänglighetskrav för vissa produkter

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att främja tillgängligheten för de produkter som omfattas av lagens tillämpningsområde och förbättra möjligheten till jämlik användning av produkterna i synnerhet när det gäller personer med funktionsnedsättning.

Genom denna lag genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882 om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster, nedan *tillgänglighetsdirektivet*.

2 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på

1) sådana datormaskinvarusystem med generella användningsområden som är avsedda för konsumenter enligt 4 § i konsumentskyddslagen (38/1978) och operativsystem till dessa maskinvarusystem,

2) betalningsterminaler som fungerar enligt självbetjäningsprincipen,

3) sådana bankomater, biljettförsäljningsautomater och incheckningsautomater som fungerar enligt självbetjäningsprincipen och är avsedda för tillhandahållande av tjänster som avses i 3 a kap. i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019), nedan *lagen om digitala tjänster*,

4) interaktiva självbetjäningsterminaler som tillhandahåller information och är avsedda för tillhandahållande av tjänster som avses i 3 a kap. i lagen om digitala tjänster eller tjänster för buss- och spårtrafik inom stads- förortstrafik- och regional trafik, med undantag för terminaler som har monterats som integrerade delar av fordon, luftfartyg, fartyg eller rullande materiel,

5) sådan terminalutrustning för konsumentbruk med interaktiv datorkapacitet som används för elektroniska kommunikationstjänster,

6) sådan terminalutrustning för konsumentbruk med interaktiv datorkapacitet som används för åtkomst till audiovisuella medietjänster,

7) läsplattor,

8) produkter som används för tillhandahållande av tjänster enligt 3 § 1 mom. 4 punkten och 3 a kap. i lagen om digitala tjänster.

3 §

Förhållande till annan lagstiftning

Bestämmelser om ramarna för marknadskontrollen, samarbetet med de ekonomiska aktörerna och kontrollen av produkter som förs in på unionsmarknaden finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011, nedan *marknadskontrollförordningen*. Marknadskontrollförordningen tillämpas på den marknadskontroll som avser tillgänglighetskrav till den del det i dess artikel 2.3 föreskrivs om tillämpningen av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/95/EG om allmän produkt-säkerhet, i dess artikel 10.2, 10.5 och 10.6 föreskrivs om att utse en marknadskontrollmyndighet, i dess artikel 11.5 föreskrivs om att godkänna provningsrapporter, i dess artikel 11.6 föreskrivs om att godkänna resultat av andra medlemsstaters kontroll, i dess artikel 14.1 och 14.2 föreskrivs om myndigheternas befogenheter och effektiv kontroll, i dess artikel 17 föreskrivs om användning av information och skyddet av yrkes- och affärshemligheter, i dess artikel 18 föreskrivs om processuella rättigheter för ekonomiska aktörer, i dess artikel 22 föreskrivs om ömsesidig assistans och i dess artikel 34.1, 34.3 och 34.4 föreskrivs om ett informations- och kommunikationssystem för unionen.

Bestämmelser om marknadskontroll, kontroll vid unionens yttre gränser enligt artiklarna i 25–28 i marknadskontrollförordningen, kontrollmyndigheterna och sökande av ändring i kontrollmyndigheternas beslut finns i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (1137/2016), nedan *marknadskontrolllagen*.

4 §

Definitioner

I denna lag avses med

- 1) *ekonomisk aktör* produktens tillverkare, importör och distributör samt den bemyndigade företrädaren,
- 2) *mikroföretag* ett företag som har
 - a) färre än tio anställda och
 - b) en årsomsättning som inte överstiger 2 miljoner euro eller en årlig balansomslutning som inte överstiger 2 miljoner euro,
- 3) *harmoniserad standard* en europeisk standard som antagits på begäran av Europeiska kommissionen för tillämpningen av unionens harmoniseringslagstiftning.

5 §

Styrning av tillsynen

Den allmänna styrningen av tillsynen över denna lag utövas av kommunikationsministeriet.

6 §

Tillgänglighetskrav för produkter och uppfyllande av dem

En ekonomisk aktör får släppa ut produkter på marknaden endast om produkten uppfyller de tillgänglighetskrav som anges i denna paragraf eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av den och det för produkten upprättats en EU-försäkran om överensstämmelse och produkten är försedd med CE-märkning.

Produkter ska utformas och tillverkas på ett sätt som i största möjliga utsträckning möjliggör förutsebar användning bland personer med funktionsnedsättning. Det ska finnas lättillgänglig information om användningen av produkten och om produktens egenskaper när det gäller tillgänglighet. Produktens användargränssnitt ska för personer med funktionsnedsättning vara lätt att få tillgång till, hantera, begripa och kontrollera. Stödtjänsterna ska via tillgängliga kommunikationssätt ge information om produktens tillgänglighet och kompatibilitet med tekniska hjälpmedel. Förpackningar för andra produkter än självbetjäningsterminaler ska vara utformade så att de är tillgängliga, och anvisningarna om produktens förpackning, användning, installation, underhåll och bortskaffande ska vara lättillgängliga. En produkt behöver inte uppfylla de tillgänglighetskrav som avses i denna paragraf, om det erbjuds minst ett alternativt och lika tillgängligt driftsläge för hantering av produkten med iakttagande av kriterierna för funktionsprestanda. Närmare bestämmelser om tillgänglighetskraven och om tillämpningen av kraven på produkter utfärdas genom förordning av statsrådet.

Produkter som uppfyller sådana harmoniserade standarder, eller delar av dem, vilka antagits enligt artikel 15 i tillgänglighetsdirektivet och till vilka hänvisningar har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning, eller som överensstämmer med de tekniska specifikationer, eller delar av dem, som fastställts i genomförandeakter som antagits av Europeiska kommissionen, ska anses uppfylla de i denna paragraf angivna tillgänglighetskrav som de aktuella standarderna, tekniska specifikationerna och delarna av dem täcker.

Ekonomiska aktörer som genomför offentlig upphandling ska beakta tillgänglighetskraven för produkter som omfattas av tillämpningsområdet för denna lag enligt vad som föreskrivs i 71 § 1 mom. i lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016) och i 75 § 1 mom. i lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (1398/2016).

7 §

Grundläggande ändring av produkter och oproportionerligt stor börda

En ekonomisk aktör kan avvika från tillgänglighetskraven, om aktören genom en bedömning kan visa att uppfyllandet av kraven

1) medför en sådan förändring av aktörens produkt som innebär en grundläggande ändring av produktens grundläggande karaktär, eller

2) orsakar aktören en oproportionerligt stor börda.

Bedömningen av huruvida uppfyllandet av tillgänglighetskraven orsakar en oproportionerligt stor börda görs enligt de kriterier som anges i bilaga VI till tillgänglighetsdirektivet. I bedömningen ska hänsyn tas särskilt till de behov att använda produkten som personer med funktionsnedsättning har.

Avvikelse från tillgänglighetskraven får dock inte göras med stöd av 1 mom. 2 punkten, om den ekonomiska aktören från offentliga eller privata källor får medel som inte hör till de egna resurserna och som tillhandahålls för att förbättra tillgängligheten.

8 §

Anmälningsskyldighet och dokumentering vid undantag

En ekonomisk aktör som med stöd av 7 § avviker från tillgänglighetskraven ska lämna marknadskontrollmyndigheten uppgifter om avvikelserna. Då ska den ekonomiska aktören

1) dokumentera bedömningen,

2) på begäran sända bedömningen till marknadskontrollmyndigheten,

3) bevara dokumentationen i fem år från det att aktören senast tillhandahållit produkten på marknaden.

Det som föreskrivs i 1 mom. tillämpas inte på mikroföretag. Ett mikroföretag ska dock på begäran lämna marknadskontrollmyndigheten de uppgifter som motsvarar en bedömning, om företaget åberopar en avvikelse enligt 7 § 1 mom.

9 §

EU-försäkran om överensstämmelse

I en EU-försäkran om överensstämmelse ska det uppges att tillgänglighetskraven är uppfyllda och de tillgänglighetskrav specificeras från vilka den ekonomiska aktören avviker med stöd av 7 § 1 mom.

U-försäkran om överensstämmelse ska anmälas enligt mallen i bilaga III till Europaparlamentets och rådets beslut nr 768/2008/EG om en gemensam ram för saluföring av produkter och upphävande av rådets beslut 93/465/EEG. Om en EU-försäkran om överensstämmelse krävs enligt fler än en rättsakt, upprättas en enda försäkran. I försäkran ska alla de rättsakter anges enligt vilka försäkran krävs.

En EU-försäkran om överensstämmelse ska innehålla en allmän beskrivning av produkten, en beskrivning av hur tillgänglighetskraven uppfylls samt en förteckning över tillämpliga harmoniserade standarder, och den ska uppdateras fortlöpande.

En EU-försäkran om överensstämmelse ska upprättas på finska och svenska.

10 §

CE-märkning

Bestämmelser om de minimikrav som ställs på CE-märkning av produkter finns i artikel 30 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 765/2008 om krav för ackreditering och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93.

CE-märkningen ska anbringas synligt, läsbart och outplånligt på produkten eller på dess märkskylt. Om detta inte är möjligt eller lämpligt på grund av produktens art, ska märkningen anbringas på förpackningen och i de medföljande dokumenten.

CE-märkningen ska anbringas innan produkten släpps ut på marknaden.

11 §

Tillverkarens skyldigheter

När en tillverkare släpper ut sina produkter på marknaden ska den se till att produkterna har utformats och tillverkats så att de uppfyller tillgänglighetskraven.

Tillverkaren ska upprätta en i 9 § avsedd EU-försäkran om överensstämmelse och förse produkten med CE-märkning enligt 10 §.

Tillverkaren ska bevara den tekniska dokumentationen och EU-försäkran om överensstämmelse i fem år efter det att produkten har släppts ut på marknaden.

Tillverkaren ska

1) förse produkten med typnummer, partinummer, serienummer eller någon annan identifieringsmärkning,

2) på produkten på ett språk som lätt kan förstås ange sitt namn, sitt registrerade firmanamn eller registrerade varumärke och sin kontaktadress,

3) säkerställa att produkten åtföljs av tydliga och lättbegripliga bruksanvisningar och säkerhetsföreskrifter som är upprättade på finska och svenska.

12 §

Utseende av bemyndigad företrädare

En tillverkare kan utse en bemyndigad företrädare som

1) håller EU-försäkran om överensstämmelse och den tekniska dokumentationen tillgänglig för marknadskontrollmyndigheten i fem år,

2) på motiverad begäran av marknadskontrollmyndigheten lämnar myndigheten all information och dokumentation som behövs för att visa att produkten uppfyller kraven,

3) på marknadskontrollmyndighetens begäran samarbetar med myndigheten om alla åtgärder som vidtas för att undanröja bristande överensstämmelse med tillgänglighetskraven för produkten.

Tillverkarens skyldighet att utforma och tillverka sina produkter så att de uppfyller tillgänglighetskraven kan inte delegeras till den bemyndigade företrädaren.

13 §

Importörens skyldigheter

Innan en importör släpper ut en produkt på marknaden ska den säkerställa att tillverkaren har iakttagit kraven i 11 § 2 och 4 mom. Importören ska säkerställa att lagrings- eller transportförhållandena inte äventyrar iakttagandet av tillgänglighetskraven.

Importören ska på produkten på ett språk som lätt kan förstås ange sitt namn, sitt registrerade firmanamn eller registrerade varumärke och sin kontaktadress.

Om en importör anser att en produkt inte uppfyller tillgänglighetskraven, får importören inte släppa ut produkten på marknaden förrän produkten överensstämmer med kraven. Om produkten inte uppfyller tillgänglighetskraven ska importören underrätta tillverkaren och marknadskontrollmyndigheten om detta.

Importören ska i fem år från det att produkten släpptes ut på marknaden hålla en kopia av EU-försäkran om överensstämmelse tillgänglig för marknadskontrollmyndigheten och se till att myndigheten på begäran får den tekniska dokumentationen.

Det som i 11 § föreskrivs om tillverkarens skyldigheter tillämpas på en importör som släpper ut en produkt på marknaden i eget namn eller under eget varumärke eller ändrar en produkt som redan släppts ut på marknaden på ett sätt som kan påverka hur tillgänglighetskraven uppfylls.

14 §

Distributörens skyldigheter

En distributör ska kontrollera att produkten har en i 9 § avsedd EU-försäkran om överensstämmelse och CE-märkning enligt 10 §. Dessutom ska distributören kontrollera att produkten är försedd med de uppgifter som avses i 11 § 4 mom. och 13 § 2 mom.

Distributören ska säkerställa att lagrings- eller transportförhållandena inte äventyrar iakttagandet av tillgänglighetskraven.

Det som i 11 § föreskrivs om tillverkarens skyldigheter tillämpas på en distributör som släpper ut en produkt på marknaden i eget namn eller under eget varumärke eller ändrar en produkt som redan släppts ut på marknaden på ett sätt som kan påverka hur tillgänglighetskraven uppfylls.

15 §

Ekonomiska aktörers skyldigheter

Ekonomiska aktörer ska på begäran lämna marknadskontrollmyndigheten identifikationsuppgifter för alla ekonomiska aktörer som har levererat en produkt till dem eller som de har levererat en produkt till under de senaste fem åren.

En tillverkare, distributör eller importör som anser eller har skäl att tro att en produkt som den har släppt ut på marknaden inte uppfyller tillgänglighetskraven, ska omedelbart se till att produkten överensstämmer med kraven eller vid behov dra tillbaka produkten från marknaden. Dessutom ska marknadskontrollmyndigheten informeras om bristerna och de korrigerande åtgärderna. Tillverkaren och importören ska föra ett register över produkter som inte uppfyller tillgänglighetskraven och över de klagomål som rör dem.

Ekonomiska aktörer ska på begäran av marknadskontrollmyndigheten

1) på ett språk som marknadskontrollmyndigheten lätt kan förstå lämna myndigheten all den information och dokumentation som behövs för att visa att en produkt överensstämmer med kraven,

2) samarbeta med marknadskontrollmyndigheten för bedömning av tillgänglighet eller undanröjande av bristande överensstämmelse med tillgänglighetskraven.

16 §

Marknadskontroll avseende tillgänglighetskrav

Den marknadskontrollmyndighet som avses i 4 § 6 mom. i marknadskontrollagen ska

1) övervaka att tillgänglighetskraven iakttas,

2) övervaka att en ekonomisk aktör som avviker från tillgänglighetskraven har utfört en bedömning enligt 7 §,

3) offentliggöra en förteckning över de produkter som inte uppfyller tillgänglighetskraven.

Marknadskontrollmyndigheten ska bedöma en produkts överensstämmelse med kraven, om myndigheten har skäl att tro att produkten inte uppfyller tillgänglighetskraven.

Om marknadskontrollmyndigheten upptäcker brister i uppfyllelsen av tillgänglighetskraven eller i en bedömning enligt 7 §, ska den uppmana den ekonomiska aktören att avhjälpa bristerna.

Bestämmelser om marknadskontrollmyndighetens skyldighet att informera Europeiska kommissionen och andra medlemsstater finns i 27 § 1 mom. i marknadskontrollagen. Om inte någon medlemsstat eller kommissionen inom tre månader från det att informationen togs emot har gjort invändningar mot en anmäld provisorisk åtgärd kan marknadskontrollmyndigheten fatta ett slutligt beslut om att dra tillbaka produkten från marknaden och oandra begränsande åtgärder.

17 §

Formell bristande överensstämmelse

Om inte något annat följer av 7 § ska marknadskontrollmyndigheten ålägga en ekonomisk aktör att avhjälpa den bristande överensstämelsen, om myndigheten upptäcker att

- 1) CE-märkningen har anbringats i strid med 10 §,
- 2) CE-märkningen har inte anbringats,
- 3) det har inte upprättats någon EU-försäkran om överensstämmelse,
- 4) EU-försäkran om överensstämmelse har inte upprättats på ett korrekt sätt,
- 5) den tekniska dokumentationen inte är tillgänglig eller inte är komplett.
- 6) någon skyldighet enligt 11 eller 13 § är inte iakttagits.

Om den bristande överensstämelsen kvarstår, ska marknadskontrollmyndigheten vidta åtgärder för att begränsa eller förbjuda tillhandahållandet av produkten på marknaden eller för att säkerställa att den dras tillbaka från marknaden.

18 §

Påföljder

Bestämmelser om åtgärder enligt marknadskontrolllagen finns i 3 kap. i den lagen.
Bestämmelser om CE-märkningsförseelse finns i lagen om CE-märkningsförseelse (187/2010).

19 §

Ändringssökande

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Vid sökande av ändring i beslut som gäller föreläggande och utdömande av vite samt föreläggande och verkställighet av hot om tvångsutförande tillämpas dock viteslagen (1113/1990).

20 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 . Den tillämpas dock först från och med den 28 juni 2025. Produkter som tjänsteleverantörer använder vid tillhandahållandet av tjänster ska bringas i överensstämmelse med lagen senast den 28 juni 2030.

Självbetjäningsterminaler som har tagits i bruk före den 28 juni 2025 ska med avvikelse från 2 mom. bringas i överensstämmelse med kraven inom 20 år från det att terminalerna togs i bruk.

2.

Lag

om ändring av 1 och 4 § i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (1137/2016) 1 § 1 mom. och 4 § 4 mom., sådant det lyder i lag 915/2021, som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på marknadskontrollen av de produkter som omfattas av tillämpningsområdet för hiss säkerhetslagen (1134/2016), lagen om mätinstrument (707/2011), lagen om pyrotekniska artiklars överensstämmelse med kraven (180/2015), lagen om överensstämmelse med kraven för utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för användning i explosionsfarliga omgivningar (1139/2016), lagen om tryckbärande anordningar (1144/2016), elsäkerhetslagen (1135/2016), lagen om explosiva varors överensstämmelse med kraven (1140/2016), lagen om personlig skyddsutrustning som är avsedd att användas av konsumenter (218/2018), gasanordningslagen (502/2018), strålsäkerhetslagen (859/2018), luftfartslagen (864/2014), lagen om överensstämmelse med kraven för aerosoler (794/2020), fordonslagen (82/2021), avfallslagen (646/2011), miljöskyddslagen (527/2014), lagen om EU-miljömärke (832/2014) och lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter (/20), om inte något annat föreskrivs i de lagarna.

4 §

Tillsynsmyndigheter

Transport- och kommunikationsverket är marknadskontrollmyndighet enligt denna lag när det gäller produkter som avses i luftfartslagen, fordonslagen, 24 a § 3 mom. i miljöskyddslagen och i lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av lagen om tillhandahållande av digitala tjänster

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019) den svenska språkdräkten i 1 § 2 mom. samt 2 § 9 punkten och den svenska språkdräkten i 3 § 1 mom. 5 punkten, samt 3 § 1 mom. 6 punkten, 3 § 3 mom. 3 punkten och den svenska språkdräkten i 9 § 2 mom., samt

11 § 1 mom., 12 § 1 mom., 12 § 2 mom. 1 punkten, den svenska språkdräkten i 12 § 2 mom. 3 punkten samt 12 § 2 mom. 5 punkten och 12 § 3 mom. 1 punkten och *fogas* till 2 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 654/2021, nya 10–15 punkter, till 3 § 1 mom. en ny 7 punkt, till lagen ett nytt 3 a kap. och till 12 § 2 mom. en ny 6 punkt som följer:

1 §

Lagens syfte

Genom denna lag genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2102 om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer, nedan *webbtillgänglighetsdirektivet*.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

9) *tidsberoende media* ljud, videobilder och en kombination av dem, som kan inbegripa interaktion,

10) *konsument* en konsument enligt 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen (38/1978),

11) *e-handelstjänst* en digital tjänst där man kan ingå distansförsäljningsavtal enligt 6 kap. 7 § i konsumentskyddslagen,

12) *e-bok* en fil eller samling filer i textform eller grafisk form som tillhandahålls konsumenten och är försedd med en permanent identifikator som knyter den till en publikation,

13) *persontrafiktjänst* digital tjänst som tillhandahålls konsumenterna som en del av de trafik-tjänster som avses i EU:s förordningar om passagerarrättigheter enligt 2 § 1 mom. 12 punkten i lagen om transportservice (320/2017),

14) *tjänst som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster* en tjänst enligt 3 § 2 c punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014),

15) *kommunikationstjänst* en tjänst enligt 3 § 37 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.

3 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas

5) på digitala tjänster som tillhandahålls av offentliga företag som avses i 5 § 4 mom. i lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (1398/2016) eller av enheter enligt 5 § 5 mom. i den lagen som är verksamma med stöd av särskilda rättigheter eller ensamrätter som har beviljats av en myndighet, till den de syftar till att tillhandahålla allmänheten tjänster inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster,

6) på digitala tjänster som tillhandahålls av kreditinstitut som avses i 1 kap. 7 § i kreditinstitutslagen (610/2014), av betalningsinstitut som avses i 5 § 2 punkten i lagen om betalningsinstitut (297/2010), av värdepappersföretag som avses i 1 kap. 13 § 1 mom. 1 punkten i lagen om investeringstjänster (747/2012), av försäkringsbolag som avses i 1 kap. 1 § 1 mom. i försäkringsbolagslagen (521/2008) och av försäkringsföreningar som avses i 1 kap. 1 § 1 mom. i lagen om försäkringsföreningar (1250/1987), till den del de syftar till att tillhandahålla tjänster för allmänheten,

7) på vissa digitala tjänster på det sätt som föreskrivs i 3 a kap.

Denna lag tillämpas inte

3) på digitala tjänster som tillhandahålls av dem som bedriver offentlig rundradioverksamhet, till den del det är fråga om andra tjänster än tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster,

9 §

Tillgänglighetsutlåtande

Tillgänglighetsutlåtandet ska hållas uppdaterat i den form som med stöd av artikel 7.2 i webbtillgänglighetsdirektivet särskilt anges i Europeiska kommissionens genomförandeakter. Tillsynsmyndigheten ska hålla en sådan mall för tillgänglighetsutlåtanden som avses i genomförandeakterna allmänt tillgänglig på sin webbplats på adressen www.saavutettavuusvaatimukset.fi.

3 a kap.

Vissa digitala tjänsters tillgänglighet

10 a §

Kapitlets tillämpningsområde

Detta kapitel tillämpas endast på

1) tjänster som avser persontrafiktjänster, e-böcker och webbutiker,
2) konsumentkrediter som omfattas av tillämpningsområdet för 7 eller 7 a kap. i konsumentskyddslagen, investeringstjänster enligt 1 kap. 15 § 1, 2, 4 och 5 punkten i lagen om investeringstjänster och sidotjänster enligt 2 kap. 3 § 1 mom. 1, 3, 4 och 7 punkten i den lagen, betaltjänster enligt 1 § i betaltjänstlagen (290/2010), betalkonton med grundläggande funktioner, och tjänster knutna till dem, enligt 15 kap. 6 a § 1 mom. i kreditinstitutslagen samt elektroniska pengar enligt 5 § 6 a punkten i lagen om betalningsinstitut, till de delar tjänsterna tillhandahålls konsumenterna i digital form, och

3) tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster samt kommunikationstjänster, till de delar det är fråga om digitala tjänster som tillhandahålls konsumenterna.

10 b §

Begränsningar i kapitlets tillämpningsområde

Detta kapitel tillämpas inte på digitala tjänster som tillhandahålls av mikroföretag enligt 4 § 2 punkten i lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter (/).

10 c §

Tillgänglighetskrav för vissa digitala tjänster

Utöver vad som föreskrivs i 7 § ska tjänsteleverantören säkerställa att de digitala tjänster som denne tillhandahåller uppfyller de kompletterande krav som anges i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882 om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster, nedan *tillgänglighetsdirektivet*. Kompletterande krav som uppfyller sådana enligt artikel 15 i tillgänglighetsdirektivet antagna harmoniserade standarder, eller delar av dem, till vilka hänvisningar har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning, eller som överensstämmer med de tekniska specifikationer, eller delar av dem, som fastställts i genomförandeakter som antagits av Europeiska kommissionen, ska anses uppfylla de i denna paragraf angivna tillgänglighetskrav som de aktuella standarderna, tekniska specifikationerna och delarna av dem täcker.

Tjänsteleverantören ska ge information om den digitala tjänstens funktion samt tillhandahålla stödtjänster som stöder tillgängligheten. Dessutom ska de tjänster som avses i 10 a § 2 punkten uppfylla nivå B2 i Europarådets gemensamma europeiska referensram för språk, och digitala tjänster som tillhandahålls i form av e-böcker ska vara tillgängliga på ett sådant sätt att de kan behandlas, läsas och användas och det går att navigera i dem. När det gäller kommunikations-tjänster och tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster tillämpas 194 c och 194 d § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation i fråga om de kompletterande kraven.

Närmare bestämmelser om de kompletterande kraven och om tillämpningen av dem utfärdas genom förordning av statsrådet.

10 d §

Undantag från tillgänglighetskrav

Utöver vad som föreskrivs i 8 § kan en tjänsteleverantör avvika från tillgänglighetskraven, om leverantören genom en tillgänglighetsbedömning kan visa att iakttagandet av tillgänglighetskraven medför en sådan förändring i den digitala tjänsten som innebär en grundläggande ändring av dess grundläggande karaktär.

Utöver vad som föreskrivs i 8 § ska tjänsteleverantören vid bedömningen av tillgängligheten iaktta vad som i bilaga VI till tillgänglighetsdirektivet föreskrivs om kriterierna för bedömning av en oproportionerligt stor börda.

Avvikelse från tillgänglighetskraven får dock inte göras med stöd av vad som föreskrivs i 8 §, om tjänsteleverantören från offentliga eller privata källor får medel som inte hör till de egna resurserna och som tillhandahålls för att förbättra tillgängligheten.

10 e §

Förfaranden för avvikelse från tillgänglighetskrav

En tjänsteleverantör avviker från tillgänglighetskraven med stöd av 10 d § ska lämna tillsynsmyndigheten information om avvikelserna.

Tjänsteleverantören ska då

- 1) dokumentera bedömningen,

- 2) på begäran lämna bedömningen till tillsynsmyndigheten,
- 3) bevara den dokumenterade bedömningen i fem år från det att leverantören senast tillhandahållit den digitala tjänsten.

Bedömningen av huruvida tillgänglighetskraven leder till en oproportionerligt stor börda ska upprepas

- 1) när innehållet i den digitala tjänsten ändras,
- 2) på begäran av tillsynsmyndigheten, eller
- 3) minst vart femte år.

10 f §

Information om hur en digital tjänst uppfyller tillgänglighetskraven

Tjänsteleverantören ska utöver vad som föreskrivs i 9 § genom tillgänglighetsutlåtandet offentliggöra en allmän beskrivning av den digitala tjänsten och en redogörelse för hur den digitala tjänsten uppfyller de kompletterande kraven enligt tillgänglighetsdirektivet.

10 g §

Skyldighet att informera om brister i digitala tjänsterstillgänglighet

Om en digital tjänst inte uppfyller tillgänglighetskraven ska tjänsteleverantören informera den tillsynsmyndigheten om bristerna och om korrigerande åtgärder.

11 §

Tillgänglighetsklagan och begäran om utredning av tillgängligheten

Var och en har rätt att hos tillsynsmyndigheten anföra tillgänglighetsklagan om en tjänsteleverantör som inte har iakttagit de krav eller fullgjort de skyldigheter som anges i 3 eller 3 a kap. På behandlingen av tillgänglighetsklagan tillämpas bestämmelserna om förvaltningsklagan i 8 a kap. i förvaltningslagen (434/2003).

12 §

Tillsynsmyndighet och dess uppgifter och behörighet

Tillsynsmyndighet enligt denna lag är Regionförvaltningsverket i Södra Finland, som utövar tillsyn över fullgörandet av de skyldigheter och iakttagandet av de krav som anges i 3 och 3 a kap.

Tillsynsmyndigheten ska

- 1) ge allmänna anvisningar och allmän rådgivning om iakttagandet av de krav, fullgörandet av de skyldigheter och tillgodoseendet av de rättigheter som anges i 3 och 3 a kap.,

- 3) övervaka och kontrollera att tillgänglighetskraven iakttas på det sätt som med stöd av artikel 8.2 i webbtillgänglighetsdirektivet anges i Europeiska kommissionens genomförandeakter,

5) lämna Europeiska kommissionen rapporter om resultatet av övervakningen i enlighet med artikel 8.4 i webbtillgänglighetsdirektivet,

6) övervaka och kontrollera att de krav som anges i 3 a kap. har iakttagits.

Tillsynsmyndigheten kan

1) när den utför uppgifter enligt 2 mom. 3 och 6 punkten ålägga tjänsteleverantören att inom skälig tid se till att de digitala tjänsterna uppfyller kraven i 3 och 3 a kap.,

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelserna i 3 a kap. ska tillämpas från och med den 28 juni 2025. Avtal om tjänster som hör till tillämpningsområdet för 3 a kap. och ingåtts före den 28 juni 2025 kan förbli i kraft oförändrade tills deras giltighetstid upphör, men dock inte för längre tid än fem år från den dagen. Bestämmelserna i 3 a kap. ska inte tillämpas på sådant innehåll på webbplatser och i mobila applikationer som har arkiverats före den 28 juni 2025.

Bestämmelserna i 3 a ska inte tillämpas på förinspelade tidsberoende media som har publicerats före den 28 juni 2025.

Bestämmelserna i 3 a kap. ska inte tillämpas på sådana filer skapade med kontorsprogram som finns på webbplatser eller i mobila applikationer och har publicerats före den 28 juni 2025.

4.

Lag

om ändring av lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) 304 § 1 mom. 18 punkten, 308 § 1 mom. och 313 § 1 mom., sådana de lyder, 304 § 1 mom. 18 punkten i lag 1003/2021, 308 § 1 mom. i lag 1207/2020 och 313 § 1 mom. i lag 1003/2018, och *fogas* till 3 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 456/2016, 52/2019, 1207/2020 och 485/2021, en ny 2 c punkt, till lagen ett nytt 22 a kap. och till 304 § 1 mom., sådant det lyder i lagarna 1003/2018, 350/2019, 1207/2020 och 1003/2021, en ny 19 punkt som följer:

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

2 c) *tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster* tjänster som överförs via elektroniska kommunikationsnät och används för att identifiera, välja och ta del av audiovisuella innehållstjänster och tjänsternas tillgänglighetskomponenter och för att ta emot information om sådana tjänster och egenskaper.

22 a kap.

202

Krav på tjänsternas tillgänglighet

194 a §

Kapitlets tillämpningsområde

Detta kapitel tillämpas på tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster och på kommunikationstjänster, när dessa tjänster tillhandahålls konsumenterna. Detta kapitel tillämpas dock inte på mikroföretag som tillhandahåller tjänster och inte heller på överföringstjänster som används för maskin till maskin-tjänster.

194 b §

Allmänna tillgänglighetskrav

Tjänsteleverantörer som tillhandahåller konsumenterna kommunikationstjänster och tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster ska säkerställa att de tjänster som de tillhandahåller utformas och tillhandahålls med iakttagande av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882 om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster, nedan *tillgänglighetsdirektivet*. Tjänsteleverantörerna ska se till att det finns förfaranden för att säkerställa att de tillämpliga tillgänglighetskraven uppfylls under hela den tid som tjänsten tillhandahålls.

Tjänsteleverantören ska ge information om hur tjänsten fungerar och, om produkter används vid tillhandahållandet av tjänsten, om tjänstens koppling till dessa produkter, om produkternas egenskaper när det gäller tillgänglighet och om hur de fungerar tillsammans med hjälpmedel och hjälparrangemang.

Tjänsteleverantören ska säkerställa att det i dess stödtjänster, via tillgängliga kommunikationssätt, ges information om tjänstens tillgänglighet och kompatibilitet med tekniska hjälpmedel.

Tjänster som uppfyller sådana harmoniserade standarder, eller delar av dem, vilka antagits enligt artikel 15 i tillgänglighetsdirektivet och till vilka hänvisningar har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning, eller som överensstämmer med de tekniska specifikationer, eller delar av dem, som fastställts i genomförandeakter som antagits av Europeiska kommissionen, ska anses uppfylla de i denna paragraf och i 194 c och 194 d § angivna krav som de aktuella standarderna, tekniska specifikationerna och delarna av dem täcker.

De tillgänglighetskrav som anges i 1–4 mom. tillämpas på interpersonella kommunikationstjänster, internetaccess-tjänster och tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster. Till den del tjänsterna utgör digitala tjänster enligt 2 § 3 punkten i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019) tillämpas det som föreskrivs i den lagen.

Närmare bestämmelser om lämnande av information som krävs i samband med tillhandahållandet av tjänster får utfärdas genom förordning av statsrådet.

194 c §

Kompletterande krav för kommunikationstjänster

En kommunikationstjänst ska tillhandahålla

- 1) realtidstext utöver talkommunikation,
- 2) totalkommunikation när det utöver talkommunikation tillhandahålls video.

De kompletterande krav som anges i 1 mom. tillämpas på interpersonella kommunikationstjänster.

Närmare bestämmelser om de kompletterande krav som ska tillämpas i fråga om kommunikationstjänster får utfärdas genom förordning av statsrådet.

194 d §

Kompletterande krav för tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster

Tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster ska

- 1) tillhandahålla elektroniska programguider som är uppfattningsbara, hanterbara, begripliga och robusta och tillhandahåller information om tillgänglighetskomponenterna,
- 2) säkerställa att tillgänglighetskomponenterna hos de audiovisuella innehållstjänsterna överförs fullt ut med adekvat kvalitet för en korrekt visning som är synkroniserad med ljud och video, så att användaren kan kontrollera visningen och användningen av dem.

Närmare bestämmelser om de kompletterande krav som ska tillämpas i fråga om tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster får utfärdas genom förordning av statsrådet.

194 e §

Skuldigheter i fall av bristande överensstämmelse med kraven

Om en kommunikationstjänst eller en tjänst som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster inte uppfyller tillgänglighetskraven, ska tjänsteleverantören informera Transport- och kommunikationsverket om bristerna i tjänstens tillgänglighet och om korrigerande åtgärder.

En tjänsteleverantör som tillhandahåller kommunikationstjänster eller tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster ska på begäran av Transport- och kommunikationsverket lämna verket de uppgifter som behövs för att visa att tjänsten uppfyller tillgänglighetskraven. Tjänsteleverantören ska samarbeta med Transport- och kommunikationsverket kring alla åtgärder som vidtas för att få tjänsten att uppfylla kraven.

194 f §

Avvikelse från tillgänglighetskraven

En tjänsteleverantör som tillhandahåller kommunikationstjänster eller tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster får avvika från tillgänglighetskraven endast om leverantören utifrån en bedömning kan visa att uppfyllande av de tillgänglighetskrav som avses i 194 b–194 d § medför

- 1) en sådan förändring i tjänsten som innebär en grundläggande ändring av dess grundläggande karaktär, eller
- 2) en oproportionerligt stor börda för företaget.

En tjänsteleverantör får dock inte med stöd av 1 mom. 2 punkten avvika från tillgänglighetskraven, om denne från offentliga eller privata källor får medel som inte hör till de egna resurserna och som tillhandahålls för att förbättra tillgängligheten. En tjänsteleverantör som med stöd av 1 mom. avviker från tillgänglighetskraven ska lämna uppgifter om avvikelsen till den myndighet som svarar för kontrollen av att tjänsterna överensstämmer med kraven.

Bedömningen av huruvida uppfyllandet av tillgänglighetskraven orsakar en oproportionerligt stor börda görs enligt de kriterier som anges i bilaga VI till tillgänglighetsdirektivet.

Tjänsteleverantören ska dokumentera den bedömning som avses i 1 mom. och bevara den dokumenterade bedömningen i fem år från det att leverantören senast tillhandahållit tjänsten.

Tjänsteleverantören ska på begäran av den myndighet som svarar för kontrollen av tjänsternas överensstämmelse med kraven lämna en kopia av den dokumenterade bedömning där det utreds på vilket sätt tjänsten uppfyller tillgänglighetskraven.

Om tillsynsmyndigheten upptäcker brister i en bedömning som utförts enligt denna paragraf, ska den uppmana tjänsteleverantören att avhjälpa bristerna. Tillsynsmyndigheten ska sätta ut en tidsfrist inom vilken bristerna ska avhjälpas.

Tillsynsmyndigheten kan ålägga tjänsteleverantören att inom en viss tid göra en ny bedömning. Dessutom ska en ny bedömning utföras när tjänsten ändras och åtminstone vart femte år.

194 g §

Lämnande av information om uppfyllande av tillgänglighetskraven

Tjänsteleverantörer som tillhandahåller kommunikationstjänster eller tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster ska i enlighet med bilaga V till tillgänglighetsdirektivet offentliggöra information för bedömning av hur tjänsterna uppfyller de tillgänglighetskrav som avses i 194 b–194 d §.

Om tjänsteleverantören avviker från tillgänglighetskraven med stöd av 194 e § ska leverantören ge information om vilka tillgänglighetskrav som tjänsten inte uppfyller. Tjänsteleverantören ska bevara den information som avses i 1 mom. så länge tjänsten i fråga tillhandahålls.

194 h §

Krav på funktionsprestanda

En tjänst behöver inte uppfylla tillgänglighetskraven i 194 b – 194 d § om det för tjänsten tillhandahålls minst ett alternativt driftläge som uppfyller kraven på funktionsprestanda och om tjänsten då är minst lika tillgänglig som en tjänst som uppfyller kraven i paragraferna i fråga.

Närmare bestämmelser om de krav som gäller funktionsprestanda utfärdas genom förordning av statsrådet.

304 §

Transport- och kommunikationsverkets särskilda uppgifter

Utöver vad som föreskrivs annanstans i denna lag ska Transport- och kommunikationsverket

18) sörja för det nationella samordningscentrumets uppgifter enligt artikel 6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/887 om inrättande av Europeiska kompetenscentrumet för cybersäkerhet inom näringsliv, teknik och forskning och av nätverket av nationella samordningscentrum,

19) övervaka och kontrollera att de tjänster som avses i 22 a kap. uppfyller kraven enligt det kapitlet samt följa den behandling av klagomål och rapporter som lämnats med stöd av det kapitlet.

308 §

Myndighetssamarbete

Kommunikationsministeriet, Transport- och kommunikationsverket, dataombudsmannen, konkurrensmyndigheterna, konsumentmyndigheterna, marknadskontroll- och produktsäkerhetsmyndigheterna, Nationella audiovisuella institutet samt Regionförvaltningsverket i Södra Finland ska vid skötseln av uppgifter enligt denna lag samarbeta med varandra på ett ändamålsenligt sätt.

313 §

Behandling av tillsynsärenden vid Transport- och kommunikationsverket

Transport- och kommunikationsverket kan ta upp ett ärende till prövning på eget initiativ, på begäran en part eller, i ett ärende enligt 22 a kap., också på begäran av en annan aktör som har ett legitimt intresse i saken.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelserna i 22 a kap. i denna lag tillämpas dock först från och med den 28 juni 2025. Produkter som tjänsteleverantörer använder vid tillhandahållandet av tjänster ska bringas i överensstämmelse med lagen senast den 28 juni 2030.

Avtal om tjänster som hör till tillämpningsområdet för 22 a kap. och ingåtts före den 28 juni 2025 kan förbli i kraft oförändrade tills deras giltighetstid upphör, men dock inte för längre tid än fem år från den dagen.

5.

Lag

om ändring av lagen om nödcentralverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om nödcentralverksamhet (692/2010) 13 b och 25 a §, sådana de lyder i lag 174/2015, och
fogas till lagen nya 10 a och 10 b § som följer:

3 kap.

Verksamhet

10 a §

Hur Nödcentralverket ska svara på det allmänna nödnumret samt numrets tillgänglighet

Nödcentralverket ska svara på sådana nödmeddelanden till det allmänna nödnumret 112 som består av realtidstal eller realtidstext. Nödcentralverket kan också svara på nödmeddelanden som sänts på något annat sätt som möjliggör kontakt interaktion mellan den som sänder meddelandet och Nödcentralverket.

Nödcentralverket ska på det allmänna nödnumret 112 svara med användning av samma kommunikationssätt som nödnumret kontaktats med. Om Nödcentralverket möjliggör att ett nödmeddelande sänds med videobild, ska Nödcentralverket svara på meddelandet med talkommunikation, text och video som synkroniseras i en totalkonversation.

Närmare bestämmelser om svaren på det allmänna nödnumret 112 får utfärdas genom förordning av statsrådet.

10 b §

Tillsynen över det allmänna nödnumrets tillgänglighet

Tillsynen över efterlevnaden av de tillgänglighetskrav som anges i 10 a § utövas av inrikesministeriet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Svaren på det allmänna nödnumret ska bringas i överensstämmelse med 10 a § i denna lag före utgången av år 2025.

Uppgifterna i register över användare av nödtextmeddelande ska raderas inom ett år från ikraftträdandet av denna lag.

6.

Lag

om ändring av lagen om transportservice

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om transportservice (320/2017) 150 § 1 mom. 5 punkten,
ändras 2 § 11 punkten, sådan den lyder i lag 1256/2020, och
fogas till 2 §, sådan den lyder i lagarna 301/2018, 371/2019 och 1256/2020, en ny 12 punkt,
till 150 § ett nytt 4 mom. och till lagen nya 150 a och 186 a § som följer:

2 §

Allmänna definitioner

I denna lag avses med

11) *beslut om godkännande* ett beslut av en myndighet genom vilket utövandet av en verksamhet som kräver myndighetens godkännande har godkänts,

12) *EU:s förordningar om passagerarrättigheter* Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2006 om rättigheter i samband med flygresor för personer med funktionshinder och personer med nedsatt rörlighet, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1371/2007 om rättigheter och skyldigheter för tågresenärer, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1177/2010 om passagerares rättigheter vid resor till sjöss och på inre vattenvägar och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 samt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 181/2011 om passagerares rättigheter vid busstransport och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004.

150 §

Informationsskyldighet för tillhandahållare av persontrafiktjänster

Andra innehavare av persontrafiktillstånd än sådana som tillhandahåller tjänster inom flygtrafik, järnvägstrafik, trafik till sjöss och på inre vattenvägar och busstrafik som omfattas av EU:s förordningar om passagerarrättigheter samt de som tillhandahåller förmedlingstjänster eller kombinationstjänster ska se till att passageraren i elektronisk form har tillgång till åtminstone information om den service och assistans som står till förfogande för passagerare med funktionsnedsättning, fordonens tillgänglighet och vilken utrustning som underlättar för passagerarna att ta sig in i och ut ur fordonet samt kommunikationen med föraren.

150 a §

Information om persontrafiktjänsters tillgänglighet samt informationens tillgänglighet

Trafikidkare som tillhandahåller sådana persontrafiktjänster inom flygtrafik, järnvägstrafik, trafik till sjöss och på inre vattenvägar och busstrafik som omfattas av EU:s förordningar om passagerarrättigheter samt innehavare av stationer, terminaler och hamnar som avses i de förordningarna ska var och en för egen del tillhandahålla den information de har om

- 1) tillgängligheten hos de trafikmedel som används för att producera tjänsten,
- 2) tillgängligheten hos den infrastruktur och den bebyggda miljö som omger trafiktjänsterna,
- 3) assistans till personer med funktionsnedsättning,
- 4) smarta biljettförsäljningssystem,
- 5) reseinformation i realtid,
- 6) ytterligare information om användningen av tjänsten.

Den information som avses i 1 mom. ska tillhandahållas elektroniskt på webbsidor och i mobilapplikationer med iakttagande av vad som föreskrivs i 3 a kap. i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019).

Denna lag träder i kraft den 20 .
Den tillämpas dock först från och med den 28 juni 2025.

Helsingfors den 7 april 2022

Statsminister

Sanna Marin

Familje- och omsorgsminister Aki Lindén

Lag

om ändring av 1 och 4 § i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (1137/2016) 1 § 1 mom. och 4 § 4 mom., sådant det lyder i lag 915/2021, som följer:

Gällande lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på marknadskontrollen av de produkter som omfattas av tillämpningsområdet för hiss säkerhetslagen ([1134/2016](#)), lagen om mätinstrument (707/2011), lagen om pyrotekniska artiklars överensstämmelse med kraven (180/2015), lagen om överensstämmelse med kraven för utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för användning i explosionsfarliga omgivningar (1139/2016), lagen om tryckbärande anordningar (1144/2016), elsäkerhetslagen (1135/2016), lagen om explosiva varors överensstämmelse med kraven (1140/2016), lagen om personlig skyddsutrustning som är avsedd att användas av konsumenter (218/2018), gasanordningslagen (502/2018), strålsäkerhetslagen (859/2018), luftfartslagen (864/2014), lagen om överensstämmelse med kraven för aerosoler (794/2020), fordonslagen (82/2021), avfallslagen (646/2011), miljöskyddslagen (527/2014) och lagen om EU-miljömärke (832/2014), om inte något annat föreskrivs i de lagarna. (5.11.2021/915)

4 §

Tillsynsmyndigheter

Transport- och kommunikationsverket är marknadskontrollmyndighet enligt denna lag

Föreslagen lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på marknadskontrollen av de produkter som omfattas av tillämpningsområdet för hiss säkerhetslagen (1134/2016), lagen om mätinstrument (707/2011), lagen om pyrotekniska artiklars överensstämmelse med kraven (180/2015), lagen om överensstämmelse med kraven för utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för användning i explosionsfarliga omgivningar (1139/2016), lagen om tryckbärande anordningar (1144/2016), elsäkerhetslagen (1135/2016), lagen om explosiva varors överensstämmelse med kraven (1140/2016), lagen om personlig skyddsutrustning som är avsedd att användas av konsumenter (218/2018), gasanordningslagen (502/2018), strålsäkerhetslagen (859/2018), luftfartslagen (864/2014), lagen om överensstämmelse med kraven för aerosoler (794/2020), fordonslagen (82/2021), avfallslagen (646/2011), miljöskyddslagen (527/2014), lagen om EU-miljömärke (832/2014) *och lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter (/20)*, om inte något annat föreskrivs i de lagarna..

4 §

Tillsynsmyndigheter

Transport- och kommunikationsverket är marknadskontrollmyndighet enligt denna lag

Gällande lydelse

när det gäller produkter som avses i luftfartslagen, fordonslagen och 24 a § 3 mom. i miljöskyddslagen.

Föreslagen lydelse

när det gäller produkter som avses i luftfartslagen, fordonslagen, 24 a § 3 mom. i miljöskyddslagen och i lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av lagen om tillhandahållande av digitala tjänster

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019) den svenska språkdräkten i 1 § 2 mom. samt 2 § 9 punkten och den svenska språkdräkten i 3 § 1 mom. 5 punkten, samt 3 § 1 mom. 6 punkten, 3 § 3 mom. 3 punkten och den svenska språkdräkten i 9 § 2 mom., samt 11 § 1 mom., 12 § 1 mom., 12 § 2 mom. 1 punkten, den svenska språkdräkten i 12 § 2 mom. 3 punkten samt 12 § 2 mom. 5 punkten och 12 § 3 mom. 1 punkten och fogas till 2 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 654/2021, nya 10–15 punkter, till 3 § 1 mom. en ny 7 punkt, till lagen ett nytt 3 a kap. och till 12 § 2 mom. en ny 6 punkt som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Lagens syfte

Gällande lydelse

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

9) *tidsberoende media* ljud, videobilder eller en kombination av dem, som kan inbegripa interaktion.

3 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas

6) på digitala tjänster som tillhandahålls av kreditinstitut som avses i 1 kap. 7 § i kreditinstitutslagen (610/2014), av betalningsinstitut som avses i 5 § 2 punkten i lagen om betalningsinstitut (297/2010), av värdepappersfö-

Föreslagen lydelse

Genom denna lag genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2102 om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer, nedan *webbtillgänglighetsdirektivet*.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

9) *tidsberoende medier* ljud, videobilder eller en kombination av dem, som kan inbegripa interaktion,

10) *konsument* en konsument enligt 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen (38/1978)

11) *e-handelstjänst* en digital tjänst där man kan ingå distansförsäljningsavtal enligt 6 kap. 7 § i konsumentskyddslagen,

12) *e-bok* en fil eller samling filer i textform eller grafisk form som tillhandahålls konsumenten och är försedd med en permanent identifikator som knyter den till en publikation,

13) *persontransporttjänst* digital tjänst som tillhandahålls konsumenterna som en del av de trafik tjänster som avses i EU:s förordningar om passagerarrättigheter enligt 2 § 1 mom. 12 punkten i lagen om transportservice (320/2017),

14) *tjänst som ger tillgång till en audiovisuell innehållstjänst* tjänst enligt 3 § 2 c punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014),

15) *kommunikationstjänst* en tjänst enligt 3 § 37 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.

3 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas

6) på digitala tjänster som tillhandahålls av kreditinstitut som avses i 1 kap. 7 § i kreditinstitutslagen (610/2014), av betalningsinstitut som avses i 5 § 2 punkten i lagen om betalningsinstitut (297/2010), av värdepappersfö-

Gällande lydelse

retag som avses i 1 kap. 13 § 1 mom. 1 punkten i lagen om investeringstjänster (747/2012), av försäkringsbolag som avses i 1 kap. 1 § 1 mom. i försäkringsbolagslagen (521/2008) och av försäkringsföreningar som avses i 1 kap. 1 § 1 mom. i lagen om försäkringsföreningar (1250/1987), till den del syftet med tjänsterna är att tillhandahålla tjänster för allmänheten.

Denna lag tillämpas inte

3) på digitala tjänster som tillhandahålls av dem som bedriver offentlig rundradioverksamhet,

9 §

Tillgänglighetsutlåtande

Tillgänglighetsutlåtandet ska hållas uppdaterat i den form som med stöd av artikel 7.2 i tillgänglighetsdirektivet särskilt anges i Europeiska kommissionens genomförandeakter. Tillsynsmyndigheten ska hålla en sådan mall för tillgänglighetsutlåtanden som avses i genomförandeakterna allmänt tillgänglig på sin webbplats på adressen www.saavutettavuusvaatimukset.fi.

Föreslagen lydelse

retag som avses i 1 kap. 13 § 1 mom. 1 punkten i lagen om investeringstjänster (747/2012), av försäkringsbolag som avses i 1 kap. 1 § 1 mom. i försäkringsbolagslagen (521/2008) och av försäkringsföreningar som avses i 1 kap. 1 § 1 mom. i lagen om försäkringsföreningar (1250/1987) till den del syftet med tjänsterna är att tillhandahålla tjänster för allmänheten,

7) på vissa digitala tjänster på det sätt som föreskrivs i 3 a kap.

Denna lag tillämpas inte

3) på digitala tjänster som tillhandahålls av dem som bedriver offentlig rundradioverksamhet, till den del det är fråga om andra tjänster än tjänster som ger åtkomst till audiovisuella inne-hållstjänster,

9 §

Tillgänglighetsutlåtande

Tillgänglighetsutlåtandet ska hållas uppdaterat i den form som med stöd av artikel 7.2 i *webbtillgänglighetsdirektivet* särskilt anges i Europeiska kommissionens genomförandeakter. Tillsynsmyndigheten ska hålla en sådan mall för tillgänglighetsutlåtanden som avses i genomförandeakterna allmänt tillgänglig på sin webbplats på adressen www.saavutettavuusvaatimukset.fi.

3 a kap.

Vissa digitala tjänsters tillgänglighet

10 a §

Kapitlets tillämpningsområde

Detta kapitel tillämpas endast på
1) tjänster som avser persontransporttjänster, e-böcker eller webbutiker,

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2) konsumentkrediter som omfattas av tillämpningsområdet för 7 eller 7 a kap. i konsumentskyddslagen, investeringstjänster enligt 1 kap. 15 § 1, 2, 4 och 5 punkten i lagen om investeringstjänster och sidotjänster enligt 2 kap. 3 § 1 mom. 1, 3, 4 och 7 punkten i den lagen, betaltjänster enligt 1 § i betaltjänstlagen (290/2010), betalkonton med grundläggande funktioner, och tjänster knutna till dem, enligt 15 kap. 6 a § 1 mom. i kreditinstitutslagen samt elektroniska pengar enligt 5 § 6 a punkten i lagen om betalningsinstitut, till de delar tjänsterna tillhandahålls konsumenterna i digital form, och

3) tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster samt kommunikationstjänster, till de delar det är fråga om digitala tjänster som tillhandahålls konsumenterna.

10 b §

Begränsningar i kapitlets tillämpningsområde

Detta kapitel tillämpas inte på digitala tjänster som tillhandahålls av mikroföretag enligt 4 § 2 punkten i lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter (/).

10 c §

Tillgänglighetskrav för vissa digitala tjänster

Utöver vad som föreskrivs i 7 § ska tjänstleverantören säkerställa att de digitala tjänster som denne tillhandahåller uppfyller de kompletterande krav som anges i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882 om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster, nedan tillgänglighetsdirektivet. Kompletterande krav som uppfyller sådana enligt artikel 15 i tillgänglighetsdirektivet antagna harmoniserade standarder, eller delar av dem, till vilka hänvisningar har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning, eller som överensstämmer med de tekniska specifikationer, eller delar av dem, som fastställts i genomförandeakter som antagits av Europeiska kommissionen, ska anses

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

uppfylla de i denna paragraf angivna tillgänglighetskrav som de aktuella standarderna, tekniska specifikationerna och delarna av dem täcker.

Tjänsteleverantören ska ge information om den digitala tjänstens funktion samt tillhandahålla stödtjänster som stöder tillgängligheten. Dessutom ska de tjänster som avses i 10 a § 2 punkten uppfylla nivå B2 i Europarådets gemensamma europeiska referensram för språk, och digitala tjänster som tillhandahålls i form av e-böcker ska vara tillgängliga på ett sådant sätt att de kan behandlas, läsas och användas och det går att navigera i dem. När det gäller kommunikationstjänster och tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster tillämpas 194 c och 194 d § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation i fråga om de kompletterande kraven.

Närmare bestämmelser om de kompletterande kraven och om tillämpningen av dem utfärdas genom förordning av statsrådet.

10 d §

Undantag från tillgänglighetskrav

Utöver vad som föreskrivs i 8 § kan en tjänsteleverantör avvika från tillgänglighetskraven, om leverantören genom en tillgänglighetsbedömning kan visa att iakttagandet av tillgänglighetskraven medför en sådan förändring i den digitala tjänsten som innebär en grundläggande ändring av dess grundläggande karaktär.

Utöver vad som föreskrivs i 8 § ska tjänsteleverantören vid bedömningen av tillgängligheten iaktta vad som i bilaga VI till tillgänglighetsdirektivet föreskrivs om kriterierna för bedömning av en oproportionerligt stor börda.

Avvikelse från tillgänglighetskraven får dock inte göras med stöd av vad som föreskrivs i 8 §, om tjänsteleverantören från offentliga eller privata källor får medel som inte hör till de egna resurserna och som tillhandahålls för att förbättra tillgängligheten.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

10 e §

Förfaranden för avvikelser från tillgänglighetskrav

En tjänsteleverantör avviker från tillgänglighetskraven med stöd av 10 d § ska lämna tillsynsmyndigheten information om avvikelserna.

Tjänsteleverantören ska då

- 1) dokumentera bedömningen,*
- 2) på begäran lämna bedömningen till tillsynsmyndigheten,*
- 3) bevara den dokumenterade bedömningen i fem år från det att leverantören senast tillhandahållit den digitala tjänsten.*

Bedömningen av huruvida tillgänglighetskraven leder till en oproportionerligt stor börda ska upprepas

- 1) när innehållet i den digitala tjänsten ändras,*
- 2) på begäran av tillsynsmyndigheten, eller*
- 3) minst vart femte år.*

10 f §

Information om hur en digital tjänst uppfyller tillgänglighetskraven

Tjänsteleverantören ska utöver vad som föreskrivs i 9 § genom tillgänglighetsutlåtandet offentliggöra en allmän beskrivning av den digitala tjänsten och en redogörelse för hur den digitala tjänsten uppfyller de kompletterande kraven enligt tillgänglighetsdirektivet.

10 g §

Skyldighet att informera om brister i digitala tjänsterstillgänglighet

Om en digital tjänst inte uppfyller tillgänglighetskraven ska tjänsteleverantören informera tillsynsmyndigheten om bristerna och om korrigerande åtgärder.

Gällande lydelse

4 kap.

Tillsyn över tillgänglighetskraven samt rättsskydd

11 §

Tillgänglighetsklagan och begäran om utredning av tillgängligheten

Var och en har rätt att hos tillsynsmyndigheten anföra tillgänglighetsklagan om en tjänsteleverantör som inte har iakttagit de krav eller fullgjort de skyldigheter som anges i 3 kap. På behandlingen av tillgänglighetsklagan tillämpas bestämmelserna om förvaltningsklagan i 8 a kap. i förvaltningslagen (434/2003).

12 §

Tillsynsmyndighet och dess uppgifter och behörighet

Tillsynsmyndighet enligt denna lag är Regionförvaltningsverket i Södra Finland, som utövar tillsyn över fullgörandet av de skyldigheter och iakttagandet av de krav som anges i 3 kap.

Tillsynsmyndigheten ska

1) ge allmänna anvisningar och allmän rådgivning om iakttagandet av de krav, fullgörandet av de skyldigheter och tillgodoseendet av de rättigheter som anges i 3 kap.,

3) övervaka och kontrollera att tillgänglighetskraven iakttas på det sätt som med stöd av artikel 8.2 i tillgänglighetsdirektivet anges i Europeiska kommissionens genomförandeakter,

5) lämna Europeiska kommissionen rapporter om resultatet av övervakningen i enlighet med artikel 8.4 i tillgänglighetsdirektivet.

Tillsynsmyndigheten kan

Föreslagen lydelse

4 kap.

Tillsyn över tillgänglighetskraven samt rättsskydd

11 §

Tillgänglighetsklagan och begäran om utredning av tillgängligheten

Var och en har rätt att hos tillsynsmyndigheten anföra tillgänglighetsklagan om en tjänsteleverantör som inte har iakttagit de krav eller fullgjort de skyldigheter som anges i 3 eller 3 a kap. På behandlingen av tillgänglighetsklagan tillämpas bestämmelserna om förvaltningsklagan i 8 a kap. i förvaltningslagen (434/2003).

12 §

Tillsynsmyndighet och dess uppgifter och behörighet

Tillsynsmyndighet enligt denna lag är Regionförvaltningsverket i Södra Finland, som utövar tillsyn över fullgörandet av de skyldigheter och iakttagandet av de krav som anges i 3 och 3 a kap.

Tillsynsmyndigheten ska

1) ge allmänna anvisningar och allmän rådgivning om iakttagandet av de krav, fullgörandet av de skyldigheter och tillgodoseendet av de rättigheter som anges i 3 och 3 a kap.,

3) övervaka och kontrollera att tillgänglighetskraven iakttas på det sätt som med stöd av artikel 8.2 i webbtillgänglighetsdirektivet anges i Europeiska kommissionens genomförandeakter,

5) lämna Europeiska kommissionen rapporter om resultatet av övervakningen i enlighet med artikel 8.4 i webbtillgänglighetsdirektivet,

6) övervaka och kontrollera att de krav som anges i 3 a kap. har iakttagits.

Tillsynsmyndigheten kan

Gällande lydelse

1) när den utför uppgifter enligt 2 mom. 3 punkten ålägga tjänsteleverantören att inom skäligen tid se till att de digitala tjänsterna uppfyller kraven i 3 kap.,

Föreslagen lydelse

1) när den utför uppgifter enligt 2 mom. 3 och 6 punkten ålägga tjänsteleverantören att inom skäligen tid se till att de digitala tjänsterna uppfyller kraven i 3 och 3 a kap.,

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelserna i 3 a kap. ska tillämpas från och med den 28 juni 2025. Avtal om tjänster som hör till tillämpningsområdet för 3 a kap. och ingåtts före den 28 juni 2025 kan förbli i kraft oförändrade tills deras giltighetstid upphör, men dock inte för längre tid än fem år från den dagen. Bestämmelserna i 3 a kap. ska inte tillämpas på sådant innehåll på webbplatser och i mobila applikationer som har arkiverats före den 28 juni 2025.

Bestämmelserna i 3 a ska inte tillämpas på förinspelade tidsberoende media som har publicerats före den 28 juni 2025.

Bestämmelserna i 3 a kap. ska inte tillämpas på sådana filer skapade med kontorsprogram som finns på webbplatser eller i mobila applikationer och har publicerats före den 28 juni 2025.

Lag

om ändring av lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) 304 § 1 mom. 18 punkten, 308 § 1 mom. och 313 § 1 mom., sådana de lyder, 304 § 1 mom. 18 punkten i lag 1003/2021, 308 § 1 mom. i lag 1207/2020 och 313 § 1 mom. i lag 1003/2018, och
fogas till 3 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 456/2016, 52/2019, 1207/2020 och 485/2021, en ny 2 c punkt, till lagen ett nytt 22 a kap. och till 304 § 1 mom., sådant det lyder i lagarna 1003/2018, 350/2019, 1207/2020 och 1003/2021, en ny 19 punkt som följer:

Gällande lydelse

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

Föreslagen lydelse

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

2 c) *tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster* tjänster som överförs via elektroniska kommunikationsnät och används för att identifiera, välja och ta del av audiovisuella innehållstjänster och tjänsternas tillgänglighetskomponenter och för att ta emot information om sådana tjänster och egenskaper..

22 a kap.

Krav på tjänsternas tillgänglighet

194 a §

Kapitlets tillämpningsområde

Detta kapitel tillämpas på tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster och på kommunikationstjänster, när dessa tjänster tillhandahålls konsumenterna. Detta kapitel tillämpas dock inte på mikroföretag som tillhandahåller tjänster och inte heller på överföringstjänster som används för maskin till maskin-tjänster.

194 b §

Allmänna tillgänglighetskrav

Tjänsteleverantörer som tillhandahåller konsumenterna kommunikationstjänster och tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster ska säkerställa att de tjänster som de tillhandahåller utformas och tillhandahålls med iakttagande av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882 om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster, nedan tillgänglighetsdirektivet. Tjänsteleverantörerna ska se till att det finns förfaranden för att säkerställa att de tillämpliga tillgänglighetskraven uppfylls under hela den tid som tjänsten tillhandahålls.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Tjänsteleverantören ska ge information om hur tjänsten fungerar och, om produkter används vid tillhandahållandet av tjänsten, om tjänstens koppling till dessa produkter, om produkternas egenskaper när det gäller tillgänglighet och om hur de fungerar tillsammans med hjälpmedel och hjälparrangemang.

Tjänsteleverantören ska säkerställa att det i dess stödtjänster, via tillgängliga kommunikationssätt, ges information om tjänstens tillgänglighet och kompatibilitet med tekniska hjälpmedel.

Tjänster som uppfyller sådana harmoniserade standarder, eller delar av dem, vilka antagits enligt artikel 15 i tillgänglighetsdirektivet och till vilka hänvisningar har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning, eller som överensstämmelser med de tekniska specifikationer, eller delar av dem, som fastställts i genomförandeakter som antagits av Europeiska kommissionen, ska anses uppfylla de i denna paragraf och i 194 c och 194 d § angivna krav som de aktuella standarderna, tekniska specifikationerna och delarna av dem täcker.

De tillgänglighetskrav som anges i 1–4 mom. tillämpas på interpersonella kommunikations-tjänster, internetaccess-tjänster och tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster. Till den del tjänsterna utgör digitala tjänster enligt 2 § 3 punkten i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019) tillämpas det som föreskrivs i den lagen.

Närmare bestämmelser om lämnande av information som krävs i samband med tillhandahållandet av tjänster får utfärdas genom förordning av statsrådet.

194 c §

Särskilda tillgänglighetskrav för kommunikationstjänster

En kommunikationstjänst ska

- 1) utöver talkommunikation tillhandahålla realtidstext,
- 2) tillhandahålla totalkommunikation när det utöver talkommunikation tillhandahålls video.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

De särskilda tillgänglighetskrav som anges i 1 mom. ska tillämpas på såväl nummerberoende som nummeroberoende interpersonella kommunikationstjänster. Bestämmelsen ska inte tillämpas på internetaccess-tjänster och inte heller på överföringstjänster som används för maskin till maskin-tjänster.

Närmare bestämmelser om kompletterande tillgänglighetskrav på kommunikationstjänster får utfärdas genom förordning av statsrådet i överensstämmelse med avsnitt IV punkt a i bilaga I till tillgänglighetsdirektivet.

194 d §

Kompletterande krav för tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster

Tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster ska

1) tillhandahålla elektroniska programguider som är uppfattningsbara, hanterbara, begripliga och robusta och tillhandahåller information om tillgänglighetskomponenterna,

2) säkerställa att tillgänglighetskomponenterna hos de audiovisuella innehållstjänsterna överförs fullt ut med adekvat kvalitet för en korrekt visning som är synkroniserad med ljud och video, så att användaren kan kontrollera visningen och användningen av dem.

Närmare bestämmelser om de kompletterande krav som ska tillämpas i fråga om tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster får utfärdas genom förordning av statsrådet.

194 e §

Skyldigheter i fall av bristande överensstämmelse med kraven

Om en kommunikationstjänst eller en tjänst som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster inte uppfyller tillgänglighetskraven, ska tjänsteleverantören informera Transport- och kommunikationsverket om bristerna i tjänstens tillgänglighet och om korrigerande åtgärder.

En tjänsteleverantör som tillhandahåller kommunikationstjänster eller tjänster som ger

åtkomst till audiovisuella innehållstjänster ska på begäran av Transport- och kommunikationsverket lämna verket de uppgifter som behövs för att visa att tjänsten uppfyller tillgänglighetskraven. Tjänsteleverantören ska samarbeta med Transport- och kommunikationsverket kring alla åtgärder som vidtas för att få tjänsten att uppfylla kraven.

194 f §

Avvikelse från tillgänglighetskraven

En tjänsteleverantör som tillhandahåller kommunikationstjänster eller tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster får avvika från tillgänglighetskraven endast om leverantören utifrån en bedömning kan visa att uppfyllande av de tillgänglighetskrav som avses i 194 b–194 d § medför

1) en sådan förändring i tjänsten som innebär en grundläggande ändring av dess grundläggande karaktär, eller

2) en oproportionerligt stor börda för företaget.

En tjänsteleverantör får dock inte med stöd av 1 mom. 2 punkten avvika från tillgänglighetskraven, om denne från offentliga eller privata källor får medel som inte hör till de egna resurserna och som tillhandahålls för att förbättra tillgängligheten. En tjänsteleverantör som med stöd av 1 mom. avviker från tillgänglighetskraven ska lämna uppgifter om avvikelserna till den myndighet som svarar för kontrollen av att tjänsterna överensstämmer med kraven.

Bedömningen av huruvida uppfyllandet av tillgänglighetskraven orsakar en oproportionerligt stor börda görs enligt de kriterier som anges i bilaga VI till tillgänglighetsdirektivet.

Tjänsteleverantören ska dokumentera den bedömning som avses i 1 mom. och bevara den dokumenterade bedömningen i fem år från det att leverantören senast tillhandahållit tjänsten. Tjänsteleverantören ska på begäran av den myndighet som svarar för kontrollen av tjänsternas överensstämmelse med kraven lämna en kopia av den dokumenterade bedömning där det utreds på vilket sätt tjänsten uppfyller tillgänglighetskraven.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Om tillsynsmyndigheten upptäcker brister i en bedömning som utförts enligt denna paragraf, ska den uppmana tjänsteleverantören att avhjälpa bristerna. Tillsynsmyndigheten ska sätta ut en tidsfrist inom vilken bristerna ska avhjälpas.

Tillsynsmyndigheten kan ålägga tjänsteleverantören att inom en viss tid göra en ny bedömning. Dessutom ska en ny bedömning utföras när tjänsten ändras och åtminstone vart femte år.

194 g §

Lämnande av information om uppfyllande av tillgänglighetskraven

Tjänsteleverantörer som tillhandahåller kommunikationstjänster eller tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster ska i enlighet med bilaga V till tillgänglighetsdirektivet offentliggöra information för bedömning av hur tjänsterna uppfyller de tillgänglighetskrav som avses i 194 b–194 d §.

Om tjänsteleverantören avviker från tillgänglighetskraven med stöd av 194 e § ska leverantören ge information om vilka tillgänglighetskrav som tjänsten inte uppfyller.

Tjänsteleverantören ska bevara den information som avses i 1 mom. så länge tjänsten i fråga tillhandahålls

194 h §

Krav på funktionsprestanda

En tjänst behöver inte uppfylla tillgänglighetskraven i 194 b – 194 d § om det för tjänsten tillhandahålls minst ett alternativt driftläge som uppfyller kraven på funktionsprestanda och om tjänsten då är minst lika tillgänglig som en tjänst som uppfyller kraven i paragraferna i fråga.

Närmare bestämmelser om de krav som gäller funktionsprestanda utfärdas genom förordning av statsrådet.

Gällande lydelse

304 §

Transport- och kommunikationsverkets särskilda uppgifter

Utöver vad som föreskrivs annanstans i denna lag ska Transport- och kommunikationsverket

18) sörja för det nationella samordningscentrumets uppgifter enligt artikel 6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/887 om inrättande av Europeiska kompetenscentrumet för cybersäkerhet inom näringsliv, teknik och forskning och av nätverket av nationella samordningscentrum.

Föreslagen lydelse

304 §

Transport- och kommunikationsverkets särskilda uppgifter

Utöver vad som föreskrivs annanstans i denna lag ska Transport- och kommunikationsverket

18) sörja för det nationella samordningscentrumets uppgifter enligt artikel 6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/887 om inrättande av Europeiska kompetenscentrumet för cybersäkerhet inom näringsliv, teknik och forskning och av nätverket av nationella samordningscentrum,
19) övervaka och kontrollera att de tjänster som avses i 22 a kap. uppfyller kraven enligt det kapitlet samt följa den behandling av klagomål och rapporter som lämnats med stöd av det kapitlet.

308 §

Myndighetssamarbete

Kommunikationsministeriet, Transport- och kommunikationsverket, dataombudsmannen, konkurrensmyndigheterna, konsumentmyndigheterna, marknadskontroll- och produktsäkerhetsmyndigheterna samt Nationella audiovisuella institutet ska vid skötseln av uppgifter enligt denna lag samarbeta med varandra på ett ändamålsenligt sätt.

308 §

Myndighetssamarbete

Kommunikationsministeriet, Transport- och kommunikationsverket, dataombudsmannen, konkurrensmyndigheterna, konsumentmyndigheterna, marknadskontroll- och produktsäkerhetsmyndigheterna, Nationella audiovisuella institutet *samt Regionförvaltningsverket i Södra Finland* ska vid skötseln av uppgifter enligt denna lag samarbeta med varandra på ett ändamålsenligt sätt.

313 §

Behandling av tillsynsärenden vid Transport- och kommunikationsverket

Transport- och kommunikationsverket kan ta upp ärenden till prövning på en parts begäran eller på eget initiativ.

313 §

Behandling av tillsynsärenden vid Transport- och kommunikationsverket

Transport- och kommunikationsverket kan ta upp ett ärende till *prövning på eget initiativ, på begäran en part eller, i ett ärende enligt 22 a kap., också på begäran av en annan aktör som har ett legitimt intresse i saken.*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelserna i 22 a kap. i denna lag tillämpas dock först från och med den 28 juni 2025. Produkter som tjänsteleverantörer använder vid tillhandahållandet av tjänster ska bringas i överensstämmelse med lagen senast den 28 juni 2030.

Avtal om tjänster som hör till tillämpningsområdet för 22 a kap. och ingåtts före den 28 juni 2025 kan förbli i kraft oförändrade tills deras giltighetstid upphör, men dock inte för längre tid än fem år från den dagen.

Lag

om ändring av lagen om nödcentralverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om nödcentralverksamhet (692/2010) 13 b och 25 a §, sådana de lyder i lag 174/2015, och
fogas till lagen nya 10 a och 10 b § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

Verksamhet

10 a §

Hur Nödcentralverket ska svara på det allmänna nödnumret samt numrets tillgänglighet

Nödcentralverket ska svara på sådana nödmeddelanden till det allmänna nödnumret 112 som består av realtidstal eller realtidstext. Nödcentralverket kan också svara på

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

nödmeddelanden som sänts på något annat sätt som möjliggör kontakt interaktion mellan den som sänder meddelandet och Nödcentralsverket.

Nödcentralsverket ska på det allmänna nödnumret 112 svara med användning av samma kommunikationssätt som nödnumret kontaktats med. Om Nödcentralsverket möjliggör att ett nöd-meddelande sänds med videobild, ska Nödcentralsverket svara på meddelandet med talkommunikation, text och video som synkroniseras i en totalkonversation.

Närmare bestämmelser om svaren på det allmänna nödnumret 112 får utfärdas genom förordning av statsrådet.

10 b §

Tillsynen över det allmänna nödnumrets tillgänglighet

Tillsynen över efterlevnaden av de tillgänglighetskrav som anges i 10 a § utövas av inrikesministeriet.

13 b §

Nödtextmeddelande

Med nödtextmeddelande avses i denna lag ett sådant textmeddelande som avses i 278 § 1 mom. i informationssamhällsbalken (917/2014).

Ett nödmeddelande kan skickas som ett nödtextmeddelande endast av den som har registrerat sig för tjänsten. En person som är under 18 år kan registreras av vårdnadshavaren eller av någon annan intressebevakare. En minderårigs egen registreringsansökan ska åtföljas av vårdnadshavarens samtycke.

Registreringen är i kraft högst två år i sänder från den tidpunkt då sökanden fick ett meddelande om att registreringen har godkänts.

Om en person som inte har registrerat skickar ett nödmeddelande som ett nödtextmeddelande, ska Nödcentralsverket skicka personen ett svarsmeddelande. Svarsmeddelandet ska innehålla en uppmaning att ringa

13 b §

Nödtextmeddelande

Gällande lydelse

ett nödsamtal samt anvisningar för registrering.

Närmare bestämmelser om förfarandet för registrering och förfarandet för mottagning av registrering får utfärdas genom förordning av inrikesministeriet.

25 a §

Register över användare av nödtextmeddelande

Nödcentralsverket ska föra ett register över användarna av nödtextmeddelande för att dessa användare ska kunna identifieras.

I registret får följande uppgifter registreras:

- 1) användarens fullständiga namn och personbeteckning,
- 2) användarens adress och e-postadress,
- 3) användarens telefonnummer.

Nödcentralsverket ska bevara de uppgifter som förts in i registret åtminstone under den tid som registreringen är i kraft. En uppgift ska raderas ur personregistret när den inte längre behövs med tanke på registrets användningsändamål, dock senast fem år efter godkännandet av registreringen.

Föreslagen lydelse

25 a §

Register över användare av nödtextmeddelande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Svaren på det allmänna nödnumret ska bringas i överensstämmelse med 10 a § i denna lag före utgången av år 2025.

Uppgifterna i register över användare av nödtextmeddelande ska raderas inom ett år från ikraftträdandet av denna lag.

Lag

om ändring av lagen om transportservice

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om transportservice (320/2017) 150 § 1 mom. 5 punkten,
ändras 2 § 11 punkten, sådan den lyder i lag 1256/2020, och
fogas till 2 §, sådan den lyder i lagarna 301/2018, 371/2019 och 1256/2020, en ny 12 punkt,
till 150 § ett nytt 4 mom. och till lagen nya 150 a och 186 a § som följer:

Gällande lydelse

2 §

Allmänna definitioner

I denna lag avses med

11) *beslut om godkännande* ett beslut av en myndighet genom vilket utövandet av en verksamhet som kräver myndighetens godkännande har godkänts.

150 §

Informationsskyldighet för tillhandahållare av persontrafiktjänster

En tillståndshavare som tillhandahåller persontrafik och den som tillhandahåller förmedlingstjänster eller kombinationstjänster ska se till att passageraren har tillgång till åtminstone följande information i elektronisk form:

Föreslagen lydelse

2 §

Allmänna definitioner

I denna lag avses med

11) *beslut om godkännande* ett beslut av en myndighet genom vilket utövandet av en verksamhet som kräver myndighetens godkännande har godkänts,

12) *EU:s förordningar om passagerarrättigheter Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2006 om rättigheter i samband med flygresor för personer med funktionshinder och personer med nedsatt rörlighet, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1371/2007 om rättigheter och skyldigheter för tågresenärer, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1177/2010 om passagerares rättigheter vid resor till sjöss och på inre vattenvägar och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 samt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 181/2011 om passagerares rättigheter vid busstransport och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004.*

150 §

Informationsskyldighet för tillhandahållare av persontrafiktjänster

En tillståndshavare som tillhandahåller persontrafik och den som tillhandahåller förmedlingstjänster eller kombinationstjänster ska se till att passageraren har tillgång till åtminstone följande information i elektronisk form:

Andra innehavare av persontrafiktillstånd än sådana som tillhandahåller tjänster inom flygtrafik, järnvägstrafik, trafik till sjöss och

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

på inre vattenvägar och busstrafik som omfattas av EU:s förordningar om passagerarrättigheter samt de som tillhandahåller förmedlingstjänster eller

kombinationstjänster ska se till att passageraren i elektronisk form har tillgång till åtminstone information om den service och assistans som står till förfogande för passagerare med funktionsnedsättning, fordonens tillgänglighet och vilken utrustning som underlättar för passagerarna att ta sig in i och ut ur fordonet samt kommunikationen med föraren.

150 a §

Information om persontransporttjänsternas tillgänglighet samt informationens tillgänglighet

Trafikidkare som tillhandahåller sådana persontrafiktjänster inom flygtrafik, järnvägstrafik, trafik till sjöss och på inre vattenvägar och busstrafik som omfattas av EU:s förordningar om passagerarrättigheter samt innehavare av stationer, terminaler och hamnar som avses i de förordningarna ska var och en för egen del tillhandahålla den information de har om

- 1) tillgängligheten hos de trafikmedel som används för att producera tjänsten,*
- 2) tillgängligheten hos den infrastruktur och den bebyggda miljö som omger trafiktjänsterna,*
- 3) assistans till personer med funktionsnedsättning,*
- 4) smarta biljettförsäljningssystem,*
- 5) reseinformation i realtid,*
- 6) ytterligare information om användningen av tjänsten.*

Denna lag träder i kraft den 20 .
Den tillämpas dock först från och med den 28 juni 2025.

Bilaga

Jämförelsetabell

Tillgänglighetsdirektivet	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter Lagen om digitala tjänster Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation Lagen om nödcentralsverksamhet Lagen om transportservice Marknadskontrollagen
Artikel 1 (syfte)	Gäller direktivets syfte, behöver inte genomföras men till exempel lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 1 §.
Artikel 2.1 (tillämpningsområde)	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 2 §
Artikel 2.2	Lagen om digitala tjänster 3 § Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation 194 a §
Artikel 2.3	Lagen om transportservice 10 a §
Artikel 2.4	Lagen om digitala tjänster
Artikel 2.5	Inga åtgärder
Artikel 3 (definitioner)	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 4 § och gällande marknadskontrollagen Lagen om digitala tjänster 2 § Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation 3 § Lagen om nödcentralsverksamhet 10 a § Också i tillämpningsområde och i förordningar
Artikel 4.1	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 6 § Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation 194 b § Lagen om digitala tjänster 3 a kap.

Tillgänglighetsdirektivet	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter Lagen om digitala tjänster Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation Lagen om nödcentralsverksamhet Lagen om transportservice Marknadskontrollagen
Artikel 4.2	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 6 §
Artikel 4.3 och Artikel 4.5	Lagen om digitala tjänster 10 b § och 10 c § Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation 194 b § och 194 a §
Artikel 4.4 (Bebyggda miljö)	Inga åtgärder, det nationella arbetet fortsätter
Artikel 4.6	Lagen om digitala tjänster (gällande) och 10 b § och Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (gällande) och 194 a §
Artikel 4.7	Inga åtgärder
Artikel 4.8	Lagen om nödcentralsverksamhet 10 a §
Artikel 4.9	Inga åtgärder
Artikel 5	Lagen om transportservice
Artikel 6	Inga åtgärder. Tillgänglighetskraven har genomförts, hindrar inte fri rörlighet
Artikel 7 (tillverkarnas skyldigheter)	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 6 §, 11 § och 15 §
Artikel 8	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 12 § och 15 §
Artikel 9 (importörens skyldigheter)	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 13 § och 15 §
Artikel 10 (distributörernas skyldigheter))	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 14 § och 15 §
Artikel 11	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 13 § och 14 §

Tillgänglighetsdirektivet	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter Lagen om digitala tjänster Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation Lagen om nödcentralsverksamhet Lagen om transportservice Marknadskontrollagen
Artikel 12	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 15 §
Artikel 13 (tjänsteleverantörernas skyldigheter)	Lagen om digitala tjänster 3 a kap. Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation 194 b–194 h §
Artikel 14.1 och artikel 14.2	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 7 § och 8 § Lagen om digitala tjänster 10 d § och 10 e § Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation 194 f § och 194 h §
Artikel 14.3	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 8 § Lagen om digitala tjänster 10 e § Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation 194 f §
Artikel 14.4	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 8 § 3 mom.
Artikel 14.5	Lagen om digitala tjänster 10 e §
Artikel 14.6	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 7 § Lagen om digitala tjänster 10 d § Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation 194 f §
Artikel 14.7	Inga åtgärder. Kommissionen har inte komplettera bilaga VI.
Artikel 14.8	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 8 § Lagen om digitala tjänster 10 e § Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation 194 f §

Tillgänglighetsdirektivet	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter Lagen om digitala tjänster Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation Lagen om nödcentralsverksamhet Lagen om transportservice Marknadskontrollagen
Artikel 15 (presumtion om överensstämmelse)	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 6 § 3 mom. Lagen om digitala tjänster 7 § (gällande) och 10 c § Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation 194 b §
Artikel 16	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 6 § och 9 §
Artikel 17 och Artikel 18 (CE-märkning)	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 10 §
Artikel 19.1	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 3 §
Artikel 19.2	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 16 §
Artikel 19.3	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 15 §
Artikel 20.1	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 16 § och marknadskontrollagen 3 kap.
Artikel 20.2	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 16 § 4 mom., marknadskontrollagen 27 § 1 mom.
Artikel 20.3	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 16 § 2 mom.
Artikel 20.4 och artikel 20.5	Marknadskontrollagen 27 §

Tillgänglighetsdirektivet	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter Lagen om digitala tjänster Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation Lagen om nödcentralverksamhet Lagen om transportservice Marknadskontrollagen
Artikel 20.6	Gällande marknadskontrollagen och EU:s marknads- kontrollförordning i Finland
Artikel 20.7	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 16 § 4 mom.
Artikel 20.8	Marknadskontrollagen, Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 4 § 3 mom.
Artikel 21	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 16 § 4 mom.
Artikel 22	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 17 §
Artikel 23	Lagen om digitala tjänster 3 a kap. och 10 c § Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation 304 §
Artikel 24	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 6 § 4 mom. Lagen om digitala tjänster (gällande) Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation
Artikel 24.2	Lagen om offentlig upphandling och koncession 71 § 1 mom. och Lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och post- tjänster 75 § 1 mom.
Artikel 25	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 6 § 3 mom.

Tillgänglighetsdirektivet	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter Lagen om digitala tjänster Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation Lagen om nödcentralsverksamhet Lagen om transportservice Marknadskontrollagen
	Lagen om digitala tjänster (gällande) Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation 194 a §
Artikel 26	Inga åtgärder, gällande lagar
Artikel 27	Inga åtgärder, gäller kommissionens skyldigheter
Artikel 28	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 16 § och 17 § Lagen om digitala tjänster 12 § Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation 304 § och 308 §
Artikel 29	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 16 § och marknadskontrollagen Lagen om digitala tjänster 12 § Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation 304 § Lagen om transportservice (gällande)
Artikel 30	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 19 § och marknadskontrollagen 3 kap. Lagen om digitala tjänster 4 kap. (gällande) och de ändringar som föreslås Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (gällande) och 304 § Lagen om transportservice (gällande)
Artikel 31	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 20 § Lagen om digitala tjänster

Tillgänglighetsdirektivet	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter Lagen om digitala tjänster Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation Lagen om nödcentralsverksamhet Lagen om transportservice Marknadskontrollagen
	Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation Lagen om transportservice Lagen om nödcentralsverksamhet
Artikel 32	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 20 § Lagen om digitala tjänster Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation Lagen om transportservice Lagen om nödcentralsverksamhet
Artikel 33	Inga åtgärder
Artikel 34	Inga åtgärder
Bilaga I	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 6 §, statsrådets förordning (avsnitt I, II och VII) Lagen om digitala tjänster 10 c §, statsrådets förordning (avsnitt III, IV och VII) Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation 194 b–194 d § och 194 h § (avsnitt III, IV och VII) och statsrådets förordning Lagen om transportservice 150 a § (avsnitt IV, c) Lagen om nödcentralsverksamhet 10 a § (avsnitt V) Lagen om offentlig upphandling och koncession 71 § 1 mom. och Lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och post-tjänster 75 § 1 mom. (avsnitt VI)
Bilaga II	Inga åtgärder, riktgivande exempel
Bilaga III	Inga åtgärder nu

Tillgänglighetsdirektivet	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter Lagen om digitala tjänster Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation Lagen om nödcentralsverksamhet Lagen om transportservice Marknadskontrollagen
Bilaga IV	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 9 § 3 mom.
Bilaga V	Lagen om digitala tjänster 3 a kap. Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation 194 b–194 d §
Bilaga VI	Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter 7 § Lagen om digitala tjänster 10 d § Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation 194 f §